FRA FAMILIEARKIVET

VI

Breve fra de Thorborgske brevgemmer.
1948 - 65

Udskrevet af Karsten Thorborg

2006-14

Fra mor i Kahytten til far i Gentofte

Lørdag [juli 1948]

Kære Johs! Tak for Brevet i Dag, Brev fra dig var det, jeg mindst havde ventet. Jeg synes bestemt, vi skal tage med [til Carl Gustav og Gertruds bryllup 23/7 1948], for det første synes jeg, det kan blive morsomt, for det andet synes jeg, et Afslag ikke rigtig var passende, som Tilfældet ligger, og Helle saa glimrende kan passe Karsten. Vi skal jo først af Sted Torsdag Aften og er her igen Lørdag Middag.
Tanken gik paa Kvindevis straks til min Garderobe, den er saa fattig i den Genre, men jeg kan maaske tage Helles New Look paa.
Nu har Karsten faaet et nyt og stort Problem, for han hørte jo om Brylluppet. Er Onkel Carl da ikke gift? Kan Onkel Carl og Tante Mette da ikke lide hinanden mere? Du og Far vil da altid holde sammen, ikke? Hvem fik Huset? o.s.v. o.s.v. Det er uudtømmeligt.
Her har vi det godt, her var Brev fra Kjeld, med Afsender ”Villa Væde”, Norge, saa man anede, hvad det indeholdt, det regner baade inden i og uden for Teltet, Teltkammeraten var rejst, saa nu flyttede han sine Teltpæle til Løkketangen, ogsaa af Mangel paa Penge. D. 15 er han rejst dertil. Han vilde tage Færge over fra Neolunghamn til Langesund. Saa kan du se paa et Kort. Saa kan det jo ikke vare saa længe, inden vi ser ham her, i det uendelige kan han (jo) ikke blive hos Løkketangens.
Vi gik i Seng i Gaar Kl 9 og spiste Morgenmad i Morges Kl 10, og nu er Huset gjort Lørdagsrent. Vi var ved Stranden fra 1-4 i Gaar og gik Tur i Aftes i Jyderup Skov.
Det var da morsomt med Salby og Frøkenen, som ingen af os kan huske, hvad hedder, men det er nok ikke saa morsomt for Eriksen, hvor er han dog et ensomt Menneske. [Fars kolleger].
Jeg kan næsten ikke forstaa, Vivi gider tage den lange Tur for saa kort Tid, hvorfor kommer hun ikke lidt før? Det er rart, at din Mor har det saa godt.
I Dag er Vejret igen graat, men det er nu ingen Nyhed. Kjellund er lige kørt af med Netterstrøms med Baby i Kurv. [Sommerhusnaboer].
Hils i Gentofte. Skal hilse fra de to her.
Din Snuser
Karsten henter Aviser i Kasjotten, hvilket skulde være Magasinet, saa nu er Rummet døbt.
Jeg forstaar ikke rigtigt, hvornaar vi skal spise til det Bryllup. Vielsen er Kl 1, og vi inviteret til Middag? Det maa du faa Rede på

Fra mor til far, Helle og mig i Vig

Søndag [aug. 1948]

Kære Trekløver! Her kommer et statis[?], det kom i Gaar, nu er det maaske for sent, men jeg faar en kær Anledning til at fatte om Pennen. Jeg har haft forrygende travlt, vaskede Storvask i Gaar i herligt Tørrevejr, vaskede alle Syltekrukkerne i Sæbevand, ordnede den nedfaldne Frugt, der bugnede på Køkkenbordet, Fru Balle maa ha’ samlet dem op, det er nu forvandlet til 13½ Pund Ævlegrød i Krukke. Kjeld plukkede Mirabellerne, dem henkogte jeg paa Glas (1), og nu har jeg strøget, og saa skal I slippe, da jeg ved, det keder Jer over alle Grænser. Jeg gik i Seng Kl 8 og sov med det samme, jeg var og er fuldstændig stivbenet, det er ikke saadan efter al den Lediggang. Jeg var et Smut paa Ibsensvej først den Aften jeg kom, da havde Adda det elendigt, hun kunde overho’det kun ligge paa Sofaen og Humøret var derefter. Saa var jeg der i Gaar Aftes, da var Farmor daarlig, hun havde Feber, var snart kold, snart varm. Trysse og Jørgen stod i fuldt Skrud og skulde til Middag hos Overlæge Poulsens, de kunde ligesaa godt have været Hertugparret af Kent, han i Kjole, og hun i pragtfuld lysegrønt Skrud, blegrøde Roser i Haaret og hvid grønlandsk Ræv, og de drog naturligvis af Sted i Bil. Den mindste har de med, en lille sød en, men ham har Adda

hele Dagen, og skal sidde oppe og høre efter om Natten til de kommer hjem. Fredag, Lørdag, Mandag er de ude og i Dag skal Fru Christensen og hendes Datter der kom fra München i Gaar, der til Middag. Det er meget for Adda, naar saa Svigermor er daarlig ved Siden af, og Vivi som en Flue i en Flaske, men tirsdag Morgen rejser de igen. Saa var jeg deroppe i Morges, da var Farmor bedre, men nu er baade Trysse og Drengen blevet forkølet, hun var i Natneglige, saadan maa hendes Natkjole vist betegnes, og hun ser meget sød men meget sart ude uden Krigsmaling. Mudde havde været der efter Bogskabet med en Flyttemand, og Adda havde spurgt, hvordan hun dog kunde være hjemmefra, og dertil havde hun svaret, at hun var saa sur, saa hun maatte helst være alene, der var ingen, der var tjent med at være sammen med hende, det er da ihvert Fald Selverkendelse. Hun har nu ogsaa manglet en Far i den Retning, at hun ikke har oplevet, at man i slige Tilfælde behersker sig og retter sig efter hinanden, de fleste Ægtepar kan jo nu engang ikke bo hvert sit Sted i Tilfælde af akut Surhed.
Kjeld har betalt Husbrikkene[?] og sendt Telegram til Norge til Brylluppet. Han er begyndt at lære at spille Tennis af Thomas [Bang], Resultat: en næsten lam Højrearm.
Karens [vores unge pige] Forældre fik Ferie Lørdag, saa de kom til Staden i Gaar, det har været bittert for hende at rejse Dagen før, men al Ære værd har hun dog ikke haft Mod til at bede som en extra Dag. Meget Skub er der ikke i hende, naar det brænder paa, som i disse Dage. I skulde se hende vride Strømper igennem Maskinen een ad Gangen, men i den daglige Trummerum er hun jo meget god, hun har lige haft Visit af Lilian, der er paa Besøg hos Tovborgs. Søster var med, og hun spurgte med store Øjne, om Karsten boede alene i Sommerhuset, en stolt Tanke!
Karen har plukket de sidste Ribs, dem fik jeg 1 Fl. Saft af, og en lille Krukke Mirabelmarmelade af Gøtsches Mirabeller, der ligger strøet oppe ved Trappen, + Grød af Rasch' Mirabeller, der venligst flyver ind i vores Have. Alt Tøjet (bl.a. 9 Skjorter) er strøget, og saa har jeg fundet en lyseblaa Drengeskjorte til dig, Helle, som Afløser for Lasen, nu kan du godt bruge den til at tørre Pensler i, nede ved Knapperne. Ho'det har fået vaadt paa, det var lige i rette Tid. Saa har jeg ringet til Fru Bonip, men hun er paa Ferie til d. 20.
Fru Jensens [nabo] Signe skal rejse til 1. Sept., de har faaet en Lejlighed, og nu skal hun ikke have flere af den Art, nu søger hun Kone igen. Jeg har talt med Fru Zeuthen [maleren Ernst Z.s enke] , Lone er kommet hjem, og hendes Forlovelse er officiel, han aftjener p.t. sin Værnepligt paa Jægersborg Kaserne, men naar han er færdig med det, skal han bo hos hende, han har to Aar tilbage af Studierne, men for øvrigt skal de giftes inden saa længe, og skal saa vidt jeg forstod, saa ogsaa bo hos hende, velbekomme! Saa har jeg talt med Hr. Nebel [genbo]. Paa Tirsdag starter han sin Turne, og saa er det altsaa, vi muligvis kan vente ham en Dag [i sommerhuset]. Frk. Nielsen [Nebels husholderske, min reservemor] er rejst, men kommer igen om en Uge, jeg inviterede ham til Middag, men han spiser hos Fru Knutsen. Hans eneste Poppel var ogsaa røget hin Cyklondag [8/8] – han var nede at se vore Rædsler, han mener Philipatræet vil skyde igen, naar vi skærer det brækkede af. Gytte Werner har reddet Indholdet alligevel. Hun var tre Maaneder henne, ellers intet Nyt fra den Kant.
Jeg har faaet et dejligt Stk. Flæsk hos Fru Christensen, og hun lovede at være den Del af Familien huld, som er herhjemme. Der er ingen Farvelade uden den store Æske paa Helles Værelse, saa jeg maa nok købe en, men saa gaar jeg ogsaa ud fra, at Karsten er ualmindelig sød, mens jeg er væk. Kj. har hentet Bøger og glider saa i Skole i Morgen Kl 10. Karen har jeg givet fri i Dag og sagt, at saa faar hun ikke fri, før jeg kommer hjem, medmindre Kj. bliver bedt ud til Middag. Han er uhyre tilfreds med, at du, Johs, kommer paa Fredag, det morer ham bestemt ikke, at være her alene. Han var hos Flemming [Gordon Møller] i Aftes, og vi bad Thomas til Middag, men han kunde ikke. NU skal jeg til at lappe Lagner og stoppe Strømper. Jeg har ikke hørt noget herhjemme fra Knud, og her er intet med Posten. Briketterne kom i Gaar, fornuftigvis ringede de og spurgte, om vi var her, saa nu er Kælderen hyggelig, og puh, hvor de lugter. Foreløbig har jeg Gennemtræk, men det kan ikke

hjælpe, naar jeg rejser, saa glemmer de bare at lukke, jeg sætter Karmen for Havedøren, saa har de ikke den at huske paa, det er den mindst nærliggende.
Hvis jeg ikke hører noget fra Knud i Løbet af Mandagen, kommer jeg efter Bestemmelsen Tirsdag, ellers sender jeg et Kort Mandag Aften. Mange Hilsener kære Nusseben. Jeres Grete-Mor

HELLES TID SOM AU-PAIR I SCHWEIZ 1949

Helle: Forhistorien til mit Schweizerophold 1949:
De gamle gulnede breve har virkelig sat tankerne i sving. Jeg tænker på forhistorien til mit Schweizerophold. Det var ikke lyst, der drev mig, jeg følte mig nærmest tvunget til at forlade mit kære tegneri. Og så til Schweiz! I toget kom jeg til at sidde overfor maleren Ole Søndergaard og hans datter. De skulle til Paris og havde malerkassen med som bagage. Jeg fortalte dem, at jeg var på vej til Schweiz som au-pair-pige, og de vendte det hvide ud af øjnene. Han sagde ”Hvem har dog været så ond imod Dem? Tag med os til Paris. Vi skal få det rigtig sjovt.”
Jeg havde det ikke godt, slugte en masse sovepiller for at falde til ro. Ingen havde jeg at tale med om mine virkelige problemer, men med brevene holdt jeg mig oven vande.
Det store kulturskifte, vil jeg nærmest sige, at komme fra hjemmet i Gentofte ind på malerskolen, hvor jeg blev betragtet som en floromvunden, utilnærmelig pige, der var enormt afhængig af mine forældres moralbegreber, var større end man forestiller sig.
Jeg kom til at gå på malerskolen sammen med Hans Lollesgaard, der var kommet på Akademiet lige efter studentereksamen. Han var bror til Knud, (Lolle), der allerede på den tid var maler, gift med den utroligt stærke Ulrikka, som jeg besøgte sammen med Hans, og som jeg beundrede så meget, så Mor blev jaloux. Vi var på en Akademitur til Paris, hvor vi fulgtes ad i al ærbarhed og af de andre på holdet betragtedes som *par*. Hans var frygtelig sensibel. Han var en dygtig tegner, men sine kunstnerdrømme fik han aldrig indfriet. Han lagde ikke skjul på, at han syntes jeg var en sød og yndig pige, der skulle have tiden til at gå, indtil jeg blev gift. (Måske med ham). Mor var meget irriteret på ham og syntes slet ikke, han var noget for mig, han var noget af en vatnisse, den yngste af en søskendeflok. Han boede sammen med sin bror, Svend, der var jurist. Der var noget forfinet og jomfrunalsk over dem alle sammen, en af de ugifte mostre, der alle forgudede Hans, hed Bitten Ruge og var Farvis gode veninde, en kæmpestor kvinde, der rødmede for et godt ord. Men de var elskelige, og alle syntes, jeg ville være et passende parti for Hans.
Slangen i paradiset hed Jardbjørg Krokan, hun var nordmand og datter af den kendte nynorske digter, Inge Krokan, hun var enormt dominerende og ”frigjort”. Hun anså det for sin mission at frigøre alle dydsirede folk, hun traf på, især havde hun et godt øje til mig og Hans. Hendes veninde, Genie Dahl, der også var elev på malerskolen, fik hun pudset på Hans, og det gik hverken værre eller bedre, end at hun forførte Hans, han mistede sin dyd, og dermed var han solgt. Han gennemgik ufattelige sjælekvaler, bl.a. vendte han sig fra mig, vendte et kridhvidt ansigt mod mig og forholdt sig tavs, og jeg led.
Så tog Ulrikka affære. Blandede sig, tog parti for mig og bagtalte Genie. Og Hans så ingen anden mulighed, som den gentleman han var, end at gifte sig med Genie. Det holder ikke, spåede Ulrikka. Jeg var fortumlet og ulykkelig, alle snakkede.
Mor og Ulrikka besluttede, at jeg måtte ud af hele den hvepserede. Mor kendte Hanne Zeuthen, som fortalte, at hun havde en veninde i Schweiz, der i den grad trængte til hjælp. Om ikke det var noget for mig at komme til at beskæftige mig med noget praktisk og komme til at tænke på noget andet. Tankerne kværnede i mit hoved. Havde jeg bare kunnet snakke med nogen. Det var hårdt. Jeg følte mig kastet ud i kulden, og som trøst læste jeg Søren Kierkegaard, min eneste lekture, og kunne altid finde noget, der passede til min situation. Jeg følte af en eller anden grund stor skyld, fordi jeg var så uafklaret, og fordi jeg længtes forfærdeligt efter kærlighed. Jeg drømte bare om at finde en mand,

der ville elske mig og ikke som den ”yndige”, artige pige, de ville gøre mig til. Der lå et temperament i mig, som jeg ikke var mig helt bevidst. Jeg var 22 år.
Da jeg senere rejste med Knud, mødte vi et ungt amerikansk par, der gik med hinanden i hånden, det havde de gjort i to år, de rejste simpelthen verden rundt med en rygsæk, og jeg syntes, det måtte være lykken.
Nå, men ægteskabet mellem Genie og Hans holdt, lige til han døde for en del år siden. Han blev bladtegner og tegnede for Aktuelt i mange år. Jeg så dem aldrig, de holdt sig langt fra alt, hvad der hed udstillinger. Hun holdt helt op med at male, selvom hun var overbevist om, at hun var et stort talent og tålte ikke at høre, at andre gjorde karriere. Ulrikka og Knud slog hånden af dem. Sandsynligvis er de gået hinanden frygteligt på nerverne. De kunne virkelig ikke fordrage Genie. Jeg traf hende for nylig på Louisiana. Hun var enormt tyk og gik besværligt med en stok
Hans holdt én udstilling i sit liv nede hos Ole Dahl i Admiralgade. Da jeg hørte om det, gik jeg derned, og han blev meget bevæget over at se mig. Der kom ikke en eneste af de gamle kammerater, ikke engang hans kolleger fra avisen, hvad der sårede ham dybt. Det var udmærkede tegninger om end noget stive, og jeg kunne se, at han ikke havde udviklet sig i alle de år. Han var så presset af hele tiden at skulle levere tegninger til avisen, så det blev lidt af et mareridt for ham at skulle følge med, og det var det, de levede af. Han spurgte, om han måtte komme og besøge mig i Gernersgade, og det ville jeg da glæde mig til. Ingen vidste på det tidspunkt, hvor syg han var, og kort tid efter døde han, så det nåedes ikke.
For mig gik venskabet med Knud og Ulrikka også i vasken, da jeg kom hjem og begyndte på Akademiet igen. Alt var blevet anderledes, og jeg havde forandret mig. Jeg havde nogle kontroverser med Mor og kunne ikke bo hjemme mere, jeg gik mine egne veje. Så kom forelskelsen i Peter Zinkernagel, som jeg levede længe på. Han forløste noget i mig, som hverken Hans eller nogen anden havde kunnet. Men det er en anden historie.

Fra Helle som au pair i Schweiz 1

Mandag 6/3 1949

Kære alle sammen.

Det er absolut første chance jeg har til at skrive til jer. Kl. er halv 12. Vi har gjort huset i stand, madet tvillingerne og lavet middagsmad, og venter nu bare paa at Hr. Trachsler skal komme hjem i middagspausen. Det hele er saa nyt og fremmed, det er dejligt jeg har Hanne [Zeuthen], hun er vældig sød imod mig. Hanne og jeg bor foreløbig sammen her, jeg skal bo hos to damer i en villa her i nabolaget, men de er bortrejst for tiden, saa jeg har ikke pakket ud og har ikke ét sted at være alene. I gaar aftes laa vi længe og snakkede inden vi sov, jeg er ganske godt inde i familieforholdene nu.

Naa, men jeg vil begynde forfra. Rejsen var ret god. Første dag sad jeg muttersene, efter at damen var staaet ud i Nyborg. Kl. 10 om aftenen kom en tyk mand, der skulle til Rom og spurgte, om han maatte ligge paa min anden bænk. Vi sov med mellemrum, det var haardt, men det var en fordel at kunne ligge udstrakt. Kufferterne blev ikke paa noget tidspunkt aabnet, det var billigt sluppet. Næste dag traf jeg i spisevognen en maler og hans datter, det var Ole Søndergaard, hvis billeder jeg kender saa godt, han er medlem af den Frie. De var paa studierejse til Rom og vi blev vældig fine venner. Han tegnede mig i toget og ville gerne male mig engang senere. I Basel skulle de skifte, og jeg blev atter overladt til mig selv. Saa skete der noget underligt. En dame kom og trak af med mig og mit pas - ud af toget og ned ad Basels gader - uden at sige, hvad jeg skulle. Vi havnede paa et hospital, hvor jeg fik ordre til at lægge tøjet og blev saa undersøgt og gennemlyst, før jeg blev lukket ud. Jeg var ganske desorienteret, og blev noget hed om ørerne, da toget var forsvundet med

al min bagage. Jeg henvendte mig til en togmand, og han gav sig til at skælde mig ud, fordi jeg havde forladt det. (Jeg forstaar ikke et pluk af deres dialekt). Naa, det viste sig selvfølgelig at være i den skønneste orden alt sammen. 20 minutter efter kom toget igen, men jeg synes, det var en uforskammet behandling. - I Zürich ventede Hanne og Hr. Trachsler paa mig. Vi tog en taxa til busstoppestedet og derfra med bussen opad-opad 5-600 m over havets overflade til Kilchberg. De havde middag parat til mig, varmt bad og saa paa hovedet i seng - vidunderligt!

Ungerne er henrivende - simpelthen. Tvillingerne 11 maaneder og meget forskellige. Margurite sortebrunt haar og brune øjne, Erica gule krøller og blaa øjne. Drengene 3 og 4 aar, Jacki og Heini struttende af sundhed, frygtelig vilde og evigt pludrende. ”Dante Helle” hedder jeg. De gaar i børnehave her ved siden af fra 9-11 og igen fra 2-4. I mellemtiden sover de, og de bliver puttet for natten kl. 6, saa sig ikke de ikke faar sovet ud, men det er yndigt for os andre. De smaa er uhyre skikkelige, de sover dagen lang, synes jeg. - Frau Trachsler er umaadelig sød, jeg tror vi vil komme godt ud af det sammen, det er vist umuligt andet, hun er knagende dygtig og proper, man kan slikke gulvene, alt er meget moderne og praktisk indrettet, men her er meget at gøre, for alt skal være fuldendt. Jeg lærer at passe smaa børn og skal lave maden til dem. Hendes mand bruger sit hjem som hotel nærmest, han er næsten aldrig hjemme en aften. Det er en tragedie af et ægteskab, han holder veninder i byen og det er kun børnene, der binder dem sammen. Hun er meget tapper, prøver at dække over det med smil og forkæler ham for ikke at faa scener, hvad der ustandselig er optræk til, saasnart han kommer ind ad døren. Hun har masser af venner, der drysser ind og holder modet oppe hos hende, og hun er meget gæstfri, ingen af dem kan lide *ham.* Hun er 34, men kunne godt være op mod de 50 efter udseendet at dømme, hun er helt graahaaret. Han er pæn, meget mørk, og Hanne siger, at han paa bunden er god, han har været elskværdig mod mig hele tiden, og jeg ville ikke ane alt dette, hvis ikke Hanne havde sat mig ind i det. I gaar søndag stak han af lige efter middag og kom slet ikke mere før sent ud paa aftenen, da vi var gaaet i seng. Men vi havde huset fuldt af unge folk, og de var saa søde alle sammen.

Jeg har skrevet i en rasende fart, men nu maa jeg slutte, for vi skal spise.

1000 hilsener Helle.

Har faaet 30 frc. for flaskerne til Carl. Det er bankkursen - halv-halv.

Fra Helle 2

Torsdag 11/3 1949

Kære Mor.

Tusind tak for brevene. Dit kom prompte, maa jeg sige. Naa, det var *dig* der laa i nettet og holdt mig i haanden! Det var modigt af dig at skride til Hector med saalerne.

Jeg fortsætter nu i lidt bedre ro efter at vi har vasket op efter middag og alle sover. Jeg vil prøve at holde mig vaagen i disse knappe eftermiddagstimer, skønt det holder haardt, men ellers mærker jeg jo slet ikke at jeg har spor fritid. Jeg tror nok, at jeg kan skyde en hvid pind efter tegne- og maleri. - Luften er meget skarp heroppe, taarerne triller mig ned ad kinderne bare jeg stikker hovedet ud, og den gør mig dødtræt. Hanne var ogsaa som en klud den første tid. - De lever uhyre sundt. Alle mennesker strutter af sundhed og er brune som midt om sommeren. Jeg ligner en tynd bleg selleri i forhold til alle andre. De faar kød én gang om ugen, ellers bestaar kosten af grønsager og frugt, næsten ikke brød og aldrig grød, men altid suppe, grøntsagssuppe med revet ost i til hver eneste middag.

Jeg har endnu ikke set forretninger. De findes ikke paa dette strøg. -

Her er meget smukt. Dybt nede kan vi se Zürichsøen og til den modsatte side bjerge. Vi gik med drengene to timer i gaar og mødte overalt udklædte fastelavnsfolk. Fastelavn er en fest, der varer otte dage hernede. Ellers pæne almindelige mennesker der vandrer rundt med rødmalede næser og underlige dragter ved højlys dag. Heini kom hjem opløst i graad lige før middag, fordi han havde mødt to, der var klædt ud som bussemænd. Sikke en ide!

Den første aften, jeg kom, var frau Trachsler til karneval udklædt som gammel kone, hun fulgtes med sine forældre, der bor i lejligheden her ovenover. Hendes mand gik i seng i den tro, at hun ogsaa sov sødeligt. Han maatte endelig ikke vide det, da han ellers vilde forbyde hende at gaa ud. Man skulle efter beskrivelsen tro, at han var en rædsom tyran, men i virkeligheden er han saa pæn og høflig og stilfærdig. Jeg kan slet ikke forstaa det, men det kommer jeg vel til med tiden.

Nej, nu maa jeg sove, jeg er lige ved at trille ned af søvn. - Desværre er jeg blevet meget forkølet paa rejsen.

Din Helle. Hils rundt omkring.

Jeg faar sikkert ikke lejlighed til at skrive til nogen, før jeg forhaabentlig snart flytter over til mig selv.

Fra Helle 3

Fredag [12/3 1949]

Kære lille Mor

Jeg har endnu ikke noget brev at svare paa, men jeg fortsætter, hvor jeg slap i gaar, for der er sket en betydelig forandring. – jeg har faaet værelse hos svigermoderen til en af Frau Tr.s veninder. Hun bor helt nede ved Zürichsøen. Det blev ordnet i løbet af eftermiddagen, ganske vist er det ikke det værelse, som var blevet lovet mig med vand paa værelset, egen indgang osv., men hellere bo mere primitivt og saa hos rare mennesker. Frau Wattenmacher er en meget sød og jævn gammel dame, der bor alene og spiser hos sin søn, der har lejlighed her nedenunder. Jeg har laant hendes gæsteværelse og pulterkammer. Her staar masser af gamle ting, mit skrivebord er en trædesymaskine, og jeg skal fyre i en gammel kakkelovn og vaske mig i køkkenet, men det er lige meget. Jeg sover herligt i en kæmpemæssig maghoniseng ovenpaa et væld af madrasser, og ind imellem alt hendes har jeg faaet anbragt mine egne sager nogenlunde godt. Her er saamænd efterhaanden ganske hyggeligt. To skuffer er stillet til min raadighed og det forreste af et skab, hvor mine kjoler endelig er rystet ud. For at kommer herind, skal man almindeligvis gennem hendes dagligstue, men tænk jer min henrykkelse, da jeg opdagede, at jeg ved at kravle igennem et skab kan faa min egen udgang til gangen. – Men dette luxusværelser ikke gratis, hvad der gaar ud over Frau Trachsler. Fra 7 til 10 skal jeg gøre den unge Frau Wattenmachers lejlighed i stand, før jeg kan stige op til Frau Trachsler og fortsætte med, hvad hun ikke har naaet. Frau W. er som alle Svejtsere en fantastisk energisk husmor, vældig frisk og umaadelig proper. Jeg har sandelig lært at bruge hænderne, for hun skal selvfølgelig have saa meget ud af min arbejdskraft som muligt de tre timer jeg er hos hende. Hendes to børn er 3 og 1 aar og ikke nær saa søde som Trachslers. Jeg kan slet ikke sige dig, hvor tvillingerne er bedaarende.

Jeg har nu fulgt Jackie og Heini i børnehave. Klokken er 3. Saa har jeg fyret i mit Zimmer og sidder nu ved sybordet og skriver. Kl. 4 skal jeg være oppe paa toppen igen for at hente drengene, saa skal vi gaa tur en time, inden de skal hjem og spise.

Jeg havde en ganske dejlig aften hos tandlægeparret Röss og Fred, i gaar sammen med Frau Tr. Hanne er i Weinfelden hos Carl. Fred taler godt og meget gerne engelsk, og vi er blevet fine venner. De har kun været gift et aar og er meget forelskede i hinanden. De er saa søde. Röss forærede mig et par natursilkestrømper uden én stopning paa, bare fordi hun pludselig fik lyst til at give mig noget. Det er lidt bittert for Frau Tr. at se deres lykke, der er ikke megen hjemlig hygge hos hende. Men hun er meget tapper, hun faar det hele til at glide, og hun sagde til mig at hendes mand skulle ikke med, for ”han kunne ikke lide ost.”

Det var en ejendommelig spise. Flydende ost rørt op med snaps og hed vin i en gryde over en spritflamme midt paa bordet. Alle spiser af samme gryde. Man tager smaa stumper brød paa gaflen og kører dem rundt i gryden, hvorpaa man holder dem i vejret til afkøling et øjeblik, før man spiser, og hurtigt en ny brødstump paa gaflen og køre rundt. Massen skal være i bevægelse hele tiden. Dertil drak vi stærk sort kaffe. Det smagte dejligt lige i øjeblikket, men natten derpaa var knap saa morsom!

Nu er klokken allerede for mange

Hilsen Helle

Fra Helle

Mandag

Du kan selv sætte dato paa, jeg kan slet ikke finde ud af dagene

Kære Knud.

Den sidste lille bitre bemærkning i dit brev var mere end et søsterhjærte kunne bære. Nu prøver jeg, om en plade chokolade slipper igennem. - Din stakkel, som har saa mange opgaver og kedelige tegninger, saa vil jeg hellere vaske bleer. – [Knud var stud.polyt].

Her gaar det udmærket, kun er jeg plaget af en væmmelig forkølelse - klimaforandringen, men jeg har faaet nogle næsedråber, jeg skal dryppe med morgen og aften. -

Kommer du og besøger mig til sommer?

Kilchberg er en henrivende lille by, alt er saa pænt og alle kender hinanden og hilser. Høflighed betyder uhyre meget; i det hele taget holdes der strengt paa de ydre former. Du skulle se, hvordan alle gode Kilchbergborgere promenerer paa den lange Kirchessstrase i smaa familiegrupper søndag eftermiddag iført de stiveste kisteklær. Luften genlyder af deres overdaadigt høflige hilsener: ”Grütche mit einander”. Katolikkerne er i sort fra top til taa, og kirkeklokkerne fra den protestantiske og den katolske kirke prøver at overdøve hinanden, klokkeklangen er meget smuk, og der er et svagt ekko fra bjergene. - Folk er spidsborgerlige og nøjeregnende, men - det gælder for de fleste - meget reelle og gæstfri.

Lørdag kom Hanne tilbage fra Weinfelden, hvor hun har boet hos Carl nogle dage og hjulpet ham med en stor operation af en ko, der havde slugt et søm. Jeg mødte hende i Zürich kl. 2, og saa vandrede vi rundt i byen paa maa og faa. Du store kineser, hvad man kan købe, hvis man altsaa havde penge. Jeg købte mig et par netnylonstrømper. Det gaar alle med hernede, og de skal være uopslidelige. Hanne har gaaet med det samme par to aar, og der er ikke en stopning paa endnu. De kostede 8-9 frc. - Saa tog Hanne hjem, og jeg gik paa en svejtsisk kunstudstilling. Det gør jeg ikke mere. De kan overhovedet ikke male! Jeg tænker med længsel paa den Frie. I længden kunne jeg ikke holde ud at bo her, tror jeg. Man savner enhver form for kunstnerisk sans hos disse mennesker. Men der er saa meget andet godt. Jeg kan lære en masse, - og paa mange maader har de fordele

frem for danskerne. - Du kan tro, jeg faar travet noget. Jeg har værk i mine bagben af den daglige bjergbestigning fra Wannenmachers til Trachslers, Wann osv. med n og ikke l, som jeg skrev sidst. Frau W. er meget sød. Hun og fr. Tr. er gode veninder, de holder meget af hinanden og er saa hjælpsomme mod hinanden og mod mig. Da jeg kom op paa mit værelse lørdag kl. 6, orkede jeg ikke at gaa op til Tr.s igen, for at spise, vaske op osv., og da jeg ikke havde haft rigtig fri den uge, jeg havde været der, ringede jeg og spurgte, om hun havde noget imod, jeg gik i seng. - Nu maa jeg lige fortælle, at jeg bor alene i lejligheden, da den gamle fra Wannenmacher er rejst væk i 10 dage til sin datter. Fru Trachsler sagde, at jeg maatte endelig holde fri, og da hun ikke kunne lide at jeg skulle gaa glip af aftensmad, fik hun den unge fru W. i lejligheden nedenunder til at invitere mig, men ikke nok med det. Da jeg var gaaet i seng kom hun, fru W., med appelsiner og en hel plade chokolade til mig. De er virkelig enestaaende søde. Den unge familie nyder, at grossmutter er bortrejst for tiden, for hun forkæler børnene saa frygteligt. Her er en dreng paa 3 aar, Rudi, og en pige paa ét, Ruth. Jeg kan aldrig høre, om de siger det ene eller det andet. - (Naar hun ber mig klæde Rudi paa, haler jeg Ruth op af sengen) - især da man bruger at sætte -li efter alt - paa svejtsisk -, der er lille - altsaa i stedet for -chen. Altsaa bliver Ruth: Ruthli og Rudi til, Rudili. Kan du forstaa det? Eller er du søvnig.

Mor spurgte, hvad vi boede i - i villa. Her findes kun villaer i Kilchberg, hvilket I maaske kan se paa kortet til Farmor. Trachslers i et nyt moderne hus, Wannenmachers i et gammelt helt nede ved søen.

I gaar, søndag, gik Hanne og jeg tur med nr. 756 veninde af Frau Trachsler. Vi var en herlig tur ude i det helt vilde. Paa to minutter er man udenfor civilisationen.

I aften faar jeg besøg af Hanne paa mit lille hummer. Jeg kæmper for at faa kakkelovnen til at brænde. - Jeg skal ned at købe lidt frugt, vi kan nyde.

Hanne ved ikke, hvor hun skal gøre af sig selv. Hun kan ikke holde til at blive ved med at sove i børneværelset. Hun sover aldrig ordentligt der.

Nu skal jeg op og hente die Buben im Kindergarten und dann gehen wir spatzieren eine Stunde.

Kærlig hilsen fra din søster Helle.

Hilsen til Fin og Henning!

Hils Mor og tak saa meget for hendes dejlig lange brev og frimærkerne! [Internationale frimærker].

Fra Helle i Schweiz 4

Lørdag 19/3 49

Kæreste lille Mor.

Tusind tak for dit brev, for avisudklippene og ikke mindst for forkølelsestabletterne. De kommer paa et tørt sted. Lige siden mandag har jeg gaaet og været rigtig sløj og kun kunnet holde den gaaende paa piller. Jeg har den mest modbydelige hovedpine hver morgen naar jeg vaagner og kan næsten ikke efter morgenrengøringen hos Frau Wannesmacher slæbe mig op ad ”bjerget” til Trachslers. Gad vide hvor længe det kan blive ved. Naar dertil kommer, at jeg har levet paa tvebakker og æbler nogle dage grundet paa min mavepine, der pludselig blussede op en nat, saa kan du forestille dig, hvordan jeg har haft det den sidste uge. - I dag holder jeg fri paa mit værelse d.v.s. fra kl. 1. Jeg sidder ganske hyggeligt og stille med bulder i kakkelovnen. Frau W. har lige været heroppe og tilbudt mig et varmt bad i aften. - Det er raakoldt udenfor, og det sner, man har ikke ligefrem lyst til at tage ud med madpakke, men kære, hvor er jeg henrykt over at jeg har mit eget

rum. Det er faktisk pænt og hyggeligt. Det er første gang i denne uge, jeg har fyr paa kakkelovnen, jeg har simpelthen ikke haft tid til at være her, og naar jeg er kommet hjem om aftenen, har det været lige paa hovedet i seng med tabletter og en klud om halsen.

Hanne rejste tirsdag morgen. Carl ringede og beordrede hende af sted til Weinfelden, hvor han bor. Der ligger Dyrlægens, hans kone og deres husassistent syge, saa stakkels Hanne skulle være sygeplejerske og kokkepige der i et hus med 5 etager. Hun begynder at føle sig besværet nu [gravid], det er ikke morsomt for hende, men hun tog det tappert, maa jeg sige. Hun sagde: Jeg er henrykt over i hvert fald at have en seng at sove i. Jeg havde brev fra hende i dag. Hun har haft frygtelig travlt. Om hun altid er saa energisk, ved jeg ikke - eller om hun er blevet smittet af svejtsernes ukuelige gaa-paa-mod. - Vi har haft storvask hos Frau Tr., til hvilken hun havde ”laant” mig to morgener. Hun vasker alt sengetøj selv, og da det kun foregaar hver sjette uge, var den kæmpestor. Jeg vaskede børnetøjet og alt det uldne og hængte op hele haven fuld mandag (derfra tror jeg nok den værste forkølelse stammer). Frau Tr. strøg til kl. 1 om natten efter at have staaet over vaskebaljen fra 5 om morgenen!!! Før i tiden, da hun endnu ikke havde børnene, - de har nemlig været gift 10 aar, inden Jacki kom til verden, - havde hun heldagsarbejde paa en chokoladefabrik, og da maatte hun *begynde* at vaske storvask, naar hun kom hjem om aftenen kl. 7. Hun havde alle 10 aar mandens mor og søster boende. De er lidt sindssyge begge to. - Hun har for øjeblikket en kedelig affære med de to. Svigermoderen er 77 og lider af en slags forfølgelsesvanvid. Frau Tr. tager engang imellem ind og besøger hende i Zürich og samtidig besøger hun saa en en veninde, der bor i lejligheden ovenover. Tænk, saa finder svigermoderen paa, at hun gaar op til veninden for at tale ondt om *hende.* - ”Og hun har *ganske bestemt* hørt gennem loftet, at Frau Tr. har beskyldt sin svigermor for at stjæle.” Nu spiller hun martyr overfor enhver, der kommer og fortæller den historie.

Jeg har haft børnene alene tre eftermiddage i træk. Frau Tr. har været i Zürich paa indkøb o.s.v., hun nyder at overlade huset til mig. Det er strengt at holde styr paa de unger. Drengene gaar ikke mere i børnehave om eftermiddagen, for vi har ikke tid til at hente og bringe dem, og tvillingerne er ubeskrivelig vrøvlede, de er ved at faa tænder i undermunden. Men henrivende børn er de alle fire, selvom de engang imellem kan bringe en til fortvivlelse. Forleden dag sloges drengene, saa jeg sendte dem ud for at faa fred. De vil heller ikke sove om eftermiddagen mere, desværre. Jeg holdt øje med dem ud af vinduet, men saa glemte jeg dem for de smaa. Og da jeg skulle ha’ dem ind, var de sporløst forsvundet. Tvillingerne anbragte jeg paa hver sin potte, og saa gik den vilde jagt. Bilerne kører med en forrykt fart paa disse smaa krogede veje, det er farligt for børn at lege der. Jaski fandtes højt oppe og Heini helt nede paa den anden side af hovedvejen til Zürich. Til Jacki sagde jeg: Findest du es ist net von dir fortzuspringen, wenn ich *habe* gesagt, du *neben* dem Haus bleiben solt. Hvorpaa han saa paa mig med sine store fromme brune øjne og svarede med den mest indsmigrende stemme: Nein Dante Helle, ich finde es *sehr* schlecht. Heini gav jeg en endefuld, hvilket er det eneste *han* forstaar, men vi var ikke mere uvenner, end han om aftenen, da jeg lagde ham i seng, gav mig et kys paa kinden og sagde: Du bist eine Liebe!

Jeg forstaar næsten alt, hvad de siger nu, og de er blevet saa vant til mit gebrokne sprog, at de ikke griner mere. - Jeg *vil* altsaa hellere passe drengene end de smaa ufornuftsvæsener. Jeg har ikke rigtig forstand paa smaa børn. - At have tvillingerne i kravlegaard er opslidende, forsikrer jeg dig for. Saa river de hinanden i haaret og gaar paa hovedet udover kanten o.s.v. Ja, I maa undskylde, jeg kan ikke fortælle om ret meget andet, for jeg har ikke oplevet andet. - Frau W.s børn er ikke nær saa dejlige. Ruth en flegmatisk tyk 1 aars pige, Rudi en skrækkelig forkælet unge, der græder sig til alt. - Til gengæld har hun en mere sympatisk mand. Hr. Trachsler virker meget ubehagelig selvretfærdig - maaske netop paa grund af daarlig samvittighed. Han kommer næsten aldrig hjem til aftensmaden før hen ad 10, forleden dag eller nat var den 1. Hans kontor lukker kl. 5, og hun aner

ikke hvor han opholder sig. Naar han har været rigtig uforskammet mod hende om morgenen, kommer han hjem med chokolade og kager. Han er meget mærkelig, men han elsker sine børn, og de forguder ham. ”Wann kommt der Fatti” er deres evindelige spørgsmaal.

Men Frau Trachsler er lige sød. Man mærker aldrig paa hendes humør, hvilke bekymringer hun har at trækkes med. Jeg har lovet at blive hos hende til juni. Jeg skal gaa til gymnastik om mandagen og til syning fra April hver tirsdag sammen med hende, vi har Grossmutter til at se efter børnene. Der ligger noget dejligt bomuldstøj og venter paa, at jeg faar penge; af *det* skal der blive en nederdel. -- Nu har jeg spist til aften hos Wannemachers. De er forfærdelig søde. Hun meget dygtig og umaadelig energisk og hjælpsom. Du godeste, hvor der arbejdes i Svejts. Der er et tempo paa, som vi slet ikke kender hjemme. Jeg forstaar godt, at svejtserne er daarlige malere.

Manden her er ovnbygger, det er en meget jævn og solid familie, der ikke nægter sig noget hvad maden angaar. De skærer smørret af i tykke flager og *lægger* det paa brødet. I det hele taget har jeg aldrig spist saa meget smør som her. De betaler, hvad det koster. Nej, vores smørrebrød kendes gar nicht. Til aften hos Trachslers, hvor jeg jo plejer at indtage mine maaltider paa nær morgenmaden spiser man kartofler, spagetti, æbler og slet ikke paalæg, men brød *til.* - Aa, jeg trænger til at sludre, det er et brev nu ikke rigtig egnet til, især ikke, naar det kun maa veje 20 gr. (Jeg har en vægt staaende foran mig). Altsaa bliver det ikke denne gang til et kort til hr. Nebel [vores genbo på Udsigten], men hils ham mange gange.

I dag har jeg været her i 14 dage. Det *var godt* jeg blev rusket løs. Ind imellem dukker alt det gamle op, man *glemmer* dog ikke, men bare det at have det paa afstand og saa mærke, at man virkelig er til hjælp og at de er glade for mig, det betyder meget. Naar bare denne forbistrede influenza-fornemmelse snart vil være forbi, saa klarer jeg det nok, men jeg skal indrømme, det *har* været en streng uge. Jeg ligner udkogt æblegrød i ansigtet. - Sig mig, hvor agter I at rejse hen. Har det interesse, hvis Hr. Tr. kan skaffe valuta hertil, det kan han sikkert, men det bliver jo frygteligt dyrt? - Med hensyn til min løn saa maa jeg fortælle, at det at være husassistent i Svejts kræver en uddannelse. En pige, der kommer ud af skolen og vil være husas., hun skal være to aar hos en eller anden frue for en lille løn, her *skal* hun lære bestemte ting, om aftenen gaar hun paa teoretisk kursus, og naar de to aar er gaaet skal hun op til en eksamen i baade det praktiske og det teoretiske, og først da kan hun forlange en ordentlig løn. Ugentlig fridag kendes ikke. Hvis en pige faar fri to timer en eftermiddag om ugen er det alt. At man kan ha’ lyst til at sidde og tegne og læse, forstaar de ikke, man skal hele tiden foretage sig noget praktisk. Den unge Frau W. kom i begyndelsen og spurgte, om jeg ikke kom ned til dem fordi hun troede at jeg kedede mig, men jeg har fortalt dem, at jeg nyder at være alene, og at de absolut ikke behøver at tage hensyn til mig i den retning. Jeg kan udmærket faa den smule tid jeg har tilovers til at gaa. - Jeg er helt syg naar jeg læser Charlotten-borganmeldelsen. Jeg længes meget efter at se noget kunst, at tale med mennesker der har lidt kunstforstand, ligesom jeg selv har lyst til at male og tegne, men det maa vente. Det er godt at ha’ noget at glæde sig til. Det bliver nu dejligt at komme hjem til København igen. Fortæl mig om Ole Søndergaard - Sjøstedt - Høier - Wiig, tænk at de nævnes sammen med Juan Gris og Braque. Det er slet ikke til at fatte. - Det glæder mig for Hans [Lollesgaard]!

Du maa hilse Far og drengene og paa Ibsensvej. Hvordan har Farmor det? Hils Tora og Grete og Lone [Zeuthen], hvis du ser dem. Jeg skriver snart til Lone. Og hils endelig Ulrikka. Du og Karsten skal vel snart derop. Bare de dog maa være raske!

Til sidst de kærligste hilsner til dig selv søde Mor. Din Helle.

Forklarende Kommentar fra Helle 26/2 2014

Kære Karsten.

Jeg har bestemt mig for at vie denne dag til skrive- og ryddeopdag. I går var Ida/Augustdag, da fik jeg heller ikke rørt mine igangværende billeder, men de har også brug for at tørre i fred og at tages op til refleksion.

Du har flere gange spurgt, hvordan Heidi kom ind i familien Thorborg. Det ligger langt tilbage, lige fra dengang Mor og Hanne Zeuthen (næsten hen over hovedet på mig) bestemte, at jeg burde fjernes langt væk fra det usunde miljø på Akademiet, hvor det hele gik op i fnidderfnadder.

Hanne havde en schweizisk veninde med 4 børn, som hun i den grad trængte til at få hjælp til at passse. Vupti! Med Mors kendte handlekraft var dét arrangeret. Helle kunne rejse. Jo før jo bedre. Det rygtedes blandt skoleveninderne, en af dem, Birgit Norlev, gik på håndarbejdskursus sammen med en frøken Buser, der var fra det tyske Schweiz. Måske var det en idé om vi mødtes. Det gjorde vi, oppe hos Birgit en eftermiddag lige inden min afrejse, hvor vi udvekslede adresser på vores mødre. Frl. Buser var ganske ny i Danmark og kendte ingen, så det var yderst velkomment at få et sted at holde til. Jeg fik begejstrede breve fra Mor. Frl. Buser blev hurtigt til du og Heidi, hr. og fru Thorborg til MOR og FAR. Som sagt, de havde fået en erstatningsdatter. Og hvilken datter? Heidi var intelligent, musikalsk, hjælpsom, huslig og lærenem. Hun tilbragte al sin fritid i Gentofte og knyttede venskab med Knud. Hun var uddannet på Kunstgewerbeschule i Zürich, var datter af en skovrider, som til hendes store sorg var død, og hendes mor, Frau Buser, boede i Langnau am Albis, en god lang fodtur fra Kilchberg, hvor jeg kom til at bo, fra Zürichsøen over den lille bjergkæde, Albis. Da jeg havde fridag hver søndag, blev mit naturlige udflugtsmål Heidis hjem.

Vores mødre lå lysår fra hinanden. "Mutti" var nok den perfekte Hausfrau. Rengøring var hendes pligt. Selvom hun alene gik rundt i sit hus med sutsko på, skulle der gøres rent hver formiddag, tæpperne ud til bankning, gulvene mobbet, støvet grundigt fjernet, og det kun på hendes måde. Jeg prøvede at "hjælpe" hende en dag, det gjorde jeg aldrig mer, for alt, hvad jeg troede, jeg havde gjort, blev demonstrativt gjort om på hendes måde, uden et ord. Sådan! Vi kom aldrig på bølgelængde. Såsnart rengøringen var overstået, begyndte madlavningen, suppe hver dag, herlige supper, én til midt på dagen og en ny til aftensmad. På den måde kunne enhver husmors tid gå med travlhed fra hun stod op, til hun gik i seng, med at servicere mand og børn. Det kunne man kalde at være bundet til kødgryderne.

I Danmark var vi da kommet et skridt nærmere frigørelsen. Og Heidi nød det. Hun fik lært at gå i bukser og at cykle, og Mor nød hendes hjælp, som hun vitterlig ikke var vant til fra den rigtige datter. Jeg fornemmede alligevel at hun savnede mig, og at mine breve og hendes omgående svar, som jeg desværre ikke opbevarede, var en kilde til glæde.

Heidi lærte sig meget hurtigt at tale dansk, jeg tror, hun på det tidspunkt godt kunne tænke sig at blive i Danmark. Hun lagde op til det ved nærmest at "fri" til Knud, men som kvinde var hun slet ikke noget for ham, hvad han eftertrykkeligt fik gjort hende opmærksom på, dels var hun et par år ældre end hans storesøster, og dels var hun slet ikke så yndig, som den, han gik og drømte om. Hun kom som bekendt senere (Ingrid).

Heidi blev i Danmark et år, hvor hun havde fået arbejde på et børnehjem med at reparere børnenes tøj. Det var knappe tider, man stoppede og reparerede, dvs "holdt" tøjet, det skulle vare længe. i øvrigt ved jeg meget lidt om den side af sagen, Heidi åndede og levede for livet som det foldede sig ud under Mors vinger.

Jeg lærte nok noget i Schweiz, men var klar over, at det sidste jeg kunne ønske mig, var at ende som Schweizerfrau. Så jeg drog hjem en erfaring rigere, jeg har stadig det skønne landskab, det på mange måder vidunderlige land, i mit hjerte.

Senere holdt Heidi og jeg forbindelsen med breve, hun skrev på tysk, jeg på dansk, og når vi var sammen, talte vi det sprog, hvor vi bedst kunne være i fred for fremmede lyttere, i Danmark på tysk, i Schweiz på dansk. Det havde vi stor fornøjelse af, men man skal passe på. En gang kom vi gruelig galt af sted ved at kommentere en rædsom, fed kone i Zürich Zoo. Hun viste sig at være dansker, ubs!

Jeg ved, Heidi gemte mine breve gennem årene, bundtede dem og lovede, at jeg skulle få dem, et fuldstændigt katalog over mit liv (Vorherrebevares). Den gang hun døde, og hendes søn, David, ryddede op, stod han med bunkerne og blev enig med sig selv om at destruere dem. Det var nok meget godt. Vi skal ikke i den grad leve på minderne, det har jeg det bedst med. Jeg har heller ikke Heidis tyske breve, dem kasserede jeg, når jeg havde læst dem og svaret på dem. Det samme som Mor praktiserede, og som jeg stadig gør - pånær enkelte, som jeg ikke nænner at skille mig af med. Det er dem, jeg skal tage i nærmere øjesyn resten af denne dag - med papirkurven ved hånden. Den dag for ikke længe siden, da jeg lod Bobo køre alle mine stokke til destruktion, gjorde det ondt og gør det stadig. Men jeg tog beslutningen for at spare mine efterkommere for det, og ingen uden jeg ville kunne finde ud af at trykke dem og slet ikke på en måde, så jeg kunne godkende dem. De træsnit, der bliver tilbage efter mig, er originaler, og dem kommer der ikke flere af.

Endnu en formiddag i godt selskab (dit) Jeg ved, du læser opmærksomt med. Hav det super (som Martin siger)

Kærlig hilsen Helle

Fra Helle i Schweiz 5

Onsdag aften 30/3 1949

Kære Far! Tusind tak for din lille hilsen og for din fødselsdagsgave, den gik fint igennem - den første rate. Det var en dejlig ide, for penge er snart det eneste, jeg kan have fornøjelse af hernede. I maa sige til familiemedlemmer, der muligvis tænker paa at beskænke mig med bøger e.l. at de skal ikke sende mig andet end en fødselsdagshilsen, *den* bliver jeg glad for, og jeg mangler intet. Og kære lille Mor! Jeg har nu to breve at takke for. Altsaa danke vielmal! Du har brugt dine øjne godt paa Den Frie, jeg vandrede med dig rundt i tankerne. Dog tror jeg ikke, jeg vil give dig ret, efter hvad jeg kender til Riseby og Høm. Steerup plejer ogsaa at være fin. Jeg giver dig ret i, at der er noget ganske fint over Poul Sørensen, noget sart og vagt og meget følsomt. Du vil finde lidt af det samme i Knud [Lollesgaard]s billeder. Jo, Ulrikka har alt for meget at gøre, det er forfærdeligt at tænke paa, for hun slider sig op simpelthen. Men Knud *er* kunstner, det er meget svært for ham og synd, at han ikke med god samvittighed kan male løs. Naar han maler er det Ulrikka, der får ham til det. Hun er enestaaende.

Jeg vil lige svare paa dine forskellige spørgsmaal: Vi faar post kl. 8, kl. 11 og kl. 4. - Hr. Trachsler er bankmand, han staar for et eller andet med klarering og fremmed valuta. - Frau Tr. har ikke udsigt til at faa anden hjælp, naar jeg rejser. - Sykurset koster 5 frc. for et halvt aar, og gymnastik koster 2 frc. om maaneden, saa det kommer jeg nok over. Alt den slags hører under staten. Alle børnehaver er gratis, og det gratis husholdningskursus og barneplejeditto er obligatorisk for *alle* unge piger, der er fyldt 18 aar. Det er et land med system i sagerne. - Med hensyn til vask, saa vasker vi børnevask hver tredje dag, det er kun storvask der er hver sjette uge. - Ja tak jeg vil meget gerne have mit nylonstof herned. Frau Diemer (Frau Tr.s mor) er vældig ferm til at sy og hun vil uden tvivl hjælpe mig. Men gaar det glat gennem tolden?

Det er dog forfærdeligt for faster Adda med den evindelige ballade paa asylet. Du skulle se nogle børnehaver, de har her i Schweiz. Noget saa henrivende. Børnehaven er en forberedelse til skolegangen her, og alle børn gaar der et eller to aar. De sidder ved smaa runde borde af lyst egetræ, fire ved hvert. Der er sandkasser paa hjul, og hvert barn har deres eget lille skab med legetøj. Jeg har været i to børnehaver i Kilchberg og en i Langnau, de var næsten ens. Lave røde villaer med vinduer fra loft til gulv. Der er kun 30 børn i hver - og to lærerinder.

Frau Trachsler og Wannenmacher har gaaet i børnehave sammen i Kilchberg - og fulgtes ad i skole og har begge to lært husholdning i Paris.

Naa, men jeg vil fortælle, hvad jeg har oplevet siden sidst. - Lørdag tog jeg til Langnau efter middag og blev modtaget paa det hjærteligste af Frau Buser og hendes søn, Hans. Det er et ualmindelig hyggeligt hjem, rigtig landligt baade indvendigt og udvendigt. De er virkelig kultiverede mennesker. Frau Buser, sat og rolig, maaske lidt stillestaaende, og sønnen nydelig, energisk og foretagsom. Det er ham, der bestemmer! I kan tro, det er en fyr med ben i næsen. Moderen sørger stadig inderligt over mandens død og over, at de maatte flytte fra den dejlige skovridergaard! Det er som om hun kun lever i erindringen om den tid. Hun viste mig billeder af manden, og jeg kan levende forestille mig, at det har været ham, der førte an, og at det nu er hans rolle sønnen har overtaget. Hun virkede lidt trist paa mig. Men hun har ogsaa veninder en masse. Jeg var meget indtaget i en Frau Wind med spillende brune øjne, hun kom og gik som var hun hjemme der. Hun boede paa den anden side af vejen. Hendes to sønner var i Stockholm, og hun haabede, de kom hjem nu i sommer. - Jeg kan slet ikke beskrive, hvor jeg nød de to dage. De stod omtrent paa hovedet for mig. Og jeg skulle ingenting bestille. Jeg sad i en liggestol midt i solen, mens Frau Buser lavede aftensmad. - Jeg gik en lang tur med Hans, og der var ikke den ting, han ikke vidste besked med. Han har været et aar i Paris og rejst Tjekkoslovakiet rundt og set Wienerudstillingen o.s.v. o.s.v. Der ligger en Tierpark ligeved huset i de naturlige bjergomgivelser og paa en restaurant *der* nød vi druesaft (ikke vin) og chokoladekager. - Søndag skulle han paa skitur i Alperne. Han er hjemme hver Weekend, d.v.s. her hjemme og tager ud paa ski. Man ser tydeligt de hvide bjerge bagved den mørke bjergkæde, Albis, som man naar hen til foden af, paa fem minutter. Om formiddagen begav vi os paa bjergbestigning. Fra toppen af Albis ser man Zürichsøen i hele dens udstrækning; der er tæt bebygget hele vejen rundt. Husene ligger alle i etager som Kilchberg, som smaa gule klatter set deroppe fra. Det var et herligt vejr og meget smukt. Vi sad længe paa en bænk og nød tilværelsen og saa paa folk, der travede forbi med rygsæk og lange støvler og vandrestav, det var rigtig hvad jeg før i tiden har forestillet mig som Schweiz. Ned kørte vi i aaben bus.

Jeg *gik* hele vejen hjem. Frau Buser og Wind fulgte mig et stykke paa vej over et højdedrag, og saa fortsatte jeg ad stien nedad. Jeg bor jo helt nede ved Zürichsøen. Det tog mig en times tid at naa hjem. Men det var en ubeskrivelig skøn aften. Man gaar igennem grønne enge og et stykke gennem skov, og kirkeklokkerne fra samtlige landsbyer ringede solen ned. - Og saa begyndte hverdagen igen. Jeg spurgte Frau Trachsler, hvordan deres søndag var forløbet: Ach! Die Buben sind *so* unmöglich gewesen. Sie können gar nicht folgen! Tirsdag havde pigerne ét aars fødselsdag. Det var en anstrengende dag. Veninderne strømmede ind. Der var en snakken og en vrælen af alle deres medbragte børn plus ”vores” egne, saa jeg var helt kørvims. Jeg fik mig forresten en alvorlig forskrækkelse om formiddagen, da jeg var ved at klæde tvillingerne paa ude paa terrassen. Jeg havde lagt Erica paa bordet, og et sekund, da jeg vendte mig for at tage potten fra Margurite, som hun var ved at endevende ned over sig, benyttede Erica lejligheden til at trille ned og dunke ansigtet ned i stengulvet, saa blodet flød ud af næsen. Hun skreg længe efter, og jeg var ved at blive helt hysterisk ogsaa, men Frau Trachsler tog det ganske roligt. Hun puttede Erica i seng og fortalte, at det var ogsaa sket for hende, da Heini var spæd, - og det var den slags knubs, som smaa børn før

eller senere fik. - Heldigvis slap hun da ogsaa med en bule i panden. - Men det kunne aldrig falde Frau Tr. ind at komme med en bebrejdelse. Hun forlanger meget, det gør hun. Jeg er aldrig ledig et øjeblik, men hun er meget forstaaende og sød altid. - I dag har hun klippet alle fire unger. Hun holdt dem fast mellem knæene, og saa gik saksen. En to tre - en barber kunne ikke ha' gjort det pænere. (Du behøver ikke læse hele brevet højt).

- Hvor var det dejligt du sendte de piller. Nu prøver jeg dem. Jeg har haft nogle væmmelige nætter med drømme, saa jeg ikke har kunnet sove. Jeg har ikke sovet én nat normalt den tid jeg har været her, det er nu ikke godt. De sidste to dage har jeg været lidt ked af det, ikke af at være her specielt, men af det hele i al almindelighed. Det er nu ikke lige morsomt altid. Jeg tænker helst ikke. I gaar mens jeg dækkede bord slog uret en kvart over seks, og i det samme kom jeg til at tænke paa, at lige i det øjeblik begyndte Aksel Jørgensen sin forelæsning. Der er tider, hvor jeg føler mig meget alene, fordi ikke en eneste har den mindste forudsætning for at forstaa hvad jeg gemmer paa. Det er en haard kur, men selvfølgelig den eneste rigtige. - Dit brev kom som det var kaldet. Det opmuntrede mig til at bide tænderne sammen. Det maa jeg gøre *nogen* gange. Man ser aldrig et uvenligt ansigt hernede. Alle arbejder med et stort smil. Det er en ganske forbløffende arbejdslyst *her hersker, og heldigvis smitter den.*

I morgen har Hans Buser inviteret mig til koncert i Zürich. Han henter mig ved toget. (I skal ikke være bange, han er forlovet med en pige fra Basel). - I maa endelig tage pænt imod dem i København og invitere dem paa *smørrebrød!* De glæder sig meget, og jeg tror Frau Buser trænger stærkt til lidt luftforandring.

Nej, det var Hannes opfindelse med de 30 frc. Der er absolut noget sødt ved Hanne, men ogsaa noget bundegoistisk. Alt hvad hun og Carl gør er altid det rigtige, og alle maa føle sig beærede over at kende dem. Jeg holder 10 gange mere af Lone. - Hanne var her i Mandags for at hente nogle ting. De skal tre dage til Italien, inden de rejser hjem. Hun har det storartet. De har faaet en stilling hos Danmarks største dyrlæge i Høng.

Vil du hilse Hr. Nebel, det er kedeligt han er saa syg - og vores allesammens Frk. Nielsen [husholderske hos Nebel]. Hils Faster Adda og Farmor og Farvi. Jeg skriver til Knud snart. Men ellers er det begrænset *hvem* jeg kan faa tid til at skrive til. Jeg maa tage nætterne til hjælp for at naa det.

Til slut de kærligste hilsener Jeres egen og eneste *Helle*

En speciel hilsen til Karsten!! Jeg længes snart efter at se, om han bliver dygtigere til at tegne!

Fra Helle i Schweiz 6

Fredag aften 25/3 1949

Kære lille Mor.

Tak for dit sidste lange brev. Hvor er det dejligt, at du og Far kommer lidt ud at rejse, det kan I sandelig trænge til. Nu er jeg spændt paa at høre hvilket land det bliver. Og efter dine beskrivelser af alt det nye tøj, du hast bekommen, lyder det, som om det nok er en mor, man kan være bekendt at sende ud i verden!

Jeg sidder paa mit værelse i soveposen og med den islandske, det varer altid noget, inden her bliver varmt. Det er lidt kedeligt værelset vender mod nord, saa her aldrig kommer en solstraale, men hvad, det er ikke saa tit, jeg er her. – I morgen har jeg fri og er inviteret til Frau Buser til middag kl. 12. Det skal blive herligt med en fridag. Frau Trachsler var endda saa sød at give mig fri til søndag,

hun vil ringe til Frau B. og spørge, om jeg kan bo der. – Vi har det skønneste foraarsvejr, vi spiser ude paa terrassen og børnene leger ude hele dagen. – Jeg faar lært at bestille noget her i Schweiz skal jeg love for. Men det gaar udmærket. Jeg er slet ikke ked af mit arbejde, der var bare de dage, hvor jeg virkelig følte mig syg, hvor jeg syntes, det var for meget. – I gaar var jeg alene med alle ungerne fra kl. 1 til aften, puha! Ingen af dem ville sove. Altsaa satte jeg pigerne i kravlebur og sendte drengene i haven med strenge paalæg om ikke at forlade den. Jeg havde forskellige ting at gøre inde, og imens fandt de tossede unger paa alle de ulykker, man kan tænke sig. Én gang maatte jeg hente dem ind fra en pløjemark, hvor de stod i skidt til anklerne. Derefter fiskede de i Grosspapas karpedam og raabte hallo fra toppen af et pæretræ. Jeg var helt ophidset, da Frau Tr. kom hjem fra Zürich, og da de fortsatte med at smide Grus ned i kælderen i haandfuldevis, blev hun saa rasende (hun *har* nemlig temperament) og tævede dem med en tæppebanker der ligger i børneværelset til det samme, og de blev puttet paa hovedet i seng uden aftensmad. – De er faktisk ikke uartige, de er bare usandsynlig foretagsomme, jeg ved ikke hvad man stiller op med saadan nogle børn, man kan jo dog ikke bare lade staa til. Du skulle se dem: pragtfulde drenge med brune øjne, struttende af bare eventyrlyst. Frau Tr.s forældre, som du ved ejer huset og har den øverste lejlighed, vil ikke have dem boende der mere. Grosspapa, som er en stor hidsig bonde, faar daglig raserianfald over børnene og nu vandrer han hver dag rundt for at finde en anden lejlighed til den stakkels Trachslerfamilie, men det er vist haabløst og Frau Tr. er fortvivlet ved tanken. De sidder ret smaat i det økonomisk, og de faar aldrig noget billigere end dette.

Frau Trachsler er et udmærket menneske. Jeg sætter meget pris paa hende. Men hun er paa bunden pivnervøs, det er ikke mærkeligt, at hun trænger til at trække vejret i Zürich engang imellem. Vi maa skiftes til at være hos børnene. Eet menneske ville blive nervenedbrudt, hvis det skulle være bundet af dem hver dag. Tvillingerne begynder ogsaa at udvikle sig godt. Der er temperament for alle pengene – ogsaa der. –

Frau Tr. vil gerne beholde mig saa længe som muligt. Noget bestemt vil jeg ikke sige, men jeg har tænkt paa, om det ville være saa dumt at blive her i sommer. Jeg kan uden tvivl lære en masse. Jeg har jo ikke noget at komme hjem til foreløbig. Selvfølgelig faar jeg ikke set ret meget af Schweiz paa denne maade, men for det første har jeg ingen penge at rejse for, og tage en plads et eller andet sted har jeg ikke mod til, efter hvad jeg har hørt. Paa børnehjemmet, Pestalozziheim, har de ikke brug for mere hjælp, Hanne har forespurgt. Ja, hvad synes du?

Jeg har faaet tegnet noget i den sidste tid. Jeg er gerne færdig med middagsopvasken halv to, saa er børnene lagt i seng, om de sover er en anden ting, men de *skal* i hvert fald. Hr. og Fru Tr. lægger sig ogsaa en halv times tid, og saa stikker jeg simpelthen af. – Jeg har siddet paa kirkegaarden og tegnet, kirken ligger saa skønt, eller jeg har siddet ved Zürichsøen og malet akvarel. Jeg bliver væk en times tid, saa er huset vaagnet op til daad igen – og der er nok at tage fat paa. – Hos Frau Wannenmacher gør jeg rent, alt hos hende skinner. Hos Frau Tr. fortsætter jeg med at gøre rent, vaske bleer og lave mad. Jeg laver maden nu alene under hendes vejledning, og jeg skriver op i en lille bog bagefter. Scweizeressen er dejlig. I den maaned jeg snart har været her, har vi faaet kød to gange. (Det var lige noget for Kjeld), men ellers spiser vi grøntsager paa 100 forskellige maader. Hun er meget dygtig til at faa noget godt ud af næsten ingenting. Husholdningspengene er smaa. I dag har jeg skrabet Swartsroten to stive timer, det ta'r lang tid at gøre alle de grøntsager i stand. Mine hænder er konstant indianerfarvede. – Naa, om eftermiddagen gaar jeg tur med drengene. Forleden dag kom vi et godt stykke op ad bjerget til den yndigste lille katolske kirke, hvor vi gik ind, der var gamle udskaarne billeder og dejlige farver. Det gaar let nok at gaa ud, men hjem er fyrene aldrig til at trække, de vil opleve mere – mere, og hvis jeg ikke haardt og brutalt ta'r dem ved hvert vingeben og slæber dem af sted hylende som et par pattegrise, kom vi aldrig hjem. – Gaar jeg ikke tur med dem, *strikker jeg fødder* i deres strømper. Efterhaanden som ungerne vokser, piller

man føderne op og strikker dem om. Kl. 6 spiser børnene semoulegrød alle fire, og saa har vi et værre cirkus, inden de er i seng. Jeg synger danske ”nachtlieder” for dem, hvis de har været artige, og saa sidder de op i deres lyseblaa natskjorter og ligner smaa englebørn. Kl. 7 spiser vi andre, ½8 henter jeg mælk og ta’r tøj ned og pudser støvler, og saa gaar jeg hjem ins Zimmer og i seng. Men tænk, det kniber for mig at sove, selvom jeg er dødtræt. Jeg kan godt ligge vaagen mange timer. Det er som om, jeg ikke forstaar at slappe af, og jeg drømmer meget og vaagner alt for tidligt. De sovepiller jeg har er for stærke, vil du være sød at sende Karbromal i dit næste brev. Hvis jeg ikke faar sovet ordentligt om natten, maa jeg spise nogle opkvikkende tabletter man faar uden recept, Solidan, om dagen. De er absolut uskadelige. Det er et frygtelig skraaplan jeg er kommet ind paa med alle de piller. Det er ikke smaating, jeg har taget det sidste halve aarstid. Men kan du ikke give mig et raad. Forhaabentlig vil foraaret og den regelmæssige sunde tilværelse her efterhaanden hjælpe saa nerverne falder helt til ro.

Jeg fik brev fra Ulrikka i gaar. Hun skriver, at hun vil se at faa dig og Karsten derop i næste uge. Det glæder mig meget, at I skal lære hinanden at kende. Jeg holder forfærdelig meget af baade Ulrikka og Knud. Hun skriver saa søde breve til mig og opfordrer mig til at tegne, naar jeg kan. Jeg følger hendes raad, jeg tegner, hvad jeg kan overkomme. Knud er ved at faa ”mig” indrammet. Jeg er spændt paa, hvad du synes om hans billeder. – Hun nævner slet ikke Hans med et ord. – Det er mærkeligt han er rejst til Odense nu??

Nej, jeg har ikke lyst til at komme hjem foreløbig, selvom jeg længes efter jer – og til tider føler mig lidt ensom mellem alle disse mennesker, som dog er mig meget fremmede. – Det er 14 dage siden, jeg sidst har talt dansk. Det har hjulpet kolossalt paa mit tyske, og jeg forstaar næsten alt, hvad de siger, naar de taler dialekt. Tandlæge Bjerk maa nu være langsomt opfattende!

Jeg træffer en mængde mennesker. Næsten hver dag kommer veninder og stikker næsen indenfor. De bliver ikke inviteret til at nyde noget, de kan sidde paa kanten af køkkenbordet og sludre, Frau Tr. fortsætter uanfægtet med sit arbejde. Forleden dag gjorde jeg rent i kælderen og havde det elektriske komfur skilt af, det skulle pudses fra yderst til inderst. Det er ikke noget hyggeligt hjem. Hr Trachsler er aldrig hjemme hele søndagen. Han er frygtelig rastløs. Men sidste søndag kom han om aftenen og foreslog, at vi skulle spille et spil, der hedder Eile-mit-Veile. Vi morsede os glimrende alle tre, saa liver Frau Tr. op og bliver 10 aar yngre. Hun holder utvivlsom meget af ham. – Hun er temmelig aaben overfor mig. Hun fortæller, at han, mens hun gik og ventede tvillingerne, føjtede rundt med en lille krukke af en veninde, og tog hende saagar med hjem. Nu mener hun ikke der er nogen, men at han bare drysser rundt og sidder paa de smaa værtshuse, der er forsamlingssteder for ulykkelige ægtemænd, hvor de diskuterer og drikker ovomaltine, det er meget almindeligt - og i hvert fald uskadeligt.

Og jeg er begyndt at gaa til gymnastik. Det er en lille historie for sig. Men maaske kan du faa lov til at se et fødselsdagsbrev, jeg har skrevet til Nøster med tegninger til, for nu kan jeg ikke overkomme mere i aften.

Næste gang har jeg nok oplevet noget mere. De er vist omtrent ens de breve, jeg skriver, har jeg paa fornemmelsen. Det er rengøring og børnesnak osv. i den dur, der optar min dag. I gaar aftes tegnede jeg Hr. og Frau Diemer, Frau Trachslers forældre daoben. Temmelig vellykket! Frau W. har bestilt et portræt af Rudi. Jeg maa tegne ham engang, naar han sover.

Hils Far og drengene og Ibsensvejerne. Jeg fik kort fra faster Adda. Hun hører vel mine sparsomme nyheder igennem dig, saa hils hende mange gange og sig tak. Og saa hils endelig paa Skørbæk-gaard. [Lollesgaards sted]. Gid jeg kunne tage med jer!!!

Kærlig hilsen til dig selv Din Helle

Hvordan har I det? Skriv snart!

Lørdag morgen: straalende sol. Jeg glæder mig til at komme ud. Jeg skal gaa til en lille landsby, Adliswil og derfra tage toget til Langnau.

Her er en lille opgave for Knud. Opskriften paa sprøde Ølpandekager, bitte! Kærligste hilsner!

Fra Helle i Schweiz 7

Lørdag aften 9/4 1949

Kære lille Mor! Det brev, som jeg nu begynder paa, faar du altså paa min fødselsdag. Jeg ville ønske, jeg kunne have skrevet før, jeg har som sagt ikke haft tid, men du skal vide, at jeg gaar ind i mit 23ende aar *noget saa* rask og glad. De sidste 14 dage har jeg følt mig helt anderledes tilfreds med tilværelsen og er faldet helt til her i Schweiz. Du har ret, jeg har endnu den bedste tid tilbage. Foreløbig bliver jeg hos Frau Trachsler. Det gaar mere og mere op for mig, hvilken engel hun er. Jeg holder meget af hende og er saa glad for at kunne hjælpe hende. Det er rent galt med manden igen. Forleden aften bad hun mig om at blive i stedet for at gaa ned paa mit værelse, og saa fortalte hun, at en eller anden havde været saa venlig at fortælle hende, at ”en dame” ventede paa ham ved toget hver morgen. Hun sagde, at skulle hun til at gennemgaa de samme rædsler som for et aar siden, saa ville hun skilles og beholde alle fire børn hos sig, hun gaar allerede med planer om, hvordan hun kunne indrette sig. Betale en for at passe dem den halve dag, mens hun gik paa arbejde. – Hun lever paa en frygtelig vulkan. – Jeg gad vide, hvor længe det holder. Han er ikke hjemme en eneste aften og siger aldrig et ord om, hvor han gaar hen. – Ballade med forældrene ovenpaa er der altid. De blander sig ustandselig i børnenes opdragelse, og hun hører *aldrig* et anerkendende ord hverken fra dem eller sin mand for det store arbejde hun gør. Desuden staar det meget sløjt til med finanserne. *Han* vil overhovedet ikke have noget med regninger at gøre eller den slags, og hun ved ikke sine levende raad, hvordan hun skal faa dem betalt. Men tænk, hun klager aldrig, men prøver at se de lyse sider af tilværelsen. Da hun gik og ventede tvillingerne til allersidst, lagde Hr. Trachsler sig i seng med iskias og var komplet hysterisk. I fem uger nægtede han at staa op, skønt han næsten intet fejlede, og han kom *ikke* og besøgte hende paa klinikken. Har han dog ikke en modbydelig karakter? Og alligevel bliver hun ved at paastaa, at der er en god kerne i ham ”han er bare svag”. Men hun indrømmer, at var det ikke for børnenes skyld, kunne han ryge og rejse hvorhen han ville hurtigst muligt. Han gør ikke andet end at pine hende. – Frau Trachsler har ikke saa dyb bund som f.eks. Ulrikka, men hun er mindst lige saa stærk. Heldigvis for hende har hun et ret barnligt sind, og hun elsker at pjanke med sine veninder, der allesammen er forfærdelig søde, men meget overfladiske. Frau Tr. er saa absolut den, jeg sætter mest pris paa. – Vi arbejder vældig godt sammen. Hun siger, at hun holder meget af mig, og hun elsker at sludre hyggeligt og hører meget gerne alt, hvad jeg kan fortælle om Danmark. – Jeg har slet ikke haft fri i denne uge paanær et par timer nu i eftermiddag, men saa har jeg til gengæld fri hele dagen i morgen. –

Der er usandsynlig meget vask altid, vask og strygning. – Det har været en anstrengende uge. Ungerne har paaskeferie fra børnehaven 3 uger, og det har regnet og sneet, saa vi har haft dem rendende om benene dagen igennem. – Forleden dag var Jacki stukket af. Jeg trak i gummitøj og gik ud paa jagt i et storm-regnvejr af den anden verden – bevæbnet med en paraply. Det var næsten ikke til at kæmpe sig frem. Jeg spurgte alle vegne, om de havde set drengen, han var iført et par røde legebukser og en lille trøje. Jo-e en kone i en stalddør havde set ham rende op ad kirkestien, og tænk, han stod foran kirken drivvaad og ventede paa, at et brudepar skulle komme ud. Han fik saa mange klø, der kunne ligge paa ham og kom paa hovedet i seng uden mad. Samme dag faldt Heini og slog et stort hul paa kinden og næsen, og Margurite væltede ud af sin seng og hang med hovedet

nedad i sin sele, saa hun nær var blevet kvalt. – Drengene er begyndt at spise med ved bordet, noget, der ikke gaar lydløst for sig. Tæppebankeren er i sving mindst én gang under hvert maaltid. – Jeg elsker de unger – ”Dante Helle, ein Nachtlied’li singe”, raaber de i deres senge hver aften, og jeg fortæller dem historier, du skulle høre historien om Delle, der ”hat nicht ihr guten Würsteli-suppe gern”, eller Rotkampli (Rødhætte). – Ja, der er noget at rive i! Frau Tr. har foræret mig 4 par nylonstrømper med lidt stopninger paa til ”at gaa af i huset” plus et par dejlige brune snøresko og et par ”Finken”. Det er kludesko. I Schweiz gaar man aldrig inde med sko, der kan ridse gulvene. Alle sutter rundt i kludesko. (Mine tjeksko er ikke velsete, fordi der er gummi under). De *er* altsaa vanvittige med deres rengøring. – Jeg skurer og mopper og boner gulve hos Frau Wannenmacher, som man kan spejle sig i. Den gamle Fra W. har komplet rengøringsdille. Hun er alene her i lejligheden, spiser endda hos de unge, og alligevel kan hun faa hele dagen til at gaa med at gøre rent. Hver morgen møder jeg hende i gangen i blaaternet kittel og med et tørklæde bundet om haaret – imellem alskens koste og mopper. Kommer man et smut kl. 4 om eftermiddagen, kan man finde hele lejligheden endevendt. Og hvad der irriterer mig er, at hun altid gaar og snuser i mine sager og smækker vinduerne op, saa her altid er iskoldt. Jeg har haft et lille sammenstød med hende, fordi jeg ikke var sober nok med mit værelse, men jeg har lovet at forbedre mig, og altsaa endevender jeg det hver morgen og sørger for at skramle mest muligt med redskaberne, saa hun kan høre, der bliver bestilt noget. Men saa er hun ogsaa lutter smil. Igaar aftes var Frau Tr. og jeg inviteret til en familie i nabolaget, vi havde en vældig hyggelig aften og i eftermiddag har jeg tegnet et portræt af datteren, der er 21 – for et par nylonstrømper. –

Ja, gymnastikken er noget for sig selv. Lærerinden er 50 og en vældig badusse, der foretager rejehop midt paa gulvet i takt til en gong-gong-tromme, som hun slaar paa. Vi gør ”gymnastik” en time, saa sætter vi os i en rundkreds og synger, og saa fortsætter vi endnu en time med boldspil og lege, der foregaar under vilde hyl og skrig. Jeg har laant en dragt af lærerinden, jeg kan være fire gange i den, men naar jeg lægger læg paa buksebenene og snørrer dem sammen om livet, saa gaar det. Der gaar ca. 30 Kilchbergfruer og –frøkener paa holdet, allesammen samme robuste type. Naar man kommer giver man alle 30 haanden og ligesaadan, naar man skilles halv 11 om aftenen.

Forrige torsdag var jeg i Zürich om eftermidddagen. Først gik jeg paa en lombardisk udstilling med gammel kunst, vældig fin, og dernæst gik jeg paa indkøb med mine fortjente 40 frc. Et haardt tiltrængt vækkeur kostede 22 frc. og for resten købte jeg stoffet til den nederdel, jeg skal sy paa kurset efter paaske. (Jeg griber mig i at tænke paa tysk og tænk dig, i gaar kom Fred og begyndte en samtale paa engelsk, og jeg kunne næsten ikke sige én sætning rigtigt, men blandede ustandselig tyske gloser ind i). – Om aftenen den torsdag var jeg altsaa til koncert. Det var Bushkvartetten, og de spillede Beethoven, Mozart og Schubert ganske dejligt. – Som jeg skrev, travede jeg hele sidste søndag alene med en tegneblok, en humpel brød, en pølse og ost. Paa vejen malede jeg to akvareller. Jeg mødte kun ganske faa mennesker, og der var saa skønt, det gik gennem skov det meste af vejen. – Jeg haaber det bliver til noget med, at jeg kan bo hos Frau Buser. Her er saa mange motiver. Jeg er til tider helt syg for at faa lov til at male, men det bliver kun til en lille skitse hist og her, saadan som jeg har det nu. – Jeg har allerede læst meget i den tid, jeg har været her; for den sags skyld kunne jeg sikkert godt nedsætte mig som husmor, naar jeg kommer hjem.

Ja, hvor dagene dog flyver – ogsaa for mig. Tak fordi du huskede Gymnastikinstituttet! Det er morsomt Heidi er saa sød. Hun og hendes familie er af en lidt finere støbning end de mennesker jeg omgaas her i Kilchberg, det er jeg ikke i tvivl om. – Hans B. har laant mig 10 frc, som han kan faa i danske, ikke osse? Tak far mange gange for nr. 2 femmer, jeg tror ikke der er nogen risiko ved at sende. Desværre røg en hel femmer i dag til forsaaling af sko. Jeg slikker næsten aldrig, hvor utroligt det end lyder, men jeg er næsten udspist med hensyn til chokolade, jeg har faaet saa meget forærende. De er mageløst gavmilde. – Hanne har efterhaanden faaet et komplet babyudstyr

forærende, og mennesker, som hun har set én gang sætter sig til at strikke smaa trøjer til hende, naar de hører, det kniber med babygarn i Danmark. Hanne var meget træt sidst hun var her, sin billet har hun ikke faaet endnu, og vi satte i fællesskab et engelsk brev sammen til det engelske konsulat om at fremskynde transitbevillingen [gennem det besatte Tyskland antager jeg], da hun ikke gerne skulle have sit barn i toget. Hun rakker rundt fra det ene sted til det andet og hjælper med storvask her og rengøring der. Det er for galt! hvad de forskellige kan byde hende, synes jeg. Carl er sur og irriteret, han er ikke altid nem, saa jeg har virkelig ondt af hende. Alle hendes ting staar hos Frau Tr.s mor og er i vejen, hvilket Frau Diemer er knotten over. Men Hanne er ikke den der giver op, man skulle tro, der var svejtserblod i hendes aarer. Hvordan mon Lone har det. Hvor er de søstre forskellige.

Ulrikka skriver, at Gudmundsen Holmgren havde været oppe hos dem og været meget imponeret over de fremskridt Knud havde gjort. Han erklærede, at Knud blev en *meget* fin maler. Det har været en stor opmuntring for dem. – Du skriver, at Ulrikka er ikke værd at misunde, men jeg vil da sige, at hun er meget lykkeligere end Frau Trachsler. – Hun har slidt frygteligt i det, men hun har virkelig faaet noget ud sin kamp. Det er det sørgelige og bitre i den andens skæbne, at hun har ofret hele sit liv for at hjælpe manden. Da hun lærte ham at kende, var han helt nede paa bunden, havde daarlige kammerater og var arbejdsløs, han havde lidt gadefejerarbejde, det var alt. Og hun var saa stærk og sund og idealistisk, at hun trodsede forældrene og alle, der raadede hende fra det, og giftede sig med ham, *selvom* hun maatte tage den sindssyge mor og søster med i købet. Hun var 21 aar og havde hjulpet forældrene paa et værtshus, hvor hun havde arbejdet strengt fra hun kom ud af skolen som 15-aarig. Et aar fra hun var 18-19 var hun i Paris i nogle frygtelige pladser hos bourgøjserfolk, der ikke regnede hende for noget. - Og alligevel har hun ikke mistet sin barnlige tro paa det gode. Hvis *hun* ikke engang bliver belønnet, saa er der ingen retfærdighed til. Jeg haaber saa inderligt, børnene vil forstaa det, naar de vokser til – og at de ikke har arvet for meget fra faderen. Endnu kan man ikke dømme. Det er de pragtfuldeste børn, man kan tænke sig.

Jeg vil hellere arbejde hos Trachslers end hos Wannenmachers. Her hos W.s er det bare arbejde, der skal gøres, schnell, schnell (er det rigtig stavet?). Det andet sted finder jeg en opgave i at aflaste Fru Trachsler. Hun trænger til at slappe af, og til at more sig. Naar hun stikker af engang imellem til Zürich eller til veninder og overlader mig hele redeligheden, svarer jeg altid paa forespørgsel om hvor hun er fra moderens og mandens side, at hun er ”Kommisionen zu machen”. Ellers ligger der en forfærdelig ballade til hende, naar hun kommer hjem. De kan ikke udstaa hendes veninder, det er en slags jalousi. Moderen præker altid for hende om, hvordan *hun* aldrig kunne tillade sig at gaa ud, da hun havde hjem og børn.

Søndag kl. 12

Her er jeg igen. Nu sidder jeg ved fru Busers bord og vil slutte brevet, mens hun laver middagsmad. Jeg er gaaet hele vejen. Vejret er atter straalende, jeg gik denne gang paa 1½ time, det er den skønneste tur. – Jeg har lige siddet og fortalt hende om alt, hvad jeg har bedrevet siden sidst. Hun er ualmindelig sød og moderlig, og hun følger mig med interesse. Jeg skal hilse saa masser af gange, hun er henrykt for at skulle bo hos jer, og hun er vanvittig spændt paa, hvordan hele rejsen spænder af. Jeg vil ogsaa vente deres tilbagekomst med spænding. Gid jeg havde fjernsyn. – Hans er for øjeblikket paa besøg hos sin kæreste, men kommer til middag om en halv time. Han har lovet at spille for mig, og jeg har taget mine danske noder med. Jeg er saa glad for at jeg har den familie i ryggen. Jeg føler mig saa herligt hjemme her og har gjort det fra første gang jeg traadte ind ad døren. – Ikke fordi jeg er fremmed i Kilchberg nu. Det tog bare længere tid for mig at vænne mig til miljøet og for dem at vænne sig til mig. De kendte ikke rigtig min type, eller hvad skal jeg sige? Jeg havde paa fornemmelsen, at de ”kiggede” paa mig, men det gaar fint nu.

Jeg har fulgt dit raad med at ligge stille en halv times tid efter middag, og det har faktisk hjulpet. Jeg er helt holdt op med tabletter. Jeg havde to skrækkelige nætter, men den sidste uge har jeg sovet som en sten 8 timer hver nat. Det er dejligt. Jeg føler mig virkelig saa sund og rask og er ikke ked af at tage fat. – Knopperne er lige ved at springe ud paa træerne og engene er grønne – grønne, og vandet fosser afsted ned ad bjergene. Det svejtsiske foraar er ganske sikkert skønt. Jeg er glad for at jeg aldrig har lidt af hjemve, for det maa være en plage. Jeg kan for det meste indrette mig efter forholdene, og hvor man kommer lærer man og høster erfaringer, som kan komme en til gode senere hen i livet.

Jeg tænker meget paa alle jer der hjemme og paa, hvad jeg har oplevet før. Der kan ske utrolig meget paa et aar. Min sidste fødselsdag husker jeg saa tydeligt som var det i gaar. Det er mærkeligt, hvor tanker og virkelighed kæder sig sammen. –

Nu haaber jeg, I har det *rigtig* godt, Far og du og drengene og alle de andre!!

Endnu engang tak for alle dine gode breve – og *tak* fordi du har været saa sød og forstaaende en mor! Jeg er saa slem til at lave knuder. – Nej, nu maa jeg slutte. Frau Buser staar parat med maden.

De allerkærligste hilsner. Jeres Helle

Jeg skal hilse fra Frau Trachsler.

Fra Helle i Schweiz 8

Mandag 11. april 1949

Min egen kære Familie! Til trods for den lange roman jeg sendte af i gaar [ukendt], skal I have endnu en hilsen fra Schweiz med 1000 tak til jer alle 5. Hvor er I dog søde allesammen. – Da jeg lukkede mig ind hos Trachslers i morges, var Frau Tr. i ”byen”, men hun havde spredt en stak af breve ud over spisebordet, et saa overvældende syn, at jeg satte mig ned og stortudede. Frau Tr. kom lidt efter, og hun tog mig kærligt om skulderen og sagde: Det tænkte jeg nok, derfor gik jeg saa tidligt, men sæt Dem nu bare og læs i fred og ro. Jeg skal hurtigt lave, hvad der skal laves. – Er hun ikke rørende? – Der var 7 dejlige hjemmelavede lommetørklæder fra Mormor, en pung fra Farvi, den er tiltrængt, alt rasler ud af den gamle, og saa var der brev fra Ulrikka og fra Knud med to smaa koralbrocher til min grønne bluse. –

Vejret har været dejligt i dag. Jeg har været ude med drengene fra halv tre til omtrent 6. De paa trehjulede cykler medbringende en billedbog og en bold, jeg med mine tegnesager. Frau Tr. gik tur med tvillingerne i den nye promenadevogn. Hun har solgt den store barnevogn, og hun er stolt over at køre med de to lyseblaa unger i den lækre cremefarvede vogn. Naturligvis skulle hun have en veninde med. Mærkeligt at hun aldrig kan tænke sig at nyde saadan en tur alene. – Drengene og jeg fandt en yndig plet skov med en stejl sti, hvor de fik hele eftermiddagen til at gaa med at trække cyklerne op og suse ned med benene strittende ud til hver side. Det skal gaa vildt til, ellers morer de sig ikke. Men jeg tegnede og malede en akvarel.

Hvor er tilværelsen helt anderledes, naar solen skinner. [Overstreget stykke]. Det er for resten en rigtig trist historie. – Frau Trachsler og jeg griner i stilhed af grossmutter. Tænk, hun er saa vred paa Frau Tr., at hun ikke har talt til os i to dage. Ellers kommer hun rendende hvert øjeblik, men dette her er tegn paa den største ophidselse – yndigt fredeligt, saa længe den varer. At hun dog ikke helt har glemt, at hun har familie nedenunder viste en pose med hjemmelavede karameller som hun havde sat udenfor ”vores” entredør. Hvor kan voksne mennesker dog opføre sig, som pattebørn! –

Og nu rumler Busers i toget. Jeg følger dem i tankerne. – Jeg havde en vidunderlig søndag! Hans B. og jeg spillede sammen efter mine danske noder om aftenen. Jeg tog først hjem med 10-toget, og da var de ikke begyndt at pakke endnu, men vi havde sovet længe alle tre om eftermiddagen. Nu kan de jo forøvrigt fortælle, at jeg har det glimrende. – Min nederdel strammer betænkeligt om maven.

Kære Far. 1000 tak for alle pengene. – De bliver omhyggeligt lagt ind til de andre i Søren Kierkegaard. Ja, Schweiz er et dejligt land. Jeg ser og ser og nyder det spirende foraar med aabne sanser. Billedet af Kjeld er udmærket. Nej, lille bror, jeg glemmer ikke dine adonistræk, nu jeg har sat dit billede op i et hjørne af servantespejlet. Kommer der ikke snart et billede af Karsten?? De smaa pippekyllinger var søde, men *hvor* er farverne henne, Darde? Hvis ikke du har flere, maa Mor forære dig nogle af de bløde vikingefarver. Det næste billede skal være med farver!! Hvad leger du og Søs? Er I stadig abekatte?

Og, kære Knud. Du flittige! Du maa ikke svigte Søren K. helt. Jeg læser lidt hver dag for at styrke min aand. Jeg bryder mig slet om andre bøger. Jeg har læst Gentagelsen igen, langsomt og grundigt. Det er en genial tankegang, finder jeg. Tænk at kunne gaa udenfor sig selv og betragte sig selv som et andet menneske, samtidig med, at han lever saa stærkt i sine egne følelser. – Det er vist ualmindelig klodset udtrykt, man skulle ikke tro jeg daglig læste S.K.s flydende dejlige danske sprog. – (Jeg savner at tale dansk. Schweizertysk er et grimt sprog, selv naar man vænner sig til det). – For øjeblikket læser jeg den første opbyggelige tale om at ville eet. Man føler, hvordan han taler direkte til en selv. Jeg tager det til mig og tænker tit paa det i hvad jeg foretager mig i det daglige. Man kan nemlig godt filosofere samtidig med at man vasker bleer og skræller kartofler.

Jeg sidder som sædvanlig godt indpakket i min seng og skriver. Da jeg før gik hjem i mørket, traf jeg en for mig ganske ubekendt dreng, der sagde: ”Guten Arbig Fräuli aus Dänemark.”

Tirsdag morgen

Der er fem minutter til mit lille vækkeur opløfter sin klokkerøst – Atter straalende sol udenfor vinduet! Det kan ikke være, fordi det er *min* fødselsdag, men maaske regner og stormer det i Danmark?

Hils familien Buser mange gange. Hils paa Ibsensvej, som jeg snart skriver til. Og hvis det nu varer lidt, før *I* hører fra mig igen, saa er det fordi jeg har mange breve at takke for.

De kærligste hilsener til alle jer, som jeg længes lidt efter.

Jeres Helle

Hils Frk. Nielsen

Fra Helle i Schweiz 9

Tirsdag 26/4 1949

Kæreste Mor.

Det er tirsdag formiddag og jeg staar med det ene ben i køkkenet, men jeg *kan* altsaa ikke lade være at skrive, for fru Trachsler har sat mig fluer i hovedet! Jeg læste Knuds og dit brev for hende, og saa sagde hun: Selvfølgelig skal De tage nogle dage til Paris! med Deres forældre!!! Hvorpaa hun gav mig min maanedsløn, der er nok til rejsen retur herfra!!! Jeg har endnu 20 frc. foruden de 100 frc. Hans gemmer til mig. – Hun er enestaaende sød, det er hendes højeste ønske at rejse selv, og derfor opfordrer hun *mig* til at opleve saa meget som det er mig muligt, og hun nyder at høre mig fortælle om alt det som hun altid er gaaet glip af, uden den mindste smule misundelse. – Jeg ved ikke hvad I

synes, men skriv straks. I maa godt skrive: nej, jeg kan ikke forlange, at faa baade i pose og sæk, saa vil jeg slaa mig til ro i Schweiz, hvor jeg har det vældig godt. Men *kunne* det ikke være morsomt??? –

Jeg har lige haft en ganske dejlig tur til Langnau; som jeg skrev, tog jeg herfra lørdag eftermiddag. Jeg skal hilse masser af gange fra Bubers, de var saa glade for deres Danmarkstur og til næste sommer kommer fru Buser igen for længere tid. Hun modtog mig med: Ich habe Ihr mutter gelobt Sie to hüten. Ich bin Ihr Stifmutter jetz, aber dan müssen wir auch: Du to einander sagen, und du must: Mutti sagen, wie meine andere Kinder.

Lørdag aften snakkede Heidi og jeg til kl. halv 2 og sov *længe* næste morgen. Hun er forfærdelig sød. Søndag var jeg med Muddi, Hans og Heidi paa tur i bjergene, i nærheden af Pilatus forresten. Det var drønende varmt og endte med et herligt tordenvejr. Mandag begyndte Hans i sin nye skole i Thalwill – to stationer fra Kilchberg. Halv 3 tog Heidi og jeg til Zürich, hvor vi mødtes med deres fætter, Max – 26 aar – filmstjernetype, og vi saa paa optog 2 timer. Det var alle haandværker-laugene udklædt i dragter fra det 18. aarhundrede, der marcherede gennem gaderne med trommer og musik. Der var en mængde mennesker i nationaldragter, og blomster i tusindvis blev kastet til dem – meget festligt. Saa hentede vi Hans og saa ”der Böög” blive brændt paa toppen af et stort baal midt paa torvet ved floden Sihl. I al hurlumhejen mødte vi nogle af Hanses venner, og 7 mand høj gik vi paa restaurant og spiste aftensmad. Zürich var festlig om aftenen med fakkeltog og kulørte lamper og musik. Vi endte paa et lille vinhus og naaede med nød og næppe sidste tog til Kilchberg.

Kl. 4

Jeg har nu gjort rent i køkkenskabe og –skuffer med rent hyldepapir osv. og sidder og venter paa lægen, der skal komme og se paa tvillingerne, der har feber begge to. Margurite har rødt udslet i hovedet, det ser ud som røde hunde.

Aften

Mere naaede jeg ikke, før lægen kom. De har en eller anden børnesygdom, jeg kan ikke opfatte hvilken, men foreløbig skal de blive i sengen. Den lille sorte er forfærdelig at have i sengen, hun er en lille hidsig dame, og hun skriger i eet væk efter underholdning. – Nu passer jeg børn. Klokken er 9, og jeg er lige blevet færdig i huset. Hr. Trachsler er som sædvanlig ikke kommet hjem, og fru Tr. er som sædvanlig ”lige fem minutter” hos en veninde.

Jeg havde lige før besøg af et lille spøgelse i lang hvid natskjorte, det var Heini, der gik i søvne. Han krøb ind til mig og hulkede og var slet ikke vaagen, da jeg bar ham ind. Fru Tr. fortalte, at Jacki var kommet i gaar og havde spurgt ganske fortvivlet, om Tante Helle var rejst hjem. – *Altsaa*, hvor blev de henrykte for de smaa biler. Jacki dansede rundt og sang: Die Muddi von Tante Helle ist eine Liebe. De er bestemt ikke forkælede med legetøj. De har kun ganske lidt, og bilerne er en verdensbegivenhed. De har ikke snakket om andet hele dagen, og nu sover de begge to med hver sin paa hovedpuden. Da jeg hentede dem fra børnehave, gik vi en omvej op om kirken, for at bilerne kunne køre af sig selv ned ad Schützenmattsweg, der gaar stejlt ned fra kirken til Schüz…strasse. Aa, de dejlige unger, hvor jeg elsker dem.

Sidste uge var en travl uge. Jeg sad næsten ikke paa min hale hele dagen. Tre eftermiddage strøg jeg fra ½2 til ½6-6, og om aftenen reparerede vi tøj, indtil vi ikke kunne se ud af øjnene mere. Fru Tr. har lært mig at *sy* masker ind i stedet for at stoppe strømper. Det er slet ikke til at se, at det er stopninger, eftersom det er hele smaa strikkestykker man syr. –

Forleden dag, da jeg var alene hjemme, kom en mand med en kuffert fuld af elastik og stoppegarn osv. , som han ville sælge. Jeg skyndte mig at fortælle, at jeg var ikke die Frau, men han hørte

ingenting, han snakkede med en rivende tungefærdighed og pakkede ud paa gulvet. – Ich habe kein Geld, raabte jeg, hvorpaa han saa op og tørrede sig over panden: Ja, es ist heiss heute, sehr heiss. – Hvorpaa han fortsatte med sine varer. – Haben Sie weit gegangen, spurgte jeg. – Ob ich habe weisses Garn, sagde han lyksalig. Oh ja-a. – Og saa halede han garn frem. Jeg var ved at dø af grin, og var nær aldrig sluppet af med ham. –

Jeg fik brev fra Ulrikka med eftermiddagsposten. Hun gør hovedrent og har malet og kittet køkkenloft, desuden laver hun hus til gæslingerne. Knud maler! Meget glad og opmuntret af al den anerkendelse, han har høstet. De lader til at have det godt. Naar hun nu er færdig med rengøringen, skal du nok derop, kære, hvor ville jeg gerne se det hus nypudset!! Jeg synes, jeg kender saa mange dejlige mennesker! – Mor, hvor har du dog været sød og gæstfri mod Busers. Heidi tænker paa dig med stor kærlighed og glæder sig meget til Knud kommer, og til hun skal til Danmark og besøge jer igen. Jeg talte med hende i telefonen for et øjeblik siden. Hun er begyndt i sine nye lærerindestilling i dag, og hun var meget tilfreds med sin start.

Skriv nu rigtig snart. Jeg har en masse at fortælle, men det bliver ikke til mere i aften, for jeg vil hjem i seng. (Langweilig also, at Fru Tr. ikke kommer! Jeg kender hendes ”fynf Minuten”). Hils Knud og tak for hans brev. Han kan bo hos Busers til 1. juli og se sig om paa stedet den uge, inden vi starter vores langfart. Hils Farmor mange gange. Jeg tænker paa hende!

1000 hilsener til jer allesammen. Din Helle.

Auf Wiederburche in drei Wochen???

Kl. 10

Nu kom hr Tr. først og skulle have aftensmad. Uf!

Fra Helle i Schweiz 10

Søndag morgen 1/5 [1949]

Kæreste lille Mor.

Tak for dine to breve, de kom fredag i to postombæringer, men tænk i omvendt orden, saa jeg fik det sidst skrevne først, hvad der jo var meget godt, eftersom jeg ventede saa spændt. Men nej, selvfølgelig er jeg ikke skuffet, det var bare en flyveide og egentlig havde jeg ikke ventet, det kunne lade sig gøre. Jeg glæder mig nu meget over, at du og Far kommer ud at rejse, du kan tro, jeg skal følge jer i tankerne, jeg husker det hele saa tydeligt fra nøjagtig for et aar siden. Aa, hvor er der dejligt i Paris, og *hvor* jeg glæder mig til at høre, hvad I oplever paa turen. Vil I besøge vores familie dernede [Sophus Levinsen], saa maa I hilse dem alle sammen hjerteligt fra mig. Jeg haaber at kunne rejse dertil en anden gang igen. Du skal se, Mor, du faar sikkert flyvegriller ligesom Mutti Buser, naar du først *har* prøvet vingerne. Det var slet ikke daarligt, om vi to tog til Schweiz sammen til næste aar – og maaske videre. Jeg sad netop i gaar aftes og snakkede med fru Trachsler om, hvor kedeligt det er, at vi bor saa langt fra hinanden, jeg ville saa gerne kunne følge børnene som de vokser til. Men hun siger, at ”saa snart hun faar penge (hvor hun skulle faa dem fra maa guderne vide) saa kommer hun til Danmark og sætter en af ungerne af hos os. Hun nærer en dyb kærlighed til Danmark, og hvis hun skulle leve sit liv om, siger hun, ville hun rejse til D. og finde en dansk mand, for ”de schweiziske mænd er der ikke noget ved”.

Jeg skriver paa sengen søndag morgen kl. ½7. Det var min mening, jeg ville have skrevet i gaar aftes, men saa nænnede jeg ikke at gaa fra fru Tr. Hun trængte absolut til selskab. – Det staar forfærdeligt til med økonomien. Hun kan ikke faa det til at løbe rundt hvor meget vi end sparer. Saa

forleden dag ringede en og fortalte, at hun havde hørt de trængte til flere penge, der var en arkitekt, der kunne give dem noget aftenarbejde, noget regnskab, tror jeg nok, om *hun* fru Tr. kunne tænke sig det. Først sagde hun nej, hun *kan* ikke overkomme det ogsaa, men saa slog det ned i hende, at det kunne manden passende foretage sig om aftenen. Vi drøftede det en hel formiddag, hun, frau Diemer og jeg og var allesammen parat til at skubbe til for at faa ham til det. Og tænk han opførte sig som en uartig skoledreng overfor sin lærerinde. Ikke tale om. Han arbejdede paa kontoret hele dagen, saa kunne han vel nok have aftenerne for sig selv. Næ, sagen er den, at han har ikke tid, han er i Zürich hver aften, hvor han selvfølgelig ogsaa bruger penge. Nu er *det* opgivet. Maa det ikke være fortvivlende.

Jeg er begyndt paa mit sykursus. I onsdags lærte vi (jeg er paa begynderhold) at maale paa hinanden til bluse og nederdel og begyndte at klippe mønster til nederdelen. Om tirsdagen skal jeg nu lave mønster, om onsdagen sy stof og alt muligt andet, der er obligatorisk, inden man faar lov at klippe stoffet. Det er hver gang fra 7 til 10. Jeg maalte paa fru Pauline, der er tre gange saa tyk som jeg, hvis det gør det. Jeg kunne næsten ikke naa om hende. Lærerinden, Fr. Weber, er ganske ung og ualmindelig yndig at se paa. I løbet af det sidste aar har hun mistet begge sine forældre og eneste bror. Nu er hun helt alene i et værelse i Zürich. Jeg forstod hvad hun sagde, men var ganske blød i knolden, da jeg gik hjem, for det er - ved siden af, at det er anstrengende for mig at følge med sprogmæssigt - et helt indviklet regnestykke, og desuden havde jeg hele dagen gjort rent i skabe og skuffer med rent hyldepapir. Næste uge: Mandag gymnastik, tirsdag mønsterklipning, onsdag syning, torsdag er vi inviteret til Frau Scholck, hende med chokoladefabrikken. (Kniber det at følge med i dette nye navneregnskab?) Men først og fremmest har jeg fri i dag og skal til Busers, saa snart jeg er færdig med min lille gerning hos Wannensmachers. Heidi ringede igaar og frau Trachsler sludrede med hende først og sagde, at hun kendte hende allerede saa godt gennem mig, og hun maatte komme og spise til middag hos os en dag, hun havde lyst.

Jacki er begyndt at gaa alene til og fra børnehave. Heini beholder vi hjemme. I gaar en time efter, at han var rendt af sted, fandt Røss ham tilfældigvis paa en eng, hvor han gik og legede med sig selv, og da hun spurgte, hvorfor han ikke var i børnehave, fortalte han, ” at børnehaven var lukket, han *havde* været der”, hvorpaa Røss resolut tog ham ved vingebenet og trak ham i børnehave, der selvfølgelig ikke var lukket. Først havde han faaet skæld ud af Tante Røss, dernæst af lærerinden, og da han kom hjem var der ikke bygget æresport for ham. Jeg var den eneste, der forholdt mig passiv i den alvorlige sag, og ved aftensbordet sagde han højt og trodsigt: ”Ich habe *nur* Tante Helle gern.” Strenge miner fra forældrene – og pludselig faldt han mig hulkende om halsen og sagde: ”Tante Helle, sie sind alle böse mit mir.” Jeg sagde at ”ob er nur immer brav väre, dan wolte alle auch liebe ihm sein.” ”Ich will immer lieb sein”, lovede han, og da de var puttet i seng sang vi Nachtlieder og fortalte historier til jeg var ganske hæs. Den bedste historie de kender er en, om en dänisch Mädchen, der rejser en lang, lang vej og kommer til Schweiz, hvor hun skal passe twei liebe Burbe.

Forleden dag ville Heini ikke have tørret haar med føhnen. Jeg var alene med alle ungerne og havde mit mas med at lægge dem i seng. Drengene var i bad, og Heini hylede og skreg, han ville ikke vaskes og ikke op osv. Til sidste gik jeg ud og tog mit tøj og sagde, at nu kunne de have det saa godt, nu rejste jeg hjem til min lille bror, der var meget sødere end de uartige unger. Et øjeblik efter kom Jacki og sagde, at Heini havde *lovet* at staa op og at tage *saa* meget føhn (I ved det er varm luft til at tørre haaret) han viste hvor meget ved at holde tommel- og pegefinger op for næsen af mig. De er altsaa ikke til at staa for.

Nej, hvor det er skrækkeligt for dem paa Ibsensvej. Men kære Mor, du dømmer vel ikke kristendommen ud fra Farmors anskuelser. Farmor er jo saa gammel, at hun slet ikke mere rigtig

ved, hvad hun snakker om, men jeg synes ikke, at *vi* kan være i tvivl om, hvad der er det rigtige. Har du læst Søren Kierkegaards første ”opbyggelige tale” om hjertets renhed? Jeg kan slet ikke undvære S.K., jeg er saa glad for de smaa bøger jeg har med, jeg forstaar alting meget bedre naar jeg prøver at sætte mig ind i hans tankegang, og det hjælper mig saa utrolig meget baade til at komme til klarhed i tankerne og i det hele taget til at tage stilling til hvad jeg hører og ser. Jeg læser godt, det er noget af en øvelse at kunne koncentrere sig om læsningen. Jeg nyder det ogsaa for sprogets skyld, det danske sprog *er* nu dejligt. De tyske sætninger falder saa indviklet over hinanden – for mig. – Stakkels Farmor. Det er strengt at blive saa gammel, men hvor er det alligevel godt for hende, at hun har sin religion, for selvom den ikke yder andre barmhjertighed, saa er den dog til uendelig trøst for hende selv, og det er i dette tilfælde det vigtigste; - det er maaske for meget forlangt at fru Petersen skulle kunne indse det, men jeg synes I skulle *prøve* at forklare hende det!! Altsaa fru P.

Jeg faar den ene lille lap efter den anden – meget sødt – fra Tante Merete med nogle linier i hver og internationale frimærker, som jeg altid har brug for, nu maa jeg snart se at faa skrevet til Skovens. Men altsaa, hvor tiden er knap til alt hvad jeg skal naa. Hvert minut paa dagen er udnyttet til det yderste. Gad vide om ikke Tora [Bjerk] er *spids*. Jeg har kun sendt hende et kort de to maaneder jeg har været her, og jeg har ikke hørt et muk fra hende til min fødselsdag. Hils hende *hjerteligt*, hvis du træffer hende. I ledige øjeblikke sender jeg kort og breve ud i verdensrummet til alle mine mange bekendte, det kan ikke blive til saa meget til hver, naar jeg stadig skal fortsætte føljetonen til dig og Ulrikka, mine *to kæreste* og sødeste veninder!! ---

Nu sidder jeg paa Adliswil station. Det er ikke gaa-vejr, eftersom det smaaregner og er rigtig koldt. Jeg maatte trække i den gule uldne kjole og sportsstrømper og sydvest. Den er jeg meget glad for. – Ville du være sød at sende nogle forkølelsestabletter, det trækker op igen, ikke saa sært eftersom alle ungerne er snotforkølede. Men det skal blive *meget* slemt før jeg lægger mig syg hos frau Warmenmacher. Hun er for øvrigt tilfreds med min orden nu, men hun vil under ingen omstændigheder have mig boende længere end til 1. juli, da det er saa ”unbekvemt” at have et fremmed menneske i lejligheden. Jeg er der faktisk aldrig – kun om natten og lister, naar jeg kommer hjem – og vasker mig i køkkenet, før hun staar op om morgenen, saa megen gene har hun ikke af mig. Der var maaske tale om, at fru Tr. kunne faa en norsk ung pige i mit sted til juli, men *ingen* vil ofre et værelse, og de har ikke raad til at betale for et. Tænk dig, frau Diemer ovenpaa *har* et tomt værelse med en seng, men hun vil aldrig røre en finger for at hjælpe datteren, hun er den mest egoistiske mor, jeg har været ude for. Puha, hvor er folk smaalige!

10 Uhr Abend. Wieder im Bed

Saa gik den søndag. Aa, hvor har jeg haft det dejligt. Mutti modtog mig med et smækkys paa kinden. Hans var ikke hjemme, derimod var der en Onkel Hans, der talte tysk, fransk og italiensk lige godt og var meget interesseret i dansk og Danmark. Han var 75. – Heidi og jeg kan ikke blive trætte af at snakke sammen. Hvor er hun dog en yndig pige. Vi gik en lang regnvejrstur i skoven. Der var de dejligste farver, alt er grønt og rødt og violet. Fru Trachsler har givet mig en stor æske akvarelfarver, som hun havde fra for mange aar siden. Jeg har aldrig ejet saa fine farver før. – Næste søndag skal Mutti til Basel, hvor hun skal bo 14 dage, saa bliver Heidi og jeg alene hjemme i Langnau. Hos fru Wind bor en svensker, som har truffet hendes sønner i Sverige. Jeg hilste paa ham paa vejen, og næste gang, jeg kommer til Langnau kommer han og besøger os og prater lidt svensk.

Jeg tog toget fra Langnau til Adliswil igen, og derfra tager det nøjagtig 35 minutter at komme hjem til W.s. Først aser man 20 minutter op ad bjerget til kirken, derfra gaar benene som trommestikker ned til Zürichsøen. Jeg faar stærke benmuskler – en god træning til min fremtidige gymnastik. 1000 tak fordi I har sørget så godt for mit skema, nu haaber jeg, det giver resultat. Hvornaar faar jeg

besked om det? Naa, ikke mere denne gang. Der venter mig en ordentlig børnesnak hos Trachslers i morgen.

Jeg kan høre Karsten sige: Mor du er ssssød gennem sit charmerende tandhul.

Hils ham og Far og drengene masser af gange.

Din egen Helle

Hannis adresse? Frk Birchs? Muddes? Hende havde jeg kort fra.

Fra Helle i Schweiz 11

Tirsdag 10/5 [1949]

Kære Knud.

Tak for dit brev og for dine smaa hilsener i Mors.

Jeg har ikke *bundet* mig til 1. juli, men jeg har hele tiden sagt, at jeg bliver hos Trachslers til den første, saa hele 10 dage før kan jeg ikke godt være bekendt at snyde for – især da jeg – det ved jeg – i alle tilfælde faar mine 40 frc. Men kunne vi ikke sige, at du f.eks. er lidt længere om turen til Zürich, tog over Holland og var her omkring d. 25, hvis du kommer nogle dage før, kan du roligt indlogere dig hos Busers. De har plads nok og vil kun være glade for det besøg. Den 25. synes jeg godt, jeg kan rejse. Jeg kan sikkert godt stille al min bagage hos Busers, ligesom de ogsaa har tilbudt mig, at jeg kan bo hos dem efter vores udflugt, til jeg finder noget andet. Tilbage til Kilchberg vil jeg i hvert fald ikke, men jeg bliver i Schweiz, jeg har jo ikke noget at komme hjem efter. – Saa synes jeg, at vi skal indskrænke turen til Schweiz og Frankrig, det er ikke noget at ofre 20 frc. paa italiensk visum, naar blot vi kommer til Stettin ser vi næsten Italien. Og saa en anden ting, kære broder: Vi vil ikke jage afsted! Jeg synes, vi havde for stærk fart paa i Tjekkoslovakiet. Jeg vil gerne have lov til at trække vejret lidt hvert sted, og denne gang skal jeg have tegnet og malet akvareller undervejs. Indforstaaet??!!

Jeg er saa træt, saa træt nu i aften. Jeg har været hos Fru Wannenmacher hele dagen og strøget efter hendes storvask. Fru Trachsler ”laaner” mig ud. Det er nu lige morsomt nok, naar man lige har overstaaet *en* storvask, saa at begynde paa den næste. Desuden har ungerne her kighoste, de skriger og hoster døgnet rundt, det snurrer i mine ører længe efter, at jeg er blevet alene.

Nej næste gang vil jeg et sted, hvor jeg ikke er saa ophængt med arbejde, saa jeg kan faa tid til at male. Men hvor? Maaske finder vi noget paa vejen. Jeg kan jo gaa rundt og ”søge stilling”. Det bliver kun for et par maaneder. Jeg vil gerne hjem til oktober, *hvis* jeg skal begynde paa gymnastikhøjskolen til november, hvad jeg inderligt haaber. Ellers ved jeg ikke mine levende raad.

Naa – og du slider i det, dit skind. Hils dine arbejdsfæller og smaa brødre. Det *er* rigtigt, at jeg har lovet Kjeld chokoladen. Han kan give Karsten noget af den. *Du* skal nok faa Chokolade, naar du kommer til Schweiz!

Aa jeg glæder mig til du kommer! Heidi faar ferie 11. juli, hun vil saa vente paa dig og følges med dig til Danmark. Det passer fint. Har I faaet sendt Mor og Far godt af sted, jeg venter spændt at høre fra dem i Paris. – Hils ogsaa paa Ibsensvej.

Kærlig hilsen fra din lille storesøster. Kommer der ikke snart en tegning fra Karsten? Og fotografier af familien?

Fra mor. Hun og far var på tur til Paris 11-20/5 1949

Nordekspressen d. 11/5 [1949]

Kære Helle! Nu ruller vi over Grænsen! Og vi har lige et Døgn for os, inden vi naar Paris, men det er herligt, Ferien indtil nu er gaaet som en Leg, bare vi nu ikke havde skulle efterlade Kjeld i Sengen, som jeg skrev på Kortet, ligger ham med Betændelse i den ene Trædepude under Storetaaen, og det gør saa ondt. Vi havde Dr. Dam til at se paa det i Gaar, og foreløbig skal han ligge med varme Omslag og Sæbevand, vi har faaet Farmors fru Steffensen til at gaa derned om Morgenen og se paa det, og Dr. Dam kommer igen i Morgen, havde det været en Tur indenfor Landets Grænser, var jeg ikke rejst fra ham, men det her Maskineri kunde ikke standses, hvis det ikke var *meget* alvorligt, og passet bli'r han jo i bedste Maade, men derfor kan jeg jo bedst lide alligevel at "holde Haand".

Far skrev i sidste Uge efter alle Kunstens Regler et Brev paa Fransk til et Hotel i Paris, han skrev: Jeg kommer med min …, og her var store Diskussioner om, hvad "Kone" hedder paa Fransk, og han slog op i et Leksikon, og der stod – Hustru - épouse, og det gik af, og siden har det Ord spøgt i min Hjerne, lige til jeg i Morges lagde et lille nyt Leksikon ned, og saa slog det op, og der stod épouse – nygift Kvinde - Brud. Jeg hylede af grin, de venter et Brudepar! Og jeg fløj ind til Kjeld, og ved du, hvad han sagde "Han skulde have skrevet Ma veuve, og det betyder Enke, det havde vel nok været endnu mere humoristisk, vi har nu ganske vist endnu ikke hørt fra Hotellet, men de har vel travlt med at rulle den røde Løber ud. Hver gang jeg tænker paa det, faar jeg et Anfald.

Naa, vi sidder i en læderpolstret Kupe, vi startede med at være sammen med en Mor og hendes to Døtre, de mest urolige Voksne, jeg har været ude for, de arrangerede og hoppede og flyttede sig og snakkede, saa jeg var ved at brække mig af deres Stemmer, men saa fandt de pludselig en Kupe, hvor der aabenbart maa være mere Plads, for Moderen og den ene forsvandt i Odense, og har ikke vist sig siden, saa nu er her kun den ene Datter, og hun kan jo ikke snakke med sig selv, en svensk Herre, og en anden, som kun skal til Hamburg. Vi havde Madpakke med og en Flaske Kakao, det var vores Frokost, og ellers har vi Kiks og Smør og det er vores Middagsmad. I Morgen tidlig til en Forandring skal vi have Kiks med Smør og Kakao, men Frokost i Spisevognen og Middag i Paris. Vi medfører et Par smaa Hovedpuder til at visse paa i Nat.

Karsten fulgte os til Ibsensvej 5, hvor Faster Adda stod for at sige farvel, han var lidt stille og beklemt, men Faster A. tog ham ind. Flasken med Kakao havde jeg købt Patentprop til, men allerede paa Kbh.s Hovedbanegaard, begyndte den brune Væske at løbe ned i Hodet paa mig, saa den var skidt, men ellers er kold Kakao en glimrende Ide. Vi rejste ind med Grete Holm, skal hilse saa meget. Nu er det bestemt, at hun skal en Uge til Samsø og derefter til Jylland med en Veninde. Carl [Gustav] var med Toget til Odense, han rejser til Grønland næste Uge. Jeg har hørt, han var med til et Gilde, Mette havde fornylig, ikke sært, Gertrud bli'r skør, for det rygtes jo, Mette er jo kun interesseret i, at hun faar det at vide. Pokkers godt ser han ud.

Jeg havde saa mange smaa morsomme Oplevelser i Fredags. Om Morgenen ringede Ulrikka, for at meddele, at Billederne fra dig var paa Vej, og sagde: "Det er dejligt at se Helle ligne sig selv med Krølle paa Næsen", før jeg havde set Billedet, stod jeg lidt uforstaaende overfor Bemærkningen, saa var jeg i Byen for at købe en Hofteholder, og havde Valget mellem en til 8,25 og en til 18,25, og valgte den første, saa sagde Kvinden: "Ja, jeg synes, den anden er lidt mere fyrstelig", en komisk Bemærkning. Nu holder vi i Hamborg, det er umuligt at skrive, naar vi kører. – Senere paa Dagen vilde Far gerne vide, hvordan en Alpehue klæder ham, og jeg anbefalede ham at prøve din, og saa kom han ind i fuld Alvor iført en lille Rejsehat, jeg har købt med grøn Fordel og en lille grøn Sløjfe, nej, hvor saa han sjov ud. Nu lader det til den tredje Kvinde ogsaa er forsvundet, saa der kun er Svenskeren og os tilbage, saa alt tyder paa en god Nat.

Aachen 12/5

Saa har vi naaet Belgien, jeg har da sovet flere Timer i Nat, vi tre har skiftedes til at ligge udstrakt. Jeg vaagnede i Køln, det er stadig Ruin paa Ruin, og er ikke al Indmad blæst ud af Husene, er de beboet, og der hænger Vasketøj mellem Brokkerne. Jeg læsker min Aand ved Herdahls ”Løg”, og nu er der kommet en lille tysk (anta’r jeg) Kvinde ind, der er fuld af Smil og rullende Øjne, om det bli’r Far eller Svenskeren, hun slaar sig paa, vil vise sig. Vi kan købe Galle Jessen her i Toget frit, 3 store Plader hver. Jeg har faaet Facaden pudset op, det er Alverden at vide, at man ikke ligner en Tallerken Æblegrød

Nu er vi i Paris, hurra! Ikke spor trætte, Adr. er: Hotel de la Place de l’Odéon 6. Paris V. Der var ikke Plads, hvor vi havde skrevet til.

Mange hilsener Mor og Far

Fra mor til Helle i Schweiz

Paris 13/5 [1949]

Kære lille Helle! Saa er den første Dag i Paris gaaet i dejligt vejr, Sol, men ingen overdreven Varme. Vi startede med petit Dejeuné i en Bar, hvor vi staaende nød Caffe aut lait og morgen Boller og en Banan, saa gik vi til Notre Dame, hvor vi overværede noget af en Begravelse, Frokosten tog vi udenfor en Restaurant paa Rue de Rivoli, det var en Humpel af de lange Brød med en Pølse inden i og dertil gloende franske Kartofler kogt af en Mand udenfor Restauranten, og vi glemmer ikke at svinge Pokalen med franske Vine. Vi blev underholdt af en Mand, der spillede på to Tinskeer og sang til. Vi saa paa Vinduer, og konstaterede himmelhøje Priser, Pariserne kan aabenbart heller ikke betale dem for her er bestemt ingen Elegance, ser man endelig en smart Dame, kan man være sikker paa, hun taler amerikansk. Saa var vi på Toppen af Triumfbuen per Elevator, og saa futtede vi hjem med Metroen, som vi er *saa* dygtige til at bruge, det synes jeg er morsomt. Saa sov jeg 1½ Time som en Kampesten, og saa spiste vi Middag og saa paa Folkeliv over en Kop Kaffe. Sikke en Stemning, der er om Aftenen, men Franskmændene snakker jo ogsaa med hele Kroppen. Her er vidunderligt, og saa alt det man kan faa af Bananer, Dadler, Rosiner osv. Jeg maa have en Del med hjem ogsaa til de rare Mennesker, der hjælper med Pasning af Kodillen. I Dag skulde Karsten med Farvi i Cirkus Schumann, saa vores Oplevelser bli’r sikkert smaa mod hans.

Hvor er Gaderne dog beskidte i Handelskvartererne, og hvor er Gadehandelen morsom om ikke just hygiejnisk, naar det gælder Madvarerne. Vi spiste Middag i Gaar i en Restaurant, hvor der ved Siden af os sad et Ægtepar, de fik Skinke, og da de ikke kunde spise det hele, kaldte de paa Servitricen og bad om et Stk. Papir, og saa rullede de Resterne ind i det og stak det i Lommen. Og hvor de kysser, der stod et ungt Par i den propfyldte Metro og kyssede hinanden ganske ugenert. Man er ikke i tvivl om, at det er Lidenskabernes By.

14/5

Vi har haft en glimrende Dag. Startede med at gøre Byen, en Del af den i alle Tilfælde, og tog Billetter til en Autobustur til Versailles. Til Frokost dumpede vi ind i en alt for fin Restaurant, hvor vi delikaterede os med Svinekoteletter. Det var en dejlig Tur til og fra Versailles, men man skal nu undgaa Fører, det var en 5aarsplan at komme gennem Slottet med ham. Nu i Aften har vi haft os et lille privat Gilde paa Værelset, vi følte os som Kostskoleelever. Vi købte en hel Flaske Hvidvin, Chocolade, Bananer, Appelsiner, Kokosnødder, (Kiks og Smør har vi endnu fra Danmark) og nogle store Sandwiches a’ en [?] med den herligste Leverpostej imellem og vi spiste og drak, og jeg blev saa vidunderlig fuld saa jeg bagefter lige kunde vakle hen paa min Seng.

I morgen, Søndag, har vi Planer om Højmesse i Notre Dame, derefter Louvre. En Dag skal vi paa Loppemarkedet, og Onsdag Aften til Trylleflø̂jten i l'Opera.

Vi var inde i en mægtig Forretning i Dag en Slags Bazar med virkelig herlige Ting, jeg fik Haarnaale en masse, og de havde de sødeste Kittelkjoler til 30 danske kr. Faar vi Penge tilbage vil jeg ha' en. Jeg har købt en Mappe Gauguin til dig, som jeg sender ved første Lejlighed.

Jeg har glædet mig til Paris, men det overgaar alle Forventninger.

Din Mor

Fra Helle i Schweiz mor og far på Hotel Place de l'Odeon i Paris 13

[Kilchberg] Mandag [16/5 1949]

Kære Mor og Far.

Tusind tak for brevene, der kom samtidig i dag. Hvor er det herligt, alt hvad I oplever. Jeg fik hjertebanken ved at læse om det. Aa, hvor jeg husker det hele!

Ja det er nok længe siden jeg har skrevet og dette bliver heller ikke langt, for jeg har forrygende travlt. Sidste uge strøg jeg efter Frau Ws storvask, til hvilket hun havde "laant" mig. Begge børnene der har kighoste og forældrene er helt udkørte. Ungerne skriger og hoster døgnet rundt. Her hos os ligger alle fire med feber og hoster – ikke kighoste. De har feber alle sammen. De har allesammen haft 40 gr. én dag og overbrækket alt, saa her har været en vask over alle grænser. Drengene er forfærdelige at have i sengen, de raaber Mutti og Helle hvert femte minut. Det er et værre hospital. Bare vi andre slipper for samme omgang. I aften har vi haft dem i kamillete-bad efter lægens ordre. Frau Tr. har været ret deprimeret i den sidste tid. I børnehaven har de sagt, at Jacki er et overnervøst barn, hvilket sikkert skyldtes en "spænding" i hjemmet. *Hun* har nu paataget sig noget skrivearbejde for at kunne betale hvad de skylder rundt omkring. Jeg har lovet at passe hele redeligheden i denne uge. Det er lidt strengt, men det tager jeg ingen skade af – drengene kan forhaabentlig komme op i morgen. I gaar havde jeg fri, det var søndag. Jeg tog et tog kl. 7 til Basel, hvor Heidi tog mod mig, og saa gik vi paa udstilling i Münstermesse. Det er en aarlig begivenhed, hvor forretningsdrivende fra hele Schweiz kommer rejsende med deres varer. Der var maser af dejligt haandværk. Hvor er Schweizerne dygtige! Hele Basel var i feststemning, og ligesaa mange mennesker som hjemme paa Kgs. fødselsdag. Vi gik til Manequinopvisning og travede rundt og saa og saa og spiste! Overalt var der boder med Schweizerspecialiteter.

Om eftermiddagen kørte vi i aaben sporvogn rundt i byen og gik op i kirkernes taarne med en herlig udsigt. Om aftenen tog vi tilbage til Zürich og – gik i biografen. Naar man endelig har fri, skal man vel have noget ud af det!!

Jeg fik brev fra mine tre smaa brødre i lørdags. Jeg havde skrevet til Knud, at vi ville ikke halse afsted paa vores tur, jeg trænger snart til fred og ro og til at tegne, og alt det var han mærkeligt nok ganske indforstaaet med. Han glæder sig selvfølgelig vildt til eksamen er overstaaet, det skind. Jeg begynder at føle mig stærk i arme og ben. – I aften skal jeg til gymnastik! Jeg har lige været inde og tordne for drengene, der bliver ved med at kravle op og rende rundt paa gulvet.

Jeg er færdig med at klippe mønster til at sy knaphuller o.m.a., inden jeg faar lov at klippe stoffet. Vi er grundige her in dem Schweiz. Sidste lørdag var Heidi inviteret herud til Nachtessen. Mutti har været i Baselland 14 dage. Søndag – altsaa sidste – var jeg i Langnau, vi gik i bjergene hele dagen og tog den med ro. De smaa pusterum *er* velgørende.

Vi har sommervejr.

Naa, men jeg maa skynde mig at løbe efter mælk, inden gymnastikken. Derfor ikke mere. Til slut. Hav det rigtig, rigtig godt. Jeg er nu glad for, at jeg ikke skal rejse til Paris. Jeg kunne ikke forlade huset – som det ligger i øjeblikket.

De kærligste hilsener

Jeres Helle

Jeg har sendt en lille pakke hjem i dag med cremepulver, suppeterninger, cigaretter og chokolade.

Fra Helle i Schweiz 14

[Kilchberg] Fredag 20/5 1949

Velkommen hjem!!

Kære lille Mor!

Tak for kortene fra Paris. Nu glæder jeg mig til at høre, naar I er kommet hjem, endnu flere beretninger. Jeg tror turen har været ovenud vellykket, ikke? Den var bare for kort, synes jeg. Mon I fik mit brev?

Nu er drengene raske, de leger under vilde hyl i haven, men der er stadig noget knas med pigerne, de skriger ørerne af os til sidst. Frau Tr. skriver og skriver, og jeg har masser at bestille, men kun til den 1. Saa maa jeg gøre en forandring. Frau W. vil ikke have mig boende mer. Det værelse er et fuldkomment blødt punkt hos hende. Denne gang *er* der ingen anden grund, end at hun ikke kan taale at have et fremmed menneske i sin lejlighed. Hun vil ha' gjort værelset hovedrent, og derefter skal det staa tomt! Frau Tr. og den unge W. er kede af det, men der er ikke noget at gøre. – Det er umuligt at opdrive en seng til mig her i Kilchberg. Trachslers kunne sagtens leje et værelse for 60 frc, men det kan der selvfølgelig ikke være tale om. Altsaa flytter jeg til Busers om natten. Kun en uge. Jeg skal saa komme to hele dage om ugen og afløse Frau Trachsler, saa hun kan tage til byen osv. Den nat imellem har jeg faaet lov at sove hos Frau Diemer, der er i et ualmindelig elskværdigt humør for tiden. Jeg talte med Heidi i telefonen igaar. Der hos dem er jeg hjertelig velkommen. Heldigvis jeg har dem, ellers var jeg nødt til at tage den første den bedste plads. Schweizerne i al almindelighed er underlige! Jeg er lykkelig for, at jeg er Dansker. Danmark er det dejligt land. Synes du ikke? Selvom der er meget dejligt i udlandet, ville jeg ikke bytte. Jeg maa jo se om jeg kan hjælpe Mutti, saa jeg ikke kun er til ulejlighed. Frau Tr. siger, at der er slet ingen sammenligning med hvad jeg kan bestille nu og, hvad jeg kunne i begyndelsen. I næste uge vasker vi storvask igen, mens jeg endnu er her.

Mit gymnastikkursus om mandagen gaar altsaa i "vasken" nu, men sykurset om onsdagen fortsætter jeg med. Jeg har klippet og riet min nederdel. Den bliver virkelig noget saa sød. For øjeblikket er Frau Tr. ude paa en cykletur. Hun ville prøve at faa noget stof til mig paa et udsalg til en hvid bluse, som jeg gaar igang med, efter nederdelen. Jeg er glad for, at jeg ikke mister forbindelsen med dem med det samme. Jeg vil savne hende og ungerne, naar det engang er helt forbi. – Ih, hvor jeg har lært meget de tre maaneder, jeg har været her – i alle retninger. Du kan sige til Knud, at han kan skynde sig saa meget han vil med at komme. Jeg er parat til at rejse. – Jeg vil prøve at faa malet noget, mens jeg bor hos Busers. Tænk jeg er helt beklemt ved tanken, det er som om det er flere aar siden jeg har haft en pensel i haanden, bare jeg kan huske, hvordan "man gør." Har drengene modtaget en lille pakke fra mig? Og Heidi spørger, om I har faaet noget chokolade, hun har sendt for længe siden?? s.u.!! Nej, jeg glemmer rent at sige 1000 tak for Gauguinbillederne. Dem er jeg meget glad for.

Min formue bestaar af to frc. pt. Det er heldigvis nok til en returbillet til Langnau i morgen aften, hvor jeg har fri til søndag. –

Aften

Det er rent utroligt som dagene flyver afsted for mig, det meget husvæsen gaar jo nogenlunde regelmæssigt, men jeg ved slet ikke hvor tiden bliver af. – Med husfreden gaar det op og ned. Jeg virker som lynafleder mellem ægtefællerne Tr. Han tager sig lidt i nakken, naar der er fremmede til stede. Han er bedst, naar han er tavs eller bliver helt væk. Frau Tr. og jeg kommer vældig godt ud af det med hinanden. Der var ikke én af hendes veninder jeg ville bryde mig om at være hos, saa jeg har været meget heldig.

Hvor jeg skal være efter vores rundrejse aner jeg ikke. Ikke i Kilchberg og helst heller ikke i Langnau, nu ville jeg gerne se noget nyt, men der viser sig nok et eller andet. Kun ville jeg ønske jeg kunne faa lidt mere fri om dagen. Det er meget at være i sving ustandselig fra 7 morgen til 8 aften. Maaltiderne er noget af det mest forstyrrede med unger, der midt under det hele skal i seng og vaskes osv. Én ting forstaar Frau Tr. ikke, det er at slappe af eller ”hygge”. Forleden aften gjorde hun rent til kl. ½1. Tvillingerne begynder med suppe ved 5-6 tiden om morgenen for det meste – og klynker natten igennem. *Altsaa* jeg finder at Fru Tr. har en rædselsfuld tilværelse. Men frisk og sød er hun altid - dog har hun ogsaa sine sorte” dage. Det er glimrende klaret! Hvem kunne gøre hende det efter? Nu vil jeg gaa i seng. Natten er min egen, og jeg sover som en kampesten.

Hilsen til *alle* uden undtagelse. Din Helle

Fra Helle i Schweiz 15

[Kilchberg] Fredag aften 27/5 1949

Kære lille Mor.

Tusind tak for dine to breve, det lange og det korte. Det har været vældig morsomt at følge dig og Far rundt i Paris til alle de steder jeg kender. Jeg har været paa l’art modern og ogsaa i operaen. Vi hørte et larmende Wagnerstykke og sneg os derfra midt i det hele, da vi havde faaet nok. – Klokken er halv ni, og jeg sidder uden lys og skriver og hører efter børnene og har det saa dejligt for mig selv. – Jeg har haft drengene i vandet. De er helt raske nu og spillende fra top til taa af gavtyvestreger. Tak for dit kloge raad mht. pigerne.

Jeg fortsætter i min seng en time efter. Hr. Trachsler kom endelig og havde ikke spist, saa jeg maatte til at hale det hele frem igen. Vi ved aldrig om han kommer, eller om han skal have mad. Og selvfølgelig sker det som regel, at han *ikke* kommer, hvis man lader bordet staa dækket, og naar man endelig rydder op og tror man er færdig, skal det nok passe, at han behager at indfinde sig. Der er forskellige ting, man maa bide i sig og lade være med at ærgre sig over. Men det er der vel alle vegne hvor man kommer. Det er meget sundt at lære at indordne sig under forholdene som de er, og det synes jeg egentlig, jeg kan. – (Jeg har været saa fiks at glemme min fyldepen oppe hos Trackslers). Naa jeg kom fra dit raad med ørepine. Det *er* virkelig tilfældet. Vi dryppede ører paa Margurite nu i aften, da hun fik et af sine voldsomme skrigetilfælde – og hun var sofort rolig. Det staar sikkert i forbindelse med tænderne. De faar begge to kindtænder. – Altsaa, Mor, du ville smelte, hvis du saa de dukkebørn. Jeg gjorde dem i stand efter middagssøvnen i dag. Trak dem i lange hvide Strümpfhosen og lyserøde strikkede Jäckli, børstede krøllerne, de mørke og de gule rundt om fingrene til ”hanekam”, satte dem i den lave brede tvillingvogn og rullede ned til Röss, der havde lovet at gaa en tur med dem. De er slet ikke til at staa for. De ”snakker” ustandselig, og ved hjælp af to fingre stolprer de ganske godt afsted.

Mandag og tirsdag var ubeskrivelige! Vi havde storvask, og jeg mødte kl. 7 paa Schützm.str. og gjorde hus i stand, lavede mad, passede børn og hængte tøj op og tog tøj ned og strøg og strøg!! Og Frau Tr. vaskede fra 5 om morgenen. Desuden havde hun paataget sig, at skrive i hundredevis af kort til tuberkuloseundersøgelse og skulle ned 3 gange paa t.stationen om dagen. Altsaa var hun paa t.stationen fra 8-10, kom hjem og vaskede videre, paa stationen fra 2-4, hjem og vaske, og igen paa t.st. fra 7-9 om aftenen, hvorefter hun kom hjem og vaskede resten. Børnehaven var lukket tre dage, saa jeg havde børnehave paa terrassen. Da jeg ikke kunne rende og se efter ungerne, havde jeg givet dem ordre til at lege der, mens jeg strøg i stuen. Men *hvad* de knægte kunne finde paa! De endte med at lege indianere og *surre* tvillingerne *fast* til tremmerne i kravleburet. – Vasken var ligesaa stor som sidst, men dette gik lettere for mig denne gang. Jeg naaede at stryge det hele paa to dage og én formiddag. Men jeg *har* ogsaa snart øvelse i at stryge tøjvaske. I dag har jeg vasket igen en temmelig stor klatvask, vores vask er bundløs! Heini tisser i sengen hver eneste nat, selvom han kommer op paa potten kl. 10. Hvad gør man ved det?? Forleden dag gik han paa hovedet i brønden med alt tøjet paa og kom hjem drivende vaad, saa han maatte i seng med varmedunk.

Du skal nu ikke have ondt af mig mht. arbejde. Jeg gør det gerne, og det er jo heller ikke *saa* strengt hver dag. I grunden er jeg meget glad for at prøve, hvad det vil sige rigtig at slide i det, som jeg gjorde paa vaskedagene og at lægge sig i sengen saa dødtræt, at man ikke kan tænke én tanke. Der er noget tilfredsstillende i det. Og paa en maade har jeg meget frie hænder til at lægge alt til rette som jeg vil. Frau Tr. giver næsten aldrig ordrer til noget, men jeg *ved* hvad der er at gøre.

Onsdag eftermiddag var jeg et smut i Zürich for at faa ordnet min opholdstilladelse, men der var vrøvl. Som turist var det ikke sikkert, de kunne give mig længere opholdstilladelse, og en arbejdsbevilling ville de ikke skaffe mig, den skulle jeg have haft hjemmefra. Men en anden dag skulle jeg henvende mig til der Fremderpolitis'. –

Kristi Himmelfartsdag havde jeg fri. Gik en dejlig tur alene i bjerget og malede lidt akvarel og endte i Langnau, hvor forskellige uindbudne gæster var faldet ind og blev til aftensmad, Heidi lavede smørrebrød og hentede øl, og der blev sagt: velbekomme og "tak for mad". Mutti er kommet hjem med en femaarig niece, der skal bo der tre uger. En af gæsterne kørte mig hjem paa motorcykle og lovede at hente mig samt alle mine pakkenilliker paa onsdag. – Jeg vil ikke savne familien Wannenmacher! Nu skal jeg bo i Hans'es værelse. Ih, hvor bliver det dejligt! Det bliver vist til, at jeg skal komme til Kilchberg onsdag morgen og tage "hjem" fredag aften, saa er jeg ikke til saa meget besvær for Busers, og jeg vil gerne hjælpe Frau Tr. Jeg ved ikke, hvad jeg skal ha' for det. Penge er et uartigt ord. Selvfølgelig ville jeg gerne have mange penge. Der var hundrede ting jeg kunde bruge dem til, men det skal ikke være det, det kommer an paa. I 10 dage ejede vi ikke fem flade robben i huset, det var nærmest et hjernebrud at finde paa noget at spise, som ikke skulle købes. Stemningen er god for øjeblikket. Hr. Tr. har ligesom børnene sine umulige perioder og gode dage. For 14 dage siden var Frau Tr. paa nervesammenbruddets rand. Nu er han pludselig "hib" igen, og det forandrer hele huset. Hun bliver roligere og giver sig mere tid til børnene, hvilket har umaadelig meget at sige. De lider mere end man tror under den nervøsitet, der til tider kan ligge i luften. Saa bliver de uartige og hysteriske. Deres "gale" streger kalder jeg ikke uartighed, men de *kan* være trodsige og gøre konsekvent det modsatte af hvad de skal, og det er det mest anstrengende af alt. – Paa søndag er jeg inviteret til Winthertur (en by) af Freulein Schärer, der bor under Busers, til en kirkekoncert, hvor hun skal synge.

Naa, nu maa jeg sove, saa ikke mere denne gang.

Hav det godt og lad mig snart høre igen. Det er spændende med Knuds eksamen og med [?]. Hils!!

De kærligste hilsener til dig selv. Din egen Helle

Jeg kan godt forstaa, om I grinede af mine wunderbare päckli. Jeg fik mig selv et billigt grin sammen med postemanden, da jeg skulle til at opgive, hvad den indeholdt.

Jacki nægter at kalde mit Tante. *Respektløst* raaber begge drengene: Hellenli, hvad de morer sig kolossalt over..

Aa, *hvor* jeg *glæder* mig til Knud kommer.

Det bliver desværre ikke til noget med pigen! Hun havde lige taget en plads i Holland. Skal jeg prøve at finde en anden?

Fra Helle i Schweiz 15

[Langenau] Fredag 10[/6 1949]

Kære lille Mor. – det er snart længe siden, jeg har skrevet til dig. Tusind tak for dine breve og for fotografierne. Hvor er familien Buser god og ogsaa det billede af Far, der drikker kaffe ved søen. Jeg synes, jeg kan se, at Karsten er blevet længere. Aa, hvor jeg længes efter jer allesammen. Hvor bliver det dejligt at se Knud snart! Tak ham for den udmærkede tegneblok, der kom i forgaars.

Jeg har det vældig godt i alle maader. Vi har det saa morsomt sammen, Heidi, Hans, Röbbi (som hedder Robert har jeg netop faaet at vide), og jeg. – Det *blev* det skønneste vejr i pinsen, og vi travede fra morgen til aften i Albis, saa jeg har været helt radbrækket i ben og lænd. Nu arbejder vi igen med hver sit og mødes her hver aften, - (Hans kommer ogsaa til aftensmad hver dag) - og spiller og danser. De er saa søde. Vi kommer bare for sent i seng, og ”huset” staar op kl. 6 om morgenen. Du kan ikke tænke dig, hvor Mutti er flittig. Hun er da ikke Schweizerfrau for ingen ting. Hun arbejder i haven, vasker storvask alene (det foregik de dage, jeg var hos Trachslers) og foretar sig i det hele taget *helst* alting selv, som hun er vant til det. I morgen tager hun og Liselotte altsaa til Baselland, saa bliver vi alene, hvad jeg nu glæder mig til. Det er saa dejligt at være helt uafhængig. - Jeg er begyndt paa et stort billede. Jeg staar paa en skovkrænt et stykke herfra og ser over mod et engdrag, der lyser helt gyldent mod den lyseblaa himmel, og nederst kommer toppen af forskellige grupper af træer, der vokser i dalen. Det er vidunderligt at male igen. Jeg ved slet ikke, om jeg kan faa noget ud af det. Jeg er usandsynlig langsom, ved du, men bare det at mærke paletten i haanden og se alle mine dejlige farver, det er mange dages slid værd.

Onsdag og Torsdag var jeg i Kilchberg og havde arbejde til op over begge ører. – Jeg tog toget fra Langnau en kvart i 7 og gik fra Albisvil til Kilchberg. – Drengene fik øje paa mig fra vinduet, og du skulle ha’ overværet den modtagelse jeg fik. Heini løb saa stærkt, hans smaa brune ben kunne løbe og kastede sig i armene paa mig, og begge drengene sprang rundt om mig og snakkede i eet væk, indtil de skulle i børnehave kl. 9.

Frau Trachsler er træt. – Hendes øjne er helt smaa af for lidt søvn. Børnene er saa anstrengende, at det *er* for meget for eet menneske at skulle passe dem døgnet rundt. Hun trænger til at sove ud, siger hun og bare komme væk en tid fra det hele. Jeg kan mærke paa mig selv, hvor velgørende det er at være fri for børn en uge. Men det var alligevel rart at være der igen. – Torsdag formiddag gjorde jeg rent i lejligheden, mens hun sov. Kl. 11 tog hun af sted med tvillingerne til en veninde paa den modsatte side af søen, og de kom først tilbage halv 8 om aftenen. Imens vaskede jeg, gjorde kælderen ren, pudsede vinduer, strøg, passede drengene, gav dem mad, badede dem og lagde dem i seng. Heini har altid tørst. Han drikker og drikker og gør sengen vaad baade under middagssøvnen og om natten. Og det er komplet umuligt at forbyde ham at drikke. Ser han sit snit til det, hænger han over hestetruget og drikker af det modbydelige vand, hvor drenge sopper og hunde drikker, og da jeg hentede dem fra børnehave i regnvejr, lagde han sig pludselig ned paa maven og drak af

rendestenen. Det er fortvivlende med ham. – Grosspapa Diemer har pludselig taget en beslutning. Nu kan han ikke holde alt det børnevrøvl ud mere, og nu er han ved at slaa et lille hus op til dem helt nede ved hovedvejen, hvor der er en tot græs som ikke er bebygget. Huset bliver ganske tarveligt, og bussen kører lige der forbi. Det er et daarligt sted for børnene. Her hvor de bor, er vejen lukket, og de har den dejlige eng lige udenfor. – Nej, Diemers er altsaa egoister til fingerspidserne. Det kunne ikke falde Frau Diemer ind at komme og sidde hos børnene, mens forældrene gaar. Hun vil ikke ha' noget som helst med dem at gøre, hvis hun skal have lidt besvær af det.

Paa næste onsdag henter jeg drengene fra morgenstunden, saa vil Heidi og jeg gaa i zoologisk have med dem og bade i Siht, og hvad vi ellers kan finde paa, og saa tager jeg med dem til Kilchberg om aftenen, sover hos Frau Diemer igen og er hos Frau Tr. for sidste gang – rigtigt, om tirsdagen. Næste onsdag er Knud jo allerede kommet. – Da jeg kom til Albiswill i gaar aftes, var toget kørt, og da tog er lidt af en sjældenhed paa den strækning, begyndte jeg at gaa i øsende regn ud ad landevejen. Men næppe var jeg kommet udfra stationen, saa standsede en bil og en mand smækkede vogndøren op og spurgte om jeg ville med, og han kørte mig lige til døren. Jeg tror nok, det skal gaa ogsaa med at rejse paa den maade.

Jeg har syet min nederdel færdig og riet min bluse sammen. Stoffet har Frau Trachsler foræret mig. Du kan tro jeg bliver fin. Blusen er med vingeærmer eller hvad de helt korte hedder. Kan Knud ikke tage et par shorts med til mig. Jeg er ganske ligeglad med, hvad man *kan* gaa eller ikke gaa i her i Schweiz. – De gode Langnau-bønder får lange halse, inden jeg rejser. Du godeste, hvor de glor efter mig, naar jeg kommer med mit billede i Haanden og staffeliet og malerkassen stikkende ud af rygsækken, men den slags gernerthed er jeg komplet kureret for.

Jeg fik kort fra Per Kjeldgaard, at han passer mit job hos Jallit og er *meget* glad for at arbejde med børnene. Hvis jeg ikke faar tid til at overtage det for gymnastikken, kan han beholde det, god?

Aften

Nu har Heidi og jeg været i bad, og Mutti har været oppe og skælde os ud, fordi vi var for længe om det og brugte for meget vand. Hun kan være saa fnysende arrig. Havde du troet det? Jeg er i den grad optaget som datter i familien. Jeg føler mig næsten mere som "rigtig" datter overfor Mutti end overfor dig, hvis du forstaar hvad jeg mener. Mutti er uendelig sød og god, men hun *ved*, hvad der sømmer sig, og man har at rette sig efter det. Jeg kender ingen der kan affærdige en protest som hun: "Heidi! Du weisst was ich meine, färtigh!!" Det er meget morsomst at iagttage det Buserske familieliv. Hans regerer over det hele. Mutti er som smør overfor Hans. Og baade hun og Hans retter paa Heidi og behandler hende som *lillesøster*, saa hun engang imellem ønsker sig langt væk. Men det er kun smaating. Det er virkelig et ganske dejligt hjem!

Jeg fik brev fra Knud i dag, der fortæller, at de er moder- og Karstenløse derhjemme. Det havde jeg glemt. I bliver der vel nogle dage endnu, saa du kan naa at faa dette brev i Kahytten. Jeg kan ikke – jo sludder nu fandt jeg det, hvor du skriver, at I rejser hjem den 12. Nej, saa kan I altsaa ikke naa at faa det. Altsaa sender jeg det hjem.

Hans har givet ordre til, at vi skulle tidligt i seng i aften, fordi vi saa søvnige ud, saa jeg maa hellere sove..

Jeg skal hilse viele, viele gang fra dem alle tre.

Hils ogsaa hjemme og paa Ibsensvej og Hanni, Hr. Nebel og Frk. Nielsen og Karen og alle hvem der bryder sig om en hilsen i det hele taget.

Din Helle

Det er ikke helt sikkert, Mutti naar at komme hjem til Knud kommer. Hun skal styre hus for Liselotte og den lille bror i Baselland, mens forældrene er paa ferie.

Gid I nu har haft nogenlunde vejr, saa I kunne nyde stranden. Her har vi regn meget tit, men det er varmt. Vi bader i Sihl der løber lige udenfor huset, og jeg er brun som en indianer. Det er et dejligt klima at male i, fordi der næsten aldrig er en vind der rører sig.

Pas paa at der ikke er en fugl (eller noget andet) der lægger æg i din rede!!

Lørdag

Jeg har faaet mit pas for tre maaneder igen, altsaa til 5. september. Tak for brev til morgen!

Fra mor i sommerhuset

[sommeren 1949]

Kære far, Knud og Ibsensvejere!

Her meldes alt vel, på nær vejret, og her er en skrivelse fra Kjeld. [Han var i England 10/7-12/8]. Jeg skal da love for, at han får noget ud af turen, man var nu så rart tryg, så længe han var under Mr. Kings beskyttende vinger, men nu er han altså ude på det vilde hindbær, og åbenbart alene, men der er sikkert pragtfuldt i Cornwall, og han gør vel bekendtskaber, det er blevet varmt mellem hans første bekendtskaber, og hvor er det pænt af Kings at invitere dem. Hvis man kunne sende dem bacon, var det sikkert et godt tidspunkt, når først alle vender tilbage til byen, er der nok ikke overflod mere, mon Adda ikke vilde forhøre hos fru Christensen.

Jeg har lige haft besøg af Valdemar Jensen, han laver gården i efteråret ved at støtte foretagendet med egestolper, han sagde, at vi aldrig skulle ha' ladet tjære en sommerdag, men sådan en fyr vidste, hvad han gjorde, når han tjærede på et gloende varmt tag, kunde et kilo tjære strække til hele taget, og taget skulde overhodet ikke tjæres, så det var ganske værdiløst, og for øvrigt var der en sådan forskel på tjære, det de kørte rundet med var ikke fra Villadsens fabrikker, som Hans Jakobsens var, men noget skidt, de kom billigt til i Holbæk. Så det var vældig opmuntrende. Det gjorde mere skade end gavn, da det knækkede tagpappen!! Hvis det regnede ned igen, var det rådeligst, som han så det, mens det var vådt. Han skal tætte Solhjem -, derovre skal det være helt galt.

I går var her kort fra Merete. Huset ved Blåvand er så primitivt, at de har måttet opgive at lave middagsmad der, men må spise på kroen, og Mogens savner sin seng. Det åndede ikke lutter begejstring.

Torsdag aften var vi så på Strandlyst og morede os dejligt, efter Folkedansen, dansede Heidi og jeg familiedans og do-rheinländer, der var stoppende fuldt. I går regnede det med et kvarters mellemrum, men ind imellem var der lidt sol, og en dobbelt, flot regnbue. Vi var dog et smut i Vig efter føde og garn og kom nogenlunde fra det, men det var rart at få luft, og så trøstede vi os med kakao om aftenen og radioen, vi hørte udmærket musik fra Frankfurt, og Heidi fandt en italiensk sender og vi tog også Stockholm, så, lille Knud, træk piben ind, min Ven. Vi har vasket og gjort rent. Mis har livsmod for 10 små katte den sover hos mig og er så kær, den bevæger sig ikke før 8 morgen. I går aftes kunde jeg ikke finde den, hver gang, jeg sagde Mis, sagde det miav, så sad den på det højeste punkt af taget. Hvad mener I om de Krupske hatte? Bare de ikke stopper hans rygsæk fuld af dem. Mon ikke du skulde puste lidt mølvæske ind i skabene ovenpå og i garderoben, det findes i vinduet der, tror jeg nok, ellers i bænken. Mange hilsener fra os alle tre + Mis. Jeres Mor.

Vi havde så småt ventet at høre, hvordan der var i Gentofte, men vi fik altså lamperøg.

Hvis der er mulighed for at du kunne ha' mine lysegrå sko med herop, vilde de af mine ligtorne modtages med taknemmelighed, de står i enten mit tøjskab eller natbordschar. Knud er nok hjemme Tirsdag aften, så antager jeg Heidi kommer til Gentofte.

Kommentar til det videre forløb fra Helle 20/2 2014:

Kære Karsten. Tusind tak fordi du gider. Det er faktisk meget spændende at blive sat tilbage i tiden. Det hele står lyslevende for mig, noget, jeg ikke har skænket en tanke i lange tider.

Jo ser du, da jeg var færdig hos Trachslers i Kilchberg, tog jeg et job på en børnekoloni i Appenzel, det, der svarer til vores Svagbørnskoloni, for bybørn, der ellers ikke havde chance for komme bort fra storbyen. Da jeg arriverede dertil, var et hold piger ved at rejse og skulle afløses af et hold drenge. Jeg kom samtidig med Hans S., der som sidste del af sin teologiske uddannelse skulle lede denne sommers drenge. Jeg var der, da de ankom og indså snart, at det var en stor opgave. Vi var der på frivillig basis. Vores "betaling" kom senere i form af et gratis ophold på rekreationshjemmet "Sonneblick". [---] Ingen af os var vant til at styre sådan en udisciplineret flok, og Hans tog kraftigt fat lige fra starten, var alt for streng. Han var selv opdraget med en strenghed, som jeg aldrig har været ude for, det var med lussinger og forbud, langt fra, hvad man ville tolerere i dag. De fleste var hårde bananer, men der var også kære drenge. Jeg skrev en artikel om dem, da jeg kom hjem, som blev trykt i et eller andet tidsskrift, jeg tror, jeg har den et eller andet sted. [---].

Derfor nu bare en kærlig hilsen.

Søster Helle

Fra Helle i Schweiz 16

[Sonneblick, Walzenhausen, Appenzell ?/7 1949]

Kære Mor og Far.

Nu er jeg barneplejerske paa Sonneblick for 20 piger – ikke drenge, som jeg havde ventet. De er fra 7 – 10 aar og har næsten allesammen lange fletninger, der skal børstes et par gange om dagen. Her er i forvejen to unge piger, elever paa børnehaveseminariet i St. Gallen. De er meget søde – 19 aar og utrolig barnlige, men de bliver her kun en uge, saa bliver jeg den eneste "tante", og til den tid kommer en "onkel", det er en teologisk student, der ogsaa skal passe børnene. Dette hold skal skifte om 14 dage og give plads for et drengehold, som igen skal være her 3 uger. Man ser ikke meget til forstanderinden. Vi bor i et hus for os selv og maa gøre lige, hvad vi har lyst til. Maden bliver bragt tre gange om dagen fra et rekreationshjem lige ved siden af, det er det egentlige "Sonneblick", tror jeg nok. Her er ganske dejligt. Det ligger højt oppe med en vidunderlig udsigt over Bodensee, man kommer til Walzenhausen med en Segelbahn fra endestationen der ligger to stationer fra St. Gallen. Vi gaar dejlige ture i omegnen og samler blomster og spiller bold. I dag tog vi et tæppe med og slog os ned et sted i skovens skygge og læste højt. Jeg har bare været saa forfærdelig træt lige siden jeg kom hjem. Jeg gad vide, om Knud har det paa samme maade, det er som om jeg ikke kan faa sovet ud. – Vi har lige faaet børnene i seng. Klokken er 8, det er saa fredeligt, naar de sover og heldigvis skal de hvile 2 timer midt paa dagen, saa skiftes vi til at hvile med – for at opretholde ordenen. Det er søde piger i en rigtig tøsealder, hvor man fniser og fniser. Aa, hvor jeg husker det fra jeg var i den alder. De er meget villige til at hjælpe til i det husarbejde her er – opvask osv., og det er helt velgørende at ha' med saa store børn at gøre, der kan klare sig selv.

Jeg er meget spændt paa at høre, hvordan Heidi og Knud naar hjem. Jeg fik jo ikke vinket Farvel til dem, derimod tog Heidi med mig til Zürich for at anbringe mig i det rigtige tog. Hun er saa rørende betænksom i alle retninger, det glæder mig meget, at hun skal have en god tid i Kahytten nu. Hun trænger i høj grad til ferie. Gid jeg kunne kigge ned (eller op) til jer. Jeg længes lidt efter jer! Der er et stakkels barn her, der er helt syg af hjemve. Hun gaar ganske stille rundt med rødrandede øjne. Saadan har jeg nu aldrig haft det, men det maa jo være en forfærdelig plage aldrig at kunne være hjemmefra. – Ja denne gang bliver Knud altsaa alene om at berette om vores tur. Det var en stor oplevelse for os begge to, jeg er meget glad for at tænke tilbage paa den. Du godeste, hvor har vi set meget, jeg har aldrig haft 17 dage saa sprængfulde af oplevelser – ikke sært om man trænger til lidt rekreation bagefter. – Jeg var i Kilchberg dagen før jeg rejste hertil. Ungerne var ualmindelig søde. Drengene elsker mig højt. Saadan en barnekærlighed er rørende. Ellers gaar det skævt det hele, men det er jo ikke noget nyt. Hr. Tr. havde for en uge siden taget Jacki med til Bern til motorløb. De startede kl. 5 om morgenen og var hjemme igen halv 12 om aftenen, og drengen havde 40 graders feber og rystede saadan af nervøsitet, at han var ude af stand til at fortælle, hvad han havde oplevet. Endnu da jeg kom, begyndte han at sige en hel masse forvirret noget, som man slet ikke kunne finde hoved eller hale paa. Sikken en behandling af et barn! –

Det er morsomt, Hanne har faaet en datter. Det havde været en streng fødsel, idet barnet kom med fødderne først, Hanne havde skrevet til Frau Fr. Har Carl faaet stilling? Og hvor skal Lone og Flemming bo? Sender du ”Maries brev”, Mor? Jeg ville gerne have lidt lekture. Nu vil jeg i seng, derfor ikke mere. Kærlig hilsen til alle! Jeres Helle. Hav det rigtig godt!!!!

Heidi betalte min togbillet til St Gallen – 11,50 frc. Jeg har nu 25 frc., som jeg ikke tør røre. Jeg ved ikke hvad jeg faar her, i hvert fald bliver det ikke meget. (En hilsen til Heidi fra Frl. Breckler).

Hils Eggert.

Fra Helle i Schweiz 17

[Sonneblick] Fredag 23/7 [1949]

Kære lille Mor og Heidi – og evt. Knud(?)

Jeg vil begynde et brev nu i aften og først og fremmest takke Mor for det sidste brev og de andre for kort fra Faaborg. Det er godt at vide, den kedelige togrejse er overstaaet, forhaabentlig er resten af turen gaaet godt uden for meget regn. Her har det øset ned tre dage fra morgen til aften, og vi har dels leget inde i stuen ovenpaa og dels travet ture indhyllet i gummitøj. I dag er første solskinsdag, og den skal vi fejre ved at lave lampeoptog med hjemmelavede lygter – naar det bliver mørkt nok til det. Hele dagen har vi plukket bær i skoven. – Paa onsdag drager hele flokken af om morgenen og afløsningen holder sit indtog samme dag. De to ”tanter” rejser i morgen, saa skal økonomaeleven fra køkkenet hjælpe mig med børnene de sidste 5 dage. Hun har aldrig haft med børn at gøre før, saa maa jeg se, om jeg kan dirigere det. Det er ikke nogen helt nem opgave. De skal holdes strengt for ikke at gaa over gevind. Jeg er nu glad for, at der kommer drenge paa næste hold, jeg tror de er mindre komplicerede end pigerne her. De har saa mange nykker, bliver fornærmede og tuder for ingenting og sladrer om hinanden, men saadan *er* pigebørn, ellers er de meget søde, nogle stykker ganske henrivende. Vores mæslingepatient kan komme op i morgen. Billedet er taget sidste søndag, hvor ”tante Loni” holder søndagsskole med protestanterne blandt børnene; katolikkerne er paa det tidspunkt i kirke med nr. 2 tante.

Ja, Heidi kender jo det hele. Det er et dejligt sted, og man faar i høj grad lejlighed til at prøve sine evner som pædagog. Forleden dag var der en af pigerne der stortudede, fordi de andre gjorde nar af

hendes drengenatskjorte. Jeg viste hende, at jeg altid gik med drengeskjorter, og nu praler hun af sin natskjorte. Hjemveen har vi ogsaa faaet kureret. Nu er de som sagt saa levende og vilde, saa man er nødt til at ty til straffe som fuldstændig tavshed under maaltiderne eller tidlig sengegang – for at genoprette ordenen. Opfører de sig godt, faar de belønninger, og i *særlig* grad, gives der ”bednujfeti”[?] (hedder det ikke saadan?) De reder senge selv og fejer og vasker op, og de er mere end villige, og gør det godt.

Mandag

Jeg genoptager skrivningen efter en længere pause. Jeg har ikke haft eet ledigt øjeblik. Tak for brevet og for bogen, der kom i morges. Det glæder mig at tænke paa, at I er sammen ved sommerhuset, Mor og Heidi. Jeg er saa glad for min søster, og jeg savner hende. Meget! Det bliver dejligt at snakke med dig igen. Jeg haaber, I rigtig kan nyde tilværelsen med sol og vand.

Ja, det er forfærdelig trist at tænke paa Tracklers. Kunne man bare gøre noget for dem, men det er jo umuligt. Det bedste ville uden tvivl være, om drengene kom hjemmefra en tid. Kedeligt at ”Kahytten” ligger saa langt væk, ellers skulle det være min største glæde at bo der med dem.

I gaar kom den teologiske student, og han startede i morges med at flette fletninger og feje, og børnene er ellevilde med ham, men han er ogsaa ualmindelig flink. Det skal nok gaa godt. For øjeblikket er de i skoven allesammen med ham. Jeg har været til læge med en, der har bylder forskellige steder, noget ækelt noget. Vi har været til doktor i tre omgange, nu skal hun sendes hjem i dag. Frl. Brecker er vældig sød, hun har forrygende meget om ørerne, men altid parat til at hjælpe, naar man komme angaaende børnene.

Jeg tegner alt hvad jeg kan i middagspausen, naar jeg sidder vagt i sovesalen.

De kærligste hilsener. Jeres Helle

Fra Helle i Schweiz 18

[Sonneblick] Fredag 29/7 [1949]

Kære allesammen!

Nu sidder jeg til en lille forandring og passer paa 21 urolige drengehoveder, der absolut ikke har lyst til at sove. 1000 tak for alle jeres breve. Hvis der har været mangel paa breve fra min side, saa skyldes det, at jeg har haft meget at gøre, og at jeg har haft forskellige andre breve at svare paa. – Tirsdag morgen pakkede vi pigernes kufferter og sendte, onsdag fulgte vi dem med banen til St. Gallen om formiddagen og hentede det nye drengehold et par timer efter. De var som en flok vilde aber, der var en forvirring uden lige, og den første aften efter at der først ved 11-tiden var faldet ro over gemytterne, var ”Onkel Hans” og de to ”tanter” (der er kommet en Heidi her fra egnen til at hjælpe med børnene) mildest talt dødtrætte. De startede en kvart over 5 den næste morgen med at prøve at vælte huset, og vi blev enige om, at nu maatte der ta’s voldsomt fat. Vores ellers meget sagtmodige onkel har virkelig ogsaa taget sig sammen. Jeg er sikker paa, det er et glimrende kursus for ham dette her. Han er uendelig sød og flink, bare alt for blid, pigerne tyranniserede ham paa det grusomste. – Jeg er trods alt glad for at have med drenge at gøre, de er meget mere ligetil end piger, selvom de er vildere. Men det er nu lige meget, man kommer til at holde af saadan nogle unger, efterhaanden som man lærer dem at kende. Der var afsked paa Reinsche station under en regn af taarer.

I gaar have jeg fri hele dagen. Her i nærheden bor en væverfamilie, hvor konen - før hun blev gift - har tjent hos Fru Trackslers forældre og stadig staar i forbindelse med familien i Kilcberg. Til hende

havde Frau Tr. ogsaa skrevet om Margrits død [den lille mørke af Trachlers tvillingepiger jf. brevet 4/8], og havde saa meget sødt bedt hende om at tage sig af mig, naar jeg havde fri. – Hun sendte sin yngste dreng for at hente mig kl. 8 til morgenmad og jeg var hos dem hele dagen og havde det saa dejligt. De var meget hjertelige og gæstfri. Jeg gik en lang tur med den 14-aarige dreng, og han fortalte mig en masse om folkenes daglige tilværelse heroppe. Alle husene er af træ og ældgamle, i mange er der hverken vand eller elektricitet indlagt, nogle har 20 minutters gang til det nærmeste vandsted, og eftersom de maa bruge 12 spande vand til kreaturer og eget forbrug, kan man regne ud, *hvor* meget tid der gaar med at slæbe vandspande op og ned ad knudrede stier. Væveren er i gang med sin væv i kælderen fra morgen halv seks, til han ikke kan se mer om aftenen, vævens dunk gennemrystede huset, saa alt sitrede og det var umuligt at sidde stille og skrive ved bordet i stuen. Der er tre børn, den ældste datter er 22 og arbejder paa en fabrik i byen for at tjene til udstyr; jeg saa hun havde to mindre kister fulde, men det var ikke tilstrækkeligt, - altsaa maa hun vente med at gifte sig til der er nok. Naar jeg tænker paa, hvad man gifter sig ”paa” i Danmark, maa jeg smile.

Jeg var spændt paa at komme ”hjem” til Sonneblick og høre, hvordan dagen var forløbet. Ih, hvor jeg nød at være fri for børnevrøvl en dag. Tænk jeg er her paa 17. dag, er det ikke utroligt. Naa, en dreng var faldet ned fra et træ og brækket armen lige i albueleddet, saa nu er han indhyllet i gips fra skulderen til fingerspidserne. Ellers er de ved at falde lidt til ro. – Mens jeg skriver her, passer jeg paa som en smed, at ingen forstyrrer de andre. Tillader man den mindste hvisken, løfter der sig straks efter ballade.

I eftermiddag skal vi bade i ”Schwimmenbad”. I morges legede vi røvere og soldater i skoven. Det var meget spændende. – Jeg har skrevet et langt brev til Lone og ogsaa faaet et kort fra deres bryllupsrejse i Ærøskøbing. Hun skriver, at de har det vidunderligt, og hun er saa lykkelig. Det glæder mig meget.

Ulrikka har været saa syg. Hun faldt med hesten og slog sig meget slemt, saa hun i 10 dage ikke kunne røre sig, og nu humper rundt med to stokke; desuden fik hun et lille kraniebrud. Men hun er henrykt for, at Vibeke *ikke* fik stillingen i Hørsholm, og at Knud har malet nogle børneportrætter og faaet 300 kr for stykket. Hvordan hele menagen er gaaet uden hende, begriber jeg ikke, og det skriver hun heller ikke noget om. Jeg skal hilse Mor mange gange fra hende. Hun gaar stadig med planer om at skrive til dig, men har saa meget om ørerne, saa det endnu ikke er blevet til noget.

Nu skal I høre et komisk tilfælde. Hans Schulzer (”onklen”) fortalte, at han havde en dansk bekendt, og det viste sig at være Hanne. Han traf hende allerede for flere aar siden, da hun var i Schweiz for første gang og har ogsaa denne gang været sammen med hende og Carl og kender hele Zeuthenfamilien godt af omtale. Desuden er han uhyre interesseret i Søren Kierkegaard, saa meget, at han tænker paa at lære dansk for at kunne læse hans værker. Det er en mangelfuld tysk oversættelse, der findes, og han mener S.K. er en af de største aander, der har levet – eller den største!

Men nu er mine drenge saa urolige, jeg maa vist lade dem staa op.

Jeg tegnede den gamle bedstefar hos væverfamilien, Klee, hedder de, og jeg har tegnet flere skitser af børnene, kurgæsterne osv. Desværre er jeg frygtelig træt om aftenen.

Ja, det bliver en dejlig dag, naar vi samles ved middagsbordet alle seks paa Udsigten 28. Det varer jo ikke *saa* længe mer. Jeg bliver sikkert her til 1. september. Frl. Brecker er umaadelig sød. Jeg har snakket en del med hende og hun beder mig hilse Heidi paa det hjerteligste. Hvor ville det være morsomt, hvis du kunne besøge mig paa en weekend, Heidi. Jeg maa jo endelig høre fra dig, saasnart du kommer hjem!!! Rart at Kjeld kom til London, og at de er saa begejstrede for ham. Han skriver ganske morsomt. Vær søde at sende mig hans andre skrivelser ogsaa, jeg gemmer dem og

tager dem med hjem. – Jeg er ellers temmelig urolig med hensyn til det gymnastikvæsen, jeg vil aande lettet op, naar jeg kommer hjem og kan tage haand i hanke med det. Ja., for noget *maa* der gøres. – Jeg drømmer om natten om det..

Kærlig hilsen til jer alle!

Helle

1. august skal vi have stor ”Feurfest”.

Fra Helle i Schweiz 19

[”Sonneblick”], Onsdag 4/8 1949

Kære lille Mor.

Tak for dit brev. Det var dejlig langt. Ja, gid du kunne kigge herop, for det er en ikke helt almindelig menage. Jeg har det udmærket, det har vi alle sammen, selvom *vi* ”plejefar og plejemor” kæmper en haard kamp for at styre vores drenge. Hans har taget sig voldsomt sammen og viser sig at være i besiddelse af en ualmindelig taalmodighed, hvilket har meget at sige, for med respekten kniber det for de flestes vedkommende. Men ”onkel” Hans er et meget sympatisk menneske, han har en fin forstaaelse, og de kan vældig godt lide ham. Jeg tror, han bliver en god præst. Vi arbejder godt sammen og er altid enige. Du skulle se os trone for hver sin ende af det lange bord. Jeg øser op, suppe og kartofler i lange baner, de er evigt sultne og skuffer ind i hovedet det bedste de har lært, og sidder *én* ikke ordentligt, faar han lov til at spise færdig i køkkenet. I morges sprang vi højdespring og længdespring paa en eng. Det gælder om at holde dem sammen og faa dem interesseret i at yde deres bedste, ellers finder de paa alskens ulykker. De er skrækkelig vilde og med skam at melde saa er den mest henrivende møguartige dreng halvt dansker. Wiggo, hedder han, hans mor er dansk og sjovt nok, saa var det første han sagde til mig: ”Du sprichst genau wie meine Mamma”. Forleden dag maatte vi spærre ham inde i kælderen (han sparkede fodbold med en fuld potte i sovesalen). De andre siger, det er det danske temperament. –

1. august fejrede vi i stor stil. Det er Schweizs nationaldag. Vi havde omhyggeligt lavet kærter af papir med stearinlys i, men du kan da nok tænke, at fem *minutter* efter at vi forsigtigt havde faaet ild i lamperne, svingede knægtene rundt med dem til alt stod i flammer. De havde sengene fulde af kinesere, der blev futtet af kl. 12 om natten. Du store *kineser* en ballade inden vi fik dem i seng. I det hele taget faar vi aldrig sovet ordentligt ud. I aftes, efter at de var kommet i seng – efter godnatsang og aftenbøn løftede der sig en larm derindefra. Saa havde de klædt sig ud. Bunker af tøj ovenpaa hinanden og af stearinlysene lavet skæg og øreringe osv. Opfindsomheden er enestaaende. Hans og jeg var frygtelig trætte. Vi kunne ikke begynde at tage affære igen, saa vi nøjedes med at tage lyspropperne ud, saa kunne de rage rundt i mørke eller sove med tøjet paa. Det varede da heller ikke længe, inden de blev kede af det. –

Om aftenen synger vi og fortæller historier. De store drenge kan det ikke nytte at putte i seng før 9. Der er altid en masse saar og skrammer, der skal forbindes, bukser, der skal sys eller vaskes, vaade klude, der skal lægges på ophovnede øjne, naar de har været oppe at slaas. – Men vi har det dejligt! Drenge er nu engang drenge. I gaar var vi i vandet, hvilket sker et par gange om ugen. I eftermidddag skal vi en lang tur og plukke blomster, du ved, en af hver slags, saa holder vi konkurrence om, hvem der finder flest. I gaar kom en ung pige, Dora, til for at hjælpe os. Den forrige, Heidi, er rejst igen. Hvordan Heidi klarede alle de drenge alene, begriber jeg ikke – hvis de har været af samme kaliber som disse! Vi diskuterer børneopdragelse, ”onkel” og jeg, med en iver som afhang det af os, hvad drengene vil udvikle sig til. Det er uden tvivl ogsaa udviklende for *os*, og bestemt en

morsom og interessant opgave. Mærkeligt saa intimt man kommer til at kende saadan nogle børn paa saa kort tid. ”Tante Hele”, kalder de mig. – Men heldigvis er det kun 13 dage endnu. Man fik bestemt sit nervesystem spoleret, skulle være var langt ud i fremtiden, det er jeg klar over.

Det er velgørenhedsarbejde alt sammen. De, der hjælper, faar ikke noget for det, men eftersom min pung var tom, tog jeg mod til mig og gik til Frl. Brecker og spurgte, om hun ikke kunne sætte mig til noget arbejde efter den 15. som jeg kunne *tjene* noget ved, hvorpaa hun omgaaende gav mig 50 frc. og sagde, at de sidste 14 dage kunne jeg nok trænge til ferie. Hun vil give mig et dejligt sydværelse, og saa skal jeg bo der som en anden kurgæst og tegne saa meget, jeg vil. Hendes bror er kunstner, og hun er meget interesseret i min tegning. Jeg har tegnet flere portrætter, som hun har ”laant” til fremvisning til en god ven. Jeg tror ikke jeg kan sælge noget. De sætter det slet ikke i forbindelse med penge, men bare det, at de er interesserede og virkelig synes jeg tegner godt, betyder meget for mig. Frl. Brecker tænker paa at rejse til Danmark sammen med mig, og jeg har lovet at bede jer være søde at skrive efter en brochure fra Bautahøj!! [et sted vores familie havde ferieret] og sende hertil saa hurtigt, det lader sig gøre; bitte!

Jeg er *meget* ked af at tænke paa Ulrikka. Hun er selvfølgelig staaet for tidligt op. Jeg var ikke klar over, at det var *saa* slemt. Det er mærkeligt, at nogle mennesker skal have saa mange lidelser. Jeg synes Ulrikka har trukket et stort læs. Det er jo næsten umenneskeligt hvad hun har gennemgaaet. – Jeg ved kun gennem dig, hvordan Margrit er død. Tænk, jeg har jo ogsaa engang fundet hende hængende med hovedet nedad i sin sele og sagt til fru Trachsler hvor farligt det kunne være. Hvor maa det have været forfærdeligt at komme og finde hende den morgen.

Jeg har haft brev fra Mutti, hun skriver egentlig ingenting, men spørger hvornaar jeg kommer til Langnau. Det skal nu kun være paa en hurtig gennemrejse denne gang. Jeg havde paa fornemmelsen at vi slet ikke var særlig velkomne, da vi kom hjem fra vores rejse, hvad der ærlig talt var lidt af en skuffelse for mig. Jeg tror Mutti er jaloux. Hun vil holde Heidi som en lille pige, og hun er frygtelig urimelig i sine krav. Hvis jeg var Heidi, stak jeg ogsaa hjemmefra, for de slider hinanden op. Heidi kan nemlig drille hende til hun gnistrer. Jeg glæder mig meget til at Heidi kommer til København. Jeg holder ogsaa meget af hende, og jeg synes det er dejligt I alle sammen kommer saa godt ud af det med hende.

Torsdag morgen kl. ½7

Jeg vil skynde mig at skrive, inden jeg staar op, saa morgenposten kan faa det med. I nat har jeg sovet længe, for vi sendte drengene i seng klokken 7 i gaar. Jeg tror de var overtrætte. Da vi kom hjem fra vores blomstertur, som virkelig var succes, - de var interesserede og noget saa søde - og skulle spise havregrød, gik de helt over gevind. Fløjtede og piftede og skreg og smed rundt med skeer og gafler. Det var ikke til at høre ørenlyd. Men pludselig blev det Hans for meget, med et sæt *røg* han op på bænken og knaldede nogle særdeles velrettede ørefigner ud, hvorpaa indtraadte dødsstilhed. Han saa ganske forskrækket ud selv, og jeg maatte beherske mig for ikke at faa et latteranfald. Ved bordet var han situationens herre og kommanderede: Keine Wort!! Und nachher *sofort* im Bet! Klokken ½8 var alt stille i sovesalen. Dora og jeg var meget imponerede. Dora er en sød landlig pige paa 17 aar.

Nu har vi spist morgenmad og gjort huset i stand. Hver morgen tildeler jeg hver et job, som de mere end villigt udfører. I morges havde jeg 5 patienter. En havde skaaret en dyb rift i tommelfingeren, en revet lilletaaneglen helt af. To maatte sidde med fødderne i sæbevand og ha’ trykket betændelse ud bagefter, og en har et stort hul paa læben, der ustandselig springer op at bløde. Jeg har en længere konsultation hver morgen og aften. De springer rundt paa bordet hvor jeg sidder og skriver i haven. Derfor maa jeg slutte. Der er ellers 100 ting at fortælle, men det maa vente til jeg kommer

hjem. – Jeg tror hellere jeg vil skruppe og vaske irgendwo, naar jeg kommer hjem. Kan I ikke finde en annonce med formiddagshjælp e.l.

Vi skal paa en tur i skoven inden middag. Ikke én dag med daarligt vejr har vi haft.

Schreibe bald Bruder Knud! Auf Wiederburche Dein Helle

Ein Gruss für alle – auch Kjeld!

Det gaar mig udmærket med Appencellidritz som de taler her.

En opfindsom dreng havde hjemmefra skrevet fem kort som han fra tid til anden sendte hjem. Liebe Mamma und Pappa. Viele Grüsen. Es geht mir prima. Eure Sohn Bernhard.

Fra Helle i Schweiz 20

[”Sonneblick”], Mandag 15/8 1949

Kære lille Mor. Jeg er henrykt for gymnastikken! Tak for dit brev midt i al travlheden. Her er alt roligt nu hvor vi har faaet sendt ungerne hjem. Vi gaar barnløse rundt og dasker og finder en sok her og et par badebukser der, som ikke er kommet med. Der var en forvirring uden lige, inden alle havde fundet deres forskellige sager frem. Alt var skrevet op paa lister, hvad de havde medbragt, og Dora og jeg kontrollerede og pakkede ned, gjorde rent efter dem og sørgede for at de kom afsted med rene halse og ører og plastre her og der. *En* vandrede af paa strømpesokker med skoene i haanden grundet paa et saar på hælen. Men det gik godt det hele. *En* havde vi de sidste fire dage i sengen med bræk, men ellers struttede de af sundhed og havde gennemsnitlig taget 3 pund paa. Det var helt trist at vinke farvel, man kommer virkelig til at holde af saadan en flok, selvom man ikke har kendt dem saa længe, saa følte vi os som én stor familie. Vi har haft saa meget at gøre, saa jeg forsikrer dig for, vi var *dødtrætte* igaar. Hans mest, tror jeg. Han er ikke saa vant til praktisk arbejde som jeg, og det *er* anstrengende at skulle tage sig af 20 drenge fra morgen til aften. Man har aldrig 5 minutter i ro. – Ja, lige i øjeblikket har vi nok af børn, men en anden gang gaar jeg med glæde til det igen, om en lejlighed byder sig. Det er vældig morsomt at lede saadan en koloni, for vi havde haft frie hænder. Dora er her ogsaa endnu, men hun tager hjem i morgen. Hun er sød, men kedelig i længden, hun mangler lidt hjernesving og kunne absolut heller ikke foretage sig noget selvstændigt med børnene. Hans bliver her nogle dage endnu. Nej, du skal ikke være bange! For resten er Frl. Brecker netop i dag til bryllup – det er den teologiske student og en ”plejemor” fra sidste år, der bliver gift! Det var til dem jeg tegnede de kreationer – de blev ret vellykkede, i hvert fald var Frl. Brecker godt tilfreds med dem. Jeg tegnede hele lørdag aften efter at have fulgt drengene til stationen kl. 5.

Det er ikke saa varmt mere. To-tre dage var det hundekoldt, og da jeg har været saa letsindig at rejse herop uden strømper eller i det hele taget varmt tøj, telefonerede jeg til Langnau for at faa dem til at pakke min rygsæk og sende herop. Jeg fik Heidi i telefonen, - og jeg spurgte: ”Hvordan gaar det?” ”Ikke saa godt”, svarede hun ”det er slet ikke rart at være hjemme igen, men jeg vil skrive til dig!” Hun ville endelig, at jeg skulle tage herfra noget tidligere og saa bo de sidste dage hos dem. Jeg vil prøve at faa pladsbillet til den 1. eller 2. september.

[Svar på ”annonce” fra mor:] Jo, jeg tager med tak imod Deres tilbud om formiddagsplads, Frue. Saa vidt jeg forstaar, ønsker De ikke suppe til *hvert* maaltid. Det er ellers saa behageligt nemt at putte 3 terninger i en gryde vand. Jeg tror, jeg har faaet det hver evig eneste dag, jeg har boet i Schweiz. Selv paa dage, hvor vi har stønnet af hede – det er ganske utænkeligt andet. Schweizere *er* usmidige, og jeg *vil ikke* være Schweizerfrau, selvom jeg har anlagt fletningsknude i nakken – og

som oftest tænker på Switzerdütz (jeg taler det langtfra rigtigt, men forstaar det). – ”Letzte Tisdig sind mer bis am Bodesee ganz oben - abbe gange. Es ist ziemlich wit, aber schön gesi! Mer hat Assekörbli (madkurv) mit geso.” Ungerne badede (jeg er stærkt forkølet stadigvæk, saa jeg holdt mig fra vandgang) – I dag gik *vi tre* en herlig tur op i bjerget. Aa, Schweiz har en vidunderlig natur, og overalt hører man køernes fine klokkelyde som musik.

Jeg haaber, jeg kan klare gymnastikken, selvom den er streng. Jeg skal i hvert fald gøre mit bedste. Jeg føler mig saa energisk og rask, saa det er en ren fornøjelse at staa op om morgenen. Der er nu altsaa noget om, at schweizeraanden smitter. Jeg ville gerne ha’ set mig selv klare det arbejde, jeg har haft med drengene, for et halvt aar siden, hvor jeg ikke engang kunne overkomme at pakke min egen kuffert. – Jeg fik brev fra Heidi Biser, det er den unge pige der var her 8 dage og hjælpe til med drengene i begyndelsen. Hun bor i nærheden af St. Gallen og inviterer mig til at komme og besøge sin familie ved siden af Pestalozziheim, du ved det store børnehjem, vi talte om i Danmark, og det vil hun vise mig, fordi jeg engang sagde, jeg havde lyst til at se det. Til togturen sendte hun mig 10 frc., men dem vil jeg nu ikke tage imod, dem sender jeg tilbage, jeg *har* jo penge, og hun er Damesoneiderin[?] og sidder daarligt i det; faderen er død for nylig. Ærgerligt ogsaa, det er saa dyrt at køre med tog her i landet. – Antroposopherne i Basel, som Jallit opfordrede mig til at opsøge, har jeg absolut aldrig haft lejlighed til at tage ud til. En returbillet herfra til Basel ville komme op paa 50 frc.

Jeg har moret mig meget over Missekatten, jeg glæder mig til at se dette nye henrivende famliemedlem. Jeg ved ikke, hvem der er mest rørende, du eller Mis! Ja jeg *glæder* mig til at se dig igen – jer alle sammen! Mon Karsten begynder at gaa i skole i dag, det lille pus? ”Vores” drenge startede i dag, men ikke paa et nyt skoleaar. Her begynder skoleaaret i maj.

Det er godt Kjeld kom saa meget før hjem end jeg, saa vi ikke skal snakke i munden paa hinanden (bare vi kan forstaa hinanden. Han taler vel engelsk, jeg kan ikke sige én sætning rigtig paa engelsk mere. Spørg bare Knud). Det er absolut nødvendigt, at jeg faar plads i huset hos dig, jeg skal prøve at lade være med at glemme at ”pudse” for snak. Og jeg vil ogsaa tegne. Her tegner jeg en hel del, mest med tusch. Folk vil intet hellere end gerne sidde model for mig. Det irriterer mig bare, at de siger: Jah, es ist *ganz* genau abgetzeignet! Jeg ved, der var mange, jeg skulle skrive til. Men jeg *kunne* altsaa sidde og skrive breve fra nu af og til jeg skal rejse! – Jeg vil bede dig hilse til højre og venstre og haabe, de forskellige vil forstaa, at det er ikke fordi jeg har glemt dem. Jeg fik forresten brev fra en tysk gæst, som jeg sludrede med et par aftener – og tegnede. Han skriver paa konvolutten: Fräulein Helle Malerin (Begleiterin i.d. Kinderkolonie ”Sonneblick”) og begynder: Sehr geehrtes, liebes Fräulein” osv.

Frl. Brecker *har* faaet brochuren fra Bautahøj, men har ganske rigtig mere lyst til at bo i nærheden af København. Jeg skal snakke nærmere med hende om det. Hun er som sagt til bryllup i disse dage.

Jeg sender Ulrikkas sidste brev. Det er dejligt det gaar hende saa meget bedre!

Tirsdag

Nu fik jeg pakke fra Heidi med *alt* mit vintertøj, chokolade, hjemmebagt kage og pærer og det sødeste brev, hvor hun skriver at hun savner ”Mor og Far og brødrene” uendelig meget og at det er forfærdelig trist at skulle begynde igen. Der er blomster fra Vig Lyng heftet fast i brevet. Jeg glæder mig til at se hende. Mutti skal maaske til Baselland en tid, og saa stikker Heidi herop – ogaa kun maaske.

1000 hilsner til alle.

Din Helle

Det er for øvrigt smeltevarmt i dag!

Fra Helle i Schweiz 21

[”Sonneblick] Mandag 15 august 1949

Kære lille Mormor.

Det har været din fødselsdag, og jeg har tænkt paa dig, men ikke haft tid til at skrive før nu, hvor vi har faaet sendt vores drenge hjem i skole. Men altsaa, rigtig hjertelig tilllykke! Jeg ønsker dig *alt* godt i det nye år! Nu er mit schweizerophold ved at ebbe ud. Omkring 1. september har jeg været her et halvt aar, og saa vender jeg næsen hjemad igen. Hvor er jeg lykkelig for den tid, jeg har haft i dette dejlige land. Jeg har læst og set meget synes jeg, og først og fremmest er jeg blevet mere selvstændig end jeg var før, da jeg havde min familie til at sørge for alt. – Da jeg rejste hjemmefra, ordnede Mor mit tøj og pakkede det meste af mine kufferter. I lørdags pakkede jeg 20 kufferter, og kontrollerede at alt var med, at ungerne var rene i ørerne, at de forlod huset i ordentlig stand osv. Baade ”Onkel Hans” og jeg var dødtrætte til slut, men det var helt trist at vinke farvel. Trods de gale streger var vi virkelig kommet til at holde af de drenge. Vi har været som én stor familie, og vi har været enige om allesammen, at det har været en herlig tid. Da Hans ved det sidste maaltid spurgte, hvem der havde lyst til at blive en maaned til, røg alle fingrene til vejret paa nær et par enkelte af de mindre, der havde hjemve. – Vi har været paa de skønneste ture – én dag gik vi fra morgenstunden ned ad bjerget til Bodensøen med madkurve fulde af brød, æbler og ost og te paa flasker. Der badede vi og legede hele eftermiddagen, og hjem tog vi ”der Drotsejlbahn”, der kører stejlt opad til Walzenhausen – flere steder gennem mørke tunler hugget ind i fjeldet. – Det er nu ikke gaaet uden besvær og tud og brøl og skrammer! Hvor 20 drenge er sammen, er der altid slagsmaal og larm. *En* brækkede armen i albuen ved at falde ned fra et træ, *en* maatte ligge et par dage med kolde omslag paa panden efter at være gaaet paa hovedet ned ad en skrænt, og fire dage havde vi en i sengen med bræk. Han laa i mit værelse, saa jeg kunne hjælpe ham, naar det tiltrængtes om natten. – Alle, undtagen han naturligvis, havde taget 3-4 pund paa, det er temlig godt gjort paa tre uger.

Ellers har jeg været doktormand og forbundet og pillet splinter ud osv. – og vasket deres alt for beskidte tøj og stoppet rifter. De var ret ofte i Schwimmenbad om eftermiddagen, saa vi gjorde som regel ikke meget ud af vasken, men én dag holdt vi storvask med varmt vand og sæbe, hver dreng skuret fra top til taa. De var fordelt i to sovesale – og du godeste et hyr vi havde hver middag og aften, inden der blev stille!! Jeg var glad for der var et mandfolk til at dundre for dem engang imellem, og det var meget morsomt at se, hvordan den ellers saa blide og stille teolog *kunne* rulle sig ud, naar det skulle være. Den sidste uge kom en ung pige fra egnen og hjalp ogsaa, hun er 17 aar og meget sød, men uden ret meget hjernesving. Hun kunne ikke foretage sig noget selvstændigt eller holde styr på ungerne.

Nu bor vi her alle tre. Dora skal rejse i morgen, Hans Schulthess bliver her nok endnu nogle dage, og forstanderinden har inviteret mig til at bo her som gæst til september; jeg bad hende om at give mig arbejde i køkkenet paa kurhotellet, men der har de ikke brug for mere hjælp, saa det er vældig pænt af hende. Mens de andre er her, vil vi holde ferie og gaa ture i skoven, men naar jeg bliver ”alene” skal jeg tegne saa meget, jeg kan. Her er mange kurgæster, morsomme typer, der ikke har andet at bestille end at sidde model for mig.

Jeg er spændt paa at høre, hvordan det gaar Moster Kirsten og Onkel Børge med vævningen, jeg synes det er storartet, at de er slaaet ind paa det! –

Men Mor har fortalt, at jeg er blevet optaget paa Statens Gymnastikinstitut fra 1. november. Jeg vil være gymnastik- og svømmelærerinde. Det skal være en meget streng skole, jeg haaber, jeg kan holde til det, men jeg føler mig saa rask, saa det gaar forhaabentlig. Nu glæder mig mig vanvittigt til at se familien igen derhjemme! Jeg talte med Heidi Buser i telefonen igaar. Hun har jo lige været i Danmark, og hun holder forfærdelig meget af min familie og Danmark og var slet ikke tilfreds med at komme hjem til Schweiz.

1000 hilsener til alle paa Krumstrup!

Din Helle

Fra Helle i Schweiz 22

[”Sonneblick], Søndag morgen 22/8 1949

Kære Mor, Far, Knud, Kjeld og Karsten.

Tak for brevet igaar. Knud ender med at blive led og ked af negerkys, hvis han fortsætter med 20 om dagen!! [Knud var i virksomhedspraktik på en chokoladefabrik]. Han maa jo være tosset. – Det er dejligt Karsten er så henrykt for at gaa i skole. Men i dag er det søndag, saa maa han se at faa tiden til at gaa hjemme. – Hvis jeg kan overkomme det, kunne jeg ogsaa tænke mig at gaa paa sykursus i vinter. Jeg synes jeg er sluppet heldigt fra, hvad jeg har syet i Kilchberg. Heldigvis har jeg det tøj, for min grønne sommerkjole er saa frynset af slid, saa jeg ikke kan vise mig i den, den hvide tynde bluse virker som malerklud og ak! min stribede Amerika-kjole er begyndt at revne alle vegne. Jeg har pillet ærmerne af den til at lappe med. Men nu er det for øvrigt ved at blive efteraar her i Schweiz. Det er koldt i skyggen, og man kan udmærket trække i ulden nederdel og sweater. Her er dejligt i skoven. Vi har travet meget omkring. I gaar rejste Hans Schulthess. (Jeg tror jeg skrev hans navn forkert i begyndelsen, det var før jeg saa det skrevet. Jeg savner hans selskab meget. Vi har haft det saa ualmindelig rart sammen. Han har en virkelig beundringsværdig karakter – saa ærlig og beskeden – streng mod sig selv og tolerant overfor andre. Det er dejligt at snakke med saadan et menneske. Dog tror jeg, det ville være gavnligt, om han havde *lidt* mere selvbevidsthed, det maa man have som præst; men det kommer maaske med aarene. Frl. Brecker har inviteret ham til at komme igen i julen. Hver juleaftensdag samler hun alle mulige mennesker – gamle og ensomme og syge – saa mange der er plads til (der er sengepladser til 90) og inviterer dem til at bo der 8 dage, hvor de saa har det som grever og er lykkelige! Hun siger, det er den taknemmeligste opgave, hun har og de dejligste dage hele aaret rundt, Hun faar masser af breve bagefter, der viser, hvilken glæde hun har gjort dem. Hans skal saa tale til dem og være med til at gøre det hyggeligt for dem. Han er meget begejstret for Frl. Brecker. – Til næste efteraar, naar han har faaet sin eksamen, vil han til Tyskland som præst.

Nu er jeg kommet hjem fra kirke. Det var en ganske glimrende prædiken. Kirken er fuld hver søndag, folk er meget flittige kirkegængere her; - i Schweiz i det hele taget forresten. Kirkerne er meget spartansk udstyret uden alter og lys osv., og præsten er helt sortklædt og taler meget nøgternt og klart. Det er den diametrale modsætning til katolikkernes kirke. Den reformerte kirke synes at passe bedst til den tysk-schweiziske mentalitet, og dog er ca. halvdelen katolikker. Man sporede tydelig forskellen i børnenes opdragelse.

Aften. – Jeg har gaaet en lang tur i skoven med en blind professor – et meget interessant menneske. Han er dr. i kunsthistorie og har skrevet flere kunstfilosofiske bøger i Berlin. Tænk for saadan en mand at være helt blind nu. Han er tysker og har været i russisk koncentrationslejr 3 aar, hvor han har gennemgaaet det utroligste. Han siger, at der er intet der mere kan gøre ham noget. Han tør kun

bevæge sig med en under armen, og det gaar i snegletempo, men han er forfærdelig morsom at snakke med, og han taler om former og farver bedre end nogen sund, men – der findes sandelig forskellige slags mennesker her. En har 11 aar ligget lam i sengen, indtil hun ved at gennemgaa en stor operation i ryggen igen var i stand til at gaa. Nogle er saa magre og blege, saa man næsten ikke forstaar, hvordan de holder sig oprejst. – Jeg sidder ved bordet ved siden af en schweizisk kone, der græder med korte mellemrum. Og nu skal I høre grunden: ”Hun har fem børn, og de har *alle sammen giftet* sig, og nu sad hun hjemme og følte sig forladt og ensom – og har tilbragt hver eneste dag med at græde fra morgen til aften over *en mors ulykkelige skæbne*, til hendes nerver var helt ødelagt!” (Godt Karsten er saa lille). – Jeg har fundet den sødeste tjekkiske frue, der har siddet model for mig i dag. Det blev rigtig daarligt hvad jeg lavede, og hun lovede at sidde igen imorgen formiddag, ”og hvis det ikke lykkes, sidder jeg igen imorgen eftermiddag,” siger hun. *Hun* er ikke syg, men ledsager en veninde, der lider af hjertekrampe, efter at hun har overværet et bombardement, hvor hendes hjem, mand og børn er gaaet til. – Der har været ballade med en evigt kværulerende og besværlig frøken. Hun skulle flytte til et andet værelse, fordi den blinde skulle have det værelse han var vant til fra sidste aar, da han ogsaa boede her. Og tænk, det lavede hun saadan en komedie over, og opførte sig komplet sindssygt ved et middagsmaaltid – raabte og skreg og beskyldte Frl. Brecker for de sjofleste ting og endte med at sige, at de blinde fik storhedsvanvid, fordi man gjorde saa meget stads af dem, Men hun *fik* svar paa tiltale i alles paahør, og hun blev sendt direkte ned til ”der Pfarrer” for at han skulle berolige hende. Økonomaeleven fortæller, at hun blev vækket en nat af en anden skør kvinde der pludselig var kommet i tanker om, at hun ville forære hende 1 frc. Her er næsten lutter kvinder – og *hvor* de snakker, mest om sig selv og deres nerver, og det *er* ikke lige spændende altsammen. Engang imellem maa man fortrække fra haven, der summer af stemmer som en bikube, men der er jo 100 skønne steder at gaa hen.

Som jeg skrev, var vi i Pestalazzidorf. Hans og jeg laante et par cykler (jeg kunne træde min med knæene), og mødtes med Heidi Biser og Dora i en landsby, der hedder Traggen, hvor vi spiste vor medbragte proviant. I et hus for børn fra Elsas fandt jeg en dansk lærerinde, som jeg fik en lang sludder med, og hun fortalte meget interessant om den kæmpestore børnekoloni. Det er virkelig en helt lille landsby, der ligger for sig selv mellem nogle høje bakker i nærheden af Traggen. Børnene bliver opdraget efter strengeste principper. De udfører selv alt arbejdet i huset og haven og køkkenet. Der er eet stort køkken og *der* skiftes ”familierne” til at have ”uge”. De bliver undervist af lærere fra deres eget land og har tysk, gymnastik, tegning og modellering sammen. I sidstnævnte fag gaar de frem efter nyeste Jallitmønster. Lederen er en meget idealistisk, ung mand, som vi ogsaa talte med. Han var begejstret og fortalte, hvor vanskelig en opgave det havde været i begyndelsen med alle disse børn, der løj og stjal og havde glemt at le. Hele historien er 3 aar gammel, og alle børnene er samlet op mellem ruiner (nøjagtig som vi har set det paa filmen: Et barn eftersøges). Nu tumler de som andre børn og ser lykkelige ud. Danskeren var glad for at være der, men hun har et vanvittigt arbejde. *Hun* skal holde børnenes tøj i sit hus (hvert hus har 16 piger og drenge), vaske op, stoppe og i det hele taget være som en mor for dem. Hun er i uafbrudt gang fra 6 morgen til 10 aften og faar 50 frc. om maaneden! Ellers hører der et ungt ægtepar til hver familie, og har de selv børn, maa de ikke gøre forskel paa deres egne og de fremmede. To par havde selv børn, der gik under samme betingelser. Alle børnene siger Mamma og Pappa. Det elsaske ægtepar maatte rejse, fordi de ikke kunne holde til arbejdet. Nu søger de efter et andet, men det er jo en krævende opgave. ”Faderen” skal samtidig være lærer. Børnene bliver undervist i hver sit hus. Men tænk, aldrig at have et rigtigt privatliv! – Jeg kunne vældig godt tænke mig at komme der for en tid (maaske som gymnastik- og tegnelærerinde, hvem ved?). Desuden er der i ”landsbyen” en psykolog som ”forældrene” kan arbejde sammen med i vanskelige spørgsmaal, som der er mange af – naturligvis. – Mærkeligt, der findes saa meget, man ikke har nogen anelse om, naar man gaar hjemme i Gentofte!

Nu varer det ikke længe, før jeg kommer og fortæller! – Den 2. september er jeg til afhentning paa Københavns banegaard. – Vi kørte over Teuffen, hvor vi besøgte Heidis hjem, en lille bondegaard, derfra til St. Gallen, hvor jeg fik pladsbilletten ordnet, og derfra kunne vi næsten holde frihjul, 25 km hjem til Walzenhausen. Det var den skønneste tur langs Bodensøen et langt stykke i grus og sten – møjsommeligt fra landsby til landsby paa udturen. – Om aftenen sidder gartnerens Felix model for mig. Jeg tegner ham paa bagsiden af en stor graa papæske. Frl. Brecker ligner en forynget udgave af Toras ”Faster Janne”.

Jeg har lige været paa vægten for at se, om jeg har taget paa, og jeg vejer uden sko 114 pund, det er ikke for meget, men jeg har dog taget 7 pund paa, siden jeg rejste hjemmefra. – Maden her er uhyre enkel, men god. Vi faar kød en gang om ugen, ellers staar den paa suppe, grøntsager, frugt og brød. Jeg spiser altid knækbrød, da min mave ikke kan døje det tunge brune hvedebrød. Her er 3 maaltider om dagen. Schweizerne er meget mere nøjsomme end Danskerne hvad mad angaar, hvad jeg finder er et tiltalende træk. Men jeg længes efter frugtgrød, mælk, tykmælk og smørrebrød, ting man aldrig faar hernede. Og de giver aldrig en lækker dessert eller kage her. Kjeld ville bestemt ikke befinde sig godt i ”Sonneblick”, medmindre han havde masser af Taschengeld.

Hils Farmor mange gange. Hvor det gør mig ondt at tænke paa hende! Jeg længes efter at se hende snart. Tak for frimærkerne. Hvad synes Mor om fotografierne? 1000 kærlige hilsener. Jeres Helle

Er chokolade frigivet hjemme? Og smør?

Mandag: Jeg startede dagen med at gaa paa hovedet ned ad trappen og slaa hul paa begge knæene ligesom de smaa børn.

KNUDS BREVE SOM MARINESOLDAT 1950

Fra Knud som telegrafist i marinen

Møns Udkigspost 8/3 [1950]

Kære Alle sammen, ja her er jeg så igen - alt står vel til. For at begynde med begyndelsen: Én sidste lille venlig hilsen fra Mathkasernen i form af verdens mest elendige forbindelse herned (2 timers ventetid i Kallehave og 1½ i Stege). Nå trods alt nåede vi herned - var vi startet 20 min. før fra kasernen, var vi kommet 4 timer før herned - så det var en ret god hævn de tog sig for al det vrøvl vi har forårsaget på deres elendige kaserne. Nok om det, kl. 6 steg vi af rutebilen og fortsatte op på toppen af klinten pr. lastbil. Alle på Møn kender forholdene heroppe bedre end vi selv og er meget interesserede i alt. Busbillettøren forklarede os venligt at det ikke var kutume at marinerne betalte for befordringen - vi ærgrede os over de billetter vi i forvejen havde købt, men som trøst stak han os en håndfuld billetter til senere brug (top-secret). I øvrigt kan jeg fortælle Jer, at vi lever i et paradis. To små sommerhuse - hyggelige og i den mest vidunderlige natur jeg nogensinde har set - vældig flinke fyre - det hele er så vidunderligt som noget kan være.

Vi ligger som sagt helt nede på klinten fjernt fra alle andre (5 km til nærmeste butik - men bussen kører næsten helt herud). Her er skov og nedenfor den bratte kridtvæg har vi havet - man skal dog et stykke væk for at bade - men det er jo ikke aktuelt endnu. Vi har en dejlig schäferhund der hedder ”Radar” og desuden en kat (da-di-da = -.- = K). Desværre måtte vi efterlade en mand i Kbvn. da han skulle udsone 14 dages kvarterarrest (han er lige blevet gift og kunne ikke løsrive sig i mandags fra hjemmets hygge og kom 5 timer for sent). Men han kommer, når de 14 dage er gået. Vor kok bestod sin 1. prøve i går og bestod den med glans - væsentlig side af sagen. Ja hvad kan jeg yderligere berette - vi har 2 dejlige radioer, et værelse i Stege samt 3 daglige aviser - alt leveret af folk og værn + 1 månedlig biografbillet. Pengemæssigt set ligger det som følger - vi får 4 kroner om dagen til

kost, som går i en fælles pulje og overskuddet fordeles ligeligt ved månedens udgang - varierer fra 20 til 60 kr. pr. mand + 2 kr. om dagen. Vi holder ca. 4 timers vagt om dagen + rengøring, fejning, afhentning af varer og post. Vi har fri hver anden lørdag-søndag fra fredag middag til mandag middag - så vi ses jo nok engang - i øvrigt kan jeg kun anbefale excursioner herned - her er virkelig dejligt. Jeg har netop fejet og vasket gulv i opholdsrummene (som er ligeså hyggelige som var det ens private stue) - man føler sig som på et vandrehjem - eller måske snarere sit private sommerhus. Her er ved at blive lavet om på alting og selv skal vi lave mange småreparationer når vi gider. Vi kan sidde og føre hyggelige samtaler med vores kammerater på Bornholm og Gedser. Jeg har lige øvelsestelegraferet med København - vi var helt beklemte ved første gang at sende vores toner ud i den store verden. Nu skal vi spise - flæskesteg - så foreløbig slut.

Knud

PS. Hvad event. skrives om interne forhold må ikke komme videre. Gem brevene, da de skal bruges som dagbog. Alt tyder på at vi får en helt god sommerferie her. Nu skal jeg ned at ordne radio-rummet så slut, slut.

(Bed Helle om Birgers adresse event. må den findes i mit jalousiskab).

Fra Knud

Møns Udkigspost 12/3 [1950]

Ja kære forældre og alle derhjemme - her har I mig så igen. Tak for brev - rart at høre fra Jer. Klokken er ½1 midnat og jeg sidder i vores lille hyggelige radiorum og nyder freden og varmen - vejret er nemlig rædselsfuldt - det stormer og skaber sig udenfor. Her er alt ved at finde en fredelig og rolig gænge. Jeg har vagten til kl. 4 og mindst hvert kvarter (eller skal vi være ærlige og sige i praksis hver ½ time) skal jeg op på klinten og indføre mulige skibe i protokollen. Stort set skulle jeg sidde derude alle 4 timer, men den anden ordning er ligeså effektiv. Vi har en lille udkigspost deroppe på den yderste klint 105 m over havet - med en pragtfuld udsigt. Den største ulempe er tanken om de 105 m ned - vi har surret hytten så den kan blive hængende i tilfælde af skred - set nedefra er der nemlig temmelig hult at se under os, men i øvrigt påtænker vi at få lavet en rationel løsning af problemet. I denne storm bryder jeg mig ikke om at være der i al fald. I går havde vi den ventede invasion af en hel rutebil løjtnanter det spændte udmærket af - blot blev jeg nødt til at holde vagt ude i udkiggeren i hele 2 timer for camouflagens skyld - de var nede at lege med vores radaranlæg, hvad der i øvrigt voldte dem store kvaler, de fløj mellem hinanden som opskræmte høns. Selv har jeg lige lært at starte anlægget og har kørt med det 3 timer i dag. Vi har store kvaler med vores radiosender, den er lidt svag og man har vanskeligt ved at høre os rundt omkring, men det kan lige slæbe an. Vi øvelsestelegraferer 2 timer hver formiddag og hver time snakker vi hyggelig med Gedser og Bornholm (tys-tys). Jeg har været ude at se til Sommerspiret og hjem langs kysten, men jeg var nær aldrig kommet op igen, jeg sank i ler til knæene - du kan tro, jeg så dejlig ud da jeg kom hjem. A propos komme hjem - så kan I vente mig fredag aften derhjemme og så drager jeg af igen mandag morgen.

Nå jeg var lige ude at notere et skib (kan hilse fra Bornholm, som jeg lige har snakket med). I forgårs da vor høje chef skulle kalde Bornholm blev han modtaget med - ”Va fanen kan man nu ikke få lov at sove, sku’ I nu forstyrre igen” - han tog det helt pænt - det er jo ellers ikke helt efter reglementet - og så havde vi endda varskoet at vi fik besøg den dag. I går skulle jeg have 4-8 vagten om morgenen, og I kan tænke Jer min begejstring da jeg vågnede og kl. var nær 7. Det viste sig at man havde glemt at purre min forgænger og stationen var uden vagt hele natten. Vi forklarede

Bornholm og Gedser diverse tekniske uheld - nå der var ikke sket nogen skade af den grund. - Jeg sidder i øjeblikket og prøver at kalde Gedser - de sover sødt.

Nå så fik jeg blæk igen. Dette bliver lidt springende skrevet - der er ustandselig et eller andet der skal passes. Godt det samme ellers kunne det blive trist nok. Det stormer sådan udenfor, at jeg venter før eller senere at vores antenne flader ned. Jeg får 6 dages påskeorlov - som efter mine beregninger er + lørdag-sønd. vil give 10 dage omtrent - men jeg får den sandsynligvis uden for helligdagene - hvad der passer mig aldeles udmærket. Forresten - der findes ingen undskyldning for Mathkasernen - selvom vi ikke var forsinket var vi først kommet frem til samme tid som nu, var blot ventetiden blevet længere - enten er det sløseri eller også direkte ondskabsfuldhed - jeg hælder til den sidste antagelse.

Søndag

Vores telefon er Stege 2506, hvis I af en eller anden grund vil ha' fat i mig. Jeg sov til morgen til kl. 13 og stod op lige til middagsmaden. Vejret er bedre og jeg skal nok snart ud at gå tur med "Radar" og fotografiapparatet, som jeg netop efter bedste evne har repareret. Slut. -.-.

Hilsen til alle, gensyn fredag kl. 19

Knud

Fra Knud

Møn 26/3 1950

Kære alle sammen - ja her er jeg igen - 4 kedelige timer skal slås ihjel. Kl. er 4 morgen og jeg har vagt. Heldigvis er det tåge - hvad det har været konstant de sidste 3 døgn - så jeg stryger udkiggeren. Der er noget om hvad vor gode ven kvartermester Mathiesen på luftmarinen sagde (med et lunt smil): "Der nede på Møn er der altid tåge" - ifølge vore protokoller er der nemlig tæt tåge ca. halvdelen af tiden. Nå, nok om denne tågesnak.

Kære Mor - tusind tak for dit brev, som jeg fik idag, eller rettere igår - hyggeligt at høre fra Jer stakkels små civilister. I øvrigt kunne jeg godt ha' tænkt mig at ha' været med til det gilde hos C[arl Gustav] og G[ertrud] det lød imponerende. For at snakke om noget helt andet - så havde vi også meget fint besøg - nemlig af en samling højere officerer med en kommandørkaptajn Bahnsen - vor høje chef - i spidsen (i blandt var næstkommanderende fra Mathkasernen - hvem det især var Mogensen en stor oplevelse at genopfriske bekendtskabet med). (Mogensen var selv kommet dagen før - det var ham med kvarterarresten). Det forløb over forventning godt. Bahnsen var meget anerkendende overfor det arbejde vi har udført her og viste sig meget medgørlig - vi havde for første gang i marinens historie fået lov til at ændre på anlægget på eget initiativ - og der var faktisk også udført et pænt stykke arbejde. Vi benyttede lejligheden til at kræve ind alt, hvad vi mangler hernede og fik udvirket, at vi nu får en skrivemaskine - en kryptograf (kodemaskine) og en ny sender. I øvrigt opdagedes det at Harboe - polyteknikeren der er her nede - og jeg går sammen med Bahnsens søn på læreranstalten. Af samme grund havde han prøvet at lave en værkstedsordning for polytter indenfor marinen, men uden held - så han skal nok blive en god hjælp når jeg skal ha' den sag endelig ordnet.

Nå jeg var lige ude at starte radaren, men nu kan den passe sig selv indtil jeg ikke gider høre på det spektakel længere. Udenfor brøler et tågehorn fra fyret ustandseligt - jeg er lige ved at sige - med Jens Kirk - en lille skagenbo fra radioskolen "Jæ bett kow do skal nok bli malket vær do kuns rulig." Undskyld mit mangelfulde jyske, men sådan lød det for mig. Vores næstkommanderende fra

Nykøbing var her også og han åndede lettet op ligesom alle vi andre da de dampede af allesammen de høje herrer og nød en bajer sammen med os for at fejre det - han er helt all-right. (Jeg opnåede i øvrigt at få en øl af næstsplejs fra mathkaserne - han steg et par grader).

Nu håber jeg på fint vejr i morgen så vi kan komme ud at trave. For et par dage siden var vi ude at gå en lang tur på 4 timer op og ned af klinten langt pokker i vold iført træskostøvler. Det viste sig at være umådeligt praktisk både med hensyn til ler og kridt og dernæst da vi på vejen ned af skrænten mødte to hugorme - nogle kolossale modbydelige kryb som vi gjorde kort proces imod - de lå og solede sig i græsset. Så det er ikke mig der ta'r den tur i gummisko mere. Vi har i øvrigt mange små ting at beskæftige os med, jeg er blandt andet ved at fabrikere et stativ til vores støvler - en af mine kammerater har polstret vores divan, og vi har ferniseret gulve og pudset vinduer til den store guldmedalje. Desuden skal jeg til at reparere vores sender, men som sagt håber vi nu på at få en ny og stærkere.

Nå nu er jeg ikke i stand til at finde på mere at berette, så jeg slutter. Mange hilsener til Jer allesammen og på gensyn på fredag ved 7 tiden.

Jeres Knud

Nå, jeg tror jeg vil telegrafere lidt til vore kammerater på Bornholm for at holde mig vågen - ellers benytter vi den trafik at vække hinanden skiftevis hver halve time pr. radio når vi har vagt.

Fra Knud

Møn [påsken 5/4 1950]

Kære forældre - tak for brev, ja formodningen er rigtig. Jeg er virkelig kommet herned til Klinten igen og alt står vel til her. Her er ellers nok at rive i, nu vi kun er 5 - jeg har fast 0-4 vagten hver anden dag - så jeg gør næsten nat til dag og omvendt. Til gengæld er der ikke mange soldater, der så om morgenen (kl. ca. ½11) får serveret the på sengen af chefen (alias Harboe). Ydermere arbejder vi på vores køkkenhave og reparerer radar (radar med lille r). Den brækkede ned for os - først kunne antennen ikke stå for stormen for et par uger siden (vindstyrke 10) - nå det var hurtigt repareret, men hvad værre er, så gik der noget inde i anlægget - vi arbejdede en hel nat på at finde fejlen - fik den lokaliseret omtrentligt - og nu vandrer det ind til Holmen til reparation, det var i øvrigt meget pinligt, idet vi netop fik ordre til at holde øje med de amerikanske eftersøgningsmaskiner - samt en flygtningebåd der prøvede at gå ind til klinten, men som drog videre nordpå, da de så vores kikkerter. For et par dage siden fik vi orden på vores koder - telegrammet jeg afsendte - som jeg fortalte var gået lukt i admiral Lundsten - han blev rasende over smøleriet på Holmen - og det bragte en vældig energiudfoldelse fra Plotholms side - så man kan da sige, at vi har nået et resultat. Jeg talte i øvrigt med Plotholm - han kom mærkelig nok ikke ind på vores lille skrivelse fra før påsken. Nok om det.

Finn arriverede her samme dag som jeg - hitsh-hikede med fint resultat (på 5 timer) og blev sat af ved hotellet. Vejret var ikke det bedste, men han blev søndagen over, og da gik vi en herlig tur til Liselund - hele vejen langs klintens yderste kant. Mandag drog han af igen om morgenen, men var nær aldrig kommet hjem igen - det havde været en rædselsfuld tur. I øvrigt er her sket store forandringer - uvejret har forårsaget store skred - blandt andet er det nu næsten håbløst at komme op og ned til vandet fra vores grund - der er helt forandret. Det undrer mig blot at hytten står der endnu - lige i nærheden har der været et kolossalt skred - store blokke ler og kridt med træer og blomster ligger nede på stranden - vi opholder os aldrig i hytten mere efter dette. I dag havde vi det mest

pragtfulde vejr - uhyggeligt vidt udsyn havde man - der er aldrig i stationens historie været noteret så mange skibe på én dag - vi kunne med det blotte øje se klinterne og fyrtårnet på Rügen.

Kære far nu har jeg læst Hohlenbergs bog og jeg må sige, at jeg synes den er et mesterværk - både i skildringen, vurderingerne og af den måde han bringer Kierkegaard ind i det store perspektiv. Jeg glæder mig til at læse Braunsteins bøger, nu går jeg snart i krig med Dostojevskis breve. I øjeblikket læser jeg ”Begrebet Angest”, men jeg indrømmer at jeg forstår den ikke i helheden, meget går over mit stakkels ho’de, men så meget desto mere glæder jeg mig over de detalJer som jeg formår at fatte. Jeg forstår ikke hans definitioner ganske. Når han skriver for at udrede noget filosofisk blir han så uklar.

Jeg fik brev fra Heidi hvilket var meget kort, men udmærkede sig ved en fantastisk fremgang, hvad det danske angår. Fik desuden et kort fra Birger - skal hilse Helle. Jeg sidder og sørger over at jeg glemte min fyldepen hjemme, jeg tror jeg ta’r hjem at hente den på fredag. Jeg er ved at være udtømt for stof, men klokken er kun tre og det at skrive er den bedste måde at holde mig vågen på, så jeg filosoferer videre. En lille hilsen til Kjeld - hvis forstørrelsesapparat jeg venter mig meget af. [om fotofremkaldelse].

Hvor er der dog skønt ud ad klinten - når man står på ”Taleren” og har udsigten udover ”lille klint” - det er noget af det skønneste jeg har set - og så parken ved ”Liselund” med alle enebærbuskene, fårene der trasker rundt og alle træernes underlige violette farver mod det grønne - usædvanlig grønne græs - ja det er noget der ville vække maleren i Helle igen. Nu vil jeg snart ud at ro og se det hele fra sø-siden - det må være helt eventyrligt.

Her har været mange flygtninge i Klintholm havn - hvilket medførte et uventet besøg af næstkommanderende - hvad der forårsagede almindelig forvirring - vi var kun 3 mand herude + Pouls forlovede som boede her et par dage i vores gæsteværelse. Vi var ved at spise til middag, da han ankom med sin kone for at spise frokost og gå tur på klinten. Han kunne ikke undgå at mærke hvor uvelkommen han var. - Pigen måtte gemmes og hendes mad skjules - Harboe kaldes hjem fra påskefrokosten på Hundsøgård - vild forvirring. Heldigvis gik alt godt, og vi var glade da de forsvandt igen.

I går talte jeg med Nicolaj [Balle Balle han var præst i Keldby på Møn], der blev meget forbavset over at høre, at jeg var kommet herned, jeg blev inviteret på det kraftigste, men må vente til de andre kommer hjem - her er temmelig meget at gøre - jeg håber blot på lidt dis i horisonten. Vi lever ellers godt - jeg er bange for at denne påske [skærtorsdag 6/4] tærer rigeligt på vores overskud, men det får nu være som det være kan. Radar (stort R) er næsten rørende lydig og lærenem. Jeg var nede ved rutebilen og den gik stolt med sin pind. Pludselig opdager den en fasan og så tog fanden ved den. Den kunne med lethed ha’ fanget den, men da jeg kaldte på den, vendte den straks om - hvor mange hunde havde gjort det. Den og Radise leger så det ser helt livsfarligt ud, men de morer sig begge herligt. Undertiden bli’r katten dog bange og borer kløerne i Radars snude - det må gøre ondt, men Radar tilgiver den højmodigt med det samme og så leger de videre.

Nå nu har jeg snart tjæret 6 sider og klokken nærmer sig hastigt 0400 så nu går jeg og ud og ser efter skibe for et syns skyld - sludrer med Bornholm og Gedser, hvorefter jeg brutalt purrer den stakkels Harboe - det bliver et hårdt og langvarigt job, så nu vil jeg slutte og takker for det tålmod I har udvist ved at læse alt dette.

Mange hilsner fra Jeres Knud

Fra Knud

Marineudkigsstationen, d. 7/4 [1950]

Kære mor! Jeg ved ikke om I p.gr.a. helligdage har modtaget tre breve fra mig på samme dag. I så fald er dette det der kommer sidst i rækken og derfor er det der gælder.

På mandag afgår jeg fra Møn for at drage ud på det uvisse. Jeg skal være telegrafist på Holger Danske - og så vidt jeg forstår, skal jeg til Middelhavet og muligvis Sydamerika. [….].

Det bliver mærkeligt at forlade dette lille paradis, men det er eventyret der vinker forude. Det er en mærkelig tanke at her sad jeg og troede, at nu var den hellige grav vel forvaret, og jeg skulle blive her til jeg skulle hjem. Og så på mandag d. 15 er idyllen forbi. Der vil blive dage, hvor jeg i søsyge vil forbande min skæbne, jeg gør mig ingen illusioner. Men alligevel - hvornår får man sådan en chance igen. Togtet er et good-will togt og der er ingen tvivl om at det vil byde på morsomme episoder. Vi skal ud at vise flaget. [….].

Det bliver en kedelig overgang at komme under kommando igen, men jeg får jo en ret god stilling om bord, der har ikke tidligere været radiotelegrafist ombord, og jeg får en stilling, der tidligere har været beklædt med mather, så der er håb om at jeg får ret gode forhold. Man kan jo med en vis ret sige, at jeg får en indholdsrig soldatertid og fordelingen af tiden har været fin. Arresødal i den kølige eftersommer, den kolde tid i København og endelig det dejlige forår på Møn, hvor jeg netop har oplevet at se bøgen springe ud. Der er ingen fare for at jeg skulle blive træt af at være her, men på den anden side, så har jeg set det der er at se her, så måske vil det være det bedste om jeg rejser nu.

I dag skal jeg besøge Nicolaj for første - og sidste gang. Det bliver morsomt at se hvordan de bor, men mærkeligt at det bliver på falderebet at jeg første gang besøger dem.

[…] Jeg befinder mig skiftevis i begravelsesstemning og i begejstring, men det kan ikke nytte at møde til det med nogen som helst forudfattet mening. Alt må falde som det bedst kan, og jeg vil prøve at få det bedste ud af det, når det skal være.

Mange hilsener og på gensyn en gang mellem på mandag og 1. september.

Jeres Knud

Hils alle derhjemme og på Ibsensvej. Jeg håber at der også i fremtiden vil vise sig mulighed for at fortsætte korrespondancen. Selvfølgelig kan meget ændres endnu, men det bliver der ikke nu - hvis det står til mig. Jeg er født med uro i blodet, Knud.

Fra Knud

Møens marineudkig, d. 27/4 1950.

Kære alle sammen, her er jeg igen. Alt står vel til. […]. Mor - jeg skal hilse dig fra Harboe, han husker ikke dig så godt som du ham. Han blev hjemsendt for to dage siden - stor sorg - og afskedsgilde, samtidig kom vores nye chef - en nybagt civilingeniør - Skov hedder han og er en flink fyr. Harboe opnåede omsider at få en plads på en fabrik i nærheden af Dijon i Frankrig, jeg håber at kunne nyde godt af hans erfaringer senere på det område, vi hører jo nok fra ham når han er nået frem.

Næstkommanderende var her ude at indsætte den nye mand i hans høje embede - vi stod for første gang i stationens historie i geled, mens han improviserede en smuk tale om Harboe og stationens stolte traditioner - meget rørende. De fleste af besætningen er i aften til en eller anden amatørrevue - uha - så vi har haft en umådelig fornøjelig og hyggelig aften vi resterende + en tekniker fra Holmen.

Vi drak kaffe og spillede billard om det dermed forbundne arbejde - jeg kom til at vaske op efter vores budding.

[…].

Hilsen til Jer alle og til dem på Ibsensvej - ud at kigge - ikke stjerner, men skibe.

[…].

Ja - nu er det lørdag og jeg har ikke fået dette sendt af endnu så det sker først til morgen. Jeg har nattevagt igen - klokken er ½4. Der er ikke meget nyt at berette. De andre som ikke var fri sidst er rejst, så her er fredeligt - vi har for første gang spillet bridge i aftes. Vores nye chef er jo polytekniker - så han har prøvet det før. Jeg har lige læst Raskolnikof færdig. Jeg synes den er betydelig mere naiv end brevene, jeg er ikke tilhænger af disse alt for handlingsmættede bøger, og oversættelsen var ikke god, men på baggrund af biografien og brevene forstår man den, og synes alligevel om den. Har I læst Kælderdybet? […]

Fra Knud

Møens marineudkig, d. 3/5 1950

Kære alle sammen, endnu en nattevagt skal slås ihjel. […].

Jeg kan trøste dig med at også jeg har henlagt Begrebet Angest da jeg ikke forstår den endnu. Der forekommer så mange ord og begreber, som jeg ikke er fortrolig med. Jeg vil holde mig til de af værkerne, der ikke er alt for filosofiske - Gentagelsen fx.

Derimod læser jeg nu Verner von Heidenstams erindringer. De synes ganske fornøjeligt skrevet og beskriver et miljø, der nu er forsvundet, nemlig den gamle svenske adel i al dens gru. […].

Det vil være helt sjovt hvis I kom herned på en lille tur, jeg ta'r selvfølgelig fri den dag. Var det i øvrigt ikke noget med et påfølgende 8 dages ophold på Hunosøgård? Det kunne der vel nok blive råd til.

Nå nu kan det ikke blive til mere for denne gang, jeg skal også skrive til Heidi, så slut herfra. Jeres Knud

Hilsen fra Erika [den ny skrivemaskine], Radar og Radise.

[…].

Her er jeg igen. Årsagen til at jeg skriver er at der er sket noget beklageligt. Næstkommanderende ringede og sagde at på grund af personalemangel skulle vi afgive to telegrafister til skibene. Nå vi blev selvfølgelig meget kede af det foretagende og ringede til Holmen for at spørge Roedholm om, hvad meningen var. Roedholm traf vi ikke, men derimod vores gode radiomester - han beklagede det også, men der var ikke noget at gøre. De manglede telegrafister til de to fregatter - Holger Danske og Niels Ebbesen. I øvrigt ikke det værste - eftersom den ene skal til New York og den anden til Grønland. Alligevel var der ikke nogen af os der frivilligt forlader Møn. Vi kan ikke undvære det mere. […].

Fra Knud

Niels Ebbesen d. 21/5 1950. Et sted nord. for Hundested

Kære allesammen, ja det forløb jo lidt anderledes end jeg havde regnet med - om lørdagen kl. 14 satte vi ud og gik op gennem sundet og landede her ved Hundested. Det hele er forløbet uden større sindsoprivende hændelser - det har nærmest været kedeligt.

Lidt om forholdende om bord. Indkvarteringen er rædselsfuld - det kniber stærkt med pladsen og køjerne hænger så tæt at det er vanskeligt at komme i dem. Dog havde det blot været problemet - men nej sagen er den, at man ikke en gang har kunnet afse plads til at hænge en køje op til mig - men derimod ligger jeg på kistebænken, ovenpå de andres skabe - således at det bliver umuligt at komme til deres tøj uden at jeg skal purres først.

Nå jeg var lige oppe at få mig en lille lur, jeg fik ikke sovet ret meget i nat, da jeg havde 4-8 vagt og vi bliver purret kl.6.

Vi har ligget stille hele dagen - og jeg har fri. Der er landlov og vi kan blive sat i land fra en motorbåd, men jeg har ikke haft lyst - hvad, skal man i Hundested - og dertil var jeg som sagt så søvnig.

Rent materielt lever vi som blommen i et æg - her er rigeligt at spise og maden er udmærket. Vi lever nærmest i overflod, hvad angår margarine, pålæg og lignende. Det værste er at man intet har at foretage sig.

Der er mønstringer i overflod også - det er ustandseligt, men jeg har dannet præcedens for at jeg ikke deltager i nogen af dem. På den måde bliver hele mit arbejde vagt i 8 timer i døgnet, en lille smule rengøring og ellers intet. På den måde er jeg en af dem der har det bedst om bord. Men jeg savner noget at bruge al den øvrige tid til. Jeg kom så pludseligt af sted at jeg intet har fået forberedt i den retning. Nu skal vi ind i Isefjord og ligge stille i nogen tid, for at rapperne skal i land og have nogle skydninger og så bliver der rigelig tid til at forsyne sig med lekture og lignende.

Det hele er så nyt - det kan udvikle sig - endnu føler jeg mig i dette hav af mennesker som forladt på en øde ø. Jeg har endnu ikke truffet et eneste menneske at snakke med. På Møn var vi så mange med fælles interesser - men her er det en stor kedsommelighed. Det bliver måske anderledes med tiden - de er flinke at have med at gøre, men så forskellige fra dem jeg ellers har omgåedes.

Jeg tror jeg har det som en fisk, der er blevet trukket op af vandet. Det *er* en overgang, når man er vant til friheden på Møn.

På den anden side så er der ikke andet for end at man tar det som det kommer - jeg har det alligevel betydelig mere frit end næsten alle de andre her ombord. Den første nat blev jeg purret kl. 12 pludselig af en der sagde at jeg skulle på vagt på dækket. Heldigvis kom i det samme radiounderkvartermesteren og fik dem gjort forståelig at det kunne der ikke være tale om. Så nu er de blevet vænnet af med den spøg.

Radarfolkene her må ellers finde sig i at deltage i den almindelige vagt, så det et stort held at jeg fik ordnet den lille paragraf allerede med det samme - det eneste er nu at det gælder om ikke at drive om nogensinde, så de får det indtryk at man ikke har noget at gøre. Når jeg har haft nattevagt har jeg kun 4 timers arbejde om dagen, og så gælder det om at passe på. Det er allerede store ting hvad jeg har opnået i retning af frihed. Når vi er i havn har jeg fri hveranden dag, medmindre det er en havn, hvor vi kan få telefon ombord, så har jeg slet ingen ting at gøre uden at stille ure, og kan så gå det meste af dagen.

Endnu har jeg ikke fået lov til at røre en morsenøgle, men i fremtiden skal jeg passe min trediedel af vagten og tage alt hvad der kommer i den tid.

Der findes ingen ordentlige opholdsstuer på skibet, men der har jeg den fordel at jeg altid har radiorummet til rådighed. Her er ro og nogenlunde behagelige stole - og en dejlig skrivemaskine, som jeg betragter som min egen - så længe jeg er her ombord.

Så vidt jeg forstår så får jeg pinseferie på onsdag, men hvor vi befinder os aner jeg ikke, men jeg tror det bliver i Isefjorden - hvis så kommer jeg nok. Så skal jeg møde igen i Ålborg, men det tør jeg ikke sige noget bestemt om på nærværende tidspunkt.

Nå jeg har ikke mere for denne gang - jeg slutter. Hilsen til Jer alle - og til alle på Ibsensvej.

Knud

Fra Knud

Kongsøre d. 22/5 1950

Kære allesammen, her er jeg igen. Jeg har ikke andet at foretage mig end at skrive et par ord, selv om der ikke er hændt så forfærdeligt meget.

I dag er vi ankommet til Kongsøre i Isefjorden, hvor vi skal ligge stille indtil på fredag om alt går efter programmet. Vi har lukket stationen og har næsten intet at bestille. Det er jeg ikke så ked af, da jeg ellers skulle have haft vagt i nat fra 4 til 8. Nu slipper jeg med at blive oppe til kl. eet. Jeg begynder at se lidt lysere på tilværelsen igen. Det er et ret kedeligt job, men jeg har det bedre end nogen anden ombord faktisk. Jeg er kommet med som erstatning for en math og nyder derfor de samme fordele ombord, som en sådan. Det betyder fx at jeg ikke deltager i opvask, mønstringer ruller og lignende. Det eneste jeg er med i er bjærgningsrullen, hvor bådene skal i vandet. Vi holdt generalprøve i dag. Jeg fik en af årene og vi roede en gang rundt om skibet, og hissede så båden ombord igen, det var ikke så galt - men det forårsagede at jeg måtte forsage mine mange andre småpligter, og derfor bliver jeg måske også fritaget for det. Nu mangler jeg blot lekture, men der ikke andet for end at jeg går i land i morgen og tar turen til Nykøbing for at skaffe mig sådan. Når det er sket kan jeg friste en helt menneskelig tilværelse - trods alt. Jeg misunder ikke de andre - de evindelige mønstringer må være nok til at tage modet fra de bedste.

Jeg har efterhånden fået de andre til at respektere min nattesøvn og tage, hvad de skal have i deres skabe, inden jeg går til køjs. Jeg kan godt se at det er noget skidt også for dem, men vi kommer godt ud af det med hinanden og kan enes om det.

Jeg har et job, der volder flere kvaler end mange andre nemlig det at sørge for musik om bord gennem koncertanlægget - det kan godt volde besvær at stille alle tilfreds, men selv kan jeg heldigvis høre, hvad der passer mig på stationen. Jeg skal i morgen aften ind til land og lyse med projektør til ære for rappernes kanonskydning - det er derfor at vi overhovedet er her. Det må man jo finde sig i - og så gå om eftermiddagen i stedet for - det håber jeg kan lade sig gøre. Jeg har ikke mere at berette, jeg minder blot om at min adresse er - Fregatten Niels Ebbesen, Købmagergades Postkontor I

Hilsen til Jer alle. Det bliver vist for sent at få dette afsted i dag, men så i morgen skal det ske.

Endnu en hilsen Knud

Fra Knud

“ Niels Ebbesen “ d. 25/5 1950. Kongsøre.

Kære mor, tak for dit brev, som nåede mig her i Kongsøre. Det har således været ret hurtigt om at nå mig - i hvert fald fortælles det at der ofte går 14 dage eller mere for et brev at nå skibet. Ja jeg spejdede også lørdag og søndag - men det var ud over sundet. Du behøver ikke at være så bekymret for mine forsyninger af forskellig art - vi kommer tilbage til København mindst en gang inden vi forsvinder. Første gang om ca. 14 dage. I morgen stikker vi til Ålborg. Lommetørklæder har jeg et par af. Så jeg behøver ikke at lade indholdet der skulle gå i dem - eller py'en, jeg ved ikke rigtig hvad du mente - gå uden bords.

Tak for notitsen også. Det stemmer ganske godt med hvad jeg selv har opsnuset, blot kender jeg ikke noget til Bornholm. Næ du har ret - jeg er virkelig solgt til stanglakrids, men nu prøver jeg at få det bedste ud af det.

Hils Karsten og sig ham at om tre måneder skal han få både sin broder og en plade chokolade.

Hvad, angår pinseorlov ved jeg intet, og så længe vi er hængt sådan op som vi er i øjeblikket, så vil jeg ikke engang spørge derom, men jeg får den nok i Ålborg - om jeg så kommer hjem afhænger af hvor lang tid jeg får - og af hvor jeg så skal støde til skibet bagefter.

Det bliver ganske interessant for Jer at møde familien Sahmel [Helles veninde Johna Sahmel] igen - og at få en forklaring på deres lange tavshed.

Jeg synes at Helle har fået fat i den helt rigtige ende, hvis hun kan få et af de job, som hun har krogen ude efter nu. Det vil være langt den bedste løsning for hende og noget hun kan have langt mere glæde af end både kontor og af at sætte sig på skolebænken igen selv.

Det er rart at høre også at det går bedre med [Knud] Lollesgårds og at det udviklede sig på en så gunstig måde.

Jeg takker den barmhjertige samaritan der tog sig af mit brev til Møn - jeg var bekymret for, hvor jeg havde smidt det, men i går fik jeg brev dernede fra med tak for det, så jeg var klar over at det havde fundet vej på den ene eller anden måde.

Jeg har haft ret travlt i de sidste dage. Vi er her som jeg vist har skrevet for at eleverne kan holde skydeøvelser i land. Vi ligger i marinens egen havn ud for torpedoindskydningsstationen - den der før lå i Bramsnæsvig. Det er jo ikke så. langt fra sommerhuset, men jeg havde nu ikke fået lejlighed til at tage derhen selvom Kjeld havde været der. For som sagt har vi skydeøvelser både dag og nat. Og det er mit job at holde radioforbindelse om dagen mellem en MS-båd, der trækker et slæbemål, og land.

Det er et ret fredeligt arbejde, der ikke volder stor anstrengelse, men det kan godt være både koldt og trist at ligge på dækket af sådan et skib i fire til fem timer ad gangen. Men det frisker altid op at få en lille sejltur i fjorden.

Nu kom en løjtnant ag beklagede sig over at jeg har glemt at transmittere pressen ud på banjerne og messerne - det er knusende så mange små ekstrajob, man pålægger mig - jeg har en vis tendens til at glemme halvdelen af dem.

Nå der er jo heller ikke nogen grund til at forkæle dem - så finder de blot på så meget desto mere.

Om natten har jeg så den store fornøjelse at passe projektøren, der skal belyse målene. Det er en videnskab for sig - men det har jeg heldigvis fået læsset over på elektrikerne - de synes det er interessant.

I øjeblikket har jeg ikke noget særligt mere - så jeg slutter, hilsen til Jer alle fra Jeres allesammens havmand Knud

Fra Knud

Århusbugten Niels Ebbesen “ d. 30/5 1950

Kære mor, tak for dit brev. Jeg befandt mig ganske rigtigt i Ålborg, hvor vi var i pinsen. Vi havde et kedeligt vejr og selv om jeg havde fri de to dage brød jeg mig ikke om at gå nogen steder. Jeg var lige i en boghandel og har forsynet mig rigeligt med lekture, så nu er den sorg ude af verden. Så var jeg ude at gå en lang tur i omegnen. Jeg mødte en af mine venner fra radioskolen ombord på Freja, der lå et andet sted i havnen. Desuden traf jeg kokken fra Møn. Han var på pinseorlov - de tog sig ti dage hver. Han medbragte glemte sager og et par breve, der var kommet derned for sent til at nå. mig. Ellers oplevede jeg ikke stort i den by. Man kender jo ikke en sjæl der.

I morges sejlede vi afsted igen og i vindstyrke 8 kom vi til Århusbugten, hvor vi skal ligge den næste uge. Der skal være artilleriskydninger. Det var en hård tur, men jeg var glad over at konstatere at jeg stod imod uden at gøre brug af dine vidunderpiller. Det er ellers noget af det værste, man kan komme ud for normalt i de danske farvande.

De flest var syge som alliker. Jeg måtte holde mig til bordet for ikke at stolen skulle vælte med mig. Det er meget sjovt at prøve det - når man kan tåle det. Nu stormer det slet så meget og vi 1igger i læ i bugten, der er håb om en rolig nat. Jeg har i øjeblikket vagt til klokken 24. Det er rart at man også her kan benytte sine vagter til noget nyttigt.

Jeg har iøvrigt den fornøjelse at kunne sende Jer vores sejlliste for den nærmeste tid. For tiden indtil Grønland er den i hvertfald autentisk - derefter bygger den på mere eller mindre faste rygter. Men forhåbentlig vil jeg få den mere udførligt også for den sidste del af turen inden så længe. Der er ellers nok at gøre - der er ustandseligt noget der brækker ned - så en antenne så. en modtager og sidst højtaleranlægget, som jeg har benyttet aftenen til at prøve at få til at makke ret.

Næste lørdag-søndag skal vi ligge i Århus - men sig ikke noget til familien for jeg får kun en dag fri - og skal så besøge PH, der også er hjemme på pinseorlov. Men jeg håber dog at jeg får tid, til at se til Dillerne [Bodil og Dres Bang] også. Men jeg har så meget at snakke med PH om, at jeg hellere vil besøge ham først. Underkvarteren er syg, så jeg han haft vagt det meste af dagen - men det gør ikke så meget. Radiorummet er mit eneste tilflugtssted her ombord - her er det i det mindste muligt at føre en smule privatliv.

Der skal kun 15 øre på brevene til mig over postkontoret.

Det er rart for far at få en smule ferie, skal I ikke ud på en lille tur nu I har chancen?

Nå jeg har ikke mere i godteposen - så slut. Mange hilsener til Jer alle - og familien på Ibsensvej.

Knud

Fra Knud

Århusbugten, Niels Ebbesen d. 2/6 1950

Kære forældre, kære søster og brødre,

tak allesammen for brevet i dag. Det er dejligt at høre fra Jer. I de eneste trofaste. Jeg sender en masse breve ud, men jeg synes at det går noget sløjere den anden vej. Jeg sendte en epistel i forgårs, hvor jeg lovede at sende sejlplanen - og så glemte jeg at putte den i konvolutten - men her er den så - forhåbentlig. Tak også for chokoladen - hils Karsten og sig ham, at han ikke skal blive glemt.

Angående grønlandske frimærker vil jeg blot bemærke at vi sikkert ses mange gange inden jeg kommer så vidt at jeg behøver at begynde at tænke derpå.. Vi lægger ind til Århus i aften og jeg glæder mig til at snakke med PH. I dag fredag vil jeg muligvis opsøge Dillerne, hvis jeg kan få fri i aften.

Ja far det glædede mig også at se et par ord fra din hånd. Jeg ser næsten ikke en avis, så jeg har ikke været særlig godt underrettet om nogetsomhelst, men tilfældigvis havde jeg set at rigsdagen var slut - og glædede mig på dine og familiens vegne. Kjeld må hellere rejse på den "gammeldags maner" - jeg har aldrig brugt 1000 kr. til at rejse for og har moret mig ganske udmærket endda. Her er begyndt at ske noget på stationen - jeg har både modtaget og sendt mine første tegrammer - i begyndelsen med angst og bævelse, men nu går det helt godt. Stormen gjorde at vi måtte ligge et helt døgn stille og vente her, da MS-bådene der skulle deltage i vores øvelser ikke kunne nå frem. Tak for Jeres omsorg for mit helbred under samme. Jeg klarede mig over forventning, til min overraskelse. God fornøjelse på Møn. Hils alle I ser dernede - jeg kender snart dem alle sammen. Karsten må hilse alle sine fisk - der må snart være nogle stykker - jeg glæder mig til at se ham.

Kære Helle, her er alt stille, klokken er 6 og jeg har netop set solen stå op. Himlen er skyfri - og alt tyder på at det skal blive en herlig dag. Men ak - hvor ofte er man ikke blevet bedraget af de lyse udsigter.

Solens smilende øje titter ned til mig gennem et lillebitte koøje - og i det fjerne ser jeg Århus, og kysten der tegner sig som en streg i horisonten. Det skal blive rart at have fast jord under fødderne igen for en kort tid.

Du må låne mine plader så meget du lyster - så længe du bevarer dem indenfor mine egne fire vægge. Endnu har jeg kunnet holde mig på skabet - og skibet det bliver værre når vi nærmer os Grønland.

Hils dr. Levi - send ham ud at sejle - det skal nok hjælpe på humøret. Her er masser af marinere der gerne vil prøve at kvikke Dora lidt op - var det ikke et forsøg værd. Få endelig maskinen i orden, jeg skal være villig til at læse din håndskrift næste gang.

Jeg slutter - Mange hilsener til Jer alle.

Knud

Fra Knud

Niels Ebbesen Århus d. 5/6 1950.

Kære forældre, i dag er det grundlovsdag, Jeres bryllupsdag og min sidste dag i Århus. Tillykke (med punkt to).

Tak for dit sidste brev, som jeg fik i forgårs. Alt står godt til i skibet, og jeg har haft et par gode dage her i byen. Fredag var jeg en tur hos Dillerne og boede der om natten, hvor bor de dog dejligt. Jeg var også stærkt imponeret af alt det, som Dres havde frembragt - det var meget hyggeligt og de tog meget venligt imod mig. Det er vel nok en fordel at have et tilflugtssted, hvor man kommer frem. Når jeg tænker på hvor kedeligt der var i Ålborg. Det har været en knusende varme - uniformen kæber til kroppen. Det er af H til at man ikke kan smide den en gang imellem.

Lørdag havde jeg vagt og måtte pænt blive ombord - det morede mig ikke, jeg var ved at gå til af hede. Jeg endte på stationen med blæseren i gang - det er den eneste måde man kan holde det ud på. Men det er jo en skam for det fine vejr der kunne benyttes til meget andet og bedre.

Gerne sad jeg nede på Møn igen.

Ja à propos Møn - så besøgte jeg PH i går det var en vældig hyggelig og fornøjelig aften jeg tilbragte der. Jeg startede om morgenen hos Bodil og Dres - der var besøg af hans forældre og familien Bjerre. Jeg var der til frokost og blev der til om eftermiddagen hvorefter at jeg tog til Risskov til PH og var der til langt ud på natten. Jeg nød at være blandt mennesker man kan tale med og som man føler sig åndelig beslægtet med. Det er det mest trivielle her ombord at leve sammen med lutter folk uden de fjerneste interesser - ud over beværtninger, slagsmål, øl og ludere. Det lyder hårdt, men det er desværre sandt for de flestes vedkommende. Min math kom i går hjem fra verdens bedste slagsmål - han var blevet smidt ud af en beverding og lignede en sæk kartofler i ansigtet - og så var han rævestolt. Det er kedeligt, når man tænker på hvor heldig jeg har været de andre steder jeg har været - og det er faktisk det eneste jeg med rette kan beklage mig over her ombord - men desværre også næsten det væsentligste. I dag har vi valgt vores tillidsmand - og selvfølgelig valgtes til at repræsenter os værnepligtige den værste rod vi har ombord - jeg tror at jeg er bedre tjent med at varetage mine interesser selv fremfor at gå til ham med dem. Jeg har fundet ud af at jeg vil alliere mig med maskinkonstablerne - der er flere flinke fyre iblandt, men dem har jeg ellers ikke noget at gøre med, de har deres arbejde i den anden side af skibet og sover også i den modsatte ende, men som de eneste konstabler ombord har vi fælles interesser overfor de højere magter.

PH var her i formiddags for at hilse på mig og se skibet. Han var nedtrykt fordi han lige havde fået besked om at chefen i Nykøbing ville komme i morgen til Møn og ville se dem alle og derfor måtte han afbryde sin ferie - som han jo havde fået forlænget ved egen hjælp - og måtte styrte tilbage over hals og hoved. Det var jo en streg i regningen.

I aften sejler vi til Isefjord og skal ligge der den næste uge. Jeg kunne godt tænke mig at blive en tid endnu i Århus.

Det er heldigt at det er den 10. og 11. at jeg er i København og ikke samtidig med at I er på Møn, det er kun en dag om at gøre - så ville det jo have været fuldkomment.

Nå jeg kan ikke vride min stakkels hjerne for mere - så jeg slutter Jeg skal hilse så mange gange fra Hestehavegårdens beboere [Bodils]. Mange hilsener til Jer alle fra Knud

Fra mor i Gentofte

Torsdag [13/6 1950]

Kære far og Karsten! Så sidder jeg på Udsigten, havde en god rejse, og konstaterede fra rutebilen, at vor ven ”Doklerrovsky” havde fået trukket sin møgbunke ind bag grøften, så nu kan han med rette slå beskidte københavnerbørn ihjel. [Han havde slået mig, så jeg knækkede en tand, da jeg var ved at trække en pind ud af hans kvasbunke ved vejen].

Blev modtaget med middagsmad, og traf Adda og Vivi på stationen på vej til Kbh., så der var kun et minut.

Knud har været herhjemme en time, han kom i havn i går, og havde været her hele eftermiddagen og i nat, han og Heidi havde snakket til kl. 2. I aften går skuden til Vejle, han er dygtig ked af tilværelsen, men har endnu ikke opgivet håbet om Grønland. Der er gået et brev tabt, det der handlede om Odense, han var ved Trysses dør, men der var ingen hjemme, og han havde ikke noget at skrive med, så de ved ikke noget om det.

Haven har Jensen[?] været igennem, så der ikke findes eet stk. ukrudt, den har aldrig været så fin nogensinde, og mine potteplanter florerer. Her er så yndigt. De to piger [Helle og Heidi] kommer

altså med mig Lørdag og bliver til Mandag, deres tog går Onsdag aften, vi skal i morgen se at få sovevognsbillet til dem. I morgen aften skal Helle til Sparre[?] og Heidi til en Schweizer herude i Ballerup og jeg på Ibsensvej. Hvor bliver her meget frugt, særlig pærer. Du skulle se stokroserne. Helle har ikke hørt fra Politiken endnu. Knud håber på tre dage hos os i Kahytten ca. d. 23, men der er jo intet sikkert i denne verden.

Heidi har foræret Helle en dejlig badedragt, og havde kaffebønner og hugget sukker og en plade chokolade til mig og Karsten.

Og så noget for Karsten. Helle har købt noget fint sand til fiskene i en fiskeforretning og nyt grønt, der er død en fisk, men de andre er spillevende, og nu er der friskt og fint hos dem. Mis er sød og kælen, og jeg tror den er holdt helt op med at vokse, den er så køn, jeg skal sige miav fra den.

Mange hilsener begge to

Jeres Mor

Fra Knud

”Niels Ebbesen” Århusbugten d. 16/6 1950.

Kære mor, Tak for dit brev, som jeg fik i går. Det var morsomt at høre Jeres oplevelser fra Møn. Vil I ikke indrømme mig at der er virkelig dejligt dernede. Ja det er noget andet end livet her ombord. Det var blot en skam at I ikke mødte PH og Holger. Det var rart at høre at de tog så godt imod Jer og at I fik lov at se hele bedriften med vores husdyr - blev I ikke forelsket i Radar?

Jo jeg var virkelig oppe at se Hamlet. Det var iøvrigt et kapitel for sig selv. Vi var ude at sejle hele dagen og kom tilbage til Langelinie kl 5. Jeg var hurtig som død og djævel og var klar til at gå i land straks efter, men så viste der sig en uventet forhindring - jeg kunne ikke få lov til at forlade skibet før kl. ½ 6 og toget gik 17.29, så det kunne ikke nås. Det kunne ikke nytte at forklare dem hvorfor jeg ville afsted før - jeg skulle jo have rejsetilladelse for at kunne tage til Helsingør og den skulle søges en uge i forvejen og det havde jeg ikke fået gjort. Nå jeg gik så hurtigt det lod sig gøre og gik op på Østerport og ringede til Finn - idet jeg håbede at få ham med - med samt en bil, men han var ikke hjemme og havde iøvrigt været der i forvejen. Kl. 6 tog jeg så toget til Klampenborg og der mødte jeg en Amerikaner, der var kommet for sent til toget og også og skulle derop, og sammen gik vi ud på landevejen og fik med det samme en vogn, der kørte os derop som et forsinket lyn. Det var en læge - og det viste sig at være en gammel skolekammerat af Niels [Thorborg] - Kerteminde - han var vældig flink og var på vej derop selv til Hamlet.

Kl. 5 minutter før 7 var vi på Kronborg og jeg fik en udmærket billet.

Ja så blev Redgrave syg og jeg troede at det hele var spildt, men heldigvis blev han i stand til at fortsætte - og spillede blændende. Det var i en helt anden klasse end det amerikanske sidste år. Det var virkelig en oplevelse, som jeg ikke fortryder. Om aftenen kørte lægen mig tilbage og satte mig af ved Hellerup station. Jeg var på skibet lidt over 12.

Ellers har jeg ikke oplevet større. De har buldret og braget med deres kanoner hele dagen og skudt til måls efter en sæk, der var på slæb efter en flyvemaskine. I morgen - eller rettere i aften går vi ind til Randers, hvor vi bliver til mandag. Så får man set den med. Der skal være fest i byen siges der - jeg ved ikke hvor meget det bliver til.

Mange tak for frimærkerne - jeg brugte netop det sidste af den sidste sending i går, så de kom ualmindelig belejligt.

[…] Jeg glæder mig til at se den film med Radar på - det var en god ide at forevige den.

Det lader jo til at det går Kjeld godt [med studentereksamen] ønsk ham tillykke - og gid heldet fortsat vil følge ham.

Nu jeg har ikke mere i godteposen for denne gang - så jeg slutter

hilsen til Jer alle

Knud

Fra Knud

”Niels Ebbesen“ Århusbugten d. 20/6 1950.

Kære allesammen, Tak for brev, som jeg har modtaget i dag. Det er en mærkelig fornemmelse at sidde her og høre om Jer der nu skal til at holde sommerferie - det ligger mig så fjernt - det er for mig sådan at jeg egentlig ikke tænker på, om det er sommer eller vinter, det hele ville ikke se anderledes ud af den grund. Man er ligesom sat uden for det hele. Der er nok at gøre og jeg sidder indendørs hele tiden og når jeg har fri, så sover jeg - så som I ser, er det en indholdsrig tilværelse jeg fører - men det er dog langt fra at jeg vil beklage mig - det er altid sådan at når vi ligger stille - det er jeg ikke nogen tilhænger af.

Ja jeg indrømmer at det var frækt at tage til Helsingør, men det var mest min stædighed der fik mig til at til at tage afsted, jeg var opsat derpå og da de så nægter mig lov til at gå i land i tide, men jeg mente at hvis jeg ville til Helsingør, så skulle deres smålighed ikke holde mig tilbage. Jeg syntes at det hele var pragtfuldt sat op og fremragende spillet og ikke mindst Ofelia - det var noget andet end den amerikanske udgaves. […]

Ja det var jo et flot resultat Kjeld opnåede - meget imponerende. Det var godt at alle hans anstrengelser kronedes med så meget held. Har Karsten været oppe til examen også? Det bliver morsomt at høre nærmere om.

Ja nu drager I til Vig - jeg skriver dette så for sidste gang til Gentofte - så er herligheden med den billige posttakst forbi i parentes bemærket - og jeg håber at det når Jer der. Nå så Kjeld tager op til Vig også og har droppet sejlturen til Sønderborg - ja han kan jo være heldig, men det er ikke det letteste - mon ikke han bedst tog til Kalundborg og sejlede til Århus?

Jeg glæder mig meget til at se fars film - ikke mindst afsnittet Møn - det er dejligt at have lidt af det foreviget.

Det bliver helt rart at se dig når jeg kommer til København igen - mine planer for den tid vil jeg ikke komme nærmere ind på før jeg kender mere til det hele. Iøvrigt er det noget rigtigt skidt - mathen har fået kvarterarrest for at komme for sent - og det resulterer i at han ikke må deltage i vagtbytning og dette ødelægger mit besøg i Svendborg - så har jeg kun een dag til kvart i syv næste morgen fri - ellers havde jeg regnet med at jeg kunne få en hel lørdag-søndag men nu må jeg se at få det bedste ud af det.

Jeg tror at Kjeld skal prøve at komme ind som maskiningeniør - det er der mest rift om i øjeblikket - og derfor kan springe lettere derfra end fra de andre retninger, hvis han ombestemmer sig.

Hils Dillerne når I ser dem.

Ja vi havde det rart i Randers - man udbetalte os bonner på 2 ½ krone hver gang vi gik i land, og som vi kunne anvende overalt i byen - det var en gestus.

Det er morsomt at sejle op ad Randers fjord - landskabet er helt hollandsk. Nå jeg får travlt igen - vi har skydninger i nat og jeg skal passe stationen alene - derfor slutter jeg foreløbig, hilsen Knud.

Jeg har for øvrigt lige læst Helles lille bog - og syntes vældig godt om den - jeg får blod på tanden – og længes efter at vi stævner mod Grønland. […].

Fra mor i Kahytten

27/6 1950

Kære Johs og Helle! Lige et par ord for at melde, at studenten [Kjeld] er kommet godt herop. Han havde taget toget til Holte og der straks fået en bil, som afløstes af en motorcykel med lad, - han sad på det, og til sidst nok en bil, der flot kørte ham op foran døren her, han måtte dog tilbringe 1½ time i Rørvig, da hans chauffør havde ærinde der, han var her ¼ i syv, lige som jeg i radioen havde hørt at USA var indtrådt i krigen på Korea, tror I, det forpurrer Knuds grønlandsrejse? Det lyder hyggeligt alt sammen, de forbandede kommunister. Men for at komme tilbage til Kjeld, så nød han madpakken, han havde med, her, jeg fik ikke oplyst, hvorfor han havde været på frivillig sultekur hele dagen, for ½ time efter arriverede Eggert [Oppermann] og bortførte ham, så bortset fra natten tilbringer han sikkert mere tid der end her.

Vi har haft dejligt vejr de to sidste dage, så vi har badet, der var herligt på stranden, vi har vores gryde i fred og ro, og skiltet var kun sandet til, men vandet er koldt, det er også meget koldt om aftenen, så man føler ikke trang til at movere sig ude efter solens nedgang. Børneflokken [foruden mig Sven & Søs Tovborg Jensen] enes for det meste godt, men jeg vil godt sige, at jeg er træt af dem og særlig deres konversation, når vi når aften, men så står man jo på med friske knægte efter en nats søvn. Men jeg vil nu godt sige, at i længere tid ville denne form for tilværelse nu ikke passe mig.

Her er leverandører som før krigen, det er næsten ved at være for meget af det gode, de ruller ind foran døren med deres heste og vogne, det er lidt synd for grunden. Slagteren bebudede, han vil komme hver dag undtagen Mandage, det tror jeg nu, jeg vil stoppe, grøntvogn kommer hver dag, ostevogn to gange ugentlig, fiskemand to gange, det er en trafik uden lige, piben har rigtignok fået en anden lyd, kan I huske, hvor vi kæmpede for kødet sidste år.

Hans Christian har jeg set i det fjerne, og Georg har jeg hilst på, han har lagt sig ud i højden og drøjden, så jeg dårlig kunne kende ham. Jeg havde brev fra mor i dag, der var fødselsdagshilsen med 10 kr i til Kjeld (og fra Pillerne var der et presentkort på varer til 20 kr, tror I sådan et kan indløses overalt, det ser sådan ud), men mor, Poul, Grete og deres børn var på biltur i Søndags, de startede hjemmefra kl 9 morgen, og Poul ville ikke sige, hvor de skulle hen, så endte de på *Rømø*, de kørte 374 km i alt, og var hjemme igen kl 9 aften. Ellers var der ikke noget særligt. Jeg gad vide, hvordan farmor har det, Kjelds familiekundskab lader jo meget tilbage at ønske på alle områder, alt, hvad jeg spurgte om, det øjeblik han var her, anede han ingenting om. Ved I, at gildet hos Allan trak ud, så de drak morgenkaffe et andet sted kl. 7½, så man kan selvfølgelig ikke forlange alverdens hjernesving. Han rejser vist allerede Lørdag, muligvis over Fyn (Mommark).

28/6

Nu til morgen kom Kjeld i tanke om, at han havde breve med fra Jer, så I ser, jeg overdriver ikke, når jeg siger at han er lidt åndsforsnottet. Men tusind tak for dem, og for bogen, jeg skal læse dem med det samme og tage den med den 13, er det tids nok? Det har regnet i nat, men vi har da set solen, heldigvis sover børnene til 8½. Sven mødte kl 11 i aftes og erklærede, at han ikke kunne sove, han var forbrændt på ryggen, der var overho'det ikke noget at se, men jeg fedtede ham ind,

men han er ikke den, der bærer de små ubehageligheder med tålmod efter et lille myggestiks kløe at dømme. Her var kort fra deres mor, at de skulle med 12-toget fredag.

Jeg må sige, Helle, du har et program for dig, jeg får helt åndenød, men det er jo rart at være beskæftiget og en del fornøjelser er der imellem, det glæder mig, at det lysner på Skørbækgård [Lollesgaards], hvor var det pænt af dem med det lille skind, jeg kan ikke lade være at tænke på, at havde hun fået lov at ha' sin gang hos os, var hun ikke kommet ud i alt det, netop fordi hun er så påvirkelig. Mon fru Andersen kan lade være at bebrejde sig selv det, så må det ikke gøre det nemmere for hende.

Jeg havde de frygteligste anelser ang. tandbørsten, eftersom jeg ikke kunne finde min grønne, men her er en gul i overskud, så jeg har også købt en, men for tandbørstens skyld kunne du altså godt komme her på weekend.

Kjeld har efter 11 timers søvn tømmermænd endnu, så han er ved at gå til over børnesnak og begriber ikke, at jeg er levende, jeg er nu glad for, at det falder, mens du, Johs, ikke er her, jeg er jo trods alt mere hårdhudet. I aften laver jeg fødselsdagsgilde med pandekager med Vermouth for Eggert, Hans Chr. og Kahyttens indvånere.

Det har været en spøg fra konduktørens side, det kunne jeg også godt ha' fundet på at sige, havde jeg taget fejl, netop for at bedyre min uskyld.

Det var dejligt du kom med rutebilen, Johs, jeg var lidt bekymret for en ældre herre i fuld speed til Vig. Karsten må ha' fornøjelsen med at følge dem, nu håber jeg, den holder så længe, at jeg kan se dem i toget. Jeg tror ikke, Niels er arriveret endnu. Ja, avisen er kommet all right, men der er intet nyt om Knud, nu skulle han svømme om ved Nyborg. Jeg er ved at afvikle kørslen ind på grunden, jeg be'r dem holde ude på vejen, mælkemanden sætter flaskerne oppe ved indkørslen, hvor jeg igen anbringer de tomme, med det resultat, at der til morgen ligger 3-4 knuste tomme flasker. Hvem der er mester for det og på hvis ansvar ved jeg ikke. Kj. har jo opgivet motoren, her lå ellers brochure fra Italy.

Ja, så er her vist ikke mere, vejret ser lidt plumret ud. Søs har hele sin garderobe, der er ret righoldig, på i løbet af dagen, og det aftagne findes over hele huset og grunden. Jeg har læst en bog af Svend Stolpe, den var god og er godt i gang med en sweater til Karsten. Helle, kan du ikke finde min lille mørkeblå bolero i mit skab i soveværelset og gi' far den med herop. Brødristen har vi heller ikke fået med, selvfølgelig kan den undværes. Og så send mig Jennys adr. på Fyn og hils hende mange gange, husker du fiskene? Og klap Mis mange gange fra dens [?] mor.

Mange hilsener til Jer alle Jeres mor.

Kjeld traf Francesco i Holte på studenternes papirindsamling, derved kom jeg til at tænke på hans sweater, kunne du ikke finde ham i telefonbogen eller få hans adr. hos [?] og sende ham den, den ligger ved siden af klaveret.

Fra mor i Kahytten

29/6 1950

Kære Johs og Helle! Tak for Heidis brev, det tyske kan jeg altså ikke læse, men det danske tyder kraftigt på, hun trænger til ferien, og den skal nok ikke være for voldsom, hellere kortere at trave og blidere, at hun ikke skal være helt udkørt, når hun skal tage fat igen. Så skulle Tovborgerne forhåbentlig være vel hjemme, når I får dette. 100% succes har det ikke været, fra Sven begyndte at kløe på ryggen, var tilværelsen for ham selv og os andre ødelagt, det varede to dage og nætter, han

var ikke solskoldet, men det var nok det salte vand og den skrappe vind, der var faldet i huden, der var intet at se, jeg holdt ham stadig indfedtet i olie, og det er jo meget ubehageligt, men det kan tages mere eller mindre i stiv arm, og hans var meget krumme og at dømme efter de småting, der tog pippet fra ham og som var kontrollable, så skal der ikke meget til hyl. Karsten er en anderledes hård hund, han skar sig på en muslingeskal i vandet, og kom hjem med skoen svømmende i blod, han fik den i sæbevand, fik jod og plaster på, og så foer han a' igen uden et kny. I dag, Torsdag, er det bedre med den kløende ryg, så jeg håber de mørke punkter bli'r glemt, når de skal berettes hjemme. Enigheden kniber det også med, de er lige forkælede alle tre. Men det skal ikke nævnes, tre er jo aldrig ideelt. Niels kommer slet ikke herop i år.

Jeg har stor fornøjelse af min søn studenten, det er nemlig gået modsat, i stedet for en søn, har jeg fået to, Eggert har omtrent slået sig ned her for godt. Han er en rar og flink fyr. I går havde vi pandekagegilde, med Vermuth og kaffe. Hans Chr. var her også, han har haft flere breve fra Knud, så Knud må føre en omfattende korrespondance, når flere skrivelser kan tilfalde Hans Chr. Han og Eggert er to velnærede herrer efterhånden. Da pandekagerne var fortærede, gik jeg på visit hos Oppermanns, og blev modtage med en hjertelighed og henrykkelse, så jeg nær var gået bagover. Jeg fik Vermuth og cigaret. De rejser i morgen aften. Georgs hus er færdigt, han flytter ind i morgen, og på Lørdag er jeg højtidelig inviteret til at se det. Han skal selv lave mad der, han har 3 uger tilbage af sin ferie. De har lejet deres hus ud til en prokurator Kofoed for 1000 kr i en måned, de har to børn på 7-9 år, så jeg øjner legekammerater til Karsten, og det er altid bedre, når de ikke er under samme tag. Den lille Claus er atter hos Netterstrøms, det var ham der sidste år spåede Niels og Karsten, at de endte hos Dævlen, når de sagde, der var rotter i gården, han har imidlertid fået bukser på begge ben og kastet sin blusekjole, så da han tilmed er hersker over Netterstøms gynge og vippe, bliver han skønt endnu ikke 6 år optaget i laget, men han skal rejse om 5 dage.

Lørdag traver Kjeld ud ad landevejen, han glæder sig. Familien Bangs dispositioner er underlige. Pigen, der er med i bilen derned, sendes hjem pr. tog før de andre. Tror I nogensinde, Thomas får lov til at hike rundt med Kjeld, det er vel ikke bagtanken at putte dem begge i bilen, nu bliver der så plads, men jeg skal nok holde mund, men inden Kjeld starter, vil jeg sige ham et alvorsord, nemlig, at han ikke må begive sig til Frankrig alene. De skal være to. Man er aldrig sikker på, hvad Bangs kan hitte på. Jeg hører stadig ikke fra Knud, i morgen skulle de så stævne til Svendborg. Det lyder lidt bedre fra Korea, ikke? Må det ikke være bittert at miste sine pårørende i den fjantede krig. Gid man kunne sprøjte for kommunister, som man kan for vejbred, de er som ukrudt i græsplænen. Vejret er meget godt, ikke ideelt, men det kunne være meget værre. Kjeld og Eggert er lige gået til stranden med gummibåden fulgt af de jublende tre, det øjeblik har de ventet på i spænding, i går blæste det alt for meget, og kajakken kan der slet ikke være tale om.

Mange hilsener fra Jeres mor

Hils Jenny og Mis.

Sikken en aften så henrivende, månen sidder mægtig og gulrød lige over horisonten. Helle må ha' en dejlig aften i Klampenborg, men her er bedre. Nu har jeg da lært, at den amerikanske udenrigsminister hedder Atjesson.

Heller ikke noget fra Knud i dag, Fredag, men dette fra Merete, det ser ikke så strålende ud for Jørgen, synes jeg som matematiker, bare han kunne komme under behandling af en af vores.

Jeg cykler til Vig, putter de to i rutebilen og ta'r Karsten bag på cyklen hjem.

Hils faster Adda så mange mange gange, og lad hende nyde godt af dette brev, jeg håber det går nogenlunde deroppe, og mon de har hørt fra Vivi.

Påskrift fra Kjeld

Kære Helle! Tusind tak for fem'eren. Da mor utvivlsomt har fortalt alt, hvad der er værd at berette, vil jeg slutte af med ønsket om at du vil få en god sommerferie! Jeg skal nok hilse Heidi fra dig.

Sincerely Yours Kjeld.

Fra Knud

"Niels Ebbesen" Rønne d. 9/7 1950

Kære mor, jeg havde ikke regnet med at det skulle være nødvendigt at skrive nu inden vi sås i København igen, men nu kommer der meget ubelejlige nyheder. Grønlandsturen er udsat foreløbig til d. 27 ds - men så begynder jeg at tvivle på om vi overhovedet kommer afsted. Det er nu en gang sådan at når en ting først begynder at blive udsat - så bliver det hurtigt for sent. - Du kan forstå at jeg ikke var begejstret ved den besked.

Det får yderligere til følge at vi ikke kommer til København i denne omgang - i bedste fald så kun for en enkelt dag - og der røg min pinseferie - jeg havde ellers lige fået det ordnet således at jeg havde fået orlov i de fem dage vi ellers skulle have ligget i København - det er også *satans.* Nu skal vi til Vejle - jeg føler ikke den fjerneste trang til at komme dertil - begrundelsen er officielt at vi skal være dommerskib under en kapsejlads i Vejle fjord næste lørdag-søndag og derefter i Fredericia næste uge - men den virkelige grund er selvfølgelig den almindelige spændte situation [Koreakrigen]. Meningen er så at vi skal se tiden an i de ti dage og så skal det udsættes igen. Når det skal være på den måde vil jeg lige så gerne i land igen med det samme - jeg havde ellers set frem til turen til Grønland som det eneste lyspunkt ved det her foretagende. Før vi tog afsted fra Holmen sagde radiomester Hansen til mathen - hvis De vil til Grønland, så køb en vandcykel - jeg tror han får ret - det ville være en sikrere måde. Nå lad ikke galden koge over - jeg må faktisk indrømme at jeg har haft det dejligt her på Bornholm. Vi havde en ganske usædvanlig rolig overfart - havet var som et spejl, solen skinnede - og det var mig der tog solbad på dækket når der ikke var andet at bestille. Kom i havn fredag eftermiddag i Rønne - jeg havde vagt den dag, så der var ikke noget med at komme i land - det gjorde nu ikke så meget - jeg havde kun været een time til køjs den foregående nat - og kunne som følge heraf godt sove tiden væk.

Lørdag var jeg på udflugt, arrangeret af Bornholms marineforening til Hammershus. Det var et ualmindeligt vellykket foretagende - de spenderede turen med toget, øl - kaffe og cigaretter på os. Hammershus selv var ganske interessant at se og derefter tog vi turen langs kysten - en herlig særpræget natur - til Sandvig hvor vi badede - det er noget, der kun sjældent er lejlighed til - så jeg nød det. Om aftenen var jeg nede på flåderadio Rønne og besøge mine kammerater fra radioskolen - der var Ikast - fra byen af samme navn - som jeg daglig snakkede med i radioen, da jeg lå på Møn. Han er en lun fyr og det var dejligt at føle sig blandt kammerater af den rigtige støbning. Her ombord ville man - hvis man ikke kendte andet - få det indtryk at alle mennesker var indskrænkede og uinteressante - det er den sørgeligste samling jeg endnu har været sammen med. Jeg føler det først rigtig hver gang, jeg møder de gamle kammerater fra radioskolen - (det var virkelig et enestående hold).

Jeg glemmer helt at takke dig for dit brev og ikke mindst for forstrækningen som jeg ganske udmærket kan finde anvendelse for. Jeg synes allerede det ligger så langt tilbage, hele billedet har ændret sig siden dengang selv om det kun er to dage siden. Udsigten til at ligge og rakke rundt her endnu mindst to uger - og så det at jeg går glip af den lille ferie, som jeg havde glædet mig til har ødelagt en del af mit gode humør - men man må jo så tage det med. Hvis vi så endelig kommer

afsted bliver der ikke noget med at ligge i København først, så bliver det kun en enkelt eller to dage til at proviantere. Jeg håber stadig på at vi kommer afsted, men jeg tør ikke regne med det. I dag har jeg vagt igen, men jeg håber at få besøg fra flåderadio i eftermiddag - det hjælper lidt på det -.

Nå jeg har ikke mere. Slutter. Mange hilsener til er alle

Jeres Knud.

Nu får jeg jo næppe Heidi at se - I må hilse hende - nu syntes jeg lige at det hele klappede så fint. Det er en skam, men det er der jo ikke noget at gøre ved. Hvis der overhovedet bliver nogen frihed mens vi er i København for at fylde olie er der måske en chance alligevel.

Jeg ved ikke om du har til hensigt at komme til København i alle tilfælde, men hvis der er en chance tager jeg hjem - jeg har nøglen og kan i givet fald holde til på Ibsensvej.

Hvis jeg kun har frankeret med 15 øre til Vig er det en fejltagelse - jeg har hele tiden været klar over at det kun gik til København.

Påskrift af mor

Kære Helle! Her et lige modtaget brev fra Knud, det er vel nok en afbrænder for os allesammen, men mest for ham, hvis Grønlandsturen helt ryger i luften, jeg har nu hele tiden tænkt mig den mulighed. Jeg kommer nu i alle tilfælde efter aftalen, og så håber jeg i hvert fald, at få Jer med herop, selv om det kun bliver nogle dage. Søndag rejser far til Gentofte et par dage. I søndags var vi en dejlig tur om aftenen i dollargrinet ud på Odden, i Odden havn så vi solen gå ned som en højrød ballon. I går var vi på hindbærtur i Jyderup skov, der er en mængde i år. Karsten var i vandet for 3. gang den dag kl. 8 om aftenen. Jeg håber du har held med dine mange foretagender, både portrættet, Politiken og at du heller ikke sved frikadellerne i Farum. Vi har haft lidt torden, der desværre har afkølet luften rigeligt. Så du sidste søndagsnr. af Politiken, der er rejsebrev + skitser af en, der hedder Palle Nielsen, bare de ikke har for meget af den slags, men så prøv Berlingeren, de har tit noget i søndags-afdelingen. Jeg agter at invitere Georg til kaffe i aften, det glippede sidst, det var arrangeret. Så starter Heidi i dag.

Mange hilsener Mor.

Du gemmer drengenes brev!

Fra mor

Mandag 17/7 [1950]

Kære Snuser!

Her er alt vel, og her er et kort fra Kjeld, han er jo nu foreløbig i gode hænder, Paris får han sikkert meget ud af på denne måde. Vi var alle kvinder og mand i vandet i går, da du var draget af, det var dejligt, men Helle blev brændt af en vandmand, det sved et stk. tid.

Om aftenen var de på visit hos Georg, som i forvejen havde visit af to unge damer, den ene var datter af det nye hus, der bygges overfor ham, hun og hendes familie var arriveret med deres gods i den tro, at huset var til at rykke ind i, det bygges af Rosen, og så var det hverken helt eller halvt færdigt, så hun bor på hotel, og de andre tog hjem igen, og Petersen er rejst på ferie. Hvor det ligner ham.

Helle havde talt med ridder Rap, Mogens er søkadet på ”Niels Ebbesen” [mon ikke ”Holger Danske”?], og så henrykt for at være der, der er et så fænomenalt kammeratskab. Det er synd, Knud ikke kom der, i stedet for mellem de bisser.

Vi gik tidligt i seng, jeg var dog vågen midt på natten nogle timer, men sov så til gengæld til kl 8½, ungdommen tog morgenbad, det har øset ned i nat, så vej 14 omtrent er en å, men når vi endda har sol om dagen, må vi jo være glade. Karstens badebukser er og bli’r væk, jeg var hos Marie Olsen [købmand] for at få et par nye til ham, men de koster 8,75 i hans størrelse, 3 kr mere end hos Simon Olesen, jeg følger dem nok til toget i morgen, hvis vejret er ordentligt, så ser jeg også nogen i Vig, er de lige så dyre der, så får de besked med til dig om at købe et par, men tag hellere til 8 år.

Justesens [i Solhjem] har to argentinerpiger på besøg, så de har lånt to sæt spisegrejer. Hegnet vokser, de er alle i sving med at bygge. Karsten sover i din seng, han var ikke til at styre, nå, han lader sig nu heller ikke forstyrre af lys eller andet, når først han sover.

Ja, det er vist, hvad jeg har at berette. Karsten og jeg er spændt på, hvordan det går Mis.

Hils på Ibsensvej, hvis Vivi spørger, kan du sige, at jeg havde lommetørklædet i min taske.

Din Snuser.

Du må hellere tage nogle konvolutter med herop. Tak for pengene.

Kjelds adr. lod jeg stå hjemme i din brevholder, det var ikke fikst, men den gælder jo nok heller ikke, når du først er her tilbage.

Vi har lige haft visit af fru Justesen (Ingrid), hun har en søn på 30, der bestyrer en af argentinernes fabrikker i Buenos, argentineren har taget billet til d. 25, han skulle ellers ha’ været her 4 måneder endnu. Rejsen koster 5-6000. Han ville så gerne ha’ sønnen på besøg, men har ikke råd, men nu havde hun fint antydet svogeren, at han godt kunne gi’ ham rejsen, han har penge nok (sagde hun).

Karsten bestemte pludselig i aftes, da vi var kommet i seng, at nu ville han ikke være kræsen mere, så han startede i dag med hamburgerryg, og det viste sig nu, at det smagte så yndigt, at han spiste to stykker.

Fra Knud

”Niels Ebbesen” Horsens d. 4/8-1950

Kære mor,

Ja så kom vi altså til Horsens og jeg griber den første lejlighed, til at skrive - vi har ikke haft forbindelse med land før nu - MS-bådene har jo forladt os, så nu får vi almindeligvis kun lejlighed til at modtage og afsende post når vi er i havn.

Det er nu heller ikke de store nyheder jeg har at berette om - alt går i den vante gænge - men vi har ikke noget at klage på - vi er jo nu ikke overanstrengte efter at vi har begyndt at gå ankervagt dvs. at vi kun holder vagt hver fjerde time døgnet igennem når vi ligger til ankers - og når vi så er tre om det så bliver der ikke så meget til hver. Vi havde en rolig overfart til Århusbugten, hvor vi holdt meget drastiske øvelser med “Willemoes” og ”Huitfeldt” og mange andre af marinens skibe - og har haft skydninger i massevis.

Det er en dejlig aften nu, men jeg bar vagt og skal blive ombord, men har fri i morgen. Om de nærmere planer for fremtiden kan jeg ikke sige noget, men jeg regner med at næste havn bliver Rødvig - i nærheden af Faxe Ladeplads, og derfra til Nykøbing, som allerede nævnt (Sjælland).

Nu må Helle og Heidi vel være kommet hjem igen - mon de har haft noget bedre vejr i den sidste ende - ellers skal det jo nok komme nu. Jeg glæder mig til at høre nærmere om deres tur.

Hils dem mange gange - men når dette når frem, er Heidi måske allerede på farten igen. Hvordan mon det også går Kjeld - er han ved at vende snuden hjemefter?

Det ser ud til at det begynder at tage en mere gunstig vending i Korea og Belgien, mon ikke snart der vil blive ro igen rundt omkring - det synes ikke som om spændingen er så voldsom som den har været.

Jeg har ikke mere at fortælle og slutter derfor med hilsener til Jer alle.

Knud

Fra Knud

"Niels Ebbesen" d. 7/8 1950.

Kære allesammen, tak for breve fra mor og Helle, det var rart at høre fra Jer. Guderne må vide hvornår jeg får dette sendt afsted - nu er vi ude at sejle igen og måske får vi ikke forbindelse til land før på fredag, men så må I vente til da.

Tak for synet af billederne - de er slet ikke så tossede - særlig det af Karsten i vandet er meget sødt - men pas på dine horisonter - de er ikke altid lige vandrette.

Det er dejligt at høre at Sverigesturen var så stor succes - trods vejret - men det var vel nok en skam at I kom hjem lige dagen efter at jeg var taget afsted igen - det skulle have moret mig at høre Jer fortælle og endnu engang at se Heidi. Nu er der jo så igen et lille håb for Helle om at få noget antaget til Politiken - før eller senere lykkes det nok, men det med fast medarbejderskab ved Socialen det lyder næsten for godt - det ville vel nok være rart om hun kunne få den tjans. Jeg har lige haft brev fra PH - han skriver at han og Holger og Ivan har fået et job som elektroinstallatører hos elektrikeren i Stege - de har på egen hånd færdiginstalleret to huse og er nu igang med Borre kirke. Sikke en tjans - det havde været noget for mig at være med til - de tjener så gode penge. Max er typograf i Stege og resten er gået i roerne - gud ved hvem der passer stationen. Nu skulle han iøvrigt hjem på en uges sommerferie - det går godt det lille guldur. Takket være det fine vejr fik jeg dog en smule ud af besøget i Horsens. Vi var - dvs. en af mine kammerater og undertegnede ude på den kommunale badeanstalt lørdag eftermiddag - der var beskidt, men det var alligevel dejligt - og så særligt at ligge inde på græsset og tage solbad hele eftermiddagen. Det er det man trænger til i øjeblikket.

Søndag var der arrangeret marinefest i byen, men da havde jeg vagt. Derimod var der fri adgang til alle byens biografer og jeg var med en af maskinkonstablerne henne og se en bloddryppende kriminalfilm - "Manden i Eiffeltårnet" - den var i øvrig slet ikke så dårlig.

Jeg begynder iøvrigt at befinde mig helt godt ombord. - Vi har det rart oppe på vores lille hummer med musik og bøger - rigtig hjemmeliv - og så har vi malet og lakeret det, så det begynder at se lidt mere menneskeligt ud - nu mangler vi efter Bjørns mening kun en lysedug for at fuldkomme illusionen af hjemlig hygge. Det er en kolossal fordel vi der har frem for de andre - og ingen andre end os har tilladelse til at være der. Det var godt at vi fik hældt alle de elever i land. Jeg er nu gået i gang med Ends and Means - jeg har læst ikke så lidt, men jeg kan klare mig den første tid med lekture efter at jeg fik provianteret i Kbhvn. […].

Mange hilsener il Jer alle Knud.

Hvis mor er på Krumstrup når dette når frem, bedes det eftersendt dertil når I har læst det.

"Niels Ebbesen" d. 14/8 1950.

Kære allesammen,

Ja som det fremgår af ovenstående, så befinder jeg mit i Kongsøre - mod forventning. Vi lå sidste uge ud for Juelsminde og holdt øvelser med torpedobådene, […].

Jeg har netop fået svar fra læreanstalten på min ansøgning. Deri gives allernådigst tilladelse til at møde de par dage senere - underskrevet prof. Andresen. Så er den sag klaret. Derimod har jeg endnu ikke hørt fra personelkontoret, som jeg belemrede med en ansøgning om den erklæring, som jeg skal have til anstalten, men der er jo også god tid - og de må også have tid til at finde det frem, som skal bruges.

Jeg har ikke hørt noget om hjemsendelse endnu, men det må gå sin gang - de plejer ikke at være for hurtige med deres dispositioner.

Derimod kan jeg fortælle at planen er ændret igen, således at vi i stedet i at gå til Frederikshavn går vi til København - altså om ca. 14 dage. […].

Der er faktisk ikke noget så fredeligt som et krigsskib i weekenden, hvor der kun er få ombord og resten ligger og tager solbad på dækket. Stationen er omdannet til en hel dagligstue, hvor vi sidder om aftenen og diskuterer, læser og hører radio. Jeg kunne vist godt være taget til København, men når vi kommer der alligevel om 14 dage, så ville jeg hellere spare de penge og nyde livet og sommeren, hvor jeg var. Jeg har ikke stort mere på sinde og slutter med masser af hilsener til Jer alle.

Jeres Knud

Fra Knud

Kongsøre d. 4/8 1950

Kære mor,

nu er vi på vej mod København - men kun for at afmagnetisere - vi kommer slet ikke i havn, men fortsætter til Nykøbing, men der er jo heller ikke så lang tid inden vi kommer til staden. I dag har jeg hele to breve at takke for - og den dejligste hundevagt at slå ihjel - så det passer såre godt sammen.

[…] Så er familien altså snart samlet derhjemme igen - dagligtilværelsen begyndt Karsten i skole - det vil sige at sommeren er forbi - uden at jeg har opdaget hverken på den ene eller anden måde at den har været.

Men heldigvis er der nu kun knap tre uger tilbage af mine trængsler - inden man kan begynde på de næste.

Og Helle har fået ny stilling og begynder at få noget ud af tegningen - det ser jo lovende ud.

Ja det ville være rart at komme lidt ud at rejse for Jer - og måske skal det lykkes for Jer, hvad der mislykkedes for mig - at nå til Silkeborg, der skulle være så smukt. […].

Jeg forstår at mormors fødselsdag var i den helt store stil - og morsomt at min hr. broder skulle betids til at deltage i festlighederne - jeg føler med den stakkels englænder der må trækkes rundt, men han kan måske li det.

Nu tror jeg på verdensfreden når man kan risikere at Thomas [Bang] opholder sig i landet et helt år mere, mon ikke han trænger til at lære lidt matematik? […].

Læste med udbytte din sang - den var ikke så skeløjet - særlig de to første vers var glimrende. […].

Nå jeg vil til at slutte, da det kniber med at finde på mere at fortælle - derfor slut herfra. Hils alle - og ikke mindst farmor, mine kære søskende og mit faderlige ophav.

Mange hilsener til dig fra sønnen Knud

Fra Knud

Fregatten ”Niels Ebbesen” Østersøen d, 22/8 1950

Kære allesammen, mange tak for pakken med lysedugene og kiksene - og for brev indeni.

Ja jeg var nær det forjættede land, men nåede grundet omstændighederne ikke så langt, selv om jeg nok tør sige at der blev gjort hvad der kunne gøres for at komme frem. Sagen var den at chefen og nogle af vores officerer skulle derned og se stationen - inviteret af distriktet. PH havde telefoneret til dem og bedt dem ringe til mig at jeg skulle prøve på at slippe med - og selv om jeg var betænkelig ved sagen vovede jeg mig ind i løvens hule til chefen og spurgte frækt om jeg måtte køre med - han var meget venlig, men kunne ikke hjælpe idet det var distriktet der stillede bilen til rådighed, men at jeg skulle tale med distriktet - det gjorde jeg - jeg talte med chefen for distriktet - han blev lidt knotten, men endte med at sige at for hans skyld var det det samme hvem der kom med. Men efter en så god en begyndelse strandede det hele på, at der simpelt hen ikke var plads i bilen. Det kunne ikke hjælpe at prøve at tage derud alene - for det første havde jeg kun fri en eftermiddag og nat - og for det andet ville det være at udsætte sig for unødig fare at rejse samme sted hen som chefen uden rejsetilladelse - så det var faktisk umuligt. Hvis jeg var kommet med bilen var jeg kommet uden om den vanskelighed - så havde det været en tjenesterejse.

Nå men det er ikke fordi - Nykøbing var en dejlig by - hvor der blev taget godt imod os - der var almindelig enighed om at det var den by hvor man fandt sig bedst tilrette - så det kunne have været værre - og så var der stor fest i byen - og to gratis øller pr. mand på restaurationerne - det er den slags der varmer en om hjertet.

Søndag kom chefen hen til mig og fortalte om besøget og om hvor dejligt der havde været derude - så han var da i det mindste ikke blevet fornærmet - det var da noget en af løjtnanterne kom med hilsener fra dem derude og til sidst traf jeg vores næstkommanderende fra distriktet - ham der fører tilsyn med stationen og fik sendt hilsener tilbage gennem ham.

Egentlig er der ingen grund til at skrive i dag for vi kommer til København på torsdag og skal ligge der i hvert fald til mandag - og måske længere - det ved jeg ikke, men det vil vise sig. Men I skal ikke vente at se mig før jeg er der - men jeg vil prøve om jeg kan få en lørdag-søndags orlov, men det er igen det med Bjørns kvarterarrest, der spiller ind - jeg ved ikke om han får lov til at bytte vagt. Men det skal prøves.

Lysedugen - den runde - pyntede svært på vores kedelige bare bord - men det skvadderhoved til en kvartermester sagde, at sådan noget var umilitærisk og passede ikke på en radiostation - nu skal vi prøve at blødgøre ham, men hvis det ikke lykkes er der jo ikke andet for end at jeg bringer den hjem igen med tak for lån.

Vi har haft det dejligste vejr de sidste par dage og er nu midt på Østersøen, kl. ½3 om natten er søen som et stuegulv, det er mærkeligt at det stadig kan gå på den måde - men det kan ændre sig mange gange inden vi når København igen. Næstkommanderende mente at jeg ville blive hjemsendt mellem d. 10. og 14. september, der var kommet en kundgørelse derom i almindelighed, men endnu ikke noget konkret i mit specielle tilfælde - men det er der ikke noget foruroligende i - det er der heller ikke for noget andens vedkommende.

Der er indført tørlægning af matherne ombord, efter at de havde lavet en sådan ballade ombord at to af dem fik henholdsvis 30 og 10 dages kvarterarrest - matherne - 7 ialt har, tror jeg, lige så megen straf, som resten besætningen tilsammen. Det er altid de rigtige man finder til at lede andre - og de små rapper skal nok hurtigt komme efter det, dem som endnu har noget at lære i den retning.

Nå jeg vil slutte - på snarligt gensyn - og hilsen til Jer alle på Udsigten og Ipsensvej - og hvem der ellers måtte se dette.

slut. Jeres Knud.

Fra Knud

Kattegat, på vej mod Århusbugten. Fregatten “Niels Ebbesen” d. 31/8 1950

Kære allesammen, så har I mig her igen. Vi har haft en virkelig vellykket tur op i Skagerak, hvor det har været meningen at vi skulle have øvelser med ubådene. Vi sejlede i mandags op og ankrede ved Skagen. Vi havde fint vejr derop og alt tydede på at det ville fortsætte, men den næste dag begyndte det at blæse op, det udviklede sig til en veritabel storm. Netop som vi var kommet ud til øvelsespladsen blev det så galt at ubådene ikke kunne dykke og det hele måtte opgives.

Vi lå brak den dag ved Skagen så, for to ankre - og drev alligevel og blev kastet rundt på bølgerne, der var større end jeg har set dem nogensinde før.

Næste dag var man opsat på at øvelserne skulle gennemføres ligegyldigt, hvordan det så ud, men det blev løgn. Vi lå brak og svævede ovenpå bølger, der var meget større end skibet. Det var mange gange værre end det havde været i Østersøen, men det var behageligere bølger end dem på Østersøen, mere rolige. Der var udsendt stormvarsel for alle danske farvande - og ikke uden grund - jeg har aldrig været ude for noget lignende. De brækkede sig for et godt ord næsten allesammen, men jeg var heldigvis blandt de få som klarede den. Da jeg mærkede det trække op lagde jeg mig til at sove og vågnede først da vi lå sikkert for anker ved Skagen igen.

I dag skulle det så være, men så meldte ubådene afbud og vi sejlede med uforrettet sag, det er ellers nogenlunde fint vejr.

Ikke fordi der er såmænd også gyng i den i dag. Bjørn kom lige ind fra dækket - gennemblødt - han havde ligget på fordækket - i læ og fået en sådan skylle ind over sig, at han nu er nede at skifte tøj.

I skulle se i går, hvordan alt fløj rundt, stole og borde væltede, jeg måtte, mens jeg spiste mit flæsk sidde og holde på servicet, der ellers var gået i dørken. Vi går nu som det fremgår af ovenstående mod Århusbugten og skal ligge for anker der, men ikke i havn, men jeg regner med lørdag at få chancen til at komme i land i Århus, senere skal vi tilbage til Østersøen for at have de skydninger vi blev forhindret i sidst vi var der pga. stormen, men så får vi se om vi har bedre held næste gang. Måske anløber vi så København på vejen - det ved jeg ikke noget om endnu.

Der er ingen der ved noget i øjeblikket og nu er planerne lavet om endnu engang, så nu er det hele mere usikkert igen - så usikkert at, der ikke en gang er rygter, der ellers florerer i massevis - i omløb.

Men den almindelige mening er ellers den at vi ikke kommer til København foreløbig, men jeg øjner nu en chance.

Ellers er der ikke stort at fortælle, Jeg vil slutte med mange hilsener til Jer alle.

Jeres Knud

Da vi var i København syntes Basse alligevel det var synd ikke at komme ud at se på byen - og han og den lille elektriker (der også har kvarterarrest) hoppede ned ad skibssiden og dem afsted til værftsbrovagten, hvor de stablede gamle havemøbler - de fandt - ovenpå hinanden, men i det kritiske øjeblik væltede de, men de gik trøstigt videre, men havde ikke regnet med et elektrisk hegn over plankeværket den første der nåede dette udstødte et vræl, der vækkede vagten. De løb og gemte sig i nogle skræpper, mens de storkede rundt efter dem. Endelig blev de opdaget af en værnepligtig, men de løb og sprang i vandet og svømmede over i nogle kolonihaver, hvor de ventede til det var blevet roligt - og mørkt, hvorpå de svømmede tilbage og sneg sig ombord på skibet, gemte det våde tøj og skyndte sig at tage brusebad for at kunne give en forklaring på vandet, der drev fra dem. En yderst vellykket ekspedition - en dag før arresten var forbi - men der er ingen der er klar over eventyret - så det gik jo dog relativt godt. De var helt vilde af angst, da de kom tilbage - de kunne også godt have risikeret at de havde skudt på dem.

Fra Knud

Frederikshavn d. 7/9 1950

Det er noget siden at I har hørt fra mig, men det har sine årsager. Vi har som I jo nok har hørt gennem pressen netop indtaget Norge. Det har været meget hemmelighedsfuldt - og har ikke måttet omtales på forhånd - hvorfor man havde forment os at sende post - og i det hele taget at sætte os i kontakt med omverdenen.

Vi kom fra Skagerrak til Århus om fredagen og lå for anker der fredag og søndag uden for byen - uden at vide det fjerneste om hvad der forestod - og uden at måtte komme i land - vi var ikke fri for at skumle lidt. Og lørdagen kom og stadig intet nyt. Endelig om aftenen fik vi at vide at vi skulle til Stavanger - sammen med en norsk jager - Arendal - flagskib var Holger Danske og desuden var to ubåde, Tyr og 3 minestrygere implicerede.

HD og de mindre både skulle lede hovedangrebet mod Oslofjorden, mens vi ubemærket et døgn før de andre sneg os med slukkede lanterner op gennem Kattegat og Skagerrak til Stavanger sammen med - Arendal - og mens de andre gjorde et mislykket forsøg på at gøre landgang det ene sted gennemførte vi en overrumpling det andet. […. Lang beskrivelse af forløbet]. I går aftes gav skibet punch som tak for det store arbejde der var udført, næstkommanderende holdt tale og takkede hver og en for den store indsats for fædrelandet (selvfølgelig ikke mindst radioen). Hurra og skål - det hele som tegn på at chefen havde været tilfreds med sig selv. Nå han sparede såmænd heller ikke selv skroget, det skal indrømmes, når ret skal være ret. Nå nu går vi i havn alligevel, det er et fremskridt selv om det kun er en stakket frist.

Nå jeg vil slutte - mange hilsener til Jer alle - håber der ligger brev til mig i Frederikshavn/Knud

Fra Knud

”Fregatten Nie1s Ebbesen” Horten, d. 11/9 1950

Kære allesammen, når I modtager dette er I jo nok vendt hjem fra Sverige - og muligvis på vej hjem. Tak for kortet fra Tyringen - der ser dejligt ud - jeg ville gerne følge Jer did, men nu er jeg forresten i Norge selv om jeg; ikke har mærket det mindste til det. For min skyld kunne vi lige så godt ligge i Århusbugten, som vi kan være her, lige lidt ser vi til noget som helst. Vi må ikke komne i havn og kan ikke komne i land i det hele taget, men kort fra os ser vi Horten, der ser ganske hyggelig ud på afstand. Nu vi er her alligevel, kunne jeg godt tænke mig at 1ugte til landskabet - og smage det norske øl. Nå det kan altså ikke lade sig gøre og det hjælper ikke at græde derover. Det begynder iøvrigt også at blive småt med penge - vi får ingen løn de sidste tre uger inden hjemsendelsen, så jeg har kørt på reserverne, men nu har jeg jo så en skilling til gode, når jeg kommer hjem med hjemsendelsespenge med videre. Så da ligger de første par dage lunt i svinget. Vi sejler herfra i aften til Århusbugten for sidste gang og derfra afgår jeg i morgen eller overmorgen til København og torsdag kl. 14 er jeg en fri mand. Jeg håber om aftenen at kunne få PH og Holger med hjem til middag, som pæne civile mennesker. Det glæder jeg mig til - der er blot det at de muligvis bliver hjemsendt en dag før jeg, men jeg håber at møde dem.

[… Langt stykke om storm og søslag].

Mange hilsener fra Knud.

Jeg har desværre endnu ikke set Helles værk i ”Socialen” - det glæder jeg mig til. Det ellers næsten den eneste avis jeg plejer at se, men nu har vi været ude at sejle, så vi ikke har fået den idag, men I har den vel nok derhjemme - mon ikke. Det var jo ellers en helt god betaling. Hvordan mon det går med “Magasinet”? Jeg har lige erobret mig 200 Chesterfield, men dem skal I ikke vente at se for mange af. Jeg har ikke råd til at betale told, så jeg kommer nok til at ryge dem forinden. Nu bliver det morsomt at se, om jeg eller brevet kommer først hjem - jeg håber det bliver mig. Nu kunne jeg godt tænke mig en lille rekreation efter det sidste her, men det går jo ikke. Vi har to mand høj modtaget og sendt ca. 125 telegrammer på det par dage her, så vi har ikke haft tid til at sove på vagten heller. Jeg har slet ikke været til køjs de sidste par dage, men har taget et par tæpper op i radiorummet og min madras og har ligget med tøjet på bag senderen - det var den eneste måde der blev tale om hvis der overhovedet skulle blive noget ud af det. Men det har været dejligt at ligge stille med lukket station hele dagen i dag - jeg har sovet en hel nat og er blevet vasket - det var noget der kvikkede op. Men nu skal vi sejle igen men tre om vagten igen, så er det ikke så galt i igen.

Vi havde Joe en nordmand med i stedet for Bjørn, men han kunne ikke klare alt det uvante her ombord og var nærmest til pynt, men en vældig sympatisk fyr det var han - han passede til alt andet end marinen, og havde da også søgt ud om et år. Han er en slags mathelev, men af en helt anden type, end dem vi har her.

Hils alt og alle K

HELLES AKADEMIKTUR TIL SPANIEN 1952

Fra Helle på vej til Spanien

[Paris] Mandag [april 1952]

Kære allesammen.

Jeg vil benytte gråvejret til at skrive i. Jeg sidder på mit meget hyggelige værelse i hotel de la Place de l’Adeon med åbent vindue ud til Comédie francaise. Luften er mild og fuld af regn. I de her dage veksler sol og regn hver halve time. Det er for usikkert at sætte sig ud med tegneblokken. - Jeg

nyder mit pariserliv! Er kun ked af at alle de kendte mennesker tropper op allerede på torsdag. Jeg ville synes det var herligt, om der lå flere måneder foran mig. Så godt kan jeg undvære Danmark.

Jeg har rigtig levet mig ind i pariseratmosfæren ved at gå rundt på må og få bogstavelig talt fra morgen til aften. Jeg har været på loppetorvet en formiddag, på Louvre en eftermiddag + andre af de steder, men bør visitere. Nu til morgen vandrede jeg ind på Kunstakademiet, viste mit akademibrev frem og bad om lov til at se skolen. En portner henvendte sig til noget der lignede en bank, derefter skulle jeg udfylde et papir, hvorefter jeg blev ført ad plysgulvtæpper til direktørens kontor, men ikke længere. Han beklagede, at professorerne var ikke interesserede i fremmed besøg. Synes I ikke det er underligt? Jeg snakkede med en arkitektstuderende om det. Han skulle til eksamen på lørdag og var ude at trække luft mellem læsningen og spurgte om jeg havde lyst til at promenere med ham. Så gik vi over en time ved Seinen og parlerede. I kan tro de her dage, hvor jeg har været overladt til franskmænd, har hjulpet på mine sprogkundskaber. Når mange snakker sammen, forstår jeg ikke ret meget, men sådan som her forstår jeg alt og kan selv gøre mig forståelig. - Jeg føler mig ikke spor alene - tværtimod synes jeg, det er dejligt. Om morgenen køber jeg [?] og mælk og ellers laver jeg selv mad på det lille apparat på værelset - hvis jeg da ikke er inviteret ud! - Alt er lige dobbelt så dyrt som hjemme. På en lille tarvelig restaurant - 2 stykker gratin, meget middelmådig - 8 danske kr. - En aften var jeg i Opera Comique på Galleriet, hvor jeg hørte Tosca og så en festlig veneziansk ballet. - I går eftermiddag tog jeg til Avenue de Segur til Freda Morel. De var som sædvanlig mægtig søde og gæstfri mod mig. Hendes mand var hjemme og de stod lige og skulle bile ud at besøge Denise, der som bekendt venter nr. 5 barn. M. Desnault har købt et pragtværk af en villa udenfor Paris [Sophus Levinsens efterkommere]. - Jeg blev jo inviteret med. Vi kørte gennem Boulogne-skoven til et vidunderligt sted ude på landet. Der hører park med drivhus og tennisbane til paladset. De 4 drenge har hver sit værelse plus gæsteværelser til eventuelle kammerater. Freda viste mig rundt, og jeg har aldrig set mage til overdådighed! Der er da også 2 piger i sving for at holde det. Soveværelset var en drøm, og Freda sagde, at det var åbenbart *trop* comfortable. Den mindste dreng kan ikke gå endnu, kun 1 år, den næste er lige fyldt 3, henrivende mørkebrunøjede unger. Madelaine og hendes mand var der også, vi havde en herlig dag. Kl. 9 var vi tilbage i Segur, hvor jeg spiste middag med familien Morel. Det er meget trist med Francoise. Hun har været dødssyg og skal endnu hvile i sin seng det meste af dagen. Freda er ikke lykkelig, hun er endnu mere rastløs nu efter at hun har været i New York med Jean. Og stakkels Jean! Nervøs og tynd og med hovedet tæt besat af store filibumser. De har konsulteret 20 læger rundt omkring, men lige meget hjælper det. M. Morel er en lille fed ikke særlig sympatisk herre. Det er mit indtryk, at det er et ret uharmonisk hjem. Ledanseun's lader til at have det meget bedre. Deres anden datter, Margurite er gift med en tegner, som vist ikke sidder særlig godt i det. Det er en forskel fra søsterens forhold. - I morgen skal jeg spise frokost med Francoise 1 time, så skal hun hvile, ligeså på onsdag. Hun var meget glad for at jeg skulle komme, og det passer udmærket for mig. Freda og Madelaine er stærkt optagede damer.

Jeg har lige set en meget fin udstilling af nulevende franske kunstnere, der iblandt Picasso før hans surrealistiske periode. Han er en meget stor kunstner. Det at man ikke forstår hans ting i dag, må vel skyldes, at vi er et trin bagefter i udviklingen. Det morer mig meget at rode i kasserne ved kajerne. Jeg har imellem alt ugebladsskramlet fundet en virkelig fin lille kinesisk original-tegning, som jeg fik for 5 kr. Der er flere ting jeg har kig på, men jeg må spare for at kunne få så mange pesetas som muligt.

Nu stråler solen. Jeg vil gå ned og sætte mig i Luxembourg-haven og se på børnene lege. De er så søde. Tak for tabletterne. Pungen er *ikke* her. Jeg er ked af jeg har slæbt den store kuffert med. Jeg kommer til at slæbe meget rundt på den i den kommende tid. Men jeg har fået lov at læsse en del af indholdet af hos Freda.

Fra Helle i Spanien

Onsdag [april1952]

Kære allesammen.

Det er vist længe siden jeg skrev sidst eller også forekommer det mig bare sådan fordi hver dag er så lang og indholdsrig, så tiden blir en helt anden end hjemme. Spanien er et stor og mærkeligt land. Vi kørte med toget fra Paris 2 nætter og 1 dag gennem en ørken af sten. Den castilianske højslette virker storslået og uendelig knugende på en. Aldrig i mit liv har jeg set så mange sten, vilde fantastiske, forrevne klippepartier med gule og røde blomster i hver en sprække. Små bitte byer bygget af de samme sten - så de falder helt ind i landskabet - ligger med enorm afstand fuldstændig isoleret; toget drøner forbi og gennem lange lange sorte tunneler i klipperne. Det var en vidunderlig morgen den sidste, inden vi nåede Madrid! Vi sad helt stumme af betagelse og så ud af vinduerne og havde slet ikke tid til at være trætte, før vi faldt om i de senge, der stod parat til at modtage os. - Vi bor på et stort nyopført børnehjem lidt udenfor Madrid. Halvdelen er optaget af små drenge, men vi har masser af plads, sovesale med 10 i hver, badeværelser, spisesal med små lavbenede borde og stole. Her er meget fint skinnende og ubrugt og fineste betjening - Morgenmælk kl. 9, middag med 3 retter og frugt kl. 3, og så varm mad ved halv 10-tiden om aftenen, det er sædvanlige spanske spisetider. Og alt det koster hver person 4½ kr. om dagen. Det er fantastisk billigt at leve hernede. 9 øre for sporvogn byen igennem. Sko fra 2 til 20 kr. Jeg har købt et par espalladeres med sejglgarnssåler til at rende med hernede. - Her er på mange måder herligt, vi har det så godt som vi kan have det, men der er en bagside af medaljen og det er fascismen, der så givet er baggrunden for det hele. Alle de små drenge i denne pragtbygning er forældreløse og de er under fuldstændig militær disciplin og uden mindste smule hygge og kærlighed. Det gør ondt helt ind i hjertet, når man ser deres parade om morgenen, hvordan de marcherer en og en i geled syngende deres heltesange og med ”leve Franco”. Hitlerjugend om igen.

Jeg blev en dag vist rundt i studenterbyen og fik en lang snak med direktøren for samme. Det var meget interessant, han var elskværdig og der var absolut ytringsfrihed. Jeg plumpede lige i med min forargelse over børnehjemmet og dertil svarede han: ”De ta’r ganske fejl. Små drenge behøver ingen kærlighed, de skal vokse op og blive soldater, al den blødsødenhed fordærver dem bare. Der er 3 ting der er vigtige i en mands liv: At være mandfolk, karriere og at være en god soldat, Spanien har et heltefolk. - Vi skal altid vinde.” - Ingen skal bilde mig ind at alle de barbenede små drenge, man ser lege udenfor husene ikke har en lykkeligere barndom end disse, der står ret hver gang en lærer taler til dem.

I går var jeg i El Escorial og langt ude på landet mellem stenene hvor hyrderne sidder hele dagen med deres hjorde og lange horn til at sammenkalde dyrene med. Jeg tog derud med Frank Rubin, vi oplevede en hel dag derude i den fantastiske natur. Alle kvinderne var sortklædte med sorte slør til beskyttelse mod den svidende sol. Vi så hvordan de alle sammen fra landsbyen gik ud til et lille flodløb med deres storvask - så lå de på knæ i en lang række - alle sorte og gned det hvide tøj mod stenene, mens de hele tiden sang en meget enstonig sang. Hen mod aften var et stort areal med sten dækket af hvide lagner. Pradomuseet er dejligt og kølig, herlige Goya-billeder.

Fortsættelse i Toledo, der ligger 70 km. Fra Madrid. - Vi er nogle stykker herude, autostoppede for at spare penge og kom før toget. Folk er meget gæstfri over alt. Sorthårede, smilende og altid synger de og danser på gaderne om aftenen.

Men nu må jeg se at få dette af sted.

Kærlig hilsen Helle

Fra Helle i Spanien

Vi kan ikke finde ud af datoen 22?[/4 1952]

Kære Mor Far Knud Kjeld og Karsten og andre som ville være glad for en hilsen!

Jeg tror postforbindelsen herfra er meget usikker. Måske er det ikke umagen værd at skrive, men jeg synes I skal ha' et livstegn fra mig. Jeg har det så *her*ligt som jeg faktisk ikke kunne have drømt om. Tænk for en lille primitiv boplads mellem høje røde fjelde lige ned til Middelhavet. En lillebitte by, Calaunda hedder den og for at komme til den næste lille by, skal man stå op kl. 5 om morgenen og fange bussen ud på fjeldvejen. Det er den mest storslåede vej mellem klipperne. Da vi kom til Granada skulle flokken spredes heldigvis, der er ikke noget så kedeligt som at støde på danskere overalt. Braunstein kendte en masse steder og gav gode råd, men jeg havde ikke lyst til at følge nogen af dem. Det er meget sjovere at finde ud af det selv. Jeg har hele tiden holdt sammen med Frank Rubin. Han er storartet mod mig, vi satte et kryds på Spanienskortet på et sted vi kunne se var med masser af bjerge og ved havet og næsten ubeboet, tog en bil over bjergene og havnede i denne ubeskrivelig dejlige lille by. *Som* folk gloede! Vi følte os som nogle mærkelige dyr i begyndelsen, men efter t have boet her 4 dage nu elsker de os alle sammen og ved ikke det bedst de skal gøre os. - I går lærte jeg at vaske. Dvs. jeg viste mig i døren med en bunke snavset tøj, men én to tre var bopladsens kvinder i gang med hver sit stykke, slog det mod stenene og skyllede og sang og snakkede og børnene stimlede sammen, så de måtte slå efter dem med kæppe for overhovedet at kunne være der. Mage til spektakel har jeg ikke været med til. Det forekommer dem at være det rene trylleri at man kan tegne. Vi tegner og maler hver dag, men vi skal kravle højt op for at være i fred. Hele byen uden undtagelse skal helst følge alt hvad vi foretager os og helst stikke næsen helt ned i tuschpennen.

Vi bor på et såkaldt funda, hvor vi har to dejlige værelser med blomsterbalkon. Her spiser vi fast middag altid fiskesuppe og ris og for resten bikser vi selv noget sammen. Den eneste "forretning" her findes er et lille skummelt bagværelse med en fantastisk ophoben af ting. Befolkningen er meget fattig. De lever af fisk og gedemælk og tomater. De går i pjalter. De ser meget raske ud med undtagelse af, at næsten alle selv små børn har betændte øjne. De må jo mangle et eller andet vitaminstof. Der var noget for en læge at gøre. Men de er lykkelige som børn alle sammen. En pige er voksen, når hun er 15, så er hun giftefærdig, og inden hun er rundet de 20 har hun et barn i hånden, et på armen og et i maven. Intet under at det myldrer med børn. Mændene er fiskere. Hver morgen drager de ud. Vejret er vidunderligt, ikke for varmt og aldrig for koldt. Sørgeligt det får en ende så snart. Den 30. skal vi være i Granada igen og så begynder den besværlige hjemtur. Jeg er blevet meget brun og tyk, føler mig dejlig rask.

Jeg glæder mig til at fortælle. Her er så meget så meget!!

Kærlig hilsen. Jeg håber alt står vel til. Har ikke hørt fra Jer siden Paris!?

Helle

Vores hus er det fornemste i byen. Her er meget propert og familien er lidt "fine", hvad der ikke gør den sødere. Bambusmåtter som døre. Masser af geder. Røde lerkrukker til at hente vand i. Det er et dejligt syn, når alle kvinderne henter vand. Skoleundervisningen -- åh -- jeg gider ikke skrive mer. Slut!!

Fra Helle i Spanien

Granada 29/4 [1952]

Kære Mor.

Tusind tak for dit brev, som jeg har fået her i Granada. Nu er vi her igen efter 10 vidunderlige dage i Calaunda. Det var sørgeligt at tage afsked med bopladsen, aldrig har jeg set noget så smukt og rent som den lille by. Vi kom ind på livet af den, synes jeg og begyndte rigtig at komme i gang med at tegne og male. Frank lavede sig et atelier på balkonen ud mod bjerget, og der arbejdede det meste af dagen, resultatet er 5 store skitser i farver til malerier. Han er en fin maler. Jeg tror nok jeg har fået ligeså meget ud af at kigge på ham som af at tegne selv. Jeg har ikke spor lyst til Danmark og børnekoloni. Gid der blev tid og fred, så kunne jeg godt udarbejde mine skitser. Har vældig lyst til det. - I dag mødes vi alle sammen i Granada, smækfulde af oplevelser. Nogen har været på vandretur i bjergene, nogen har været i Marokko osv. Hvis vi kunne have samlet alle vores oplevelser i en sæk, var hele Spanien nok repræsenteret. Vi havde jo mange muligheder, men jeg synes, jeg har valt det bedste. På så kort tid er det ikke godt med alt for mange indtryk.

Tak Knud for brevet. Jeg kunne under ham og Ingrid en dejlig Venedig-tur, men hvorfor netop Venedig igen? Der er så mange andre steder, som man ikke kender. Hvad siger I til orangelunde med stor tunge rødgule appelsiner, dadelpalmer, figentræer, lange flodstrækninger med sukkerrør. Ellers ikke noget nyt! Vi har badet i Middelhavet og er tørret af solen på klipperne hver dag. Om otte dage står vi i København. Sørg for godt vejr til os!

Kærlig hilsen til Jer alle sammen. Det er ikke blevet til meget brevskriveri til nogen.

Jeres Helle

Fortæl Karsten, at i Caleunda er skolegang frivillig. De, der vil, går i skole ét år. Og det er meget få, der kan læse og skrive. De kender ikke til aviser. - Tøjet hænger i laser på dem. Børn har aldrig bukser på, og hvis de har, står tissemanden ud af hullet som en pind for nemheds skyld. Til de er et par år hænger de bogstavelig talt fast i moderens brystvorte, hvor hun går og står dagen igennem.

Fra Helle i Spanien

Granada 19/5 [1952]

Kære familie -

Tænk så nåede vi Granada! Der er meget langt hjem nu - og alt er som et eventyr. Menneskene kan man næsten ikke drømme sig til og naturen har så fantastiske former og farver som jeg aldrig har set. Jorden er rød som teglsten, klipperne hvid-grå. Vi har lige gået i et gammelt Maurpalads og plukket appelsiner - store modne frugter og spist mandler fra mandeltræer. Her er ubeskrivelig dejligt og et vidunderligt klima, lunt og friskt hele døgnet rundt og ikke spor for varmt. Men vi har også lidt for at komme så langt. - Jeg var ude for den værste totur i mit liv. Stuvet sammen som kreaturer i to 3-klasses bumletogsvogne med træsæder til 2/3 af flokken, kørte vi ganske langsomt det meste af et døgn gennem et fuldstændigt øde og vidunderligt landskab. Det er vist umuligt for danskere at tænke i afstande som disse, tænk i 100vis af mil uopdyrket land. Når vi endelig standsede ved en lille landsby, kom alle folk løbende og råbende og viftende og leende. Der var nogle arabere med som blinde passagerer. De opholdt sig under sæderne eller på det mere end uhumske lokum. Engang hvor jeg sad på samme, bankede de på som rasende fordi konduktøren var i sigte; der var ikke andet for end at skyde slåen fra og lade dem slippe ind. Konduktøren havde imidlertid set buksebagen af den ene, hvorpå de blev beordret ud og smidt af toget under et

voldsomt skænderi. Nå men det værste var, at jeg var hundesyg. Denne her forfærdelige olivenolie som alting er stegt eller dyppet i, er ikke noget for min mave, og varmen i toget og den stadige rumlen fik det hele til at koge over, så jeg tilbragte natten på maven ud af vinduet, hvor jeg brækkede mig efter noder, og jeg var fuldstændig afkræftet da vi nåede Granada. Men efter 10 timers søvn og et måltid olivenmad - der er jo ikke andet at spise - kom jeg helt til hægterne igen, har i dag travet rundt og befinder mig glimrende igen. Men gudskelov jeg nu har fred for rejse for en tid, så langt. Jeg har været oppe i hulerne, hvor zigøjnerne bor. Der går en smal sti i snoninger op ad bjergsiden mellem kløften og floden til den ene side og der i klippevæggen ligger åbningerne så tæt som musehuller og det vrimler med sorte zigøjnere i spraglede klæder. Det er gøglere, et helt stort samfund, der sådan set ikke har noget med den øvrige spanske befolkning at gøre. De stjæler som ravne. Men skal holde godt fast på tegnebogen. Det sjove er, at de ikke aner, det er galt at stjæle. Fra de mindste børn klynger de sig til ens ben og vrider de smukke kroppe, mens de råber: -”ma peseta cigaretti!” Og alle gaverne eller tyvekosterne forsvinder ind på barmen. Deres boliger er gravet i mærkværdige former og festligt dekorerede. Om aftenen opfører de deres vilde danse med Castanetter. Der er noget magisk over hele atmosfæren, men har svært ved at rive sig løs.

Her inde i byen er folk meget ærlige, og utrolig lattermilde. Hvor vi går, stiller de sig op og vrider sig af grin. Det er en gammel maurby med smalle krogede gyder med smukke orientalske bygningsværker. Lige udenfor ligger kaktuslunde med kæmpestore kaktus og langs floden vokser bambusser.

Endnu i dag er alle danskere i Granada, indkvarteret på mange hoteller, men nu spredes vi for alle vinde. Jeg skal op at pakke. Vi er et par stykker der ta’r bussen mod Malaga og Middelhavet. Prøv at finde det på kortet -

Der er ingen breve til mig, men jeg håber alt går godt hjemme.

Rigtig kærlig hilsen. Jeres Helle

Dosmerseddel fra mor på ved ud ad døren til Italien

[11/9 1952]

[11-27 sep 1952 regerede Helle på Udsigten, mens far og mor var i Italien].

Kære Helle! Velkommen hjem!

Karsten er altså hos Peter, og ham ringer du hjem. Gent. 5241, jeg håber han har læst lektier. Du må daglig holde ham til ilden, se hans skrft. efter, og spørge, om han skal læse på diktat eller genfortælling.

Han har to par nylonstrømper, grå og brune, som jeg vasker ud hver 3-4 dag, skiftevis. Han møder Tirsdag og Fredag kl. 9 ellers 8. Han får gryn (giv ham bare uristede, selv om han gør vrøvl) på sengen kl. 7.15, og kaldes på 2. gang 5 min. i halv 8. Kommanderes i seng kl. 9. Spiser som skolemad 3 halve rugbr. og 1 stk. fransk. Kan nu lide leverpostej særlig med asie til. Der står noget i et overbundet glas i spisekammeret. Han kommer fra skole kl. 2 de 4 første dage i ugen og kl 1 de to sidste.

Der er brombær i haven, og muligvis også bønner. Har du noget for selv om eftermiddagen, kan du bare ringe til fru Budtz, så skal de lege der, og jeg vil ikke ha’ dem til at styrte rundt her alene.

Skulle der blive noget med en vandhane, så ring til centralvarmeservice, står på telefonblokken.

Kjeld har husholdningspengene. Sæbepulver + køkkenhåndkl. er i køkkenskabet nærmest spisekammeret. Husk din sygekasse.

Vi føler os om rovmorderens små kanariefugle, efter at ha' læst om Gedserfærgen som vi skulle ha' været med i går.

Mange hilsener Mor og Far

Fra mor

[Krumstrup] 26/6 [1953]

Kære sønneke [Kjeld]! Som hovedpersonen d. 27. vil jeg henvende mig til dig først, med many happy returns of the day og gid du må få fornøjelse ud af den tiltænkte festlighed, vejret lover ikke allerbedst til gardenparty, her regner det p.t., og så vil jeg slutte med mange hilsener. Og sig så ikke at prædikenen ikke var priselig kort, for øvrigt vil jeg lige bemærke, at du er velkommen i Skoven når som helst, Jørgen har det godt og der er dejligt dernede. Din *mor*.

Kære Johs! Så kommer turen til dig. Vi havde en god rejse, det er en fænomenal forbindelse, toget holdt overho'det ikke over Sjælland, og Ringe-toget holdt ved færgen og standsede kun ved Nyborg H. Kirsten, Børge og Lene var der med den lille grå, der er en dejlig lille vogn, som har revolutioneret hele tilværelsen her. Hele dagen i går havde vi det herligste vejr, så vi spiste ude. Jeg talte med Helle i telefonen, hende skal vi hente i aften efter middag, hun har det godt. Hun er glad ved Køng, så hun vil se at komme tilbage dertil efter Viborg, siger de her, at hun har sagt, for i de 3 minutter vi talte i telefon, blev der ikke så meget at drøfte, når vi også skulle udveksle vejrbetragtninger. Det var vel nok en hund af format, vi kom i kupe med, og hvor den lugtede af det, men den forsødede Karstens tilværelse, han havde gerne taget den med hjem. Det var samme race, som den, fru Jensens lejer i sin tid optrådte med, efter at ha' sendt billede af sig selv og en skødehund.

Børge har det helt forbavsende godt, det er længe siden, han har gået så godt. Han er i gang med at væve vores betræk, det er kønt, det skal på udstillingen i Ollerup. De fik ikke noget ud af udstillingen i Ringe, det går lidt trægt med salget i øjeblikket, men det er nok sommeren, der gør det. De har planer om, at Lene skal væve 3 forklæder til de tre prinsesser, og overrække dronningen i Ollerup, så bli'r hun da Danmarks-berømt, og Helle ikke ene om at komme i avisen med billede. Karin er ikke hjemme, hun startede i går morges til Bornholm, med lærer, lærerinde og 18 kammerater på cykel, de skulle ha' første station i Slagelse, hun skal være væk i 8 dage. Per er en sød unge, han har sådan et par kønne øjne. Karsten skal helst sluge alle herlighederne på én gang, så han er ganske stakåndet, og her er vel også nok noget at ta' sig af, lige til to små ællinger – moderløse, der sidder i en lille kasse ude i gården på varmedunk, så er her to små killinger, der er ramt af, at deres forældre er søskende, de kan ikke holde balance på bagbenene, og Poul har fået ny hund, en rød setter, Lady, den er så sød, og den viger ikke fra ham døgnet rundt, og den er 2 år, så det mærkeligt, den i den alder kan slutte sig så 100 pct. til ham. Glaus følger Viggo mark op og mark ned, hvor han så opholder sig. 4. Juli drager hele fløj-familien til Norge, i bil gennem Sverige, de har anskaffet et stort 6 mands-telt med to feltsenge til "de gamle", bord og stole og kogegrejer. Lady skal i pleje hos den forrige ejer. Glaus skal mor ha', og det glæder hun sig ikke til, for den sørger og hyler selv om natten. I morgen aften er vi alle mand inviteret til aftensmad i Fløjen.

I går aftes rullede vi ved 8-tiden ned til Skoven, det var bedst at komme uanmeldt, for at forstyrre deres cirkler så lidt som muligt. Jørgen havde det godt, han er tynd som en streg, men glad og man

kunne intet se på hans gang, og han styrter fra bal til bal, og imponerende nok i bilen. Han og Georg Pers skulle til Flintholm, og Jørgen skulle ha' Georg med på vejen. Mogens siger, at det går aldrig for Perser, og de gennemfører aldrig, hvad de begynder på, og "når de ta'r sådan en idiot som Bille Wiggers til rådgiver, skal det gå galt", sagde han, hvor meget eller lidt det så passer. Vi er inviteret derned til Henriks fødselsdag på Mandag. Da vi talte om Perses, sagde jeg i forbifarten, at Agnete var der, så bemærkede Jørgen "så må det hellere blive far, der ringer dertil og aftaler med Georg." Almindelig smil! Jeg sagde, at det var rart at høre, at de *også* havde næbbede børn. For øvrigt har jeg ond af Merete, det er som alt i hende er gået i knude, hendes ansigt, hendes bevægelser og alt hvad hun siger. Man har sådan en lyst til at sige: slap a'". De skal ha' deres køkkenbord repareret og vasken flyttet, så spurgte jeg, om de så ikke skule ha' rustfri vask. "Jo", sagde Merete, "vi skal ha' en ny, men jeg tror ikke det hedder rustfri, men nu skal jeg spørge Mogens", og så kom hun tilbage og meldte, at det *var* rustfri, de skulle ha'. Der er tale om, at Jørgen skal begynde at bo i et pensionat i Webersgade, hvor en kammerat, der er stud. Polyt. Bor, så vil han derfra se at finde et værelse. I begyndelsen af Aug. skal han til praktisk prøve, og det foregår sådan, at han pludselig får besked om at møde et eller andet sted i landet omgående. Og hvor det så bliver, så agter de at køre dertil og holde ferie ved nærmeste strand. Mogens' forelskelse i Helle er lige så stor, som hendes var i ham, da hun var lille. Han vil absolut ha' hende med på Mandag, og hun skal bo der om natten, og han skal nok køre hende til rutebilen, men hvad hun selv siger, ved jeg ikke.

Da Mor spurgte Karsten i går, om han ikke syntes, det ar dejligt at køre i bil. Svarede han "Det er bedre end at køre i tog, men jeg vil nu hellere køre på cykel." De fortalte mig selv om spøgen med familien, som stopklodser og jeg tog det en mægtig joke, og så gjorde de det samme. Så i aftes sagde jeg "og så vil vi gerne se Jer alle fire fremme i rampelyset, når Kirsten skal starte", så stak Merete ho'det ind og sagde "vi havde på fornemmelsen, at I blev fornærmede, det var ment som en spøg", hun skal nok træde i spinaten.

Vimmer blev modtaget med en fin kasse, hvori den fører sin stilfærdige tilværelse. På færgen var der en familie med bur med selskabspapegøjer. Det er ikke sådan med de husdyr. Her lå brev til mig fra Bodil, Ida nåede lige at blive færdig med eksamen, da hun lagde sig med influenza og flere dage over 40, hvor er der mange, der er syge. Jordbær er her så mange a', at de kan se stort på dem, der mugner, vi fik to svingende skåle på bordet i går med fløde, så den dårlig kunne løbe ud ad kanden. Intet under, at ungdommen bliver vel ved magt. Mors 16-årige pige vejer nok sine 150, og det er uden overdrivelse. Grete ser noget træt ud, og ferien synes jeg noget problematisk, i telt og med madlavning pr. spritapparat. Vi voksne har været i Ringe alle mand i formiddag. Så er posten her. Skal hilse.

Hils Adda.

Din Snuser.

Til lykke med vores fælles håb.

Fra mor på Krumstrup

Mandag 29/6 [1953]

Kære Snuser! Så skal du igen ha' en hilsen fra ferieland i håb om, at posten bringer et fra slideland, men det er praktisk at skrive, mens husets damer virker.

Helle hentede vi så Fredag aften, du kan ikke tænke dig mage til butik Køng Højskole er, og der skal da hele Helles indstilling til at finde det yndigt, for det yndige ligger i sandhed uden for huset, der er smukt omkring, men regnvejrsdage må være harske, da begrebet hygge for mig at se skal

findes med lup. Men det er måske den rette stemning. Det er en gammel kasse med trapper op og trapper ned og smalle gange, og Helles rum, for eg vil ikke betegne det som værelse, er mod nord, alt i øllebrødsfarve og møbleret som et ka'lekammer, og alt er indhyllet i løbesodslugt. Skolestuerne var rigtig pæne, og der var rent. Men toiletforholdene – bevar mig. Jeg tror, det er dømt til undergang, for uden penge og åbenbart uden nogen som helst praktisk begreb kan sådan noget jo ikke køre rundt.

For denne weekend var der inviteret 100 gamle elever, og en gris var slagtet og ventedes at blive spist op, og intet skulle gæsterne yde, men alle r glade og et stort rum er stillet til malernes rådighed, hvor de kan rode, og kunst er så efterladt på væggene. Helle er kun ked a', at hun skal vil Viborg og ikke tilbage og bliver der til 15. Aug. Hun og Stilling har tegnet brochurer, der skal udsendes for at lokke husarerne til. Hun ser strålende ud. Hun tog tilbage i går aftes, Kirsten kørte hende til Ringe, og derfra gik rutebil til Hårby, der havde hun over en times ophold til næste rutebil til Glamsbjerg, så alt i alt er det en tur på 3 timer. Kommer hun en anden gang, må hun cykle til Hårby. Men det var hyggeligt at være sammen med hende her. Om aftenen, altså i går, var en tandlæge Jørgensen og kone inviteret her op til jordbær, han er assistent for sommerferien hos deres tandlæge i Ringe, og de har købt væveting på udstillingen, han viste sig at være søn af Vogelius Jørgensen på Søgårdsskolen, og var klassekammerat med Torben Bonnesen og Frederik Paludan, og studiekammerat med Tora og Kaj. Han ventede Fredrik til Ringe for skovrider Oluf Bang søger assistent, og han skulle tale med ham om eventuelt at få stillingen, så han har åbenbart fået nok af Sverige. Det var kedeligt, Helle var taget af sted, for det havde nok moret hende at drøfte gamle kammerater.

I aften skal vi til morbrors til Henriks fødselsdag, man undres hver morgen over at vågne op til det herlige sommervejr, det er jo nu bedst for dem, der ikke bestiller noget, hvordan mon Kjeld klarer sin tørmælk. Jeg har gået en mængde af Lenes babytøj til Karoline. Du kan ikke tænke dig, hvor Karsten morer sig, de enes så strålende alle tre, og vi ser dem kun til måltiderne, i går havde de flikket en tømmerflåde sammen med en æblekasse ovenpå, og på den padlede de rundt i Smededammen, ind imellem spiller de kroket. I morgen hen på eftermiddagen skal vi til Teglværksskolen ved Nyborg med aftensmad, så kan børnene komme i bølgerne. Masser af jordbærrene er ødelagt, men nu der det, som der dukker et nyt kuld frem, der altså er født i tørkeperioden og altså er fine. I går fik vi kyllingesteg, og i forgårs duesteg, så vi lider egentlige ingen nød. Jeg måtte lægge en klædelig dæmper på Karstens kyllingespiseri, det var en forbløffende appetit han pludselig lagde for dagen. Lørdag aften var vi til et overdådigt aftensbord i Fløjen og endte med jordbær, inden vi gik ned til os selv.

I dag køres der hø hjem. Haven er så yndig med roser. Væverne har travlt, vores betræk ble v færdigt i går. Nu væver de også gardiner, de er ualmindelig smukke, ja, det er alle deres ting, tandlægeparret i går købte 10 håndklæder og et forklæde.

Tror du ikke vores cykler skal sendes til Asnæs, før jeg kommer hjem, at vi er sikre på, at de er der, og tøjet må vi nok sende som ilgods lørdag. I al min lediggang her, svimler det for mig med al det, jeg skal foretage mig de par dage, vi skal være hjemme.

Så nu kører de tre på tom høvogn forspændt traktor, bare alt andet bliver tomt efter dette.

Helle havde haft brev fra forlagsboghandleren, Strupe, med "tak for den dejlige bog, som han glædede sig til at vise kunden, der lige i øjeblikket var bortrejst."

Her har d et nyt flue-udrydningsmiddel, aerosol, det er dyrt, men jeg har aldrig set noget så hurtigvirkende, det er hårdt tiltrængt, men også bundløst, synes man.

Tak for Jeres rare og indholdsrige breve, det ar dejligt festen gik så godt, og fuldmånen havde I. Du fik 10 krus af mormor, en mere udførlig tak til samme påkrævet.

Mange hilsener. Tillykke med Thomas.

Skal hilse så meget

Jeres Grete - mor.

Fra mor på Krumstrup

Onsdag [1/7 1953]

Kære Snuser! Så kommer sidste skrivelse for denne gang, vi er i Kbh. lidt over fire på Fredag, med os er alt vel, men Lene ligger i sengen med ondt i halsen, hun dog feberfri i dag, og Per har trådt noget op i foden, så han går og hinker.

Lenes dårlighed blev konstateret lige før vi skulle til stranden i går, så det blev Grete, der blev chaufice, og mor, Per, Karsten og jeg var med. Jeg lånte Kirstens badedragt, og Karsten og var i bølgerne. Per er sådan vandskræk, at han end ikke var til at formå at soppe. Vandet var dejligt, og der var ikke mange mennesker. Vi havde aftensmad med, jeg har aldrig set Karsten spise så meget, de har noget, der hedder sønderjydsk rugbrød, og det behager ham i høj grad. – I forgårs havde vi en vældig hyggelig aften hos Pillerne, det er jo nogle skønne aftener, flagermusene smuttede om hoderne på os, og vi så hele kalkunbedriften, den er af format, 700 kyllinger og 100 gamle, netop den dag trillede en maskinefuld ud af æggene, de findes i alle størrelser. Ole havde skudt sin første buk den dag, og det er jo mere end at blive konfirmeret. Jeg synes Jørgen er rask og glad at se på. I Lørdags havde han været til det berømte bal på Flintholm, var kommet hjem kl. 3, have taget smokingen af og var gået på bukkejagt. Mage til Henriks fingerfærdighed har jeg sjældent set lige fra hans bogbinderi til hans bastarbejder, han vil være bogbinder, og siger praktisk, at det de andre studerer for, kan hans far så sætte i hans bogbinding, det er tre ualmindelig søde drenge. Det er ikke umuligt, at Henrik får lov at besøge os i sommerhuset. Samme Henrik viste os lysbilleder fra deres rejser, de var nydelige, men jeg synes slet ikke, de står mål med de levende, da lyset blev tændt igen, sov Karsten trygt. Han var lidt fornærmet over, at jeg stoppede ham i at spise kyllingesteg ud over det passende, så da jeg senere rettede ham for noget anet, sagde han ”du er nu lidt slem ti, mor, at blande dig i mine forhold.”

Jeg har hørt om kongebesøget hos Erik. Han lå og sov til middag, så ringede telefon, og en af drengene tog den, og da han hørte det var kongens adjudant, smed ha røret, og foer ind til faderen ”Far, far, kongen er i telefonen”. ”Sludder dreng”, sagde Erik. Men han måtte dog op af divaneseren, og fik så besked om, at Hans Madsen ankom om en time. De arme mennesker, de havde ikke engang sodavand i huset, så der gik expresbud til købmanden i Lørup efter det, og købmanden er ikke lidt stolt over leverancen.

Jenny har taget plads som *oldfrue* på et alderdomshjem i Ollerup, hun har jo nok haft for lidt at rive i i de små stuer.

Det er dog en tragedie med alt, hvad der hører til Bonnesens, det bedste var, om tiden kunne læge alle sår, og Torben og Birte finde hinanden igen, hedes har det været en ren besættelse, som kan gøre hende mere klog og moden. Med kendskab til alle de mærkelige hændelser måtte man egentlige kunne skrive en spændende roman.

Jeg er klar over at jeg i en tidligere tilværelse må ha’ været padde, mens de andre er ved at smelte, nyder jeg varmen i fulde drag, men jeg har ganske vist heller ikke noget at bestille, det er vel nik en

slap-a'-tilværelse, jeg har sovet og sovet, de første morgener vågnede jeg tidligt ved de landlige lyde såsom gæs og køer, men nu sover jeg fra alt, denne her stille sommer er da helt eventyr. Nu er Ingrid [Thorborg] vel så færdig på kontoret. Det var dejligt, hvis det med gården i Tommerup kunne løses på fredelig vis. Men jeg er lidt bange for, hvad broderen siger, han er vist en hård negl. Der faldt en sten fra mit hjerte, ved at høre Kjelds gilde *vel* overstået, uden at den gamle med brillerne var exploderet. Stakkels Kj. der sla[?], netop mens sommeren står på. Så I avisen om den gård, der var brændt, da gårdejeren tændte en tændstik i en vognport? Jeg har aldrig kunnet lide, når der var stærk bezinluft i kælderen, og det er der nu tit. Jeg venter med at skrive til familien Olsen til Fredag aften, skal Henrik [Olsen, feriebarn] følges med os til vandet Mandag, eller skal vi lade ham rulle derop Tirsdag med rutebilen? Mon de ikke har deres kolonihave lige nær ved den.

Det bliver vist ikke til noget med Jørgen og Webersgade. Jeg kom til at tænke på det værelse, som Witt havde hos Rille, mon det ikke var noget hvis det ellers var ledigt, han var jo glad for at bo der.

Hvis I havde oplevet kattene her, ville I sætte guldring om Mis'es hale til tak for dens artighed, hvis mor kommer til at gå igen på Krumstrup, bli'r det med en kat under hver arm. Deres egen og fløjens hankat går igen på ikke lydløse frierføder ti kattemoderen her, der endnu har de balanceløse killinger så om føje tid kan de altså begynde på et nyt kuld.

Så ved jeg ikke mere. Hils Adda så mange gange, og jeg skal hilse herfra.

Jeres Grete – mor.

Per er ikke af så mange ord, men i går opløftede han røsten og sagde: "Jeg tænker hele Bornholm er dækket af Søsses fedt, det render nok ned ad landevejen." Brødre *er* søde.

Jeg har lige talt med Mogens, han ville meget gerne ha', at Kjeld fandt Rille i telefonbogen, og ringede og spurgte, om der var værelse ledigt. De hedder Dinesen, og han er forsikringsmand, og send så lige et kort om det direkte til Skoven.

De har fået opringning fra en pige fra Aarhus, der søgte plads hos dem, hendes kæreste er bagersvend i Gudbjerg.

HELLES OPHOLD PÅ LYSEBU I NORGE 1954

Fra Helle på Lysebu i Norge

7/5 [1954]

Kære Mor.

Tak for dit brev i dag. For første gang har vi set solen, ellers har Lysebu været indhyllet i en sky. Vi har kun kunnet se et par meter frem for os de sidste dage, og grantræerne lige udenfor vinduerne var fuldstændig forsvundet. Det var helt sært at vågne op til bjerge. Når det er klarest, kan man se 75 km væk. Her er virkelig så tyst som i en kirke og hvis ikke mand vidste at banen et kvarters gang her fra kan føre en til Oslo i løbet af en halv time, kunne man tro, at verden bestod af granskove og bjerge. Vi lever som på førsteklasses hotel. Her bor 24 danske og et par nordmænd, og vi bliver vartet op af 8 piger in nationaldragter. Vi skal ikke røre en finder, værelset er gjort i stand, når man rejser sig fra morgenbordet, badeværelser og finsk badstue står til fri afbenyttelse på alle tider af døgnet. Her er dagligstue i gammel telemarkstil med stor åben pejs, atelier'er og musikværelse og bibliotek. - jeg blev glad overrasket ved at møde Otto Svensson, som jeg kender lidt fra Akademiet og som er en meget begavet kunstner. Vi er for øvrigt det største hold af malere og billedhuggere, der har været på én gang på Lysebu: 6 malere og 2 billedhuggere. Så er her en stiftsprovst fra Haderslev, konservator Jacobsen, overbibliotekar Ostenfeldt, pastor Bielefeldt, et par unge præster

og en del lærere, bl.a. en mag. i gymnastik, han studerer rytmisk gymnastik for mænd. Jeg er den yngste og eneste under 30 år.

Alle tågedagene gik jeg på museer i Oslo, i går var jeg på Bygdø, hvor jeg sammen med maleren Heedal skitsede lidt hele eftermiddagen i de gamle bondestuer. Her er nok at se. I dag har jeg været hjemme og tegnet. Sneen smelter på kraft og risler ned ad alle skråninger, den har ligget meget højt, og endnu går den til knæene i skoven, hvor der ikke er skovlet. Tænk jeg synes allerede jeg har været her så længe. - I aften skal vi se en film fra Kenya, hvor konservator Jacobsen har rejst, det er en farvefilm, der varer 1½ time. Det er nogle mægtig søde mennesker. Man blir hurtigt rystet sammen og vi har nogle gevaldige diskussioner i biblioteket efter aftenteen med tændte stearinlys og en brændeknude i kaminen. - Vi får dejlig mad og jeg er konstant sulten, så jeg kommer nok hjem som en fedebolle. Masser af ymermælk, tykt knækbrød og tre slags ost er de faste og frokostretter. Man må slev passe på at sætte sin dag lidt i system, at den ikke skal smuldre væk. Svensson er meget flittig, han rejser sig straks efter bordet og maler mange timer hver dag. Jeg kan nok lære noget af ham. Han maler ikke naturalistisk og aldrig efter motiv, men det er sjovt at se, hvordan hele hans farveholdning har ændret sig heroppe i de tunge farver, der omgiver os.

Jeg er meget begejstret for Munch. Der findes mange af hans billeder på Nationalgalleriet. Storstein hører til de store nutidige malere, han og Per Krogh står for meget af udsmykningen på Rådhuset. - Der er vist ikke noget ledigt lokale til min lille udstilling i Oslo, så jeg må nok nøjes med Lysebu.

Aften. - Filmen fra Afrika var strålende. Det har været vist i World Cinema. Vi så alle de store vilde dyr i nærbilleder og kom rundt til de forskellige negercrawl'er. -- Kan du huske Sidsel, den kæmpestore norske pige, der var ude hos os engang - hende, der er lidt døv. - Hun har haft stor succes med sine malerier. Hun kommer af og til på Lysebu og på onsdag har hun inviteret alle malerne herfra hjem til sig.

Hilse mange gange hjemme og rundt omkring! Det ar rart, pengene fra Odense kom. Hvad er tante Janes adresse? Hendes mand er bare: Dommer, ikke? Jeg savner et ur. Der findes ikke ét ur her på stedet udover armbåndsure. Mit lille vækkeur kan vel ikke sendes?

Mange hilsener og hav det godt.

Din Helle

Fra Helle på Lysebu

Lørdag 15 Maj [1954]

Kære Mor.

Mange tak for brev, pakke og kort. Jeg kan slet ikke følge med længere. Pakken var revnet, så blusen hang ud af den, men gudskelov var uret i tændstikæsken ikke faldet ud. Blusen er lagt på hylde til varmere tider, men sidder godt og vil være sød til en sommernederdel. - Det er morsomt du traf Pipin. Jeg glæder mig at høre mere om det. Var Lisbeth sød? Hvad er det for noget med filmen fra mit børneselskab?? - Konservator Jacobsen har taget billeder herop fra, han er taget hjem til Aarhus nu, og når han får dem fremkaldt sender hen dem rundt til vores forskellige hjemmeadresser. Så det kan I altså vente Jer, men jeg ved ikke hvor længe det varer. - Det var interessant at høre om Jeres Ruslandstur. Samme dag dit brev kom fik jeg brev fra Carl Henry med lang beretning om et foredrag Brammer havde holdt om en rejse til Moskva. Brammer var øjensynlig mere positivt indstillet overfor det hele derovre end Steen. Han er altså også upolitisk. -

Carl Henry skriver overraskende lange og gode breve. Han ved ikke hvad han skal stille op med sig selv om søndagen og studerer i øvrigt Norge -!

I dag har vi skyen over os igen. Håbløst malevejr, alt er gråt som et fotografi. Det har ellers været nogle herlige dage. Jeg har truffet en professor Kreiberg - læge, som er et meget godt bekendtskab at have, da han er en stor personlighed og kendt i hele Oslo. Det begyndte med at han inviterede alle interesserede fra Lysebu til at se sin malerisamling af Edv. Munch og Nicolai Astrup. Vi var 6, der tog dertil, et dejligt hus på den anden side byen. Vi blev hjertelig modtaget og han og jeg kom til at snakke træsnit, som er hans specielle interesse. Han har i sin samling nogle meget fine farvetræsnit med indtil 14 stokke til hver. Et par dage efter ringede han og inviterede mig til middag. Vi mødtes på Karl Johan og gik en lang spadseretur op ad fjeldet på den modsatte af Oslo, højt op til sømandsskolen, der er rigt udsmykket af Per Krogh med meget originale fresker. Derefter spiste vi på en fin restaurant, der ligger med stor udsigt over Oslo Fjord med havnen og hele byen bagved. Vi sad på terrassen i solen, det er jo helt forår i Oslo med udsprungne træer på skråningen, og spiste kyllinger og karamelbudding. Om aftenen var vi til koncert i Domkirken, der var ganske dejlig. Munchs grafik er pakket ned på Nationalgalleriet, men konservatoren ved Kobberstiksamlingen er en god bekendt af Kreiberg og han har lovet at stille hele samlingen til vores rådighed en dag, når vi kommer til byen. - Professor Kreiberg fortalte mig om hvad han oplevede under krigen. Han og hans 15 årige søn måtte flygte til England, hvorfra de illegalt fragtede aluminium med et skib til den nordligste spids af Norge. De var ude for nogle frygtelige strabadser og levede i 5 år i landflygtighed. Da det blev hans kone og 3 børn for broget i Norge, flygtede de til Rusland over Moskva til Sibirien. I alle disse år havde de ingen direkte forbindelse med hinanden. Nu er familien atter samlet og ved et mirakel uskadte alle sammen. De to sønner bor hjemme. Den ældste, som har fulgt faderen i tykt og tyndt, er glødende kommunist. Faderen deler ikke hans synspunkter, men da sønnen tilbød at flytte hjemmefra for ikke at skaffe ham ubehageligheder, sagde han at efter alt hvad de har gennemgået sammen, så vil de nu holde sammen hvad der end sker. -

Det er sært at se, hvordan tågen bevæger sig i bølger ligesom damp. Der er små bitte grønne knopper på træerne. -

Nå jeg glemte at fortælle, at Kreiberg ville sætte mig i forbindelse med sin ven, Finna, der skal være Norges bedste nulevende grafiker. I går gik Svensson og jeg på udstillinger i byen og på Kunstindustrimuseet, der var en masse smukke gamle vævede tæpper. -

Nu kom posten. Der var en bog til mig: ”Frigjøringen av de allierte krigsfanger i Nordland 1945” skrevet af professor der. Med Leiv Kreyberg (nå, sådan staves det altså) med en hjertelig hilsen fra forfatteren. Ja, ja!

Stiftsprovsten hedder Flensmark. - Jeg har nogle aftner spillet sange i dagligstuen, da der tilsyneladende ikke fandtes andre, der kunne klimpre på klaver. Frk. Skovmand rejste sig et par dage før jeg kom. Men i går viste det sig, at pastor Bielefeldt spiller ualmindelig godt klaver, han spillede egne kompositioner, så nu skal jeg ikke ha’ noget af at spille i dagligstuen mere, men holde mig til musikstuen, der ligger i en bygning for sig. Livet går stille og fredeligt heroppe i skoven. Hver dag er dejlig at vågne op til. Der forberedes nu 17. maj over alt. Vi skal starte 6.30 mandag morgen, der er resr3veret pladser til os i Oslo til at se optoget, og vi skal i Nationalteatret om aftenen. Alle steder ser man plakater med program for 17. maj.

Nu ikke mere. Hils min fader på det hjerteligste og alle mine små brødre og svigerinder og fastre og frem for alt vores barnebarn. Du får selv et kys fra

Helle

Kan jeg ikke få et billede af Mor med ungpigefrisure?

Fra Helle på Lysebu

Fredag 21.[5.1954]

Kære Mor.

Tak for dit pludrebrev. Det er meget hyggeligt at følge Jer i Jeres daglige gang derhjemme. Det glædede mig at høre om Pipin. Hun ligner en lille fugleunge, den lille, ikke.

Vi har fejret 17. maj efter alle kunstens regler. Kl. 6.30 blev vi purret op. Pastor Dalen holdt tale ved flaghejsningen - stort morgen bord med bacon og æg. Om formiddagen tog vi til Oslo, hvor der var reserveret pladser til os på slotspladsen med udsigt ned over Karl Johan, og her foregik børneoptoget. I 2 timer var det lange strøg fyldt med marcherende børn med flag i hånden, hver gruppe med sit uniformerede orkester i spidsen. Resten af dagen var Oslo ét kaos. Der var absolut intet ulovligt, kun at arbejde og lade vær' at drikke. Om aftenen gik alle folk syngende med hinanden under armen mere eller mindre berusede alle sammen. Vi var i Nationalteatret hvor vi så: En tur i det grønne. Vi var hjemme på Lysebu kl. 12 og her ventede os alle tiders middag, der varede til kl. 3 nat. Fru Hammerich og hendes mand pianisten Robert Rifling var kommet fra en rejse i Frankrig i mellemtiden. Hun er en strålende kvinde, smuk og stærk og livlig, et virkelig værdigt midtpunkt for festlighederne. Midt i det hele var der telefon til mig fra København. Jeg var noget urolig inden den kom, men det var *bare* Carl Henry, der havde lyst til at høre min stemme og sige, at han kommer herop i pinsen! - Senere på natten spillede Rifling på flyglet. Vi gik i seng i den lyse morgen. Jeg har haft noget kludder med maven og været sløj, nu drikker jeg magnesia og det hjælper. Det skal jeg huske.

Jeg maler tempera, det er noget vanskeligt noget at ha' med at gøre, men jeg tror nok jeg skal komme efter det. Jeg slider med det samme motiv endnu. Der er mere end nok at finde ud af i det. Jeg læser også en hel del lyrik. Der er nu ingen af de norske lyrikere, jeg er særlig begejstret for, jeg har derimod gået fat i den svenske Edith Sødergrans samlede digte, og de er ganske vidunderlige. Hun har mange naturdigte og det er ligesom man fornemmer dem bedre, når man selv færdes mellem bjerge og graner end hvis man læste dem på en hybel i København.

Onsdag spiste jeg til middag med Kreyberg i Oslo og om aftenen mødtes jeg med Svensson og var med ham til Bachkoncert i Fragnerkirken.

Nu på onsdag skal her være stor festmiddag for hele ministeriet, den danske og svenske ambassadør og kgl. skuespillere - i alt 50 prominente personer, og efter forlydende skal jeg have udenrigsministeren til bords - (jeg håber ikke han vil underholde mig med udenrigspolitik). Der er rejst nogle gamle stipendiater og kommet andre til, bl.a. en kolossal tyk madglad dr. Phil. Der hedder Lehmann og en pastor Paludan (han er onkel til Frederik og Niels) fra Thy. Jeg skal for resten hilse Faster Adda fra frk. Ostenfeldt, som har boet hos dem på Grønland og var gode venner med Onkel Holger. Hun er nøje inde i familien og var klar over hvem jeg var, inden jeg kom.

Forleden aften åbnede jeg udstilling i dagligstuen og forklarede mine træsnit for forsamlingen, der var meget interesserede. Vi fik en sjov aften ud af det, og jeg skulle besvare en bunke spørgsmål. Her er også kommet en brandmester og en kriminalbetjent og en faglærer for snedkere, desværre ingen unge, alderspræsidenten er 73, så Hedal, Svensson, Grete Risbjerg og jeg og et par stykker til regnes for børnene og kan tillade os noget mere pjank end de andre. Her er 3 i sengen med influenza. Det er et frygtelig skiftende vejr, i øjeblikket tordner og regner det. Træerne kan slet ikke få lov at springe ud i fred. Det eneste gode ved det er, at sneen regner væk. Nu giver man snart ikke se på sne mere.

Heidi skriver et meget lykkeligt brev. Sepp bor en tid i underetagen af en villa i Zürich, og hun er der tidligt og silde og laver mad til ham, hjemme bor hun kun pro forma, skriver han og Mutti lader det regne over hende med spot og foragt. Men Heidi er den stærke nu. Hun skriger at hun er i stand til at holde det umulige ud. Hun elsker Sepp overalt i verden - og hendes liv er pludselig blevet fuldt af 1000 Überraschungen, Ereignisse und Erlebnisse! ”Wenn ich denke wie viel sich geändert hat in meinen Leben seit ich Sepp getroffen habe … vorher jahrelanger Stilstand und nun plötzlich bricht der ganze Sturm los! Det er lige hvad man kunne unde hende. … Fru Petersen vil alligevel ikke af med Carl H. og da det nok trækker i langdrag med Bellahøj, bliver han på Østerbro foreløbig. Der kan skiene godt få lov at stå. - Besøget hos Sidsel gik glimrende. Hun har en ønskelejlighed for en enlig, en lille korridor, en ret stor stue med et kæmpe ateliervindue med den dejligste udsigt, et lille soveværelse + badeværelse med W.C. Hun er nu meget sød og havde malet mange gode portrætter, og hun klarer sig rigtig godt som malerinde. Vi blev trakteret med rødvin og madder og nødder og chokolade i massevis og snakkede til nattoget. Sengetiden ligger altid på den anden side midnat heroppe. Aftenerne er de aller hyggeligste og i godt vejr er her en vidunderlig udsigt over bjergene, der bliver mørkeviolette i aftenlys. Men nænner slet ikke at sove fra det. Til gengæld trækker morgenbordet gerne ud til 10. Sikke en tilværelse! - Grete Risbjerg Thomsen er en ualmindelig sød pige. Hun er underlig sky overfor fremmede, og det varede længe, inden vi kom på talefod med hinanden, men når hun siger noget, kommer det meget præcist og velovervejet. Hun er gift med en elektroingeniør, der skriver mindst ét brev til hende om dagen, sommetider et med hver postgang, og jeg har indtryk af, at hun tilbringer al sin tid med at skrive breve til ham, men det kan jo også være udviklende og resulterer måske også i et digt af og til. - Maleren Gutorm ligger i senge med et frygteligt hekseskud. Han kan ikke røre sig og må suge mælk i sig gennem en gummislange. I aftes var hans værelse samlingsstue for alt hvad der kunne være af malere og præster og Grete, der lå af influenza blev anbragt på benenden med badekåbe på, og så hentedes der vinflasker fra hemmelige depoter i huset. Gutorm slubrede Sherry og rødvin og Vermouth i sig gennem gummislangen, vi andre drak af vore tandglas og stemningen - selv patientens blev høj, han druknede smerterne i vin og pastor Paludan fortalte historier, der ikke var lige artige alle sammen. Han er en usædvanlig grinagtig præst. Jeg ville gerne høre ham prædike. Vi drak dus alle sammen. - Den dag i Oslo med professor Kreyberg drak vi kaffe på hans laboratorium 10. etage på det nye rigshospital, som han er indrettet selv. Det er meget fint og lyst og med udsigt over hele byen og fjorden. En dag i næste uge skal han være min gæst på Lysebu. Vi har lov at have en heldagsgæst 2 gange om ugen til frokost kl. 8-10, formiddagsmat 12-134, middag 16.330 og aftensmat 20-22. Min mave er blevet rund og trivelig - og dr. Lehmanns blir ikke mindre. Hedals kone slog hænderne sammen over den basse af en mand, der tog imod hende forleden dag efter 2 måneders Lysebuophold. *Om* han var blevet tykkere!

Mange hilsener til Jer alle sammen fra Helle

Fra Helle på Lysebu

Søndag [stemplet 30.5.1954]

Kære alle sammen.

Her kommer det traditionelle mandagsbrev - forhåbentlig. Det er for alvor blevet forår, på én gang er birken sprunget ud og står helt lysegrøn mod de mørkrød-grønne graner og skovbunden er hvid af anemoner og i græsplænen myldrer forårsblomsterne op. Det er henrivende ud. Men det er så vådt i jorden af al den smeltede og smeltende sne, så man dårligt kan gå på de små stier uden gummistøvler. Jeg glæder mig til vores pinsetur. CH kommer torsdag 3. og skal herfra med båden igen om tirsdagen og jeg har arrangeret en herlig gå-tur fra turisthytte til turisthytte hele Oslo-marka igennem.

Festen i onsdags var aldeles strålende. Min udenrigsminister sendte afbud, så jeg nøjedes med en generalsekretær. Vi var 80 til stor diné med vidunderlig mad og ædle vine, og der var ikke een tale. Meningen med festen var kun at stipendiater og dansk-norsk styre skulle lære hinanden at kende. Fru Hammerich er selskabsmenneske, jo flere, jo bedre, hun har en evne til at være alle vegne og sørge for at ingen føler sig udenfor. Kaffen bagefter blev indtaget i hendes private stuer. Hun og hendes mand bor i et lille hus eller snarere stort hus bygget i samme gamle bondestil som det øvrige Lysebu. Jeg kom til at sidde sammen med departementschef Kock og den danske ambassadør Wasar, alle var i meget løftet stemning og diskussionen mellem de herrer og malerne var ikke kedelig. Det endte med at en del af selskabet gik på maleriudstilling. Jeg blev opfordret til at stille min grafik til beskuelse, Svensson har en hel lille serie af temperamalerier, som han har malet heroppe. Sent om aftenen spillede Rifling Grieg og Mozart på klaveret. Han øver sig daglig seks timer, jeg sidder tit udenfor hans vindue og hører det, han forbereder sig til nogle koncerter han skal holde på Island i sommer. - Da gæsterne var gået fortsatte vi andre i biblioteket. Grete Risbjerg læste sine digte op og den sidste flaske Whisky blev tømt ved 4-tiden om morgenen. Vi var noget bimmelim den næste dag.

I går fik jeg en glædelig overraskelse. Fru Hammerich og Rifling ville gerne se min lille udstilling, for en af gæsterne have bedt hende købe to træsnit - to af de små digtillustrationer. De sad hele morgenstunden på min divan og sagde noget meget smukt til mig. Jeg kunne mærket at de virkelig gjorde indtryk på dem, og de ville også købe noget til sig selv, de skulle bare snakke om hvilket.

Jeg fik Kjeld-udklippet fra Mormor. Bed ham vare sig for de norske jenter. Jeg maler oppe i en gammel brandtomt lige herved. Der ligger nogle sorte stokke, der sammen med en masse stærkt rustenrødt jern danner en forunderlig kontrast til skovens mørke - og lysegrønne farver.

Men nu får I ikke mere. Bielefeldt tripper for at komme af sted til Oslo med brevet. Fortæl mig hvordan I fejrer bryllupsdag. Jeg skal, hvis jeg kan, prøve at ringe hjem - jeg ligger i vældig telefonkorrespondance med Carl Henry.

Mange hilsner - Jeres Helle- tak for brevet Mor!

Fra Helle på Lysebu

Torsdag [stemplet 10/6 1954]

Kære Mor og Far.

Mange tak for Jeres brev i dag. Det er rart at høre, I har haft en god pinse også, selvom der jo manglede et par børn til at fuldende billedet. Nu er Kjeld nok kommet med en frisk hilsen fra mig. Det var sjovt at se ham på Lysebu, hvor han havde nok at gøre med at hilse på hele ”familien” heroppe. Jeg håber han morede sig lidt. Dagen før han kom, fulgte jeg Carl Henry til båden. Så var det min tur til at stå ene tilbage. Men han kommer nok igen om ikke så forfærdelig længe. Det var første gang han var i Norge, og jeg tør sige Norge har været en stor oplevelse for ham. Naturen præsenterede sig fra sin allersmukkeste side. Tænk alle de blomstrende graner og nysudsprungne birketræer og sol fra morgen til aften. Vi havde den mest eventyrlige og vidunderlige pinsetur i Nordmarka. Travede mange timer hver dag gennem store skove, hvor vi bare havde mærkerne på træerne at rette os efter, mange steder var der slet ikke sti at se, men man måtte balancere på væltede træstammer over en sump eller klavre op af en fjeldside. Det var nogle værre stroppeture sommetider. Men bevar mig vel, hvor var der skønt og stille. Det forekommer danske helt utroligt, at der findes noget så stort og tyst, at man kan gå en hel dag uden at møde et menneske. Vi boede på turisthytter, hele små hoteller med fin og alt for dyr servering. De ved nok hvad de skal ha’ for det

de gode nordmænd. Vi spiste et forsvarligt måltid hvert sted og smuglede et par stykker knækbrød med i lommen til turen og tog så middagen i næste hytte, vi nåede frem til om aftenen. Man lærer hinanden godt at kende på sådan en tur. Det undrer mig, hvordan man kan se hinanden så tit, som vi har gjort det hjemme i København de sidste 8 måneder, og så alligevel dukker der nye sider op hos den anden, som man aldrig har set eller lagt mærke til. Vi tror det kræver lang tid, inden vi forstår hinanden helt. Det er ligesom man har levet i hver sin verden, og pludselig skal man prøve at sætte sig ind i en helt ny verden - og samtidig åbne sin egen. Vi er jo ikke de rene børn mere, og ingen af os kan give slip p den tråd, vi én gang har fået fat i. Carl Henry var meget glad for at være den ene dag på Lysebu, og han syntes jeg havde fået lavet noget heroppe. Selv er jeg langt fra tilfreds, men det var opmuntrende, at han kunne se noget i det, og heldigvis har jeg da en tid endnu, hvor jeg kan fortsætte, jeg har i hvert fald fat i noget, som jeg kan arbejde videre med. På en eller anden mærkelig måde er mine temperamalerier en fortsættelse af træsnittene. De er i familie med hinanden, og jeg forstår mere og mere, hvad maleri er og hvilke muligheder, der ligger i farverne. Det er de samme problemer som i træsnittene, der virker med sort og hvidt eller gråt, her har man blot hele orkestret at spille på. Jeg nyder hver dag heroppe uden nogen materielle bekymringer. Så gode betingelser får man næppe igen.

Den udsædvanlige sympatiske der. La Cour og hans kone er kommet. Det er et ældre, meget levende og smukt ægtepar, der pynter i Lysebufamilien. Så har en rundt gemytlig fynsk maler holdt sit indtog, bedsteven med William og hele det fynske malerkleresi, jeg lærte at kende på Fyn sidste sommer.

Tak for de henrivende billeder af den lille vidunderlige forkælede [Vibeke]. Alle her har fået lov at beundre vores barnebarn. Hun er slet ikke til at holde ud. Hvis du sender flere billeder, skal jeg omgående returnere dem, når jeg kommer hjem igen. Jeg har halvanden gul sok færdig. De skal nok komme, inden sommeren er helt forbi. Kan hun passe bukserne endnu? Hils Knud og Ingrid og spørg, om de ikke kan sende en gammel tante en lille venlig hilsen. Masser af hilsener til Jer tre fra Helle

Jeg har det stykke i Information, du omtaler, Mor. Der står:

”At den voksende interesse for ung dansk grafik ikke er uberettiget, fremgår af den fine lille udstilling, der kan ses i Kunstkredsen for grafik og Skulptur. To kvindelige grafikere hævder sig ved deres personlighed: Vera Myhre og Helle Thorborg. Den ene skildrer sig slev gennem den ydre virkelighed, den anden arbejder mere lyrisk umiddelbart. Desuden fængsler nogle ting af Aksel Jørgensen, kraftige fromstærke arbejder, et halvt hundrede år gamle, men med en masse ungdom i behold ----.”

Jeg er da helt vigtig af at blive nævnt sammen med min gamle professor. - Det er åbenbart Erik Petersen, der har stavlet en udstilling på benene.

Jeg vil meget gerne ha’ en regnfrakke som Kjelds, bare mindre, sent herop, hvis det lader sig gøre - H

Fra Helle på Lysebu

Fredag 18/6. [1954]

Kære Karsten.

Mange tak for dit brev og de to fine tegninger, der var med regnfrakken. Jeg synes især godt om den, der hedder cirkus. Jeg har slået dem op på min væg med tegnestifter. Det var mærkeligt de ikke tog den til udstillingen i skolen, men de andre var måske bedre? Der er en vældig god fart i de

mænd, der svinger i gyngerne. - Jeg har lavet udstilling med mine træsnit her på Lysebu, det er hængt op næsten som i Toldbodgade og ser helt pænt ud. Ved siden af i atelier'et har vi hængt vores bedste ting op, som vi har malet i de to måneder vi har været her. Vi er fire malere tilbage heroppe, og vi har et hjørne og en væg hver. Det er mærkeligt at se, så forskellige resultater, der er kommet ud af det. Vi havde fernisering i går aftes med øl og de følgende aftener skal vi hver især holde et lille foredrag om det, vi arbejder med - for de ukunstneriske gæster på Lysebu.

Kære Mor. - 1000 tak for regnfrakken, den passer udmærket. Alting er så dyrt i Oslo, så jeg er glad for at spare mine norske penge. Det kommer nok til at knibe med penge. Nu ringede Carl Henry i går, at han kommer allerede den 26. han har ferie ca. 3 uger, og så rejser vi over Jotunheimen for at se bjerge og gør turen på motorcykel. Det vil spare os for mange dyre togpenge. Jeg kan lade al min bagage minus rygsæk stå på Lysebu, til vi er tilbage. Fru Hammerich, som jeg skulle købe træsnit af mig, er i Danmark og kommer først hjem den sidste, så dem når jeg ikke at få forinden. Håber jeg træffer hende hjemme, når vi kommer for at hente tingene. Jeg ved ikke, om HC kan lægge ud for mig, jeg holder på vi skal dele udgifterne. Hvis ikke, kommer han og får de penge, jeg har liggende hos dig. Men jeg venter lidt og ser tiden an. Det er ikke umuligt jet kan sælge noget på udstillingen. Jeg har i samme håb inviteret professor Kragberg til middag på mandag.

Jeg er lige ved at træffe aftale med Grete Risbjerg Thomsen om at illustrere en bog med hendes digte. Hun er sikker på at få udgivet sine digte p Gyldendal. Det skulle være digte, der ikke har været trykt før. Hun har været meget flittig heroppe og har fået en del færdigt. Det kunne være dejligt at have en bestemt opgave at gå i gang med i vinter, og de er virkelig gode, hendes digte. Måske har der sneget sig nogle grantræer og norsk natur ind i de sidste. Hun er meget forsigtig og genert og viser kun nødigt frem af sin produktion, så jeg vil ikke trænge mig på. Men hun foreslog selv at jeg skulle prøve at illustrere hende, hun var meget glad for de ting jeg har lavet til Mistral.

Jeg har haft en særlig oplevelse. Pludselig optrådte Jordbjørk på Lysebu sammen med Sidsel, inviteret af den svenske malerinde, der kender dem begge fra akademiet i København. Jordbjørk er gift med en forstmand et sted højt oppe i Norge, hvor de har ét menneske pr. kvadratkilometer, hvor det stadig fryser 5 grader, og hvor bjørnen 17. maj havde været helt inde ved huset og hentet sig et får. Hun har fået en dreng, som nu er 7 måneder og desuden er hun blevet mor for 3 drenge fra 16 til 8 år. Men trods alt lignede hun sig selv, overspændt og med den samme frygtelige trang til at være midtpunkt, som altid før. Hun kom to dage i træk og slog det samlede Lysebu med forundring og betagelse. Hun fortalte æventyr og sang og spredte en mystik om sig. - Den første aften sad jeg nede i stuen og hørte på hende, men det vakte ikke særlig lystige minder i mig, og den anden dag holdt jeg mig helt væk. Jeg kunne næsten ikke holde det ud og alle de andre har ikke bestilt andet end at fortælle mig, hvad jeg er gået glip af. Jeg husker nok, hvordan jeg selv i begyndelsen var duperet af hende, men det er da usædvanligt at komme et fremmed sted blandt fremmede mennesker og straks placere sig i deres midte og begynde at synge - uopfordret. Sådan var hendes entre - og dermed kunne hun holde opmærksomheden fangen i mange mange timer. Man hørte overhovedet kun hendes stemme. Fru la Cour var så oprevet at hun ikke kunne sove om natten, men måtte gå op og ned ad gulvet: "Det var som selve Norge kom ind i stuen", sagde hun. Der er også noget fantastisk stærkt ved Jordbjørk, det er bare det, man ved, at hun kan gøre folk helt kulrede. Jeg er kureret. - En af de nærmeste dage kommer Bjørn Næss! - Karin, den svenske pige, kendte jeg ganske flygtigt, hun gik hos Aksel Jørgensen, mens jeg gik hos Kræsten. Hun var meget opslugt af hele den atmosfære og har taget den med sig. Hele hendes tankegang er så knudret og indviklet filosofisk, så vi andre har opgivet at følge hende. Kineserne er de eneste, der forstår hende og derfor begraver hun sig i kinesisk livsfilosofi, og alle hendes små studier af granskoven er symboler på tiden og

evigheden. Hun har et lille hof her på Lysebu, bestående af en lærer, en præst og en tegner, de sluger til sig som klatpapir, hvad hun siger. La Cour prøver at trække hende ned å jorden. De har nogle voldsomme diskussioner, så man må fortrække, hvis man ikke skal blive rundtosset. Heldigvis er Lysebu stor og omgivelserne endnu større og endelig har man sit eget dejlige lille stille værelse, med udsigt til masser af mørkegrønne grantræer.

Kan I ha' det godt alle 3. jeg har sendt fotografier til Knud, som I skal se.

Kærlig hilsen Helle

Fra Helle på Lysebu

Fredag 25/6. [1954]

Kære lille Mor.

En venlig sjæl har lånt min fyldepen, 1000 tak for brev og henrivende billede. Carl H. skal lige se dem, så sender jeg dem hjem; jeg glæder mig skrækkeligt til han kommer søndag morgen. I forgårs snakkede vi for 7,75 kr. i telefonen og i går ringede han og sagde at Faster Adda havde det bedre og at du vil købe sovepose. Tak! Gid Faster Adda dog må komme igennem det. Det ville være så dejligt at tænke på, at hun skulle få nogle år uden mavesmerter. De vil jo alle sammen bære hende på hænderne, når hun kommer hjem.

Jeg havde brev fra Tora [Bjerk], som fortæller om Hanne Heeland, 28 år, det er da frygteligt. Hendes lille pige er 4 år. Tora skriver: "Vibeke var noget af det mest bedårende jeg har set. Selv på sine glansdage kan Ulla slet ikke være med i vognen der. Men hvem Søren er hun blevet *så* køn efter?" Der er atter invitation til mig. Jeg *huskede* nemlig hendes fødselsdag! - Jeg gad vide om det kort jeg sendte Mormor ikke er faldet i god jord, siden jeg ikke har hørt et ord fra hende. Når man væver og interesserer sig for farver, må man da synes de er morsomme. - Lige uden for mit vindue i et stort grantræ bor 2 små yndige rødbrune egern, der sidder og kigger på mig fra en gyngende gren. De spiser nye små grankogler og tørrer sig bagefter om munden med forbenene.

Nu er vejret klaret op, vi er fri for tåge, men det er stadig koldt. Vi har sandelig haft en elendig sommer. Jeg håber stærkt den vil komme nu. Vi stikker nok af en eller to dage før den første. Da vi endnu ikke helt har fastlagt ruten kan jeg desværre ikke sige noget om poste restante, men vi skal skrive nærmere. Det var nok det man kalder en ønskedrøm den om arkitektsvigersønnen og modernisering af nr. 28, Udsigten, hva'! Vores Sct. Hansfest druknede i regn, men bussen var bestilt til kl. 9 aften, og så kørte vi 2 timer højt op på Ekeberg, hvorfra man ser vores top på afstand. Der regnede det, men uden skyer på jorden, og det var det mest besynderlige syn at se over mod Voksenkollen og opdage, at det kun var et begrænset område der lå indhyllet i sky, og der vadede man rundt og troede at hele Norge var tåget. Svært uheldigt at skyen netop havde valgt os at slå sig ned over *så* mange dage i træk. Jeg var lige ved at få tåge på hjernen, frarådede oven i købet C.H. at komme, for jeg tænkte: en tur i bjergene uden at kunne se nogen ting, er spildt. Men han sagde, at hvad enten det var tåge eller sne eller torden eller hagl, så kom han. Jeg synes ikke du bestiller andet end at være bedstemor, hvordan skal du hold ud at sidde i sommerhus så langt fra alt hvad der hedder Pusser? Lad mig snart høre nyt. Et brev sendt lørdag får jeg i hvert fald mandag morgen. God Vig-tur!

Mange slags hilsener. Helle

Postkort fra Helle

[Stemplet 19/6 1954]

Kære

Kære Mor. Brevet fra i går blev ved en fejltagelse ikke sendt i går, men så vil jeg be' dig ringe tirsdag i stedet for på samme tid. Hanni har fået søn nr. 3 i nat, 5 pund. Tante Margrethe ringede. Alt stod vel til. Carl H. har hentet hele bagagen på scooteren, nu har jeg lagt i blød. Faster Adda ser elendig ud, men er meget glad. Solen skinner, solbærrene er modne. Jeg glæder mig til at gense min mor. Hils! Nu vejret er så fint igen, er der nok dejligt ved stranden. Helle

Fra Helle i Norge

Mandag 5/7 [1954]

Kære Mor og Far.

Hvad siger I til snestorm i juli måned. Vi er kommet op i 1800 meters højde til morgen. Det var en streng tur både for os og motorcykel stejlt op fra dalen ad en smal, fedtet sti. Vi løb og trak og skubbede og hoppede på og af og svedte og frøs. 3 Timer gik det bare opad på den måde, og snestormen brød løs, da vi nåede op. Nu sidder vi i den øverstliggende fjældstue i pejsestuen og hviler ud. I morgen skal vi op i isen med fører og tov. Det er frygteligt spændende. Men tænk at bo fast i denne is- og stenørken, ikke et grønt blad vokser her. Men bevar mig for priser de ta'r overalt. Vi er snart ruinerede. Man er jo henvist til at spise her. Regningen sidste sted, hvor vi var 1½ døgn og kun nød 2 måltider (der var ikke elektricitet, og vandet skulle hentes i køkkenet) kom på: 69 kroner. Nå, Carl Henry ta'r den slags med en knusende ro og har en englelig tålmodighed, når det gælder strabadser med den mere end tunge maskine. Jeg har jo bare at løbe efter som en lille hund, når det blir for meget for den. I dag har vi kunnet synge: Det er mig og mobedikken, der er ude at gå tur. Vi begynder at glæde os til at komme tilbage til sommeren, men nu har vi også set bjerge, så det kan forslå. I går gik vi hele dagen små og muttersene i de store stenkolosser mellem rivende fosser og fandt små rørende blomster - isranunkler, der pippede frem fra stenene. Jeg har skrevet til Tara, at vi kommer forbi på hjemvejen og ligger ind til dem, men jeg vil hjem nu. C.H. vil også gerne ha' mig med hjem. Der er så meget vi skal … Jeg har meget lyst til at lave nogle træsnit til efterårsudstillingen. Kan jeg ikke godt gå lige så stille hjemme og pusle med et?

Vi regner med at komme til Hærdal den 8. eller 9. Der ser vi efter post. Så skal vi gennem Hardangervidda og Telemarken til Oslo, hvor al min bagage opholder sig. Jeg håber alt går godt hjemme. Er spændt på nyheder. Vi studerer stavkirker på vejen. Carl H. har læst om dem og er nøje inde i konstruktionen, de er bygget som vikingeskibene, men det er sjældent de findes rene, under reformationen byggede de en masse krims-krams til.

Nu må I ha' det så godt.

Kærlig hilsen Helle

Vi så lidt af solformørkelsen. Det var en med værdig stemning og et væmmeligt lys det gav. Solen var så stor som det alleryderste af en tommelfingernegl.

Fra Helle til mor i Kahytten

[Udsigten 28] Søndag 18/7 1954]

Kære mor og Far.

Så er vi hjemme efter en drøj tur gennem Sverige. Det begyndte at regne, da vi forlod Grums, og derefter kørte vi i en endeløs regn på opblødte grusveje. Scooteren var blevet træt og var på

værksted 3 gange, nu løber den, men uden lys. Og her hjemme er vejret ikke lystigere ser det ud til. Hvor kan I dog holde ud at bo i sommerhuset? Jeg vil foreløbig blive på udsigten. I morgen kan vi hente bagagen på Larsens Plads, så vasker jeg storvask. Vi er en smuttur på Oldmestervej [hos Knuds], hvor alt står bra til, så skal vi til middag hos Beckmanns og i biffen i aften. I morgen begynder Carl Henry på tegnestuen igen. Kan du ikke, Mor, ringe hjem til mig i morgen ved 6-7-8-tiden. Skal til frokost hos Faster Adda. Jeg vil gerne vide, når du kommer.

I hast mange hilsener Helle

Fra Helle til mor i Kahytten

[Udsigten 28] Onsdag [juli 1954]

Kære alle 4. miav, miav.

Tak for brev og kort fra Kjeld. Intet om hvornår Far dukker op på Udsigten? Jeg har det dejligt. Har rigtig taget Kjelds værelse i besiddelse. Jeg er bogstavelig talt ikke i stuerne, men omgiver mig med papirer, farver og krukker omkring det store skrivebord. I går kom Carl H. baksende med en 1½ m lang fyrreplade, der skal forvandles til træsnit. Jeg har hittet min gamle løvsav frem fra loftet og pudset den op og købt klinger til den, så er den så god som ny. Jeg skal nemlig prøve noget nyt. I forgårs bestilte jeg klaverstemmer, der skal stemme klaveret og C.H.s guitar. Jeg venter og venter, men han kommer stadig ikke, fjolset. Vi har ellers været så trætte, og så har vi haft ondt i halsen. Jeg har det endnu. C.H. er i fuldt vigør nu, han er på tegnestuen hele dagen, afbrudt af møder om Moskva-udstillingen. I dag kommer Thorsen, og så skal de blive enige med køkkenudvalget om, hvor meget de skal ha' med. Carl H. skal muligvis til Randers meget snart nogle dage og se på stålvakse.

Vi havde en dejlig dag hos Wiig. De er ualmindelig hyggelige at besøge. Han og Marion havde været på Bienalen og tilbragt nogle vidunderlige dage i Venedig og Firenze. Han har svært ed at finde sig selv igen, efter at han er kommet hjem. Han har en periode af rastløshed, hvor han intet kan foretage sig, det er aldrig sjovt for den bedre halvdel. Hun sender ham til Fyn en tur, så han kan dampe af hos William.

Jeg er dagligen et smut på Ibsensvej med et lille sigtebrød og for 10 øre gær. I går faldt der frokost af med kyllingepluk. Jette og Adda var der. Og forleden traf jeg Ny med Hanne og Peter. Det vrimler med gæster, jeg forstår ikke hun (Faster Adda) kan holdet til det. - Hanni kom hjem i går. Vi mødte Jens Vilhelm med fuldskæg, da vi gik aftentur i mandags og blev inviteret ind til Tante Margrete for at se Niels tegne krigsskibe. Han er nu en herlig gut. Han sagde til sin Far: "Du kan sør'me tro nej, tror du jeg vil hoppe og springe for dig."

Jeg er blevet klippet, så Carl Henry sagde: "Din lille stakkel." Det *er* blevet for kort, jeg er mere end drengeklippet, men gudskelov vokser det jo hurtigt.

Hav det nu godt. Hvis der ikke kommer noget i vejen, kommer vi på lørdag. Det glæder jeg mig til.

Mange hilsener Helle

Til Helle fra gymnastikforeningen

22/8 1954

Kære Helle Thorborg!

Tak for Deres brev med den for Dem glædelige meddelelse, men for os sørgelige meddelelse.

Vi ønsker Dem imidlertid hjertelig til lykke med Deres Forlovelse og snarlige giftermål.

Men, kære, hvor er vi ked af at skulle miste Dem som leder, og hvor vil damerne blive kede af det! Jeg synes, De faldt så godt ind i vor forenings arbejde og ånd. Deres fine og nydelige form overfor gymnasterne satte jeg megen pris på. Det bliver svært at finde en leder, som kan fortsætte i den ånd.

Tak for den tid, De har været leder i vor forening, og lykke og held i fremtiden.

De venligste hilsener fra bestyrelsen og Deres

Inger Hansen

Fra Carl Henry

Blåvand kra 3/10 1954

Kære Svigermor og svigerfar!

Hjertelig tak for det stilfærdige, men dejlige bryllup, I holdt for os. Det vil jeg med megen glæde kunne tænke tilbage på. Ligeledes tak for Jeres store bryllupsgave.

Desværre fik jeg ikke sagt det, jeg gerne ville ved bordet. Den tale, der lige var blevet holdt havde gjort et stærkt indtryk på mig, så det slog helt klik. Men det jeg gerne ville have, I skulle forstå var, at jeg igennem mange måneder har overvejet det skridt, jeg var i færd med at foretage. Jeg var fuldt og helt klar over, hvad jeg gjorde den dag, jeg lidt overrumplende friede til Helle. Det uvejr, som for kort tid siden drev hen over os, og som slog meget i stykker, var kun et følelsesudbrud. Det opstod ikke af uoverensstemmelser, men kom som lynet fra en klar himmel. Bagefter holdt vi endnu mere af hinanden end før, fordi luften imellem os var helt renset, men vi var på den anden side meget kede af den pinagtige situation, vi havde fremkaldt. - Årsagen var ikke som antydet i brevet til mine forældre..

Jeg ved ikke, om I har været ængstelige for, at det ar noget, der skulle gentage sig, at det var udtryk for dybere uoverensstemmelser. Det er det ikke - absolut ikke.. - Jeg ville også have takket for den tillid, I har vist mig, og for den gæstfrihed, jeg har modtaget. Jeg har været glad for at komme hos Jer og håber, det må lykkes os at skabe en lige så tryg atmosfære i vort hjem, som den jeg har mødt hos Jer.

Jeg skylder Jer også tak, fordi I skaffede os den dejlige lejlighed på Hovmestervej. Vi får det hyggeligt der, og jeg håber I tit får lyst til at besøge os.

Jeg fik aldrig besvaret det brev, jeg modtog lige inden min afrejse til Moskva. Jeg blev både lidt overrumplet og glad for det. Det var min mening at besvare det derovre fra, men jeg fik knapt nok en stund til at skrive til Helle, så der gik så lang tid, at jeg syntes tidspunktet var forpasset. Det har jeg været lidt ked af.

Jeg håber trods dette, at vi må komme hinanden nærmere ind på livet og at Helle fremdeles er i nær kontakt med sit hjem.

Vi har haft de mest vidunderlige ”hvedebrødsdage”, man kan tænke sig, og har gået lange ture ved havet og i klitten. Vejret har været meget fint. Helle har været det sødeste, man kan tænke sig. Hende er jeg Jer mest taknemmelig for af alt.

De hjerteligste hilsener fra Jeres hengivne svigersøn

Carl Henry

Fra Helle i Sydfrankrig

9/9 1955

Kære Mor.

I morges hentede vi posten i Carcasonne. Mange tak for dit lange brev. Jeg har ikke haft tid til at skrive breve før, selvom jeg har nok at skrive om. Vi har nu lavet mad på en dejlig skrænt udenfor Carcasonne mod nord. Dybt under os pløjer de en kæmpestor mark med stude, det ser helt oldnordisk ud. Vi er kommet lidt til vejrs i bjergene, hvor det er noget køligere og velgørende, for i hele Provence, hvor vi har listet rundt nogle dage var det ganske frygtelig hedt, hvad vi har lidt under. Det ar næsten ikke til at sove om natten for sved og myg og midt på dagen kunne man kun eksistere i Skyggen eller i fart på landevejen. Der var ellers vidunderligt i Provence. Fra Aix en Provence kørte vi over Marseilles til Arles, hvor van Gogh boede og har malet mange billeder. Det er meget morsomt at se den egn, hvor impressionisterne har hentet deres motiver, det var som at køre gennem ét stort maleri. Vi så Cezannes atelier i Aix jeg har lige før jeg rejste læst hans breve, der er skrevet på det sted. Nimes og Avignon og Les Boux er rigtig gamle sydfranske byer, den sidste delvis forladt, de er meget forfaldne og folk er fattige kan man se, mange af den ældre generation er invalide. Ungerne er henrivende overalt, slet ikke til at stå for med de store brune øjne. Her er utrolige mængder af vinmarker. Vi plukker tasken fuld af druer hver dag og guffer dagen igennem. Det går alle turister. Langs vejene gror mandeltræer og figner, som vi også spiser. Rødvinen koster k1 kr. literen til stor fryd for Carl Henry, eg bryder mig desværre ikke meget om den, den er for sur for mig. Vi har begge to været lidt sløje, Stigs piller har uden tvivl hjulpet mig over endnu en influenza, jeg slugte 16 på 1½ døgn, havde det rædsomt den følgende dag i varmen og er nu helt ovre det. Vi kører nu nord-vest på til les Eyziles øst for Bordeaux, hvor grottemalerierne findes. Derfra til Paris. Hvornår vi kommer dertil afhænger af vejret, scooteren osv. Men poste restante Paris får vi i alle fald. Vi må nok forlænge ferien med nogle dage. Scooteren har lige været hos Vespa-mand, bremserne var blevet slappe på den lange bjergtur, nu går det fint igen. Carl Henry er en herlig rejsekammerat, alting går så godt og nemt for ham. Bagagebæreren er knækket under den tunge rygsæk, men han har udfundet et meget sindrigt remmesystem, der holder bagagen oppe. Jeg er vældig glad for min nye blå kjole, hvor aften, når jeg stiger ud af bukserne og i den for at ”gøre byen” er den lige pæn efter at have været rullet sammen i sækken. Aftenerne, når vi er kommet af med bagagen på hotel, er dejlige. Der er altid fest og liv i de små byer. Den kvadratiske franske seng er vidunderlig! Det gør os ondt at høre om Marens endeligt. Hils nu Karsten og Far og rundt omkring. Mokebikken skal i gang igen. Det er virkelig dejligt at køre uden at fryse, C.H. er sød i undertrøje og styrthjelm. Kærlig hilsen fra os begge.

Helle

Fra Helle på Krumstrup til mor

Mandag 8/12 [1958]

Kære Mor.

Det regner, så det er ikke indbydende at gå tur, derfor skal du ha’ en lille hilsen, selvom vi nu nok snart ses. Jeg venter telefon fra min mand i aften; hvad mon han så har fundet på? Vi har det

mægtig godt. Gertrud går rundt på Krumstrup, som om hun aldrig havde bestilt andet og kommanderer med sine gamle tanter og onkler og sin oldemor, og alle føjer hende. Da Bodil og Dres kørte i går, klappede stilheden sammen om os, og vi var så søvnige, så vi næsten ikke kunne holde os oprejst kl. 8. For bevar mig vel hvor Bodil skvaldrer. Man hørte hendes stemme som en kværn. Jeg flygtede af og til for ikke at komme til at brække mig over Lasse og Ida, som vi fik forfra og bagfra, hvordan de spiste, hvordan de vaskede sig og gik på W.C. og sagde osv. Gertrud interesserede hende ikke særligt. Mon hun interesserede sig for andre end sine egne børn? ”Du er den mest forkælede mokke, jeg har truffet” var hendes bemærkning til mit lille englebarn. Mogens fik sig nogle ordentlige omgange. Han var det mest egoistiske væsen på denne jord, havde mindreværdskomplekser overfor Ida - og i den dur. Og hun frydede sig over, at han sad i København og Ida i Århus. Hvor *havde* han godt af det! Og den arme Visse, som ligger syg, og som så gerne vil være sammen med dem i julen: ”Vi sætter os imod det med hænder og fødder. Jeg tør slet ikke nævne til børnene at der er en mulighed for at hun indfinder sig. De blir fortvivlede.” Man får hurtigt nok af hendes ondskabsfulde snak, men Mormor synes nu, hun er ”så fornøjelig” at høre på! Der er ingen, der går ram forbi. Hvis jeg ikke havde været i nær familie med dig, skulle du bare høre i hendes næste udgydelser til dig. Hun havde åbenlyst ondt af, at vi beslaglagde Krumstrup så længe. Nu nok om det … Men du ser, at jeg ikke er nogen varm beundrer af din kære søster.

Nu glæder mig til at se Carl Henry igen. Jeg har sparet en masse energi sammen til de hjemlige juleforberedelser. Her ovre har jeg strikket 1½ par uldne bukser til Gertrud. De er dejlig varme under hendes overall. Viggo er hjemme på juleorlov, der kun varer 8 dage. Gertrud kalder alle med arbejdstøj og lange støvler for Per. ”Der er 2 Peere ude i gården.” I aften skal vi voksne til Mørk-Hansens. Lene babysitter.

Nå, vi kan snakke, når jeg kommer hjem. Jeg er familien her meget taknemmelig for den herlige ferie vi har haft. Jeg mærker nu, hvor den var tiltrængt. Jeg føler mig, som ny og - tænk - begynder at glæde mig til en lillesøster. Næste jul ligger hun og kigger på julelys et halvt år gammel, mens Gertrud og Laurids pakker julepakker op. Hvor blir de kære. Jeg glæder mig til nyheder fra Gerd, det lille skind. Man ved ikke, hvad man går ind til første gang. De får forhåbentlig en lykkelig jul med et nyt lille menneskebarn.

Tak fordi du vil have os til middag. Jeg kan ikke sige noget nu, men jeg kan ringe om, når vi kommer. Tror du lillebror kan kende mig?

Hils mange gange og knuselsk min lille sønnike.

Din Helle og Gertrud.

Fra mor til mig i Sverige

23/7 [1959]

Kære Karsten! Tak for dit brev fra Ljungby, ja, du kan tro, jeg gruede for Jer, da det ½ time efter Jeres start styrtede ned, vi fik 30 mm. Den dag, og jeg ventede at se Jer igen, det var behjertet af de mennesker at ta’ sig så kærligt af Jer. Her har vi stadig regn med nogen opklaring ind imellem. Men nu kommer G.B.K. jo med alle nyheder herfra, så her ikke er meget at skrive om. To timer efter at de forlader fædrelandet, gør vi det samme pr. Caravel Jet, vi starter kl. 22 og er i Milano kl. 1.15. Der bliver vi om natten, og næste dag tager vi til en lille by, Borgigera, i den italienske riviera, men lige ved den franske, og der bli’r vi, så vi atter er hjemme 3. aug.

Jeg var ovre at sludre lidt med fru Tovborg forleden, og så kom Sverre, han og familie har været på biltur, bl.a. i Østrig, og de hilste på Joseph, han bor i et ældgammelt, faldefærdigt palæ, hvor der bor

masser af mennesker, de havde nær aldrig fundet frem til ham, da der ikke var navne på dørene. Men endelig lykkedes det, og han har en lillebror på 2 måneder, han blev meget forbavset over besøget, og de hørte ham sige til moderen, ”det er hende den kønne”, det var Hildur. Hun er ovre at besøge Søs nu, de to passer børnene, mens forældrene er bortrejst. Det var ved at gå i orden med en stedfortræder for Søs det er en klassekammerat, Birgitte Ramsgård Thomsen (tror jeg), der rimeligvis skal derover, så Søs kommer snart hjem, og de håber på, at det går i orden med Casa Blanca, hun får rejsen betalt, selv om hun kun bli’r der to måneder. Sven og Sverre skal til Jylland og ture rundt blandt Svens megen familie. For øvrigt fik jeg Cedergreens sommeradresse, og skrev om lejligheden til Ida, men C.H. var her til middag i går, de får Jytte i huset i huset igen ½ år fra midt i sept. så har hun en pause mellem børnehave og højskole, så er Helle da lykkelig i den tid.

Det er i et Gammel Hellerup-hæfte fra 1958, du har kigget, lige da du skred ud ad døren, jeg har det nye, og de skal begynde skolen fredag d. 12. kl. 10. Men derfor må I gerne komme hjem d. 10. Du skal ha’ bukser til mormors fødselsdag. Hun kan ikke gå i den gangkurv, så jeg gad vide, hvad det skal blive til.

d. 21

Jeg har været i Elmevænget i dag, Knud er færdig med fliserne mod sø-siden, hvor er det pænt, og er godt i gang med dem til den anden side. - Lasse er kommet hjem nu, han skal i 4 dage fra 4. aug. være med til at tælle biler og ha’ 4,50 pr. time, 8 timer daglig. Det er en rar lille skilling. Det var synd for Jer, at I glemte smørret, det lever vi af a’ endnu. Her er vejret faktisk ved at blive fint, bedre end radioen melder.

Mange hilsener til Jer begge to. Mor.

Fra Helle i Kahytten til mor

Fredag 29/5. [1959]

Kære Mor.

Mange tak for 2 breve. Posten kommer først ved 3-tiden. Atter en strålende dag. Ungerne er i topform. Jeg skal love for, vi nyder tilværelsen. Jeg bliver godt forkælet. Jytte har energi for to. Jeg har kun at trisse rundt med mine børn, slænge mig et yndigt sted og lade dem løbe omkring som de vil. Vi ser ikke en bil og ikke en sjæl. Jeg lader Jytte regere som det passer hende, siger bare; Lad vær’ med at gøre for meget ud af det, kom nu ud i solen! Skal du ikke i vandet?” Der er ikke tale om, at jeg må røre en finger, og jeg vil sige, det er vidunderligt, for jeg sover dårligt om natten og er temmelig træt og tung. Nu glæder jeg mig snart til at få den sidste klump ud af maven og blive normal igen. Vi har det ualmindelig hyggeligt. Så i aften kommer Carl Henry med Farmor, og jeg håber vi kan få det rart også de sidste dage. Det ved man jo aldrig. Hvordan barometret står. Jeg tror de vil kunne e stor forandring på Gertrud. Hun er rund og rød i kinderne, og som hun hopper rundt på bare ben, kun iført bukser og den lille stribede kjole, jeg syede, ser hun virkelig noget af det mest graciøse og yndige. I morges hørte jeg hende ligge og sige: ”Jeg elsker min lille søde lillebror.” Hvad kan man forlange mere. Hun ta’r sig moderligt af ham, til tider for meget, så protesterer han med nogle hidsige hvin og basker rundt med armene for at ryste hende af sig. Jeg tænker tit på Knud og mig selv og tænker, du genkender situationen. På en måde tror jeg, vores lille nr. 3 får det morsommere end Kjeld havde det med os store søskende. Om nogle år er de jo næsten lige store og jævnbyrdige. Men bevar mig sikke et hus indtil da. Vi er nødt til at tøjre Laurids i klapvognen indendørs, eller var der ikke mere helt indbo. Alt blir smidt hen af gulvet med stor kraft, og ruderne i havedøren er udsat for den frygteligste overlast. Ligeså herligt her er i fint vejr, ligeså rædsomt må

her være med ham i dårligt. Jeg gruer lidt for at komme hjem til Bondevej med alle forbudene. Hvad skal vi stille op med fyren? Det er også synd. Han er så dejlig, når han får lov at røre sig som det lille naturbarn han er. Han kunne bruges som medspiller i en oldtidsfilm med e faste ben og flagrende hvide lokker, og lysende blå øjne, der næsten forsvinder i rødbrune kinder. Carl H. vil prøve at låne et meget fint apparat, Fællesorganisationen ejer, der kan tage farvebilleder, med herop. Gertrud gør botaniske studier i marken. Hun går på jagt efter nye blomster og kommer og spørger ”Hvad hedder så den, Mor?” Ved jeg det ikke, putter hun den i min lomme og siger: ”Så sal vi se efter i blomsterbogen, når vi kommer hjem.” Den lille trasker i hælene på hende og lægger visne strå og småsten i skødet på mig som sit bidrag og så får man et mægtig vådt kys i tilgift.

Forleden aften havde vi vandgang her i stuen. Børnene blev skrubbet og fik vasket hår, og bagefter vaskede Jytte og jeg hår på hinanden.

Jytte siger, at hun vil meget gerne med herop igen. Hun virker så glad og tilfreds. Jeg er glad for, at hun nu får fri et par dage. Hun spurgte, om hun måtte gemme sine halve lørdags-fridage til en samlet lille ferie, hun havde regnet ud, at det blev én dag om måneden. Så i løbet af 4 måneder kunne hun rejse hjem i 4 dage. Mindes det Jette?

Jørgen og Mette er et sjove par. Jeg glæder mig til at se dem. Mon ikke de trods alt er morsommere end Ida og Mogens? Ida er en nydelig pige, men jeg tror Bodil stikker dybere i hende end man regner med.

Hvornår er det Magdalene har fødselsdag, d. 2. eller 10. juni?

Gyvelen blomstrer overalt, Nu skal vi til stranden, inden vi skal til at stege lyn-høne.

Hvornår mon Kjelds kommer? Det ville nok være det nemmeste for os at spise til aften her, så børnene kan sove på vejen hjem.

Jeg håber de får en god uge med de 2 små. Jeg glæder mig til at se Birgitte sidde. ”Nye dukke har fået vand i hovedet” og er kommet til at hedde Birgitte Thorborg.

Helle

Stigs og min Sverigestur på Velo Solex’er til Kjelds i Ludvika 16/7 – 6/8 1960

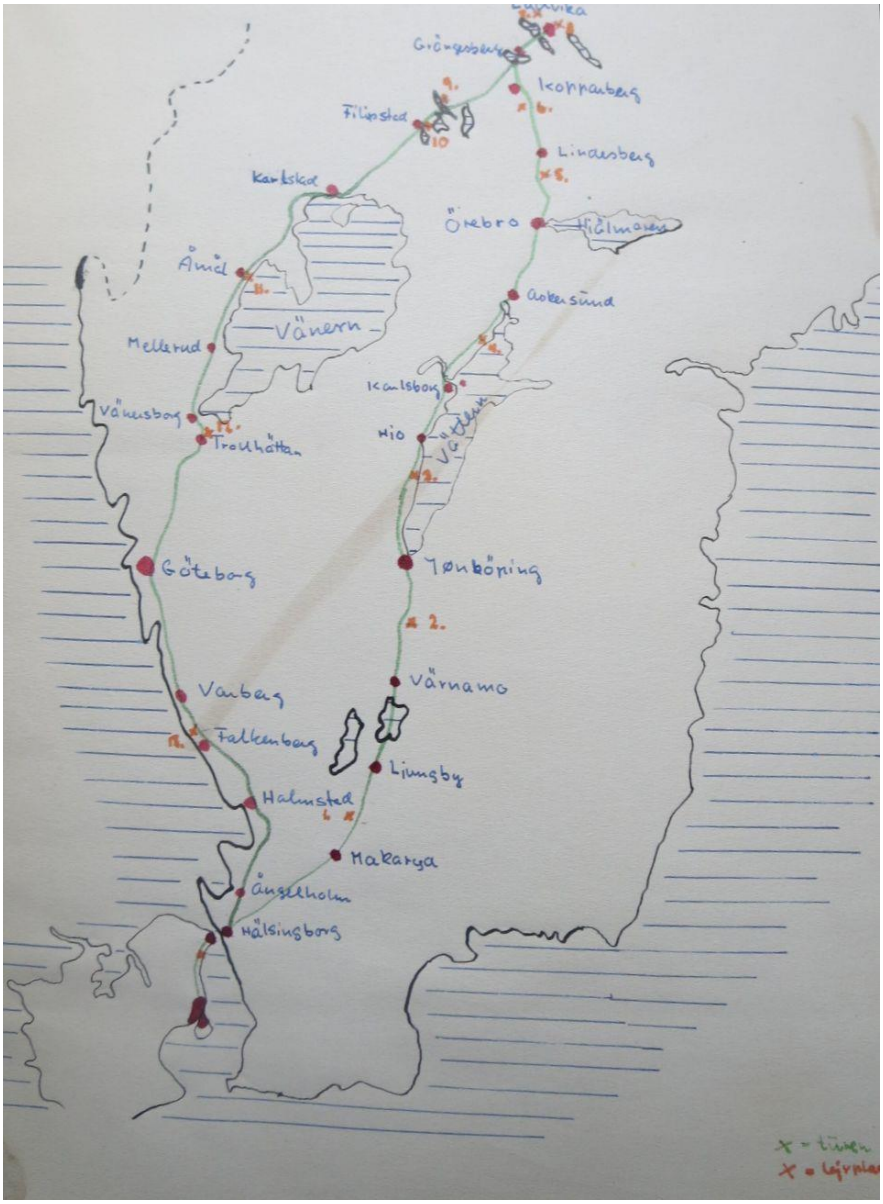

Fra Karsten

17/7 1960

Kære allesammen! Det havde I nok ikke ventet, var? For øjeblikket ligger vi i telt et sted nord for Markaryd på vej til Jønkøbing. Solen skinner og da vi lige har spist ser vi lyst på fremtiden. Det var ellers pokker til vejr igår. Da vi havde nået Skodsborg var vi drivvåde. Men som sædvanlig kom mit medlemskab af den ”forbandede” roklub [Hellerup Roklub] os til gode. Vi kørte ned til klubbens sommerhus og bankede på. Huset viste sig at være lejet ud til et af medlemmerne som boede der med sine forældre, og vi kom ind, fik tørt tøj, franskbrød, kage, sherry samt et værelse at sove i. Desuden har vi lånt hans regnslag. Det er et helt kapitel for sig som jeg dog vil undlade. I kan ellers tro vi var våde!!!! Og det lige til teskjorten, den kunne vrides. Selv min sovepose var våd, det var sådan at der samlede sig små søer på gulvet efter den. Nå, men alt er nu tørt, så jeg vil fortsætte. Kl. 6 listede vi op og tog afsted og var så heldige lige at nå en båd. Vi har ikke haft vrøvl med knallerterne bortset fra, at min ikke kunne lide regnvejret og som følge deraf gik usandsynlig

langsomt, men nu i dag kørte den som en mis. Her er fantastisk dejligt og vi ligger helt ugenert. Der er ingen der aner at vi er her. Med hensyn til moneterne går det godt. Igår brugte vi ingen penge og i dag har vi kun betalt til båden og 2 l benzin. Vi har besluttet os til ikke at bruge smør overhovedet (som bekendt glemte jeg noget hjemme). Hvis G.B.K. [Kjeldfamilien: Gerd, Birgitte & Kjeld] har plads ville vi se med sympati på hvis de tog noget feriepakket rugbrød med som vi kunne fortsætte med. Vær venlig at gemme brevet!

Mange hilsner fra Stig og Karsten

Fra Karsten

19/7 1960

Ja, her har I mig altså igen. Jeg har tænkt mig at skrive hver anden dag ”ved ded”, at jeg så senere vil have en dagbog.

Vi vågnede i går som vi havde bestemt os til ved 5 tiden, men da det pjaskede ned, kom vi først afsted ved 9 tiden. Næppe var vi startet før det igen begyndte at regne, men vi blev ikke nær så våde som i lørdags p.gr. af vort nye regnslag, som en af os bruger, mens den anden både har regnslag og regnfrakke. På vejen gik vi ind på en kaffebar og fik for 2,80 kr 4 stk. wienerbrød samt en kande med 6 kopper kaffe! Derefter fortsatte vi til klokken 3 (ca. 110 km). På det tidspunkt standsede regnen nemlig, og resten af dagen skinnede solen. Stedet, hvor vi slog lejr, var meget forskelligt fra det forrige. Mens dette bestod af næsten ufremkommelig underskov og mosebund, groede der på bunden af det andet sted kun blåbær og en grå mos/lavart. Begge utrolig smukke, hvor på sin måde. Det sidste sted havde dog den bagdel at der ikke fandtes drikkeligt vand i nærheden. Det eneste vand der var, kom fra en i øvrigt dejlig elv der løb et godt stykke væk. Om aftenen gik vi en dejlig tur og gik som sædvanlig i seng ved 8.30 tiden. Også i morges regnede det, men ved 8 tiden klarede det lidt op, og vi drog af. Vi havde dog næppe nået hovedvejen, før regnen igen tog fat. Det blev et kort men kraftigt regnskyld, så vi var lidt våde da vi nåede en ny kaffebar, hvor vi for 3.30 fik 4 wienerbrød + 6½ kopper kaffe!! I støvregn gik det så videre til Jønkøbing, men derefter klarede det op. Den ny vej vi var kommet ind på løber langs Vätterns venstre bred og bugter sig i bakke-dal. Høvestræde er helt til grin. For at komme ned til vandet kørte vi ned af en meget stejl og lang grusvej med det strålende resultat, at vi landede i en gård. Men intet er dog så galt osv. Vi fik nemlig nogle kartofler af den rare bondemand og derefter begyndte opstigningen. Næste gang havde vi bedre held med os, og vi ligger nu mætte og veltilfredse ved søens bred. Det er fuldkommen som at være ved stranden, der er et bredt stykke med sand og bølgerne skvulper som ved havet. Vi har været i *vandet*!!! Det var hundekoldt!

Pengene slår stadig fint til bortset fra de to kaffebarer har vi endnu ikke betalt noget.

Jeg skal i øvrigt skrive til Søs så hvis GBK vil tage adressen med vil jeg være dem evig forbundet. Så tak nu begynder det at regne. Uf. Der er en mægtig flot regnbue.

Ja, her har I mig igen, det er nu onsdag d. 20. Jeg ligger i min sovepose og skriver, mens Stig læser. Regnen som jeg sluttede med varede kun nogle minutter, og vi fik en herlig aften, hvor vi gik tur. Vi badede endnu et par gange og vaskede os i strandkanten. Om morgenen plaskede det ned, og vi kom derfor først afsted ved 10.30 tiden og kørte gennem øsende regn og fjern torden til Hjo, hvor vi drak kaffe. Derefter fortsatte vi ad en elendig grusvej og ligger nu i et vidunderligt klippelandskab med udsigt til Vättern (vi har nemlig slået lejr på en klippetop). Klippe – sø – og skovlandskab, men da vi havde passeret Vättern, blev det mere trivielt, og først ved 5 tiden fandt vi en egnet lejrplads

ca. 30 km nord for Ørebro (vi har kørt 115 km i dag). Vi er altså kun en dagsrejse fra Ludvika, så vi kommer til at køre nogle dage rundt i omegnen indtil GBK kommer. Måske tager vi til Siljan.

Skal hilse fra Stig.

Mange hilsner fra Karsten

Fra mor

20/7 [1960]

Kære Karsten! Tak for brev nr. 2, lige ankommet, det var dejligt at få det, inden vi futter a', trods megen væde, lader det jo til, at I nyder turen, ja Sverige er et herligt land, og så forskelligt at køre igennem, som var det sammensat af mange lande. Tænk om du havde skrevet om, hvor Søs' adr. var at finde, jeg har uden resultat set i dit skrivebord, jeg har i formiddag talt med fru Tovborg, og de skulle på weekendtur til Sjællands Odde, så hun havde travlt, så hende vil jeg ikke forstyrre igen. Der var ikke noget nyt med Søs, de venter stadig besked fra Casa Blanka. Hun lovede ellers at ta' sig af mis, de sidste dage har jeg fodret den i skuret. De har bestilt en kattekilling til efter deres sommerferie; de skal til Østrig i 14 dage, Hans skal med, de har lånt en fin villa af deres bekendte dernede, dem, Søs besøgte sidste år. De rejser d. 12. aug. Svend bli'r alene på skansen, så kan vi fodre ham lidt til tak for mis. I København regner og tordner det, vi kan høre buldret i det fjerne, men vi har tørrevejr. Du aner ikke, hvor jeg glæder mig til vores rejse. I Milano skal vi bo en nat lige op ad domen, og på vejen til Bordigera bli'r der et ophold i Genua. Jeg har fulgt jeres velotur på kortet, Ørebro ligger altså ved Hjälmarn, køber I kort?

Nu kan du altså sende næste epistel til Revieraen, muligvis kommer der til at ligge et brev her fra til dig, men det er der ikke noget at gøre ved. Kjeld har af far fået penge, så de 75 sv. kr. du skal ha' er rundet op til 100, så har du vist også med al dåsemaden fået dine kostpenge. Men så kan I også spise på jeres lejrplads i Ludvika og ikke spise de andre ud af huset.

Vi har haft langt brev fra Helle i dag, hun er så ubeskrivelig begejstret for deres bondegård [sommergård i Vigsø], i øjeblikket lægges der nye gulve i det meste af den. Bente [deres unge pige] er klaret noget op, men hold fast, hun har købt noget i den flaske, der kan sprøjtes ud i hendes værelse for at holde luften frisk. Begrebet åbent vindue er hende ubekendt. Nu skal hun ha' besøg af soldaten i 8 dage.

Nå, men fortsat god ferie og mange hilsner til jer begge.

Mor

Begge dine strygefri skjorter hænger jo herhjemme?? Men da jeg ikke har fået noget SOS, bli'r de hængende, ellers kunne Kj. ha' fået en med.

Fra Karsten

Lørdag 23/7 1960

Kære allesammen! Klokken er ca 7, og jeg sidder på en sten udenfor Ludvika og skriver, mens Stig koger kartofler. Dagen i går var temmelig broget. Stigs knallert gik nemlig i stykker mens vi kørte ud fra lejrpladsen, og vi var 17 km fra nærmeste by. Efter 1½ times forgæves forsøg på at få den til at virke jokkede vi den de 17 km til Lindesberg, hvor vi fandt en cykelmekaniker, der naturligvis havde lukket, som alle svenske butikker har det midt på dagen. Vi gik derfor ind på en café og spiste (klokken var 14.15 og da vi indtil da intet havde spist var det ikke uden appetit). Derefter gik

vi hen til mopetmanden, der i mellemtiden havde åbnet og fik ordet knallerten. Det tog kun kort tid og kostede intet. Vi kørte derefter videre og nåede ved halv seks tiden et sted 41 km fra Ludvika. Det stødte ned til en sø med tilhørende elv og vandfald, men p.gr.a. myg og myrer måtte vi allerede næste dag fortrække. Vi kørte først til Grängesberg, hvor vi håbede at kunne få jernminerne af se, men de var lukket lørdag, søndag og mandag, så dem må vi have til gode. (Vi regner med at tage en udflugt dertil fra Ludvika). Dernæst satte vi kursen mod Ludvika, hvor vi fandt GBK's lejlighed, som de desværre havde husket at låse.

Søndag 24/7

Ja, nu er det morgen. Vi fortsatte, efter at have set GBK's lejlighed, ca. 8 km udenfor byen, hvor vi fandt et rart sted, der støder ned til søen. Efter at have spist røg vi en pibe tobak, tog vores sædvanlige svømmetur og gik i seng. Vi sov til klokken 10. Vejret har været dejligt. I de sidste 4 dage har vi praktisk talt undgået regn og vi har helt fra Hälsingborg haft rygvind. Også i nat sover vi her og på mandag kører vi igen til Ludvika og håber så at møde GBK. Ludvika er langt den sjoveste af de svenske småbyer, vi har set.

Vi tilbragte søndagen på ryggen. Vi gik tur, badede, spillede kort og slikkede solskin. Nu til morgen vågnede vi ved at regnen pjaskede ned på teltdugen. Det øser ned!

Kl. er nu 5 min. i 12. der er en midlertidig opklaring som vi har benyttet til at grave en vandrende omkring teltet. Vi traver nu op for at se om GBK er kommet (Vi lader teltet stå og tørre).

Mange hilsner Karsten – skal hilse fra Stig.

Søndag 30/7 1960

Kære alle sammen! (eller begge to), I aner ikke, hvor det glæder mig at høre, at I har været et smut i Italien. Det bliver sjovt at udveksle rejseminder. Tak for dit brev mor! Når jeg ikke har skrevet før skyldes det simpelthen, at der ikke er sket så meget samt at der har været så meget andet at lave om aftnerne. Nå men jeg vil fortsætte, hvor jeg slap sidst.

Hin mindeværdige mandag travede vi gennem øsende regn til Ludvika (12 km! ikke som først antaget 8) så det var et par lidt våde og meget trætte drenge der nåede Kjelds låste hoveddør. Umådelig slukørede var vi allerede ved at vende om, da genboens ene datter, Berit, som en frelsende engel stak hovedet ud af sin entrédør og fortalte at Gerd var ovre hos sin veninde, Gunhild, med Birgitte. Her fandt vi dem også ganske rigtigt og Gerd gik med os hjem. Vi spiste middag hos dem og om aftenen traskede vi i buldermørke tilbage til teltet. Næste morgen var det overskyet men tørvejr, så vi pakkede teltet sammen og kørte tilbage til GBK. Da Kjeld kom hjem gik vi op på et lille bjerg udenfor byen (kun 5 min.s gang fra GBK) og der viste han os et sted, hvor vi kunne slå lejr. Om aftenen havde GK besøg af et nygift svensk par, Bo og Ulla. Med hensyn til spisning har vi modtaget Kjeld og Gerds talrige opfordringer til at spise der og til gengæld har vi så vasket op o.l. Vejret har ikke været for godt så vi har tilbragt meget tid indendørs, hvilket i øvrigt var meget rart efter den meget flakken om. I den tid vi boede hos GBK holdt vi caféskikken i hævd, hvilket var mægtig hyggeligt. En af dagene besøgte vi the family of Witt og havde der en hyggelig aften. Inge viste sig fra sin absolut bedste side, og hvis man ikke var blevet advaret, ville man tro at hun var mægtig sød (næsten lidt for sød) omend meget affekteret. Vi var også en aften på genvisit hos Bo og Ulla. Vi har i øvrigt skilt knallerterne ad til omtrent sidste møtrik (let overdrevet) og renset dem. Det hjalp! I går strålede solen, hvilket vi benyttede til en tur langs Väsman søen. Senere "vaskede" vi bukser ved at gå ca. 1½ km i en rivende elv med vand op til midten af lårene (bukserne var dog næsten tørre, da vi kom tilbage til GBK). Det var en herlig tur. Om aftenen gik vi op på toppen af Höltberg og så fra udsigtstårnet ud over Väsman osv. Det var sjovt at se det hele oppefra, milevidt ser man kun trætoppe kun afbrudt af søen og enkelte huse. Vi sov godt den nat!

Nu til morgen pakkede vi og kørte (kun afbrudt af en løs benzintank hos Stig samt 10 km uden benzin også hos Stig) gennem et fantastisk smukt landskab i strålende solskin til et sted ved bredden af søen Saxen ca. 20 km nord for Filipstad.

Mandag morgen 1/8

For resten tusind tak for de 25 kr. Det var en rar lille lommeluner! Her går alt stadig godt. Vi har lige spist morgenmad (kaffe og knækbrød). Jeg har glemt at fortælle, at de foromtalte blå bær pudsigt har vist sig faktisk at være blåbær, så vi har nu fået et velkomment kosttilskud. De danner nemlig simpelthen underskoven. Nå, men vi skal snart pakke, så jeg vil slutte. Vi regner med at nå et stykke syd for Karlstad.

Samme dags eftermiddag

”Ha, ha”. Den med Karlstad var meget sjov ikke? Vi startede ca. kl halvtolv og efter nogen tids forløb nåede vi Filipstad (det var som at køre i rutsjebanen). Til altings ulykke ankom vi i middagsstunden, hvor alle butikker er lukkede. Da Stig skulle have en film gik vi ind på den daglige café og derefter fik jeg den ”strålende” idé at pumpe cyklen med en trykluftpumpe. Jeg ved ikke om I kan gætte resten. Stig gav selvfølgelig sin for meget så hele skidtet eksploderede med et brag. Cykelsmeden havde naturligvis ingen dæk af den størrelse og ligeså med byens andre mopetermænd. I tropisk hede vandrede vi noget slukørede op til stationen for at høre, hvor meget en jernbanebillet ville koste, idet vi overvejede om vi skulle sende veloerne og blaffe hjem eller også selv skulle tage billetten. Heldigvis gik det dog ikke så galt. Mopetmanden ringede til Karlstad og i morgen kl. 1 får han sendt et nyt dæk. (Pyh-ha). Vi bar altså vores habengut, (stadig i tropisk varme), til et sted lidt udenfor byen, hvor vi fandt lidt træer og en mark på hvilken vi nu efter at have slået telt op, ligger sveddryppende og daser.

Fra Karsten

Tirsdag 2/8 1960

Kære far og mor! Jeg sluttede sidst med vores lille uheld i Filipstad. Da vi ikke kunne få dækket om morgenen, og da vi ikke gad se mere på byen sov vi længe og stod først op ved 10 tiden (vi var nemlig ved at kvæles af varme i teltet). Det var som igår stegende hedt (cykelhandleren påstod igår at det var 35 gr., og morgenen idag gav den bestemt ikke noget efter i den retning). Ved 11.30 tiden gik vi op for at se om knallerten var færdig. Det var den ikke, men dækket var kommet, og mens Stig ventede hos mopetmanden, gik jeg tilbage for at pakke teltet sammen. Det var begyndt at se lidt gråt ud, så jeg skyndte mig. Men næppe havde jeg fået taget pløkkerne op, før det begyndte at øse ned. Der var ikke andet at gøre end at lægge regnslaget over alle vores ting der stod ude i græsset, skifte til badebukser og sætte pløkkene på plads igen, men før jeg var færdig med det, stod der store søer i teltet. Midt i det hele dukkede Stig pjaskvåd op. Han fortalte at også cykelsmeden havde givet ringen for meget luft, og den var pånу eksploderet. Heldigvis var der intet sket med dækket denne gang, så det gik. Imidlertid standsede regnen, og solen kom igen frem. Det varede kun få minutter før det hele var tørt (det var så varmt at underlaget dampede). Midt i det hele opdagede vi, at det tilfældigvis var Stigs fødselsdag, hvilket vi fejrede ved at køre ca 130 km gennem det dejligste landskab. Ved 7- halv 8 tiden kørte vi ind i en skov og spiste til middag (kartofler og dåsekød), hvorefter vi fortsatte til Åmål. Her begyndte det imidlertid at regne og da klokken efterhånden var blevet halv ni tog vi ind på en teltplads. Denne ligger meget idyllisk ved Vänern med klipper og det hele, men det er lidt vanskeligt at vende sig til støjende radioer og masser af mennesker efter at vi i så lang tid kun har været os selv. Det er en dejlig aften. Vi har

siddet for os selv oppe på en ensom klippe og set på et flot tordenvejr langt væk (braget kom først et par minutter efter lynet).

Onsdag d. 3

Vi stod op kl. 7.30. Vejret var (og er) overskyet stærkt blæsende og halvkoldt med mere eller mindre vedvarende byger (strålende ikke?) Vi benyttede morgenen til at gå en tur op på klipperne, spise morgenmad samt pakke. Kl. 9.30 skred vi. Vi havde heldigvis medvind, så det gik temmelig stærkt. Ved tolvtiden drak vi som sædvanlig kaffe (det regnede udenfor) og resten af menuen bestod af vilde hindbær (som der er masser af), vilde jordbær (som der er temmelig få af) og blåbær (som det vrimler med). Ved 4 tiden nåede vi Troldhättan. Vi gik først ned og kiggede på sluserne. De er enorme og skibene ligeså. Bagefter kørte vi op på en klippe lige ved siden af, og her slog vi lejr. Vi ligger sådan, at vi kan skimte elven mellem træerne og hvis vi går 10 meter har vi en fantastisk udsigt over sluseværket. Desværre er der langt til vand og stedet er ikke fuldstændigt ugenert, men vi kan naturligvis ikke få alt på én gang. Vi overvejer så småt at ligge her en dag over. Jeg er spændt på at høre hvordan flyveturen hjem har været. Jeg vil ikke håbe at det har blæst som her. Nå, men vi skal spise (mager bov), og derefter vil vi gå en tur langs slusen.

Torsdag d. 4 kl. 14.30

Under vores slusetur mødte vi tilfældigt et par piger og de viste os, hvad der var værd at se på Troldhättan. Den ene var meget tavs og gik tidligt, mens den anden, som er mægtig frisk, blev og drak kaffe med os i teltet. Det var hyggeligt. Sluserne er fantastiske om aftenen, når projektørerne spejler sig i vandet. Det har regnet en del i nat og nu er det gråt selvom regnen er holdt op. Her er begyndt at blive livligt. Teltet bliver forvekslet med en børnehave. Først kom den før omtalte tavse pige (betydelig yngre end den anden) sammen med sin lillesøster (2 år) og en jævnaldrende veninde, og snart efter dukkede yderligere et par drenge (ca. 13 år) op. De kendte åbenbart pigerne for snart efter sad alle 4½ og spiste. Efter 1 måske 1½ times tid forløb (det føltes om et år) forsvandt de endelig til vores store lettelse. Til gengæld kommer der nu og da en ungdommelig knallertrakka forbi så vi føler os nærmest som om vi var i zoologisk have – indenfor burene. Netop som jeg sad og skrev kom de 2 førnævnte fyre + en tredje og stod et stykke tid og gloede, og før de gik advarede de os mod nogle idioter der efter sigende vil komme i nat og vælte teltet. Hvorvidt det har noget på sig ved jeg ikke, men vi kan i hvert fald ikke forlade teltet på en gang. Bah.

Skal hilse fra Bjarne, Ingerlill og Stig (alle myket bra). Mange hilsner fra Karsten.

Fredag 5/8

Kære far og mor! Jeg sluttede sidst i Trolhättan. Mens vi spiste, kom vi i snak med en flink fyr (Bjarne), som ville låne en tændstik, og mens Stig underholdt sig med ham, gik jeg som aftalt aftenen før hen og hentede Ingerlill (kl. 21.30). Kort efter at vi var kommet tilbage måtte Bjarne gå, og derefter overlod vi teltet til dets skæbne og gik en tur ned i byen. Da det begyndte at blive mørkt, gik vi tilbage og drak kaffe. Det blev som forrige aften en lang kaffesludder, for vi fulgte først ”Lill” hjem ved 1 tiden. Ligesom i går aftes var vi på kartoffelskud, så vi sov godt den nat. Efter aftale kom Lill næste morgen kl. 8 og vækkede os og tage afsked. Vi spiste så morgenmad og vaskede op. Kl. 10.45 drog vi afsted. Det var hundekoldt, så det var med blå fingre og løbende næser, at vi nåede Göteborg. Herfra fortsatte vi ud ad Riksväg 2. Vejen er god, men omgivelserne dødtriste. Det er gårde og sommerhuse altsammen. Vi standsede ved en teltplads (der var ingen muligheder for at slå op andre steder) kl. 19.15 (vi havde kørt 154 km). Teltpladsen er elendig og omgivelser og vejr dårlige, så i morgen vil vi (hvis det ikke regner) stå op kl. 7 og køre helt hjem. Vi vil så kunne være hjemme ca. kl. 19 idet vi vil holde et 2 timers hvil i Halmstad, hvor vi også

skal gøre indkøb. Jeg har glemt at fortælle, at der ikke skete noget med teltet, ligesom vi resten af eftermiddagen fik lov at være i fred.

Søndag d. 7

Jeg sidder nu hjemme i Gentofte. Vi startede i går kl. 8.15 og kørte 210 km gennem et temmelig trist og usandsynlig koldt landskab. (Det blev dog lidt varmere senere på eftermiddagen). Vi ankom hertil kl. 18.30 om lørdagen d. 6. Tusind tak for jeres gaver (smask). Jeg kommer ikke op til Vig denne gang, da der er så meget at ordne (vand i kælderen, 8 film, 4 breve). I behøver ikke at komme hjem. Allerede til i aften har jeg 3 middagsindbydelser Ingrid [Thorborg] (som kom først og som jeg derfor har modtaget), Tovborgs og Budtz-Jørgensens. I morgen skal jeg spise hos Helle (hun anede ikke, at jeg havde været i Ludvika) og i overmorgen hos Peter, så I kan se at jeg er velanbragt. Jeg har ikke set noget til Mis. Har I??

Mange hilsner fra Karsten

NB Tag brevet med hjem.

P.T. Jeg har næsten 100 danske kroner med hjem.

Fra Karsten til Ingerlill [kladde]

Søndag d. 7/8 1960

Kære Ingerlill! Efter at vi havde taget afsked med dig spiste vi, vaskede op og drog af sted ved 10.30 tiden. Det var hundekoldt, men vi nåede dog 154 km. Vi blev nødt til at slå lejr på en teltplads, da det altsammen var opdyrket. Vi havde en kold, men hyggelig aften og næste dag stod vi tidligt op og kørte de sidste 210 km hjem. Vi var hundesultne og fantaserede om store, saftige bøffer, så det var noget af en afbrænder at komme hjem til et tomt og låst hus uden lys, vand og mad. Far og mor var nemlig taget til sommerhuset. Nå, men vi fik da fisket vores knækbrød (ØV) frem, og dertil spiste vi noget pølsemad, som vi havde levnet. Da vi havde spist kørte Stig hjem, og senere kom en kammerat, Peter, med hvem jeg fejrede hjemkomsten ved hjælp af en flaske Martini, som far og mor havde haft med hjem fra Italien. I morges fremkaldte jeg et par film samt pakkede ud, derefter tog jeg ud til min bror, hvor jeg var inviteret til middag. Her fik jeg ret at mærke, at jeg er kommet til Danmark igen. Vi spiste nemlig en skøn middag med øl og snaps (brændevin), så jeg sover nok godt i nat. (I fjollede svenskere aner ikke, hvad I går glip af). I nat sover jeg hos min bror, idet jeg skal passe hans børn i morgen. Imorgen skal jeg spise middag hos min søster, Helle, og i overmorgen hos Peter, så jeg er velforsørget.

Fra Helle til mor

Lodbjerg tirsdag [sommeren 1960]

Kære Mor.

Tak for 2. brev. Jeg skynder mig at skrive et par ord. Her er pragtfuldt. Børnene er faldet helt og befinder sig aldeles storartet. De har fået et par legekammerater på en gård her ovrefra, og der opholder de sig den meste tid og kommer hjem fulde af komøg. Carl Henry og jeg går og kører ture hver dag. I går var vi i Vorupør, der er meget flot med nøgne klitter. Hvis I har lyst, vil vi komme dertil søndag eftermiddag og hente Jer. *Vi* har fri i denne uge, og Jyttes ferie begynder på lørdag til torsdag eller fredag. Men send lige et kort, om vi skal komme (vi er jo nødt til at have hele flokken med). Eller om I har andre forslag. Jeg fik samme omgang som Laurids med opkast et par dage efter

ham, og i dag er C.H. sløj. Ingen undgår deres skæbne. I kan glæde Jer, hvis bare vejret holder, kan det blive en herlig tur. Hils Kjeld og sig, de er nogle skvadderhoveder. Det manglede bare, at du ikke skulle ha' været med. Vi går i seng kl. 8.30 og står op med hønsene. En dag, jeg hvilede mig til middag, sad en lille mus pludselig på min mave. - Bortset fra mavetilfældene, som heldigvis kun varer én dag, har vi mægtig med appetit. Vi kan både se og høre Laurids udvikle sig fra dag til dag. Hans ordforråd er ikke ringe. Bobo hører ikke til de udpræget rolige børn, men der er ikke noget i vejen med ham. Han ligger længe ind imellem og pludrer for sig selv. På hjerteligt gensyn!! Skal hilse!

Helle

Fra Helle i Torun, Polen, til mor og far

Søndag 13/8 [1960]

Kære Mor og Far.

Nu har jeg været her over en uge og stadig intet livstegn hjemmefra, mig forekommer det at være en lille evighed. I dag er så vidste skolefridag, jeg håber I har haft en god tid ved sommerhuset. Her skifter vejret ligesom hjemme - fra hed sommer til køligt efterår. I går kørte vi i bus til Slupsk 80 km herfra igennem det skønneste bondeland. Høsten er i fuld gang, mange steder slås kornet med le og bindes op med hænderne, og hesteforspand med 2 og 3 heste ruller dagen lang forbi. Det er virkelig morsomt at se storkene som almindelige fugle på tagryggene ved deres reder eller i markerne. Slupsk har været helt lagt i ruiner under krigen, men er genopbygget og ikke smuk, men museet, som vi var inviteret til, er rekonstrueret efter en gammel borg, som har tilhørt en af deres gamle konger. Øverste etage er museum for moderne kunst; der var udstilling af tidligere Osieki-møders arbejder, rettere et udvalg af dem, på denne måde, hvor hver deltager afleverer et værk til muset, får de jo efterhånden en stor samling international kunst. Det var forbavsende at se "undersalen" stod dekorativt mange små borde med vin og kager og ferskner, og her blev også film forevist om liv og virke i Osieki-planen fra tidligere år. Godt og inspirerende var det. Aktiviteten vokser herude som dagene går. Her ligger i forbindelse med hovedbygningen 4 lange atelierbygninger, og her foregår det. Jeg står i det første med mit staffeli ved siden af 2 tjekkere, 2 polakker og 1 tysker fra DDR. Vidt forskellige opfattelser repræsenterer vi, det er spændende at se, hvad der kommer ud af det. - Min ryg er desværre ikke så god. Sengen er dårlig, og rigtig støtte finder jeg ingen steder, i atelierne findes kun taburetter. Jeg må begynde at gå til gymnastik, når jeg kommer hjem. Ellers befinder jeg mig mægtig godt. Her kom 3 russere i går, trinde og temperamentsfulde, alle mulige sprog lyder: engelsk, tysk, fransk, polsk, tjekkisk, dansk, enhver blir tøet op, og vi bliver rystet sammen i en virkelig positiv atmosfære. Men jeg skal indrømme, at lidt uro er der altid tilbage i blodet for mit vedkommende, når man har lagt 3 unger bag sig. Jeg bilder mig ind, at det er verdens sødeste, passer det ikke? Hils den i alle tilfælde fra deres ravnemor, som her debuterer som malerinde. Det går godt.

Kærlig hilsen til Jer alle!

Helle

Fra far

Christiansborg 14/3 1961

Kære Snuser! Jeg sender dig et par ord, da jeg har et og andet at berette. Jeg var glad for Fynsturen Der var både festligt og hyggeligt, synes jeg, og man fik da talt men hel del med de forskellige familiemedlemmer. På hjemturen nød jeg en kop te i Birthes og Nicolais [Balle] selskab, det var også meget rart. Otto [Staggemeier] dukkede først op i København; han var taget med et tidligere – stærkt forsinket – tog. Jeg håber, du kom godt til Krumstrup og fandt alt relativt vel. CH kom forfrisket hjem i mandags, og gensynsglæden var stor. Han skal dog allerede onsdag på forretningsrejse til Berlin, hvorfra han kommer hjem lørdag. Ebis [min ”faster” Ebis] må altså undvære ham, hvad han var ked af, men han vil med til Frederiksværk på søndag. Der skal vi vist for øvrigt også med. Helle mente, at der ville komme en indbydelse, så snart du er vendt tilbage. Det var noget, de pludselig havde fået lyst til. Men så er der noget mindre godt. Jytte [Helles unge pige] ligger med en slem nyrebetændelse. Hun har fået penicillin og skal foreløbig holde sengen. Da Laurids også ligger med feber (vistnok p.gr. af skoldkopper) ser det lidt broget ud for Helle, men frk. Nielsen flytter nu ud til hende og bliver til lørdag. Så kan Jytte måske være oven senge søndag. Det var en slem ulykke, der stod om på Bagsværd sø. Karsten er godt fornøjet. Han havde i aftes besøg af Stig, og vi fik os en lang atompassiar. Det er jo noget som interesserer mig stærkt, og som de også kender noget til. Turen til Rørvig var gået godt. De havde leget røvere og soldater (II.g’er!!) og om aftenen haft en lang telefonpassiar med en lærerinde – hedder hun fru Gerlach [Gersing] eller sådan noget. Hvad kan sådanne nogle fyre dog ikke finde på, men det havde vist været til gensidig fornøjelse. Der kom i dag 35 kr 08 øre til Karsten for lektiehjælpen. I øvrigt alt vel. Hils på det hjerteligste derovre.

Din Snuser

Fra far til mor hos Kjelds i Ludvika

Gentofte 18/11 1961

Kære viv! Endelig har lykkens gudinde tilsmilet vort lille hjem. Karsten har vundet et kvartalsabonnement på Information, og det så attråede blad er allerede begyndt at indfinde sig. Vi har haft det herligste solskinsvejr i dag (lørdag), og jeg har benyttet det til havearbejde. Bl.a. er georginerne blevet taget op og bragt i hus. I morgen vil jeg om muligt tage fat igen. Kl. 17.30 kommer Helle så og afhenter os for at fodre os af til aften. Hun har nemlig køretøjet. I aften er Karsten til kalas hos Svend [Tovborg]. Vi har til middag haft Visti [Larsen] som gæst. Karsten havde slagtet en skildpadde og opvartede i øvrigt med en blåbærret, som vi andre fra starten af var noget skeptiske overfor, men som faktisk faldt meget godt ud, selvom den vist var tilberedt på en noget uortodoks måde. Ole [naboens dreng] har formedelst 45 kr. – trods sin utilstrækkelige alder – erhvervet sig en knallert, som han fryder nabolaget, i særdeleshed hr. Nielsen, med at øve sig på. Hvilke køreegenskaber den er i besiddelse af, skal jeg ikke udtale mig om, men knalde kan den i hvert fald, så det er en lyst. Vedlagte brev er modtaget fra Trysse [Flamand Christensen], og så har jeg som nævnt en hilsen til dig fra Neter [Agnete Thorborg]. Hun har været meget tilfreds med aftenen og håber snart at se os ude hos sig. Jeg læser for tiden Göran Scüldts bog. Den er meget læseværdig. Men hvis du havde tænkt dig at tilbringe næste sommer i en lille sejler på det dueblå middelhav, så tror jeg nok du vil ombestemme dig efter at have læst hans beskrivelser af sejladsen ned langs Italiens vestkyst, hvor han i øvrigt gæster mange steder, som vi nikker genkendende til, bl.a. Pæstum. Af græsk lærer man flere nyttige gloser, f.eks. får man at vide, at man på en restaurant i Grækenland ikke skal bede om ”il conto”, men om logaritmerne, det lyder jo meget lige til. I skal jo nok have det rart deroppe. Men tiden går, og snart er det igen os to i Gentofte du vil lade sin sol skinne på.

”Du kommer - så er livet smukt

Og hver en time ler.

Så stander intet tankens flugt,

Så bærer al min gerning frugt.

Og hvad jeg ønsker sker."

Jeg citerer her Carl Ploug fra et lyrisk husapotek, jeg har erhvervet mig til min husvalelse under dit fravær. Ja eller var der såmænd ikke noget særligt at berette om. Karsten og jeg klarer os efter omstændighederne godt. Madlavningen sørger han for, og blomsterne tager jeg mig af. Katten var forleden dag ikke til at finde noget sted, men så viste det sig senere, at den havde slået sig ned i køkkenskabet. Hav det nu rigtig godt alle I deroppe i det yderste Thule, hvor der vist er koldere end her. I nat tror jeg dog, at også vi får nattefrost. De hjerteligsted hilsner til Jer alle fra Jeres Farfar osv.

Fra far til mor hos Kjelds i Ludvika

Gentofte 20/11 1961

Kære Viv! Tak for brevet, som kom i dag (mandag), men mærkeligt nok først efter, at jeg – temmelig sent - var draget af. Jeg skriver igen, fordi jeg har et og andet at berette. Søndag spiste vi så middag (kl. 18) hos Helle. Vi havde det meget hyggeligt og blev godt beværtet, men Helle var lidt nedslået af, at Else har sagt op. Hun var utilfreds med, at hun ikke kan drage hjem hver lørdag, og finder vist også lønnen for lav, hvilket tydeligt fremgår af hendes telefonsamtaler. Helle besvarede opsigelsen med at sige at hun vor forkælet, hvilket udløste en tudescene. Pigebarnet så dog meget sød ud, da vi var derude, men da moderen står bag opsigelsen, er der vist ikke noget at stille op. Helle har haft besøg af den schweizer, der skal arrangere hendes udstilling i Zürich; han var meget begejstret for hendes farvetryk, hvoraf nogle nu er anbragt i glas og ramme i stuen.. Bobo er atter oven senge, han så så sød og glad ud. Gertrud var lige ved at æde mig, men hun vil helst have monopol på mig i forhold til Laurids, der også gerne vil gøre sig lidt gældende. Svigermoderen har endnu ikke givet lyd fa sig, heller ikke til CH, som pt. er i Esbjerg, hvor han leder et kursus. Før han drog af, havde han gaver med til børnene; det skulle vel gøre bod på, at de ser ham så lidt.. helle kørte mig både hen og hjem. Hun sagde, at hun ikke følte sig tryg, da Knud for nylig kørte hende ind til den torsdagskoncert. Han kører for hårdt og uden den fornødne forsigtighed ved vejoverskæringer. Elmevænget har jeg ikke hørt fra. Visti har spist et måltid her et par dage. Hans kvinder har været i Sverige – for øvrigt hver sit sted. Mandag den 27. er der sammenkomst med spisning i Folketingsforeningen. Fru Kyhns mand skal holde foredrag med lysbilleder fra Irak, det må vi vist med til. Og så skal jeg fra fru Tovborg-Jensen indbyde dig til at blive medlem af hendes damestudieklub. Det er en stor ære, og jeg tror, du skulle benytte dig af den. De mødes hver anden fredag for at udvikle deres ånd på det kunsthistoriske område; på fredag skal de f.eks. dyrke Michelangelo hos Tovb.-Jensens. Under tiden tager de også på udflugt, idet flere af de 12 (pt. dog kun 10) damer kører bil. Herhjemme står det godt til

Karsten klarer alene husholdningen, som tækket være dåserne går hurtigt fra hånden, og der er fint i køkkenet, kan jeg glæde dig med. Vi har dejlig sol om eftermiddagen, men frost om natten. Hvad det nu godt deroppe. De hjerteligste hilsner til Jer alle fra Jeres farfar osv.

NORGESTUREN MED FAR 1962

Fra far

Trondheim 14/7 1962

Kære Snuser! Nu til aften er vi programmæssigt nået til Trondheim, en interessant by, der er sammensat af en mærkelig blanding af gammelt og hypermoderne, f.eks. kan man modtage sine måltider i store flotte cafeteriaer, og priserne er helt igennem langt mere moderate end i den ret dyre Oslo. Her på hotellet har vi et dejligt værelse med alle moderne indretninger, efter at lokalerne er blevet moderniseret. Hvad der særlig har imponeret os er en wc-rulle så stor som et møllehjul; den ville hjemme på Udsigten forslå et helt år.

Men nu griber jeg lidt tilbage i tiden for at få det hele med. Vi kom til Oslo på det helt nye og flot udstyrede skib Kong Olav, hvor en af restauranterne er en stor cafeteria. Vi delte kahyt med en far og hans 10-12-årige søn, der var dejligt lydløse, indtil de om morgenen startede kl. ca 4½ (norsk tid endda!). Om det er mig, der har drevet dem på flugt med min specielle form for soveteknik ved jeg ikke. Måske har de frygtet, at skibet var ved at bryde sammen i sine sammenslutninger. Det kan dog også tænkes, at det er salget af de toldfri varer, der har virket lokkende. De mange køer, som man ser på skibet, beslaglægger nemlig en stor del af passagernes tid. Der er spiritus- og cigaretkø der er chocoladekø og der er madkø. Derimod undgik vi lykkeligt tågekoen. Vi medfører allerede fra Oslobåden lidt til fælles bedste. Senere vil vi supplere det på turen over Sundet. I Oslo boede vi langt fra både og Jernbane. Det var lidt upraktisk, men vi havde iøvrigt megen fornøjelse af opholdet der. Vi var først i Vigelandsanlægget, der er imponerende stort og meget ejendommeligt – absolut en seværdighed af rang. Så besø vi rådhuset, som også er en oplevelse. Derfra gik turen til stortinget, som vi fik forevist meget indgående af dets 2 øverste embedsmænd. Jeg fik der så meget litteratur, at vi har måttet sende den hjem tilbage med en vægtig bog om Mussolini, som Karsten købte ved Østerport i Kbh (!) I Oslo så vi også det meget store og indholdsrige kunstgalleri, som Karsten havde svært ved at løsrive sig fra, særlig på grund af Edv. Munchs billeder, som han var helt betaget af. Jeg lagde bl.a. mærke til Willumsens ”Efter stormen”, som Oslo har sikret sig. Den følgende morgen studerede vi byen, som man har en smuk udsigt over oppe fra slotsanlægget. Frognersæteren og Bygsø nåedes ikke, men der kan Karsten jo nok komme en anden gang. Turen fra Oslo til Trh. var afvekslende og smuk, nu glæder vi os til at studere byen med domkirke osv. i morgen. Karsten snorker for øvrigt allerede – dog ikke i bogstavelig forstand. Ja så er gæsterne vel arriveret, når du modtager dette. Hils dem alle samt hele vor talstærke familie, når du kommer i forbindelse med de forskellige.

Din hengivne Johs.

Fra mor

[Lørdag] 14/7 1962

Kære Johs og Karsten! Tak for kortet, som jeg allerede fik i dag fra Vigelandsparken, vi har vist vejr som I, blikstille, skiftevis gråt og sløret, men varmt. I øjeblikket tordner det i det fjerne, så ved man jo ikke, hvad det fører med sig. Jeg har det ellers bare bra, og vil daglig sætte tanker på papir, så kan I få dem som dagbog, så får jeg da det hele med. I har forhåbentlig modtaget et kort, sendt i går til Narvik, det mener jeg, må have nået Jer, når I er der på opturen.

Elmebørnene var her altså nogle timer i går, og kl. 17 kom forældrene efter dem, så kørte jeg med dem hjem, for at se deres blomster, og så rullede Knud mig til Ida. Som jeg skrev på kortet, var de parat til afgang, da Kjelds arriverede, dvs. Ulla var lige i vandet med børnene, de kunne uden skade have benyttet lejligheden til at invitere dem på en bid mad, det havde været nok så venligt, så jeg var oplagt til lidt sandheder, da jeg kom til Elmevænget, det sagde jeg nu ikke noget om, men spurgte bare, om de da ikke havde spist sammen, og tavshed kan også udtrykke noget, men da så

Knud begyndte på, at Kahytten var slemt forfalden, at køleskabet måtte indfældes i køkkenbord, at gårdhegnet var ved at falde om af mange på pasning, så tog jeg fat, og fortalte blidt men bestemt, at ud over de faste udgifter, der følger med et hus, ville vi ikke strække os videre, jeg fortalte ham det temmelig meningsløse i, at du var den eneste, der skulle bruge din ferie til at male og tjære, og hvis de ikke selv tog fat i fremtiden, blev huset solgt, det var dem med de små børn, der havde glæden af den, vi var lige lykkelige, om vi havde det eller ej, og det blev da også til, at når de kom derop igen, ville han tage fat. De havde været i byen og købt klaver til 4300, og så havde svogeren Ib endda skaffet dem 10% på det, det er nyt af teak, de kunne have fået et brugt i maghony med glimrende toner til 1800, men det ville Ingrid ikke have i stuen.

Men han kørte mig altså til Ida, hvor jeg havde en hyggelig aften, den lille er det mest bedårende barn, og så ligger hun og siger lyde og griner indad. Hun skal hedde Iben, og skal døbes kl. 8 om morgenen, præsten har to kirker, og der er altid barnedåb før gudstjenesten. Mogens kørte mig hjem.

Det har været en sand nervehelse disse stille dage, jeg kunne godt have brugt 5 til. Jeg ved ikke, om der har siddet noget i mis, da den så os vandre af i torsdags med kufferter, for den følger mig som en skygge, fuglen beholder jeg indtil videre, hvis de skal derop igen, er det ikke noget at flytte den, de har den aftale med deres lyspunkter, Kylles, at de skal derop sammen, hvis vejret bliver til det, de påstår, at de ikke har haft en hel solskinsdag deroppe, Knud har været i vandet én gang. Han så for øvrigt dårlig ud.

Ingrid blomstrer, og man ville sige, at da den dame går uden bælte må der vist være noget i gære, det er næsten ikke til at se, at hun er gravid, jeg synes, det er umuligt, at der kun skulle være tre uger til.

Plæneklipperen er kommet; jeg har fjernet stedmoderblomsterne fra blomsterkassen, og stillet den lange med springbalsaminerne i midten, og da de to andre var ved at være overbefolkede, tog jeg en fra hver, så jeg kun behøvede at købe en plante for at få den fin.

Hvis I i Sverige kommer til en Epa eller dens søster, så er der en ting, jeg meget gerne ville have, og som jeg har set der, det er en lille håndstøvsuger med batteri, den kan i en fart fjerne krummer og deslige, hvor man ikke behøver at tage støvsuger frem.

Nu har vi tordenbygen her, i går kom der en kolossal skylle, der berigede blomsterbaljen, men heldigvis ikke kælderen. Lusene er døde på pebberplanten, men jeg tror desværre også planten, de røde frugter er upåvirkede endnu, men bladede er elendige at se på. Nu får vi pæne jordbær i H.B. for 1.48, men gartnerne tager 2-3 kr. Så har I fået dagens høst af nyheder.

Søndag [15/7]

Så er det blevet søndag, og I er i Trondheim, jeg håber, I har været i kirke. Der kom et omtrent skybrud i går aftes, og det kunne kælderen naturligvis ikke stå for, så min sidste akt var at øse, og det var min første i morges. Stokroserne lå fladt ned ad terrasse, dem har jeg bundet op, Klematissen, den røde, hænge også halvvejs ned, men den må hænge, til I vender hjem. Så er Ole [naboens søn] vendt frygtelig tilbage, han og en kammerat racede rundt i rundingen, op og ned ad vejen, og rundt om deres hus hele eftermiddagen i går, det er noget baby-agtigt. I morgen startede de kl. 8½, men så hørte jeg et tordnende ”Ole” det kom vist fra hr. Nielsen, gud velsigne ham, siden har her været ro, men man skulle tro, Sørensens selv havde øre at høre med.

Det er den dejligste luft, varmt og blikstille, og solen sidder på spring. De meldte om spredte byger og regn i den sydlige del af landet, og mine interesser ligger jo mod nord.

Jeg har fyldt alle vaser med blomster til mine gæsters ære, så her er så dejligt. Pebbertræet har rettet sig, jeg købte i går i drivhuset en herlig lille plante for 2 kr, han kaldte den en Bovadia, men blomsterbogen kalder Bouvardia, men der er det mærkelige, at den burde være rosa eller hvid, men er blå. Han har et stort udvalg, og er absolut den billigste, jeg købte også en Havaieblomst med tretten knopper for 4 kr, nu vil jeg se, om jeg ikke kan få held med den.

Der har slet ingen post været, mens I har været væk, heller ikke fra Helle. Sverre stak lige hodet indenfor i fredags, han var hjemme mellem to rejser, han troede du, Karsten, var her endnu. Det kan nok være MacMillan leger det muntre køkken, det må ikke være så rart at være postelinet, det lyder da helt vanvittigt, Mon han selv kommer godt fra det.

Søndag aften

Jeg sidder op i sengen og skriver, det kan også lade sig gøre. Mine gæster kom allerede kl. 2, de var kommet over med en færge tidligere, end de havde billet til, de kom i en flot ny Simca, tomatfarvet. Mor har det så ualmindeligt godt, hun går op og ad trappen som en mis – omtrent - og da jeg sagde, at hun måtte se at komme ned og se enden af haven, svarede hun ”hvorfor skulle jeg ikke det, jeg gik rundt i Svendborg i går.”

Børge er der ingen forskel på, men han ser rask og frisk ud. Mor er medejer af bilen, med det de fik for den gamle, og det, de har fået den billigere, vel på grund af Børge, er det blevet 2500 til hver. Lene har tabt 6 kg, hun er faktisk nydelig og også sød. Mor og jeg var alene et øjeblik, så fortalte hun, at Bodil pludselig til hende havde rakket Lene ned, havde begyndt med at sige, at hende kunne hun godt undvære, det var jo det rette at sige til mor, men mon Bodil da er rigtig klog. Hun har så ondt i maven af, at Lene har bilen til at køre til stationen i, og hvad rager det dog hende. At de ikke ville have samme mærke som Ida og Mogens, blev hun så fornærmet over, så det er nok det, der er blevet til, at Lene ikke kunne få en, der var fin nok. Hun er nu ved at udvikle sig til en kælling.

Vi fik det skønneste vejr ved middagstid, og det holdt resten af dagen, Ole var her til middag. Vi planlægger en tur til Dragør, mor og Børge har aldrig været der, og jeg vil meget gerne se det igen.

Mandag 16/7

Der har været brev fra Bodil, Lasse er ikke kommet ind, og det værelse, de mente var ham sikret, er smuttet, værtinden ville ikke blive ved at vente, så i næste uge kommer han ind og skal søge, hun spørger, om vi tror, frk. Ruges er ledigt, den arme dreng, hvis han skulle bo der, så det vil jeg ikke forhøre om. Han skal ha’ kørekort til motorcykel torsdag.

Vi bliver ved med det samme vejr, efter avisen er der faldet masser af regn i går rundt om, så vi har været heldige, 27 er kvæstet på vejene.

Krumstrupperne havde en skål jordbær med i går og en lille spand salat, det var fine hoder, sået så de ikke skulle tyndes, så det kan altså lade sig gøre. De er så begejstrede for verandaen, der er også dejligt, så det bliver nok der, vi tilbringer den meste tid, jeg blev kørt byærinder i Simcaen af Lene. Ved hendes bistand går det også godt, at få Børge op og ned ad trappen, hans ben, der er blevet opereret er ikke vågnet af bedøvelsen endnu, han har ingen følelse i det. Der kan godt gå 5 måneder.

Så tror jeg I har fået nok i denne omgang, jeg sender et poste restante kort til Boden skulle I ikke få det, er ulykken ikke så stor.

Mange hilsener og fortsat god tur, jeg skal hilse fra familien.

Jeres Grete-mor

Fra far

Narvik 16/7 1962

Kære Snuser! Så er vi programmæssigt nået frem til Narvik, hvor dit meget velkomne kort lå og ventede på os. Det kan altså ikke være helt galt med postgangen. I Trondheim (beboerne kalder den stadig T-hjem) så vi om søndagen den storslåede domkirke samt en kunstsamling, hvor det lykkedes Karten af opspore yderligere et par Munch-billeder. Om eftermiddagen travede Karsten op til en gammel fæstning, mens jeg mere bekvemt tog med en sightseeing-bus. I øvrigt vandrede vi naturligvis om i byen, som ligger meget smukt. Derefter gik det pr. sovevogn til Fauske og videre pr. bus til Narvik. Busturen var meget lang og afbrudt af 4(!) færgeoverfarter, men det var et pragtfuldt landskab, som en stor del af tiden lå badet i sol. Den ene af færgeturene var ret lang, og I må ikke forestille Jer noget i retning af storbæltskomfort på den ret primitive færge, men til gengæld var der jo det skønneste fjordlandskab at se på. Karsten stiftede i øvrigt bekendtskab med en jente, der – så vidt jeg forstår – er student og skal studere historie ligesom han. Jeg vil ikke betegne hende som nogen charmebombe, men det var jo atter en afveksling. Desværre modtoges hun i Narvik af en ven, men det aftaltes dog, at de skulle mødes lidt senere på aftenen, så Karsten er altså godt anbragt. Karstens bagage er nu i god vækst igen. I Trondhj. erhvervede han sig et stort tungt katalog over malerudstillingen, men nu vil jeg antage, at han snart kan se bunden i sin kassebeholdning. Jeg vil ikke påstå, at man dør af hedeslag her i Narvik, og vejrprofeterne giver os ikke alt for opmuntrende meldinger, men i busserne sidder man i hvert fald lunt og godt, og når vi tager godt med tøj på, skal det nok gå, i solen har man det dejligt, og vi håber på, den også i den kommende tid vil vise sig i rimeligt omfang. Vi havde en temmelig kedelig medpassager i sovevognskupeen, en bedaget herre, som var forbitret over, at han skulle skilles fra sin fyldige madam, skønt det dog var temmelig selvfølgeligt, når de ikke havde billet til en 2 køjes kupe. Om morgenen beslaglagde han gulvpladsen en hel time til et vidtløftigt morgentoilette, bl.a. brugte han mindst 20 min til at el-barbere sig, hvad jeg dog aldrig har præsteret. Nå, vi andre blev såmænd færdige i god tid endda, da toget var 1 time forsinket. Vi drak morgenkaffe i spisevognen til akkompagnement af fjorde og bjerge, der passerede forbi os. Nu håber jeg, I alle på Udsigten befinder Jer godt.

Hils på det hjerteligste omkring dig.

Din Johs

Fra mor

Mandag aften d. 16/7 1962

Kære Johs og Karsten! Mange tak for brevet, der kom med aftenposten, jeg håber, at I har fået mit i Narvik, og hvis I opdager, at det er postet i Helsingør, så er det ikke, fordi jeg er rendt hjemmefra, men nu atter sidder i min seng og slår tangenterne. Vi var på en dejlig biltur helt nord for Rågeleje, oppe ved det sommerhus, de lånte sidste år, der boede nu et ægtepar Møller, han er meget let angrebet af sclerose, Børge har været sammen med ham i Haslev, så vi blev budt indenfor, det var et ganske dejligt hus, det lå ikke så spændende, men jeg synes nu, det var meget bedre end sit rygte, men de havde jo dårligt vejr hele tiden deroppe sidste år. Der var rædselsfuldt i Gilleleje af sommergæster, men dejligt i Rågeleje. Vi kørte over Helsinge hjem, vi havde fint vejr på hele turen, men vi kunne se, det havde regnet her, og faster Karen Nørresø ringede for at få Kjelds adresse, og hun sagde, at det havde regnet 3 timer i Kbh. Gerd havde ringet i lørdags til forældrene, og meddelt, at de havde det dejligt, de badede, og Birgitte var en hel vandhund. Nu har vi fået den forfløjne ide, at tage op til dem i morgen, vi pakker madkurv og starter tidligt, og er hjemme igen til middag,

Kirsten og Lene skiftes til at køre. Bonde Jensens har også ringet i dag efter deres adresse, de ligger også på tur derop. Mine billeder var fine, det er så udmærket af studenten [dvs. mig].

Det var morsomt at høre om alt, hvad I har set, dog synes jeg, Karsten kunne have ventet med Mussolini til hjemkomsten, det havde været nok så praktisk.

Tirsdag aften [17/7]

I kan tro, vi havde en god tur til sommerhuset. Vi startede i gråvejr, der udartede til styrtende vande, da vi nåede Tåstrup og blev ved, til vi drejede af mod Nykøbing, så klarede det, og vi ankom dertil med sol bag slør, og så kom den frem bag sløret, og vi havde den dejligste eftermiddag. De blev noget forbavsede, Birgitte for os om halsen alle sammen og var ellevild, deres frokostbord kunne nok trænge til supplering, vi havde masser med og øller, og det forsvandt som dug for solen. De er så henrykte for at være deroppe, de har haft nogen sol hver dag, og de bader hver dag, Birgitte er fuldstændig vild, hun styrter i vandet så Kjeld må springe efter hende. Ulla har fået en sheik på 16 år, der afhenter hende til badning, en pæn fyr, de har truffet hinanden på minigolfbanen, så sommeren er reddet for hendes vedkommende, han er fra Kbh. og hedder Vagn Larsen. De gik nydeligt ved hinandens side ud ad grunden, ned ad vejen hånd i hånd! Darling 1 er solgt og revet ned, og der er kommet et nydeligt lille sommerhus i stedet for. Der var et ubeskriveligt rod i Kahytten, men når de bare befinder sig godt, må de om det, jeg ved bare, at jeg skal aldrig, aldrig bo sammen med dem. Vi tog derfra kl. 4, mor og Børge snorksov i hver sin liggestol, mens vi andre var ved vandet, vi havde ikke kørt et kvarter, før regnen styrtede ned igen, men herhjemme var der ikke kommet en dråbe, mens de har været ved at drukne i Bagsværd, jeg talte med Ingrid, de havde glemt tøj deroppe, som jeg spurgte, om de ikke ville hente i morgen aften og drikke en kop kaffe her, så de kunne få hilst på familien, det lod ikke til, at de havde tænkt på at røre på sig. Børnene der, er begyndt svømmeundervisning i friluftsbad i Bagsværd. Bliver det lidt konstant tørvejr, går Kjeld i gang med maling af vinduer. Vi kunne ikke finde spaden, men der var et ubeskriveligt rod i magasinet, så den kan nu godt kan findes under de geologiske lag, selvom Kjeld påstår, han har set efter den der. Sten var som sædvanlig vrøvlet og klynkende, ham er jeg ikke tilfreds med, bare han er rigtig rask, men nu skal han også til læge, når de kommer ind igen, det sker d. 24. Og nu har Mor set dem, og så tænker jeg, de er rejst forinden, det var skørt for en enkelt nat at ulejlige frk. Nøhr, men det har vi ikke snakket om.

Jeg ringede til fru Nørresø, hun ligger stadig i sengen, og i dag er moster Johanna blevet opereret. Krumstrupperne er vildt betagede af Birgitte, hun er også et dejligt barn. I dag havde Børge et forsinket fødselsdagsbrev fra Henrik, han er mægtig begejstret for tilværelsen deroppe på Grønland. De har 19 graders varme, der er meget varmt i solen, men vinden er kold, isbjerge svømmer ude i vandet, det virker nok lidt afkølende. Han var tre dage i Godthåb, opholdt af tåge. Jeres bogpakke er kommet.

I dag er det den 18. og jeg siger tak for brev fra Narvik, det er da helt utroligt, så hurtigt det er kommet igennem, jeg kan vist godt også sende dette til Narvik, og nøjes med et kort poste-restante til Boden. Måske får I de to breve samtidigt, men så kan I tage dem for fortsat roman.

Wehagerne er taget til byen, og mor læser avis, Lene har slået græsplæne, så der ikke findes et strå over en cm, og hun har ved hjælp af olie ordnet have-ligge-sofaen, at have hende i huset, er lige så godt som en altmuligmand. Hun kører også bilen bedre end Kirsten, der er ratgear, og den forandring falder Kirsten tungt. I går fik vi gulerødder af egen avl, de var mægtig fine.

Anita Dan telegrafist Herberts skib] kommer til Kbh. i aften, og da jeg antager, at Cedergreens sidder på Odden, tænker jeg, Herbert kikker herover, hvis han ikke bliver hængende hos Tovborgs. Vi har fint, fint sommervejr, strålende sol.

Vejrmeldingen var god, dog kunne vi øst-beboere vente en enkelt byge, men for mig er det såmænd vigtigere at sommergæsterne har tørvejr. Det er Kjeld og Gerds 5-års bryllupsdag i dag, den fejrede de i går med at gå på Strandlyst til amatøraften. Haven er dejlig, og stuerne har vi næsten ikke været i, og både Kirsten og Lene er vældig søde til at hjælpe med det lidt, her er at gøre, så det er helt ferie, betydeligt mere end når familien Kjeld er her.

Det lyder dejligt, alt det brevet fortæller, selv den tykke mand i sovekupe'en bliver nok humoristisk til sidst. Edvard Munch har også gjort indtryk på mig, er det ikke på Statens Museum, der er et meget smukt af en bro med nogle børn, eller er det damer, på.

Men så ved jeg ikke mere at diske op med, og I må fortsat have det bare bra.

Jeres Lillemor

Fra far

Tromsø 17/7 1962

Kære Snuser! Nu til aften nåede vi til Tromsø efter en meget lang, men smuk og indholdsrig tur med både frokost- og kaffepause undervejs. Denne gang var der kun en enkelt færgetur, og den varede højst 20 min. Vejret var til at begynde med fint med solskin over landskabet. Senere kom der nogen regn, som dog ikke generede os synderligt. I bussen var der lunt og bekvemt.

Aftenen før var Karsten som nævnt ude med et par unge. De drak først te på vennens værelse og begav sig så til byens fineste hotel, hvor en kammerat af de andre, en student som er natportier på stedet, skænkede gratis øl for dem. Derefter var der en forretningsmand, som uddelte chocoladestænger i stor udstrækning, så Karsten kom meget begejstret hjem kl. 1 om natten. Jeg må dog tilføje, at vi havde trakteret ungmøen på turen dertil. Her i Tromsø er der temmelig koldt, og det regner lidt, men hotellet er lunt (opvarmet) og 1. klasses. Karsten har kontakt til en ny, charmerende ungmø, som er med på turen og vistnok også student. De skal på tur i byen og om muligt se en hval blive flænset på et hvalskib. Jeg er dog bange for, de kommer for sent til det. Lidt før middag meldtes der, at hvalen var på vej ind i havnen, men da var Karsten så søvnig, at han faldt i søvn på værelset. Man får nogle mærkelige begreber om tiden på disse kanter, for selv midt om natten er det så lyst, at man kan læse i sin seng uden kunstigt lys. Midnatssolen har vi ikke set noget til endnu, men det lykkes forhåbentlig senere. Vejrmeldingen har bedret sig. Der loves temperaturstigning og skiftende skydække samt "stort sett pent vær". Deres stavemåde ser ser os mærkelig ud. Det heder "stasjon, sjokolade, sivilforsvar, sirkel" osv. hvis de da ikke bruger det nynorske. På postkontorerne findes 2 sæt blanketter, det ene på "bokmål", det andet på nynorsk. I morgen bliver busturen kortere, men i overmorgen skal vi vistnok køre 500 km. Busværtinden er en vaks og opmærksom studine, som studerer sprog og har gode muligheder for at gøre studier i marken. På vort rejsehold er følgende nationer repræsenteret: Danmark (vi er 6), Norge, Belgien, Frankrig, Italien, USA og Canada. Hils på det hjerteligste omkring dig. Håber alt går på bedste måde ud Udsigten. Her er vi all right.

Din Johs

Vi har allerede set flere samer med deres telte og dyr, de sælger forskellige ting ved vejene og blev fotograferet i lange baner af bussens passagerer. Når der er noget særligt at se, gøres der altid holdt, der er jo ingen tidstabel, som skal overholdes.

Fra mor

Torsdag d. 19/7 1962

Kære Johs og Karsten! Tak for brev fra Tromsø, det er da helt fantastisk, så hurtigt de går igennem, jeg så også Jeres fine Samer-kort til Elmebørnene, vi har nemlig været der til frokost i dag, og det var en frokost som på Kystens Perle, og vi spiste ude og havde det mest pragtfulde vejr, vi var der til en kvart i 6, og Kirsten, Knud og jeg gik tur, først langs søen til højre så ind i parken, han var i helt overdådigt humør. Efter den frokost drak vi kun en kop te herhjemme.

Fru Nørresø ringede, at hun havde talt med Gerd, de havde de haft gråvejr hele dagen, Linnblatte var kommet og blev der til søndag, selv kunne de ikke få Oluf tirsdag, så de kommer mandag k. 6, familien her rejser mandag kl. 12, og så jeg har bestilt permanentkrølning, så det passer mig skidt, jeg ville gerne have haft det døgn for mig selv, men det er der jo ikke noget at gøre ved. Tirsdag skal Gerd, Birgitte og fru Nørresø til Helsingør at se til moster Johanne, og Ulla passe Sten, fredag tager Gerd med barn herfra og ind til Pilealle [hos forældrene] det sidste døgn, Ulla skal ud med sin sheik, men hun og Kj. bor her om natten, og lørdag går det hjem til Ludvika.

Det er en skrækkelig vejrmelding i aften, men den holder måske ikke stik. Der var brev fra Helle i dag, men da det ikke egnede sig for offentligheden, puttede jeg det til side, og ingen ved det er kommet, bl.a. beklagede hun mig med alle mine gæster, og det ville nu være synd, for de er de mest fordringsløse og nemme gæster, og de erklærede i aften, at de havde aldrig haft så dejlig en ferie, jeg har bogstavelig også nedlagt alt arbejde, undtaget at sørge for mad, for der er ikke noget så fortvivlende som at se en værtinde flintre rundet og have travlt, og vi er kun i stuerne om aftenen. I morgen formiddag skal de til byen, og er vejret godt, skal vi til Dragør om eftermiddagen. Lørdag skal de + mor til middag hos frk. Nøhr.

Frederik bor stadig hos Margrethe, for i aften har han afhentet både mælk og smør her. Nå, men Helle har haft det mest strålende vejr, C.H. er hyggefar og nu forlyder det at en fredningslov er ved at gå igennem, så netop deres egn [i Vigsø] går ram forbi med sommerhusbebyggelse. Hun maler akvarel.

Mor har været på udflugt ned i enden af haven og siddet dernede, og der serverede jeg frokost til hende og mig, de andre var i byen. Der er ikke udsprunget georginer endnu, men rosen er dejlig. Jordbær er nede i 1,44. I morgen venter vi at se Lasse.

Helle havde på en eller anden forunderlig måde fået en ørentvist i konvolutten, den klistrede arket sammen, og var selv sagt temmelig fladtrykt. Jeg har hverken hørt eller set noget til Herbert.

Fredag [20/7]

Vejret er kedeligt, det har regnet stærkt i nat. Brev fra Bodil, at Lasse har fået værelse på Østerbro, så han slipper for at tage herind. Mor siger mange tak for kort i dag. Så er det sidste skrivelse. Ha' det godt begge to og mange hilsener fra mig.

Margrethe ligner sig selv, Lene kørte for mig, da jeg skulle byærinder, så kom M. lige ud ad sin låge, "hop ind", sagde jeg, "hvis du skal i byen", næ hun skulle til Kbh. men hun ville da gerne komme op ad Kirkebakken, da vi så kom dertil, sagde "De kører mig lige til Kildegårds Plads". Det undrer mig bare, at hun ikke skulle køres helt ind. Fra mandag rejser hun 10 dage til Bornholm. Hun kom med de lånte ting i morges og stod i den åbne dør og udbredte sig om, hvor travlt jeg måtte have det, jeg stod på gløder af skræk for, at der skulle køres op, det er da også upassende.

Der er kommet noget til hr. Tovborg fra Ortofon? Jeg bortlægger titler udenpå brevet, det forvirrer kun på poste restante-breve til udlandet.

Nu skinner solen og vi drager til Dragør.

Fra far

Alta 19/7 1962

Kære Snuser!

Siden jeg sidst skrev, er vi nået frem til Alta efter en tur, der navnlig i dag har været smuk og afvekslende. Vi har set mange samhytter og været inde i en af dem, endvidere stativer med fisk, der hænger til tørring i millionvis, samt adskilligt andet af interesse. Vejene er langt bedre, end jeg havde tænkt mig, og vi møder mange biler, som kommer langvejs fra. Jævnsides med stejle sneprydede fjæltoppe ser man også meget frodighed, men det hele er naturligvis ikke så langt fremme som hjemme hos os. Kartoffelplanterne er endnu ganske små, og tulipanerne står i blomst. Rejseselskabet, som vi deltager i fra Narvik og tilbage til Narvik igen, er kultiveret og stilfærdigt. Karsten finder sig godt tilrette i det, han sidder for øjeblikket og spiller skak med signora Maria fra Roma. Hende og en anden italienerinde har vi snakket en hel del med på en blanding af italiensk, fransk og engelsk. De er femmes savantes, den ene dr. med., den andet statsvidenskabelig. Vi taler i det hele taget efter bedste evne med udlændingene, selv fransk kaster vi os ud i, uanset at vore evner i den retning ikke er store. Nogle af franskmændene forstår også lidt engelsk, så lidt får vi da ud af konversationen. Der er navnlig en fransk professeur (folkeskolelærer), som formår at holde en hel forsamling i ånde, fordi han er så sjov og rund og trivelig. Der er også andre typer, som vi morer os over, særlig en canadier, der ustandselig skal have busturen afbrudt, for at han kan styrte ud og fotografere. Hotellerne vi bor på er gode, i aften har vi hver sit værelse. For øvrigt sover Karsten fra alt, min tilstedeværelse har han kun undtagelses mærket noget til om natten. Her i Alta er klimaet mildere end i Tromsø, hvor det var lidt barskt. Man kan klare sig uden overtøj på vejen, og hotellet er opvarmet, så vi lider ingen nød. Der er heller ingen, som er forkølede, og Karsten og jeg befinder os i enhver henseende udmærket. Klokken er nu nær ved 23 (n.t.), og solen står et godt stykke over horisonten. I morgen eller i overmorgen håber vi at få den at se som midnatssol. Helt oppe mod nord skal der være størst chance for det. Ja dette bliver nok sidste brev, jeg skriver fra Norge. Slutningen af beretningen må du have mundtligt. Og nu må du så hilse på det hjerteligste omkring dig fra Karsten og din hengivne

Johs.

Sign. Maria ville have Karstens navn stavet. Nu siger hun det fint. Mit er jo så ligetil, da jeg er pavens navnefætter.

Mor på Krumstrup

Mandag aften [maj 1964]

Kære Johs! Jeg kan allerede i aften sende en hilsen, for Lene kan få det med og sende det fra Århus, hun skal køre til Jylland med Henrik. Jeg synes, mor er meget svag, og nu har hun også lungebetændelse, det begyndte i går aftes med stikken i siden, og de måtte ha' læge, nu får hun indsprøjtninger af menighedssygeplejersken, og de giver hende noget kvalme, hun spiser også absolut intet, og kaster lidt væske op. Jeg fortryder i hvert fald ikke den afbestilte Wientur. Jeg synes fru Nielsen er guld værd, hun er så omhyggelig med mor, har en engels tålmodighed, og det gør da ikke noget, at hun er langsom, bare hun kan holde til det. Hun vil godt blive, bare hun kan få fri nogle dag omk. den 1., de tænker på at få frk. Steffensen, den anden sygeplejerske, de havde, og så tage fru Nielsen med frem og tilbage, når de skal herover d. 29. Tænk dig frk. [Bodil] Nøhr skal giftes til efteråret, den udkårne er noget yngre end hun, han er ved noget forsikringsvæsen, er ved at blive skilt, hans viv gav ham strygejernet i hodet, han har en datter på 18, som frk. Nøhr allerede er

på kant med. Men så holder Virum-paradiset altså op. Han skal ha' en pragtvilla i Bagsværd, han hedder Helge Brodersen.

Viggo og hans Inge er hjemme, hun er en pæn pige, de tager brevet med i aften, det er mere på vejen. Skovens har jeg talt i telefon med, de kommer her onsdag eftermiddag. Mor havde ikke feber i aften, men hun har ikke været vågen 10 min siden jeg kom i eftermiddag, men de siger, at hun var blevet klarere i hjernen.

Der var næsten ingen rejsende, og der var så smukt, her giver køerne mælk, så de har måttet låne spande på Forhåbningslund, her er jo vældig med græs. De kommer selv sjoskende hjem om aftenen, går direkte til Smededammen for at drikke og få fodbad, og så ind i stalden.

Mange hilsener, og pas godt på hinanden.

Jeres Grete – mor

Mor på Krumstrup

Tirsdag [maj 1964]

Kære Johs! Det er meget sløjt i dag. Jeg har sovet i værelset ved siden af mor i nat, for jeg tror nok, fru Nielsen var ved at køre træt, mor har for den sags skyld sovet hele natten, men med de mærkeligste lyde, der fik mig til at springe ud ad sengen i hvert fald de første timer, da Jer erfarede, at de egentlig ikke havde noget på sig, blev jeg liggende, men meget søvn blev det ikke til. Men nu er fru Nielsen frisk. Jeg ved ikke, hvad de skulle gøre, hvis de ikke havde hende om natten, men hun må ha' afløsning engang imellem. Til morgen var temperaturen på 36,5, hun sover og sover og lider ikke noget. Bodil har ringet og ligger på spring hertil, og det er der ikke noget at sige til, men vi gruer. Lægerne skal komme i formiddag. Bodils ophold de dage forleden herhjemme, havde nær slået benene helt væk under Kirsten.

Erhardt Mørk-Hansens kone, f. Clauson Kås, faldt pludselig død om i deres dagligstue pinse-lørdag [16/5 1964], ligesom børn og børnebørn indfandt sig på pinseferie, hende var jeg elev sammen med på børnehjemmet. Konen, der skulle være kommet her med de to drenge og bo ovre bag vævestuen, blev det ikke til noget med, efter at Grete havde fået et fuldstændig forvirret brev fra hende, der handlede om hendes dårlige nerver, så blev det til alt held afblæst.

Børge har det rigtig godt, i hvert fald ikke værre. I går tog mor i min trøje og spurgte, om jeg havde købt den i Aarhus, så sagde jeg, at jeg var ikke Bodil, og dertil sagde hun: Jeg kan såmænd ikke kende forskel på Jer. Og hver gang en af de unge var hos hende i går, troede hun bagefter, at det var en anden.

Dette er jo ikke særlig indholdsrigt. Jeg håber, I klarer Jer. Endnu kan jeg ikke sige, om jeg kan rejse hjem på fredag. Det er et kedeligt vejr, i går sad jeg lidt i solen i gården, i dag er det koldt, muntert er det hele ikke. Kan ud ikke ringe til Helle, og Karsten må være inde i sagerne, så han eventuelt kan give besked, om nogen ringer.

Mange hilsener Grete

Mor på Krumstrup

Søndag 1964 [maj 1964]

Kære Johs! Så er det søndag og situationen er sådan: Mor er meget bedre, hun kan bedre samle tankerne, og i går var hun oppe nogle skridt, og længere end til i morgen vil de ikke beholde hende på sygehuset, så i går formiddags kørte Kirsten og jeg ud til Christiansminde og aftalte med dem, at mor blev kørt direkte dertil fra sygehuset, vi så den stue hun kunne få, et dejligt værelse ud mod sundet i stuen, og de var så elskværdige at tale med, der skal hun blive foreløbig en måned, det er ikke værd at lægge planer for langt ud i fremtiden. Hun er selv ganske indforstået med det og glad for det. Det er ligesom hendes syn er ved at rette sig noget, for det var det, hun var mest ked af, tiden bliver jo lang, når hun ikke kan læse. I dag tager vi transistoren med til hende. Hun er så sød og taknemmelig for alt, hvad der bliver gjort for hende. Og det mærkelige er, at hun hører meget bedre, men det er måske det lille rum hun ligger i, der gør det. Men ellers kunne jeg ikke være her i et værre vejr, den stive østenvind går gennem huset, og de mellemliggende uopfyrede værelser er som isskabe, intet under, at mor har gigt, som hun for øvrigt ikke mærker det mindste til nu. Jeg kører med i ambulancen i morgen, og Kirsten kører bagefter, så vi kan komme tilbage igen. Med Børge går det godt, han skal op på tirsdag, og nok hjem inden påske. Lene ringer hver aften og udsteder bulletin, den dag jeg kom, havde Bodil ringet til Poul, og malet fanden på væggen, men det havde de heldigvis ikke ladet gå videre til Kirsten, vi var enige om at vente til Lene ringede om aftenen. Vi tilbringer aftenerne i Fløjen, for mors telefon er i stykker, mosegrisene har gnavet kablet over, de har lige fået jordkabel i stedet for luftdo. Og de er lagt i noget plastic, som grisene regner for dessert, så den kalamitet har de overalt, og de kan ikke finde, hvor det er galt. Så Pouls er også i farezonen. Vi så trekampen i aftes, tillykke, tillykke. Der var da fart over feltet. Per er lige kommet hjem fra soldatertjenesten, han er blevet svært loppet op, han er en pæn fyr. Viggo kom i aftes og tager af sted igen i aften, han er forvalter ved Faxe, og Karin ankommer i eftermiddag. Mogens + Merete traf jeg hos mor, den dag, jeg kom, de har Ole, Søs og Henrik hjemme i weekenden. De spurgte om Kirsten og jeg kom derned i går aftes, men det var ikke et vejr at køre ud i. Kirsten trænger vældigt til at stives af. Vi har det allesammen så godt sammen.

Hils Karsten og mange hilsener. Snus

Fra Helle i Schweiz

[Locarno] 5/7 [1964]

Kære Mor.

Tak for dit brev, der lige ramte Bosses fødselsdag! Det ar en særpræget fødselsdag. Han glædede sig enormt og startede med at råde hurra for sig selv kl. 5 om morgenen, og så gik det løs med boldspil, han fik en stor blå bold af Laurids, og spilledåse, der spillede ”Alle Vögel sind schon da” hundrede gange i træk. Efter morgenmaden vandrede vi med tykke sko på langsom to og sejt op i bjerget en times tid, til vi kom til en bred bæk der fossede af sted over stok og sten, og her gjorde vi holdt, tog alt det svedige tøj af og holdt vask i det kolde vand. Der er ubeskrivelig skønt med et væld af blomster og mærkelige insekter, - og det sjove er at børnene virkelig har sans for naturen. De får timer til at gå med at studere biller og sommerfugle. Ingvar med sine fem år gjorde sit bedste for at leve op til alderen, fik megen ros og strålede over hele hovedet. Vi kaldte ham ”femmeren”. Vi spiser en masse. Carl Henry laver maden med stor omhu og interesse, vi blir lukket ud af køkkenet, når han skal til at kokkerere. Når han er færdig, kommer han ud og spørger ”om det vil passe mig meget dårligt at spise nu?” Jeg maler akvarel om formiddagen og nyder at kunne sætte mig til bords, han sørger for indkøb, så jeg ved knap hvad menuen står på, men det smager fortræffeligt. Så drikker vi os en god rødvinsrus til og sover en herlig middagssøvn. Jeg laver kirsebærsaft til børnene, og vi samler brombær til marmelade. De har et stort værelse med egen indgang på loftet at regere i de enes som altid, når de er henvist til hinandens selskab, allerbedst, og

i øvrigt nyder de at Carl Henry har tid til at ta' sig af dem, Jeg tror ikke, han skænker Fælles-organisationen en tanke, han har den evne, når alle broer bagud er brudt (vi har ikke engang omadresseret vores post eller givet adressen til kontoret) at kunne ryste det hele af sig og virkelig nyde livet. Det er den ideelle måde at holde sommerferie på - og så dette vidunderlige klima! Jeg tænker med lidt bekymring på vores nye lejere, der kommer til bondegården i dag. Formodentlig er det koldt og blæsende, jeg synes næsten ikke det er værd at holde sommerferie i Danmark med de somre vi altid her - jeg skrev til købmanden i Vigsø og bad ham sende koks hen til dem efter at jeg havde læst dit brev. Vi har i øvrigt fået os nogle italiensk-schweiziske venner, en gammel vinbonde, der bor på aftægt hos sin søn og svigerdatter, som har to yndige sorthårede piger på 9 og 11 år. Da vi gik forbi deres hus i dag blev vi vinket ind og budt på druesaft og rødvin, jeg ærgrede mig over at jeg ikke kunne tale sproget for at skabe kontakt mellem børnene, Gertrud er helt syg for at vise pigerne sine dukker men konen inviterede børnene med op til køerne, der går i bjerget, og der er de nu. De havde en lang samtale indbyrdes om Gertruds hår, var henne at føle på krøllerne og fandt det meget bella, mens de var ved at flække af grin over hendes navn, som faldt dem umuligt at udtale.

Mandag morgen

Vi fik et kraftigt regnskyl i går aftes og nu til morgen står alt så grønt og friskt i solen. Ungerne er for længst nede hos det nye bekendtskab. Bosse kom ned fra sin bjergtur med la signora i hånden, pludrende af fuld hal, så det går fint. Jeg glemte at fortælle at vi forleden aften stegte høne på spid over grillen i den åbne kamin udenfor på terrassen, det var et dejligt måltid, skindet blev stift og sprødt som svær.

Carl Henry var ude på en dramatisk klatretur i går, godt jeg ikke vidste noget om det! Han kom til at hænge fast et sted, hvor han hverken kunne komme op eller ned og afgrunden lige under sig. Nå det lykkedes ham altså i løbet af et kvarter, hvor han havde tid til at tænke over hvor "søde og yndige vi var" at mave sig op over en fast kant. Det er de her dumdristige danskere!! Jeg har inviteret Heidi hvis hun kan løsrive sig fra Zürich et par dage, vi venter spændt på svar..

Ta'r du en tur til Krumstrup? Det må være enerverende at bo der, de stakler. - Hils Gerd og Kjeld og sig tak for den yndige natkjole de sendte Gertrud til hendes fødselsdag, den slanger hun sig i i de tessinske nætter.

I må ha' det så godt som muligt alle sammen.

Vær hilset af os. Din Helle

Fra Karsten i Rom til NATO-seminar 26/7 – 15/8 1964

2/8 1964

Kære far og mor! Som nævnt blev jeg vel modtaget af Ilja og hans forlovede, Karin, og hos dem boede jeg de tre løse nætter. Jeg sluttede sidst med, at vi ville besøge den forladte by, Santa Maria in Galeria. Det blev en oplevelse uden lige. Steder er ganske ukendt, og vi beså ruinerne med stor interesse. De ligger på en klippe og kan bedst sammenlignes med Olevano. Senere klatrede vi ned ad klippen til en å, der løber omkring den, og her fik vi verdens dejligste bad i en lagune dannet af et vandflad. Trætte og fuldkommen lykkelige blaffede vi om aftenen hjem. Den næste dag besøgte vi på samme måde Albanosøen, hvor en italiensk ingeniør, der selv var på sight seeing, gav os en større middag (kylling, mv.) og kørte os hjem igen. Endelig besøgte vi den sidste dag en by meget lig Olevano og nær ved. Vi tog over Tivoli og fik derfra en lastbil. At rejse på tommelfinger her er den letteste sag i verden. Den følgende dag tog jeg ud til mit nuværende hjem, hvor lykken ventede

mig i form af et enkeltværelse. Dagen brugte jeg til at hvile ud samt at se Thermemuseet, som jeg ikke så sidst.

Om morgenen d. 1/8 – altså i går – havde vi vort første møde. Vi sidder i en stor sal med NATO-stjerne og via tolke og høreapparater kan vi vælge mellem engelsk og fransk. Vi er nogle og 40 fra alle 15 NATO-lande, så I kan tro det svirrer med fremmede sprog. Om eftermiddagen var vi på bustur Rom rundt. Det er ikke den bedste måde at se en by på, men rent orienteringsmæssigt er det meget nyttigt. Om aftenen besøgte jeg Ilja. I dag har jeg været på heldagstur til en lille klippeby, Sperlonga. Den ligger ved vandet så vi badede dejligt. Efter middag kunne vi vælge mellem en bustur fra Sperlonga og at blive i byen. Jag valgte heldigvis det sidste og så byen, som er meget morsom samt så ruinerne af Tiberius' villa, selvom jeg måtte springe over hegnet p.gr.a. søndagen.

Det eneste minus er varmen. Sommetider kan jeg dårligt ånde. Jeg sveder konstant, men man vænner sig til det – sådan da. Jeg medsender et program. Som I ser, er jeg ordentligt kommet mellem hænder, men der er jo mange spændende udflugter, som f.eks. Napolituren (3 dage!) og operaen. Vatikanmuseet tror jeg ikke jeg vil se igen, så der bliver en halv fridag. Som I ser, har jeg det som blommen i et æg – om end kogt. Jeg er spændt på at høre om Jeres evt. rejseplaner. Mange kærlige hilsener fra Karsten.

Casa Internationale della Studente. Foro Italico. Mit værelse er nr. 79.

Fra mor på Krumstrup

Krumstrup Torsdag [aug.? 1964, af far påskrevet 1965]

Kære Snuser! Det er tidlig morgenstund, 18 gr. varme, og lidt tåge, der varsler en varm dag. Rejsen var fin, tog nr. 2 fyldte færgen, men da havde jeg fået plads på promenadedækket overfor en sød ældre dame, der kunne ha' spillet i en sketchs betitlet "Hvordan man skaffer sig enebord på en overfyldt færge", hver der satte sig, overfaldt hun med snak, hun startede med "Jeg kommer fra Korsør, så jeg skal ikke ha' kaffe", og så blev folk spurgt ud, så de rejste sig efter et øjebliks forløb, jeg undgik min skæbne, ved at sidde med min bog, men jeg læste ikke for at nyde hende. Hun var helt fantastisk.

Jeg tog bussen til Kværndrup, og der blev jeg modtaget af Grete og Karin, der er hjemme et par dage. Hun har malet al træværket på broen ved gårdsiden. Uden Grete ville jeg tro, Kirsten var rolig og afbalanceret, men hun gav en utrolig beskrivelse af hende, bl.a. sagde hun, at den dag, hun kørte galt med bilen, var hun i en tilstand, så hun aldrig skulle ha' haft lov at sidde ved et rat, hun kunne ikke gøre for, at manden kørte ind i hende, men hun havde aldrig tabt snøvsen i den grand, hvis hun havde været normal. Manden skal være på sygehuset i 4 måneder. Bodil var jeg sammen med ½ time efter Gretes beskrivelse, havde hun regeret og kritiseret, og været i totterne på frk. Nielsen, men de to damers (Grete og Bodils) elskov til hinanden kan være på et meget lille sted, så hvor meget man skal lægge i det, ved jeg ikke, Kirsten har ingenting sagt. Mor er meget forandret, og jeg tror meget svag, hun var ualmindelig klar i går, hun havde ligget og glædet sig til jeg kom, og jeg kunne fortælle hende om børnene, om det så var om Bernhard Olsen, så var hun klar over forbindelsen mellem ham og Børges bror. Hun er så sød og tilfreds, Kirsten siger, hun er mere tilfreds, end hun har været i mange år, og hun lægger planer for sin 85 års fødselsdag til næste år for i år kan hun desværre ikke samle os. Hun er så tynd og lille, jeg tror, jeg kunne bære hende. Fru Nielsen er de ved at brække sig af, samtidig med, at de ryster for, at hun skal rejse, men nu har hun fået afbetalt en hel del af sin skyld på radio, sovesofa og verdensatlas, men de mener, hun bliver til bunden er nået. Skør er hun, men ikke hvor sygeplejen ligger, hun sender alle de mærker ind, der findes i sæbe, vaskepulver osv., hun købte en kæmpe-Valo for at få mærkerne, den kostede 16,50

kr, så tilbød hun Grete valoen for ½ pris, og da Grete ikke ville ha' den, forærede hun den til konen, men hvad skulle de gøre uden hende. Fru Fogh er Kirstens altopslugende kærlighed, og efter Grete, var det ubeskriveligt forfærdeligt, da hun var her, for hende var fru Nielsen jaloux på. Pillerne var her i går aftes, de var godt fornøjede, og skal ha' Elisabet fra d. 27-2, hun er den røde snor i deres tilværelse, Mette havde præsenteret drengen for Mogens og sagt "det er dit andet barnebarn". De ville gerne ha' haft mig derned, men det tager alt for lang tid af de par dage, jeg er her, og Kirsten har ikke fået bilen endnu. Den var tilsagt på dag og klokketime til eftersyn i Svendborg, da den så mødte op, var den motorsagkyndige rejst på ferie. Så de kan være billøse længe endnu. Men det er måske et held i uheld, at Kirsten ikke skal køre en tid. Men tænk, om mor lå og led, hun har ikke en fornemmelse, hun nyder sin mad, hun nyder den friske luft, der kommer ind ad vinduet, og hun nyder et glas rødvin til måltiderne. Kirsten siger, at hun har 18000 om året, så pekuniært går det fint. Jeg tror ikke, de tager herfra til sommerhuset, Kirsten ville ikke få en rolig time. Viggo og kæreste har sagt ja til det afrikanske tilbud, nu venter de kun på myndighedernes endelige bestemmelse, så skal de giftes inden jul, om det går i orden. Det er på Blixens farm det skal foregå. Per kommer 8 dage hjem i næste uge, det går ham så fint i England.

I går aftes fik vi en lille bitte byge, men Lene ringede hjem, og det styrtede vande ned i Århus. De har haft kulde men næsten ingen regn her. Her er vandmangel. Man må kun trække i snoren for det større, og bad kan de slet ikke tillade sig.

Senere

Mor har det også meget godt i dag. Jeg har haft små ene-interviews med Børge og Grete, min virksomhed er nærmest som en "fru Ninis", eller hvad de her skrivende konsulentdamer hedder. Børge sagde, at Bodils virksomhed var ubeskrivelig, hun ville af omsorg, men denne temmelig misforstået, for Kirsten, sætte hende både fra madlavning og alt andet, lægge dem i seng kl. 10, så de var lige ved at brække sig af hende, og Grete fortalte, om et hysterisk anfald Kirsten havde haft, så hun havde stillet sig ned i køkkenet og skreget, så Poul var kommet farende ind ovre fra gårdspladsen, han kunne høre det helt derover, og det var lige efter det, hun havde kørt bilen, og Grete siger, at ved sammenstødet med knallerten, har hun vitterligt trådt på speederen i stedet for bremsen; så at manden var almindelig kendt for at være et fjollehoved, har frelst hende fra at komme i fedtefadet. Grete var faret derop i sin bil til assistance, og Børge var smækfornærmet over at hun ikke have taget ham med, så han ikke har talt til hende siden. Dette er ikke et sted man slår sig ned i uger, men en upartisk opmand er sikkert god i nogle dage.

Jeg håber, du klarer dig og huskede madkassen i køleskabet. Vejret er dejligt og vejrberetningen fin, og det glæder mig ubeskriveligt for Ribe og Vig. I dag har Knuds så været halvdelen af tiden ved Sortehavet. Mange hilsener Din Grete

Fra mor hos Kjelds i Sverige

Västerås Lørdag [17/10 1964]

Kære Johs og Karsten! Kun et par ord i en fart, Kjeld skal til byen, så der er en chance for at få dette i en putkasse.

Rejsen gik fortræffeligt, ingen tollemænd. Selv mine to kyllinger gled upåagtede igennem, dem turde jeg ikke mæle om til Jer, så ville I vel ha' troet, jeg blev hængt.

Vi var tre i sovekupeen, men jeg startede alene i Malmø, i den øverste køje, og en kardromal gjorde, at jeg ikke aner, når de to andre kom til, jeg sov uafbrudt til kl. 6½, så stod jeg op, for jeg syntes, jeg lå i en æske. Vi var 35 min. forsänat, jeg blev afhentet af Kjeld og de to små, stor henrykkelse.

Huset er pagtfuldt, jeg synes simpelthen, det er mere end de mange penge værd, men det er jo hverken helt eller halvt i orden, og jeg begriber ikke, hvornår de bliver færdig, og det sidste tekniske uheld var i går, da en tømrer slog et søm i et vandrør, vand under vasken, så gulvet måtte op, og nyt kan ikke lægges før om en måned. Børnene er søde. Omgivelserne eet pløre og murbrokker, men dejlig udsigt, og den bli'r jo, og det andet forsvinder. Jeg skriver snart ordentligt.

Jeres Grete - mor

Fra far på rigsdagstur til de nordiske hovedsteder

Hotel Continental, Stockholm 11/1 1965

Min kære viv!

Efter et vellykket besøg i Västerås er jeg nu nået til Stockholm, og jeg har i aften god lejlighed til at sende dig et par ord. Kjeld modtog mig på stationen, hvortil jeg ankom med kun et kvarters forsinkelse. Han var ved at komme til hægterne igen og har mandag genoptaget sit arbejde. Firmaets læge så på ham og gav ham nogle penicillin tabletter, som han skulle tage for halsen. De andre har det fint, og ungerne gav mig en hjertelig modtagelse. Her var om søndagen streng frost, men Kjeld og jeg vovede os alligevel ud på et par ture, om formiddagen i omegnen, om eftermiddagen i byen, hvor vi bl.a. så den pragtfulde domkirke, som Gerd endnu ikke har set indvendig. Kjeld ville absolut give mig et billedhefte om den, det kan du også få glæde af. Sneen var ikke høj, men mandag kom der mere. Vejret var i det hele taget ikke behageligt, men jeg var dog på ny en tur i byen. Så spiste jeg frokost med dem kl. 12 sammen med Kjeld. Efter at han var draget af, fulgte de andre mig lidt senere til stationen, hvorfra de drog videre for at besøge en dansk familie. Mit tog var noget forsinket, og jeg kom først til Stockholm ved 17 tiden, men det gjorde nu ikke så meget. Jeg sov noget undervejs og havde tid nok til at studere det stockholmske forretningsliv. Om mandagen stænger de store forretninger – derunder varehusene – først kl. 20, og ved tunnelbanen er der en hel underjordisk by, hvor man kan købe alt lige til kl. 22. Det er et fantastisk fint område, som vi ikke har magen til i København. Hotellet jeg bor på er også tip-top, helt nyt, uden dog at være i den prisklasse, som Australia i Vejle ligger på. Har naturligvis alle bekvemmeligheder. Selv vaskepulveret, som jeg ikke fik med hjemmefra, ligger der en pose af, og der er snor over badekarret beregnet til skjortevask.

Det er jo et herligt hus Kjeld har fået sig. Det er faktisk større, end jeg havde forestillet mig, når man tager alle de mange kælderrum i betragtning. Der bliver nu også meget at passe. Med de to ret aktive børn, der ikke altid forliges alt for godt, har Gerd faktisk nok at tage sig af. Undertiden kniber det også lidt med tålmodigheden, og så skælder hun mægtigt ud på ungerne. Hjemmets klima er dog god, man har indtrykket af, at de er tilfredse med hinanden og med tilværelsen som helhed. Med hensyn til hund er de kommet til den opfattelse, at kældernedgangen burde have været anbragt i entreen. Garderoben kunne de også have tænkt sig lidt anderledes, men det er jo kun småting. Jeg havde noget chokolade med til dem fra båden og efterlod en Azalie. Den var temmelig pebret sammenlignet med, hvad man giver for blomster hjemme hos os, men jeg syntes der trængtes til lidt kulør i stuen. Ellers er det næsten udelukkende grønne planter, de har.

I aften vil jeg hygge mig lidt og gå tidligt i seng. Fra i morgen tidlig vil det gå slag i slag. Jeg håber, du har opdaget, at jeg har lagt tobaksvarer i dækketøjskabet. God fornøjelse til festlighederne.

Tusinde hilsner til dig selv, Karsten og den øvrige familie fra Jeres

Farmand.

Mor til far i Sverige og Norge

[Brev til Grand Hotel, Oslo] Mandag [12/1 1965]

Kære Snuser! For at begynde, hvor du slap os, så hyggede gudinden sig svært i din seng, jeg efterlod hende for natten med begge læselamper tændt og en hoben billedbøger, og hun sov til kl. 8½, men vi havde også set en umådelig lang Alpe-bestigning i TV, som hun ikke var til at rokke fra. Og for blive ved TV, så lukkede jeg et øjeblik op for det, der hedder ”kig ind”, det Harriet Sc. brokkede sig over, det er under al kritik, og det fortsætter 16 lørdage endnu, den første der optrådte, var ham med de jeg ved ikke hvor mange villaer på Strandvejen og 8 biler, og ved du, hvem han er? Hr. Spies! Der var en, der skrev i læserbrev til Harriet S. at hun kunne jo bare lukke for sit TV, ja, det kan man, men det er da lidt trist at skulle gribe den udvej 16 lørdage i træk.

Nå, men Gertrud var mægtig sød, hun beskæftigede sig godt og kl. 16½ kom Helle og hentede os hjem til flæskesteg og tyttebærgrød, og C.H. var hjemme og var hyggefar i den helt store stil, han lavede flyvere til børnene af de gamle blade af kalenderen, og de var helt vilde. Helle fortalte mig, at de tænker på at give Bosse et andet mellemnavn, altså skulle Lauge skiftes ud, og det nye skulle være hans kaldenavn, jeg lod som om det var en nyhed, og spurgte med ikke uberettiget angst i stemmen, hvad de havde fundet på, hold dig nu fast – Marius, jeg spurgte, om de var helt vel forvarede, jeg gjorde sådan et vrøvl, at det måske kan få dem til at tænke sig om, Sigurd og Gregers havde også været på tapetet, og det var da lækkerbiskner ved siden af. Jeg har ikke engang fortalt Karsten det, for jeg håber, at det hele enten dør i stilhed, eller at de tager et af de andre navne. Jeg sagde, at kaldte dem ham Marius, så blev han Bosse for mig resten af mit liv.

Jeg havde brev fra Kirsten i dag, mor har det så godt som nogensinde, det er også som hendes hukommelse er ved at bedres. Så ringede Inger Werner, hun havde haft det godt hos Jørgen, særlig da Eva lagde sig til sengs med 37,7 i 2½ dag og var meget syg og måtte have læge. Men så havde Inger Jørgen for sig selv. Det var jo alt for smittefarligt at sidde på sengekant..

Men Hanne havde været ved at dø, mens Inger var væk. Per skulle i sejlklubben d. 29. og havde ikke fundet nogen, der kunne være hos Hanne, og havde glemt at sætte telefonen hen til hendes seng, inden han gik. Da han kom hjem kl. 11 fandt han hende bevidstløs, og hun kom omgående på hospitalet, og der var hun uden bevidsthed i 2½ døgn. Men nu er hun kommet hjem, hun havde fået et anfald, så hun ikke kunne trække vejret, og kunne altså ikke tilkalde hjælp. – De kan alle, undtagen Lasses elskede komme i morgen, så vi bliver altså 8, og fru Petersen kommer og tager opvasken. Vi skal have svinekam, ostepind og en kage, som jeg laver.

Jeg ringede til Judithe og sagde farvel til hende, og tilsyneladende var hun ved godt mod. Nu ringede Otto [Staggemeier], han have talt med Trysse [Flamand Christensen], og Jule [Judithe] skal indlægges i morgen og opereres, der menes, at de kan tage det, og så skal hun til efterbehandling, så går det måske en tid. Ser du, Trysse bliver 50 i år, d. 8, febr, Jeg spurgte, om der blev startet noget, man kunne være med i, hun ønsker sig en grammofon, og Neter [Thorborg] er den, der tager sig af det, jo flere, vi er, jo bedre kan den jo blive. Der skal vist være en lille intim middag, gad vide, om det udstrækkes til os, så kan jeg jo komme til Krumstrup med det samme. Den skal holdes lørdag. Men nu afhænger det vel lidt af Judithes tilstand. Jeg hørte i pressen om Jeres frostvejr deroppe, bare du ikke fryser om ørerne, sagde jeg ikke, du skulle have taget din kraniemuffe på?

Når så i morgen er vel overstået, begynder jeg at tænke på Karstens abegilde, der er ingen der endnu har sagt nej, om det så er Søs, så agter hun at komme, hun kommer fra klinikken dagen før. Jeg fortalte dig vist ikke, at jeg talte med Gersa [Keller] d. 8, det var hendes fødselsdag, Aage døjer med sit ben, hvor der ikke er ordentlig blodomløb, på grund af sukkersygen, det er da vist noget

temmelig slemt noget, mon ikke det er det, der kan sætte sig til koldbrand. Otto fortalte, at den lille Agnete har skoldkopper, men i mild grad, han synes, hun gør fremskridt. Søt har fået 15 i skriftlig, og Inger i Skotland har været til sin første eksamen i socialrådgivning, hun fik 53, og den bedste englænder havde fået 63. Otto har da også nogle glæder.

Vi har det værste sjaskevejr, mørkt og regn og søle, i går morges havde det frosset, så trappen var en sand glidebane, nu har Karsten renset den og fliserne ud til lågen. Han var hos Kloster i går aftes, han og den elskede var blevet sagt op, hvor de boede, lige på det tidspunkt, hvor han skulle have været til eksamen, så den måtte han opgive, nu har de fået to værelser i Hvidovre, er man forlovet, er det åbenbart det samme, som at være gift.

Knuds har jeg ikke hørt noget fra. Så skal du snart fra Västerås, hvor er jeg spændt på beretning derfra, måske ringer jeg til dem i aften. Alene vejret er jo spændende. Jeg har købt alt ind til i morgen, og Jørgen får jo et værelse som på hotellet i Ebeltoft omtrent, eget wc, bad og radio ved sengen. Det var et udmærket interview med Helle og to billeder måske ikke det kønneste, men ret karakteristisk, man tror, hun har grønlandsk blod i årene. Derimod var Gertrud ikke i avisen i går, men der skal have stået i lørdags, at hun skulle være frøken Fortuna [ved Koloristernes lodtrækning]. Det skrev Kirsten.

Nu sender jeg dette i håb om de vil lade det ligge til dig, til du kommer.

Mange hilsener din Snuser.

Skulle Neter ringe om gave til Trysse, var det så ikke passende at vi skrev os for 50 kr?

Fra far i Stockholm

Hotel Continental 13/1 1965

Kære Snuser! Jeg har igen en ledig stund og vil benytte lejligheden til at fortælle dig, at alt hidtil er forløbet fint. Riksdagsåbningen var en oplevelse, som vi havde lejlighed til at følge fra nærmeste hold takket være en første klasses placering. Bl.a. overværede vi jo lilleprinsens edsaflæggelse. Han anses endnu for et temmelig umodent ubeskrevet blad. Så har her jo været en del selskabelighed, men også udbyttegivende drøftelser som jeg selv deltog i og lærte adskilligt af. Desuden har jeg fået personlig kontakt med kolleger i riksdagen og med svenske politikere, af hvilke flere var meget charmerende. Sproget volder næste ingen vanskeligheder. De taler næsten alle tydeligt og distinkt. Mærkeligt nok synes de også at forstå, hvad vi andre siger.

Noget af det mest spændende under åbningshøjtidelighederne var en kyradserdeling, der i langskaftede støvler kom trampende gennem risksalen. De var små som drenge, hvilket var nødvendigt, da de skal kunne passe ældgamle vaskeskindsuniformer fra Carl den 11.tes tid. Den gang var gennemsnitshøjden meget lavere end nu. De havde til opgave – med dragne sabler – at stå vagt om Kungl. Majestät. I går aftes var vi efter fin middag i Operakällaren for egen regning i den berømte Bellman restaurant Gyllene Freden, hvor vi havde det hyggeligt og først brød op temmelig sent. I aften skal vi til den danske ambassadør, og så går turen med nattoget til Oslo.

Kærlig hilsen til Jer alle fra farmand

Fra mor på Krumstrup

Krumstrup d. 8/6 [1965]

Kære Snus! Det var en snild måde at kommer hertil på, jeg blev afleveret på stedet. Arkitekt Børge Kjær og deres sekretær fru Salsmark (sådan lød det), var med. B.K. er en hel fantastisk charmetrold og tænk, at gå ind som far til 4. Hans kone var hos Helle, da vi kom der, hun ligner en stor pige, yndig, og den ældste er 12, så nogen børnesko må hun da ha' trådt. Sekretæren var ingen charmetrold, men jeg tror ret betaget af sin arbejdsgiver. Hun skal være knald-dygtig. Hun har en mand og to børn, og de lever deres eget liv, de rejser på ferie sammen uden hende. Mor var alene med fru Poulsen, da vi pludselig tren ind ad døren, og det var lige ved at overvælde hende, Kirsten og Børge var i Odense for at sende Lene a'. Børge Kjær var meget interesseret i den gamle bygning, så vi var ude at se den fra havesiden også. Broerne er ved at falde sammen under en. Mor talte med C.H., men lidt hen på aftenen sagde hun "var en af dem da C.H." Men hun har det ellers rigtig godt. Vi lod, som vi ville i seng kl. 11, for at få hende af sted, så snakkede vi videre til kl. 12. Pigerne kommer i aften. Det er sørens, at jeg glemte, at der skal være barnedåb hos Jørgens på søndag, så de kunne ha' fået noget med fra os. Henrik skal sejle til New Zealand, det tager en lille måned. Elisabet havde været så møg-uartig, da Pillerne havde hende sidst. Hun medførte en stor bamse, og idet hun blev sluppet ud af bilen, for hun ind i badeværelset, postede kummen fuld af vand, og lagde bamsen i, og dyngvåd anbragte hun den i sin seng. Vi har lige drukket morgenkaffe på havetrappen, fru Poulsen sagde, at mor havde glemt, jeg var her, så hun skal blive i uvidenheden lidt endnu, dagen kan blive lang nok. En middagsstund skal vi til Skårup, deres grund er 770 m2. Vil du ikke gøre mig den tjeneste at ringe til fru Henriksen og spørge, om jeg kan få en tid f.eks. d. 23 juni, det er lige meget på hvad tid på dagen, jeg må have stabiliseret den stifttand inden sommerferien. Tlf. nr. står på tlf.-blokken. Men ikke før d. 23, hvis vi skal til sommerhuset, men det her vejr kan da ikke blive ved. Nu kommer posten her mellem 10-11, han er blevet kørende i gul postbil, så han medfører også pakker. Torskegildet på Aprilvej [hos Helle] var ikke vellykket, der var et hav af tallerkner med smasket torsk, og flere fremmede børn sad og spiste syltetøjsmadder. Gertrud var ved at knuse Børge K. til afsked. Mange hilsener, Snusebasse, jeg håber, du ikke har det alt for kedeligt.

Din Grete

Fra mor på Krumstrup

9/6 [1965]

Kære Johs! Så må du hellere få den lille daglige opstrammer. I går middag kørte vi ad smukke veje til Skårup og så deres grund. Skårup er en ualmindelig idyllisk landsby, og grunden ligger lige i udkanten, hvor der bliver bygget flere nye huse, men der er frit og dejligt, det minder noget om hvor Ida [Langballe] bor. Der er 2 km til Skårupøre, det nærmeste vand, og der er helt usædvanligt smukt, og kun en smuttur i bil. Om aftenen var Mogens og Merete her + Astrid og Mourits [Mørk-Hansen] og hans søster fru Boesen, hende med villaen ved Furesøen. Nu er den gamle læge død, der boede ved siden af hende, og hvis grund C.H. havde så meget vrøvl om, og enken bor der, og har solgt den halve grund, der netop var tale om + at fru Boesen har solgt den bid af sin, som C.H. gerne ville have haft med, til en arkitekt Søren Harboe. De lever for godt her på Fyn, Mouritz og Astrid er et par basser, Mogens er blevet en halv gang så tyk, og Merete ej at tale om, og Poul er smældfed. Nu er det pludseligt ikke sikkert, at Henrik kommer af sted, han er blevet tilbudt afdelingslederstillingen i Silkeborg, så nu spekulerer han stærkt over det, og det sidste ord var ikke sagt i Ny Zealand-sagen. På fredag biler de to M'er op til ham og bor der, og Mogens holder fødselsdag om lørdagen der, og så tager de sammen til barnedåb i Vrinders, det sker i formiddagsgudstjenesten og så er der middag k. 12, og så kører de hjem. Så har de i Vrinders været så snedige at tage de to bedsteforældre til faddere + en kusine til Mette, og bedsterne skulle de jo

ha' alligevel, så de bliver kun de par mennesker end ikke Oles skal med. Men når det er en årlig begivenhed, må de holde igen. Jeg købte, da vi kørte gennem Svendborg "Niels Holgersen", og gav Mogens den med. Så kan babyen underholde sig med den, hvis han keder sig i vuggen. Fødselsdagsgave til Mogens selv havde jeg med. Det er stadig skidt med Dres' ben, og de er bange for, det aldrig bliver godt. Per var hjemme, da jeg kom, han er vel nok blevet en pæn og gæv fyr, det er et helt forvandlingsnr. D. 20. juli rejser han pr. bus med sin landbrugsskole til Sydfrankrig-Schweiz- Italien-Tyskland i 5 uger. Viggo skal giftes 24 juli. Jeg har lige været i Ringe, alle adspredelser tages med. Børge blev kørt ned til pottemanden, hvor han lærer at glasere sine ting, de er nydelige. Han føler det bedre i sine ben, men se det kan man ikke. Fru Poulsen, der passer mor, er en af de få engle, der færdes på jorden. Vi har pragtfuldt vejr igen i dag. Håber alt vel hos dig. Di Snuser

Fra Bente til forældrene på vej til Israel

Århus-København den 24/6 1965

Rejs fugl, flyv! [Bente skulle alene til Israel]

Kære far og mor!

Skibet er netop sejlet, og jeg har lige vinket farvel til I to kære mennesker. Tak for en dejlig uge, jeg er meget ked af, jeg ikke kunne blive længere hjemme hos Jer – Jeg skyndte mig at gøre mig i stand til natten. Far, du er en stjerne (NB du også mor!) – at jeg således har fået fyrstindesuite. Jeg vil prøve at arte mig vel, og jeg skal nok – også i egen interesse – passe godt på mig selv. Nu håber jeg bare, I får en god sommer og får hvilet lidt ud. Jeg håber, du mor får de mørke rande under øjnene væk, og at du far får radbrækket nakken på en heldig måde. I må hilse Mogens og sige, at jeg synes, han er en herlig fyr.

Et kæmpe-takkeknus til Jer begge fra Jeres *altid hengivne* datter.

GRÆKENLANDSTUREN 1965 på motorcykel med Christian Vestergaard

Fra Karsten i Prag

Mandag morgen og aften d. 12/7 1965

Kære alle sammen!

Som den gode søn jeg er, må jeg vist hellere skikke jer et par ord om rejsen, altså: Velankommen til Varnemünde kludrede jeg i det og fik hotelværelse i Meissen (nær Dresden) til samme aften, i stedet for næste aften. Til trods for at vi straks opdagede misforståelsen, var en ændring umulig, og der var da intet andet for end at starte. Rejsen gennem Nordtyskland over Rostock var oplivende. Det vrimlede med mennesker og dyr – og flag (Østersøugen). Senere på eftermiddagen kom vi derimod gennem en lang række landsbyer så øde, som havde pesten hærget. Ved en fejltagelse kom vi ad en vej til Vestberlin, som vi af økonomiske og tidsmæssige grunde ikke ville besøge. Af den årsag så vi ikke Østberlin, men fortsatte ad motorvejen mod Dresden. Omk. 80 km derfra var vi så trætte og kolde, at vi ikke gad køre mere, især da klokken alligevel var for mange til at komme ind i vores Meissenhotel. Vi fandt derfor et rastested ved motorvejen og tilbragte resten af natten snorksovende i vores soveposer på to bænke. Jeg opdagede end ikke engang, at det på et tidspunkt regnede.

Om morgenen kørte vi dernæst til Dresden, den mest triste by jeg endnu har set. Ganske vist var det søndag morgen, men det var en mærkelig fornemmelse at køre i en storby omtrent uden trafik. Alle store bygninger som kirker, slotte mv. ligger i ruiner. Enkelte steder er end ikke brokkerne fjernet. Helt mod syd var alt langt mere velholdt, og at køre i Tjekkoslovakiet er en fornøjelse. I en lille by, Valary, gik vi ind for at få en kop kaffe – og så var spillet gående. Vi landede i et selskab af arbejdere, hvoraf enkelte kunne noget tysk. Mage til hjertelighed har jeg ikke mødt hos fremmede før. Vi blev overlæsset med gaver i form af øl, spiritus, middagsmad og sågar rede penge (45 kr). vort største (og eneste) problem var at begrænse gaverne antal. Til gengæld kunne vi give dem nogle amerikanske cigaretter og bic-kuglepenne, som de var helt pjattede med. (En pakke amerikanske cigaretter koster ca. 20 kr). En af dem var politibetjent og partimedlem. Han var fantastisk! I sku' ha' set ham trylle med cigaretter og knuder på lommetørklæder. At beskrive ham er ganske umuligt. Altid i bevægelse, snakkende, gestikulerende. Hen på aftenen kørte han og en kammerat med os til et hotel 10 derfra i Klabausky, hvor vi før vi så os om på ny sad bænkede, ikke med hver en øl, men med 7 halve liter til behagelig fordeling. En anden bød på en eller anden stærk drik osv. Det var en fantastisk dag. Da vi endelig ved halv et tiden kunne komme i seng, sov vi oven i købet helt godt.

Næste dag – altså nu til morgen – kom vores politimand og viste os omkring, gav morgenmad osv. Selv hotelværten har vi måttet love at sende et postkort fra Istanbul. Nu er vi i Prag, som er en livlig og spændende by. Alle vejene i Tjekkoslovakiet er kantet af frugttræer, bl.a. med modne kirsebær, så der får vi et velkomment kosttilskud.

På hele rejsen har vi ikke mødt skygge af uvenlighed – tværtimod, selv når vi kører på en fodgængerbro, bliver vi venligt vist til rette af en betjent. Turister er der næsten ingen af, og det er uhyre nemt at komme i kontakt med folk. Næsten alle er de kritiske overfor forholdene, strækkende sig fra ironi til stærk kritik. Som f.eks. en østtysk soldat, som fortalte, at han kun lærte russisk i skolen, russisk som han ikke havde brug for, eller den tjekkiske chauffør som fortalte, at der var mere politi end arbejdere. Han lod imidlertid ikke særlig trykket deraf – især da vor ven politimanden sad lige overfor. Overhovedet har jeg indtrykket af, at i det mindste den tjekkiske kritik nærmest er at sammenligne med vor hjemlige kritik af socialdemokraterne. Derimod er nationalfølelsen stærk. Især politimanden var ivrig efter at vise omkring mv. Interessen for Vesten er vældig. Uden fremmed valuta kan man kun købe østvarer, med valuta derimod alt, selv præsidenten blev jeg betroet. Jeg kunne have solgt mine cowboybukser og endog motorcyklen, hvis jeg ville. Priserne er temmelig høje selv for os med vores særlige turistkurs, men alligevel har jeg indtryk af, at der spises godt. Egentlig toldkontrol har vi ikke være udsat for, vi har blot skulle udfylde nogle papirer.

Alle ældre taler tysk, mere eller mindre. Med de unge er det værre; af fremmede sprog lærer de alene russisk undtagen på nogle enkelte gymnasier. Vejrmæssigt har vi været heldige, idet vi gennem Tyskland på lange stækninger kørte på endnu regnvåde veje, og på Sjælland så skyerne trække sammen bag os. Bortset fra en enkelt byge er vi således helt sluppet for regn. Turen gennem Tyskland var derimod kold – dette i modsætning til Prag, hvor vi færdes i skjorteærmer, selvom solen kun sjældent viser sig rigtigt.

Motorcyklen [en splinterny østtysk mz sport 150 kubik] har gået fint og vækker vældig interesse. I Tyskland fordi den alene eksporteres, i Tjekkoslovakiet fordi man kun kører Java, deres eget fabrikat. Trafikken er på landevejen ubetydelig. Biler er der især i Østtyskland få af, hvorimod motorcyklerne er talrige. Pokker sku' da rejse en omvej over kedelige (og farlige) vesttyske autostradaer, når man har mulighed for at rejse gennem øst, som er så langt mere fremmed og spændende.

Dagen i morgen tilbringer vi her i Prag, og dernæst rejser vi til Wien. Måske tager vi derfra til Budapest, men det er usikkert. Vil I skrive, kan I skrive til Thorborg, post restante, Split.

Kærlige hilsener fra Karsten

Hilse fra Christian.

PS. Jeg har glemt at fortælle, at vi var usandsynlig heldige med at få værelse i Prag. Det havde vi fået at vide var vanskeligt, men den første vi spurgte, viste os et ungdomshotel, hvor vi nu bor. Det er nyt og pænt, og et dobbeltværelse koster kun 38 tjek. kroner = ca. 19 d. kroner med vores turistkurs.

Hils Sven og Herbert og hvem I ellers møder.

Rijeka 16/7 1965

Kære familie og venner!

Da jeg sidst skrev jer til, var vi i Prag. Det er en dejlig by med masser af liv, små pubber og trafik. Alene er antallet af lysreklamer decimeret i forhold til København. Under et besøg i deres – i øvrigt imponerende kongeslot – blev jeg desværre syg, og resten af dagen gik med at brække mig og sove. Om aftenen var jeg dog atter frisk. Dagen efter fortsatte vi til den østrigske grænse ved Znojmo. Det tjekkiske landskab er frodigt og velplejet som det danske + floder og bjerge – havet. Fra Znojmo kørte vi til Wien, hvor vi fandt et ikke alt for dyrt hotel. Om aftenen kiggede på deres Tivoli, og næste formiddag gjorde vi nødvendige indkøb. Derefter kørte vi over Wiener Neustadt og Gratz mod grænsen ved den jugoslaviske by Maribor. Gratz er en dejlig by, som I engang burde besøge. Uden for denne fandt vi nogle høstakke, hvor vi redte seng. Men vi blev snart trætte af at lege raske spejderdrenge. Aldrig har jeg hørt så mange myg. Efter et par timers kamp besluttede vi da at fortrække – men ak. Christian havde tabt vores startnøgle – den første var allerede smidt væk. Vi var temmelig blege. Det var mørkt, nøglen kunne ligge på et stort areal med halm, og motorcyklen sælges ikke i Østrig. - -- Pludselig fandt Christian den, miraklernes tid er ikke forbi endnu. Derefter fortsatte vi til det blev lyst. Vi var da nået til syd for Ljubjana, hvor vi fandt en græsbevokset klippe. Her sov vi fra 5.30 – 10.

Rijeka 17/7

Turen gik så til Rijeka, hvor vi bor i et studenterhotel på en 8-mands stue. Det er gevaldig billigt – og primitivt. Om aftenen købte vi noget rødvin, som vi drak sammen med andre af herbergets lystige svende. Det hele endte med – naturligvis – at vi gik i vandet. På vejen mødte vi en større flok unge jugoslaver, som så ret vilde ud. De var i badetøj og rødvinsflasker samt guitar. Dem sluttede vi os til, og før vi så os om var et af badehotellets låger nedlagt, og vi svømmede i Middelhavet – ikke nogen dårlig fornemmelse. Det var i øvrigt nogle flinke fyre, som gav rødvin. Nu til morgen kører vi lidt længere mod syd langs kysten. Vejret er, som det bør sig ved Middelhavet.

Mange kærlige hilsener fra Karsten

Dubrovnik 20/7 1965

Kære alle sammen! Tak for dit kort som jeg fik i dag, mor. Opatja [hvor mor og far skulle til] ligger lidt nord for Rijeka, hvor vi boede to nætter. Vi har ikke været der, men jeg kan ikke tænke mig andet, end at der er rart og fredeligt.

Vi blev en dag mere i Rijeka end beregnet, idet det regnede gevaldigt. Der blev dog lejlighed til en dejlig bjergtur, og om aftenen var vi i byen. Næste dag kørte vi til Zadar. Det er en dejlig by med smalle gader og bymure. Også der fandt vi et studenterhjem. De er rørende billige og udmærkede. Dette var en skole, vi havde eget værelse med mulighed for styrtebad ol. – det hele for ca. 4 kr. pr. næse. Om mandagen var der marked – sikken en vrimmel. Det var mægtig skægt. I ville ha' slikket jer om munden ved at se alle de udskårne trædyr og kulørte tæpper. Samme dag kørte vi til Split, her fandt vi også et studenterhjem. Byen er mere international end Zadar, men jeg gik en dejlig tur i små menneskefyldte gader om aftenen. Efter en lidt over 200 km lang tur er vi i dag nået til Dubronik – vistnok civilisationens sidste post i Jugoslavien. Her er intet studenterhotel, så vi har lagt vort underlag på en campingplads, hvor vi kom ind, da igen drømte om, at vi ingen telt havde. Her ligger jeg nu i skumringen og skriver, mens Christian vasker skjorten. Vejen hertil har været den smukkeste i Jugoslavien. I Dubronik har vi ikke været endnu, men den er vist morsom – helt indesluttet af bymure, som den er. Vi vil nok køre ned at se til den i aften.

Med hensyn til Ilja [han og Karin skulle også til Athen], så vil jeg lægge en besked i "American Express" til ham, når vi selv ved mere. Vi har opgivet indtil videre at tage til Istanbul – det kniber lidt med økonomien. Næste brev kan derfor stiles til Athen.

Jeg stiler dette brev til dig Helle, hvis ikke far og mor der her, vil du så sende det videre til dem.

Nu går vi. Mange hilsener fra Karsten

[Uden på konvolutten]. Jeg er endnu i Dubronik, den er edder go'. En hel fæstning med smalle gyder osv. Lige over vort hoved flyver en eller anden satellit adstadigt.

Titov Veles d. 24/7 1965

Kære alle sammen! Jeg sluttede sidst i Dubrovnik. Den ligger beskyttet bag hvide bymure, en farve alt er holdt i. Vejene er anlagt geometrisk, smalle, fyldte af liv og vasketøj. Men ikke som i Napoli. Alt er rent og velholdt, hver en dør er et lille kunstværk. Mange kirker, helt forskellige fra de italienske. I en klostergård hang modne appelsiner. Vi tilbragte aftenen og det meste af næste dag med at gå og indånde atmosfæren. Om natten sov vi på jorden på en campingplads – det var udmærket, blot vågnede jeg op med ikke mindre end 15 flotte røde loppestik på maveskindet, en prydelse jeg stadig kan fremvise. Hvert især klør som bare fanden, hvis jeg af vanvare rører et af dem.

Jeg glemmer, at vi om aftenen var ude at svinge træbenet under den frie himmel i Dubrovnik. Jeg dansede bl. a. med en jugoslavisk pianistinde, som også besøgte byen. Hun var meget forfinet og gevaldig sød. Talte fransk som jeg, så vi havde en indholdsrig samtale – je pense – øh-bøh. Lidt fik jeg dog at vide. Man kan vælge mellem engelsk, tysk og fransk i skolen – og det er da også forbløffende, at vi langs kysten mødte børn, som talte udmærket engelsk. Alene i Beograd med under 1 mill. indbyggere læser 80.000 studenter. Det skal nok blive til noget en gang. Hun fortalte også, at kirken kun har ringe interesse bl.a. de unge – og det synes eg er et godt tegn.

Efter Dubrovnik kørte vi til Kotor, den sidste kystby. Vejen var stort set asfalteret, men hullet og smal. Omgivelserne derimod smukke, turisterne få. Et sted måtte vi sejle – båden var to motorbåde med fælles dæk. Kotor er en skæg by. Smalle gyder bag bymure der rækker helt op til toppen af et højt bjerg. Ad disse mure har man så under kamp med arvefjenden, tyrkerne, kunnet trække sig op til en fæstning. Vi gik en del ad vejen derop og nød udsigten over Kotorbugten. Vi boede privat i byen, det var ret dårligt. Som sædvanlig – havde jeg nær sagt – virkede vandet ikke mv. Overhovedet er de sanitære forhold hernede ikke efter danske forhold. Wc-papir mangler overalt,

og wc'erne er snavsede. Bruserne bruser i alle retninger osv. så det kan godt være at du far skal vente lidt med at rejse langt ned.

Turen fra Kotor mod Titograd var helt usandsynlig smuk. Vejen slyngede sig i skarpe sving op ad bjerget med stadig videre udsyn over kysten og alle dens bugtninger. En lodret stigning på 1247 m lige fra havet. Selv oppe nær passet lå en skole. Vi havde tænkt os at forsøge at komme igennem Albanien, men så skulle vi have skaffet visa hjemmefra. I stedet kørte vi til Titograd, en helt ny by i moderne stil. Der bygges meget på tynde piller og tilsyneladende meget spinkle broer over brede kløfter. Fra Titograd kørte vi over Kolasin til den lille landsby Andrejevica. Vejen til Kolasin var en omvej, men af en eller anden grund asfalteret. Herfra begyndte imidlertid løjerne. Jeg har aldrig tidligere vidst hvad ordet STØV egentlig indebærer. – Nu ved jeg det. På nær en enkelt kort strækning har hele vejen til Skopje været støvveje. Støv, let som fnug, som hvirvles op af enhver bil og ligger som en flere hundrede meter lang hale efter den. Støv i munden, i øjnene, overalt i bagagen. Støv i alle motorcyklens dele. Bevar mig vel. Og det er en med fedt rødt afmærket hovedvej. Vej 14 ville klare sig med glans i en kvalitetskonkurrence. Turen fra Kolasin til Andrejevica var i det hele taget streng. Vi kunne kun køre ganske langsomt, dels på gr. af vejens kvalitet og dels fordi vi bevægede os opad mod et pas i 1598 m.'s højde. På vejen standsede jeg ved nogle zigøjnerdrenge, som vi nær aldrig var sluppet fra igen. Da vi nåede toppen blev det mørkt. Jeg er glad for, at I ikke kunne se os under nedturen ad snoede serpentinerveje med grus og huller i buldermørke. Det var svært rart at komme indendørs i et lyst hotel med vand. Det var den 22. Turen fra Andrejevica til Kosovska Mitrovica var helt fantastisk. Først kørte vi over Cakorpasset i 1849 m.s højde, stadig ad grusede serpentinerveje. Trafikken er meget ringe, består mest af lastbiler og busser – væmmelige busser, støvende og svære at komme forbi. Udsigten var pragtfuld, og vejen blev ikke mindre smuk, da vi var kommet ned igen og kørte i en bjergkløft. Her begyndte folkelivet at blive orientalsk præget, især da vi nåede Pec, en spændende by. Minareternes spidser rager op over en broget forsamling af lave huse, bygget af soltørrede lersten, træ og tegl imellem hinanden. Nogle af vejene brolagte, andre asfalterede, de fleste grusede. Langs vejene ofte vandløb. I bymidten som sædvanlig høje, moderne huse. Næsten al trafik foregår til fods, til hest eller til vogns med heste eller okser forspændt. Alle mennesker færdes ude, her og der myrer en bil sig båttende frem. Motorcyklen vækker furore, hvor vi kommer frem kigges der, vinkes, stimles sammen. Ofte 20 mennesker der diskuterer. Ham der kan tysk spørger: danska? Og meddeler resultatet videre. Det vrimler med børn, gerne en hale efter os, når vi går omkring. Mennesketyperne er fantastiske. Huden brun og hos de ældre solgarvet. Klæderne helt fremmedartede. Bukserne ofte filt syet sammen med lærredsstrimler. Vest med guldlænke til uret. Hvid filtkalot eller turban, dog ikke så stor som de indiske. Således er Pec og således er alle byerne her omkring også Kolsovska Mitrovica, hvor vi overnattede. I Pec besøgte vi et græsk-katolsk munkekloster med en kirke berømt for sine freskomalerier. De græsk-katolske kirker har ikke spir som vore, men kupler, en kuppel for hvert af de tre sideskibe. De er særprægede og smukke. Munkene er langskæggede som Macharios og bærer rund kalot. Denne klosterkirke var helt overmalet med tætte farver. Forgemakket mørkt. Skibene oplyst kugleformet fra kuplerne – lys spillende i guld og farver.

På vejen fra Kosovska Mitrovica til Skopje var vi heldige at komme ind i en Minaret. Vi standsede i en lille by, dels for at få vand, dels for at fotografere en Moske og en græsk-katolsk kirke liggende ved siden af hinanden i skøn forening. Vi pegede på vanddunken, og en mand fra opløbet førte os ned under moskeen i et sandt menneskemylder i mørket. Her stod en mand i midten og trak koldt vand op til en skål, som alle drak af. Vor ven skubbede sig frem, alt imens han forklarede en hel masse, hvori ordet "turister" ofte forekom, således fik vi fyldt vore dunke. I minareten havde der netop været gudstjeneste og på trappen stod nogle præster, fornemme i sort med hvide flipper og paraplyer, alvorlige og talte, vi pegede på os og derpå på indgangen og en skægget gamling viste os

ind i forgemakket og pegede på vores sko, som vi tog af. Derpå gik vi ind. Det var en ganske almindelig landsbyminaret, men hvor var den smuk. Et lyst kvadratisk rum, hvidt med vægmalerier og hele gulvet dækket af masser af små ægte tæpper. En balkon velsagtens til koret, lavet af malet træværk. En med plys i mange farver beklædt trappelignede genstand der endte i et slags forgyldt tempel. Dertil mange andre dikkedarer. Vor ven læste på arabisk, bagfra, nogle mærkværdige kruseduller på nogle billeder forestillende, forstod vi, dels de hellige byer, dels profeternes rækkefølge med Allah i spidsten.

Nær Skopje var vi ude for et mindre uheld: jeg var ved at overhale en tjekke på knallert – en af de ganske få turister vi har mødt – da han pludselig slog et mægtigt sving for at komme uden om et hul i vejen. Resultatet var at både han og vi stod på hovedet ned ad en skrænt med græs. Der skete ikke noget. Vi måtte ofre en dollar for at få rettet en fodhviler og få smurt en smørekop, intet andet.

Skopje er næsten genopbygget [efter jordskælvet 1963]. Nogle minareter mangler endnu spiret. Banegården ligger i ruiner og posthuset er endnu af træ. Desuden mange tomme pladser og revner i murene.

Fra Skopje kørte vi nu denne eftermiddag ad en glimrende motorvej til Titov Veles. Hvor vi nu har vasket støvet af os og vil gå ud i byen. I morgen kører vi til Grækenland. I Athen vil vi opsøge Bodils adresse. [Bodil Tovborg-Jensen?]

Mange hilsener fra Karsten

Athen 27/7 1965

Kære mor og far! Jeg sluttede sidst i Titov Veles i Jugoslavien, 60 km fra Skopje. Samme aften, som jeg skrev, mødte vi en ung jugoslavisk geologiingeniør, som talte engelsk. Han fortalte en masse om Jugoslavien og gav øl i flere omgange – mægtig flink fyr. Hans arbejde bestod i at finde mineraler i bjergene. Nu lå han i nogle meget uvejsomme bjerge i Makedonien. Han havde der været udsat for både giftslanger og noget i retning af skorpioner – og en bjørn, som have givet ham lejlighed til at nyde udsigten fra et træ i 2 stive timer. Han var meget begejstret for Tito og systemet. Derimod kunne han ikke lide russere og især tyskere (de havde dræbt begge hans forældre). 10% af den jugoslaviske befolkning blev dræbt under krigen. Partisanhæren, Titos, bestod af 500.000 veltrænede soldater. Han var meget positiv overfor Vesten i øvrigt. Albanere og kinesere stod han derimod uforstående overfor. Hans syn på Jugoslavien og nabolandene var ganske morsomt. Han karakteriserede de første som lidt dovne, måske ikke særlig livlige, men ærlige. Italienere og grækere holdt han meget af for deres ilterhed og musikglæde. Begge lande havde han besøgt. Her oppe i nord var vi arbejdsomm4e, men ikke nogen store kavaljeros. Bulgarien var den store konkurrent mht. turister. Desuden fortalte han om uddannelse og de forskellige dele af Jugoslavien. I Slovenien var pigerne således friere og det søde liv florerede på trods af regeringens ønsker osv.

Turen videre gennem Makedonien gik gennem et utroligt øde landskab. Nogle steder tørre marker, hvor der høstedes med le og sine steder segl(!), andre steder var der lutter bløde bjerge, bevokset med tørt græs og jord og nu og da lave buske. D. 26. kom vi da til Grækenland. Det nordvestlige Grækenland er utrolig kedeligt, fladt som en pandekage, med varme marker. Vi nående Larissa om aftenen. Næste morgen kørte vi til Athen. Vi passerede Thermopylæ nedefra. Stejle skrænter lige ned til sletten. Stakkels persere. Om aftenen nåede vi Athen. Vi fandt et ungdomsherberg, hvor vi efter nogen parlamenteren fik lov at sove på taget. Det viste sig imidlertid, at vi skulle have vandrekort – og det havde vi naturligvis glemt. Vi var såedes nødt til at klatre ud ad et vindue og op på en stige som førte op på et andet og højere liggende tag på bygningen. Her sov vi glimrende som blinde passagerer hele natten til solen vækkede os. Så gik vi ned og mængede os med de øvrige indvånere. Her så vi en gammel ”Berlinger”, som fortalte om regeringsvanskeligheder i landet.

Næppe var vi da heller nået ned til posthuset, (hvor der naturligvis ikke var post til nogen af os, - mærkede du snerten mor?) før vi var midt i en generalstrejke og kæmpedemonstration. Det vrimlede med mennesker, og højtalere skreg ud over pladsen. Jeg spurgte en intellektuelt udseende fyr om, hvad det drejede sig om, og så begyndte en ny stor oplevelse. Det var en demonstration mod kongedømmet, amerikanerne, NATO og Novas, og for Papandreos. Vi fik det hele oversat, og snart var vi et helt selskab bestående af græske studenter, 2 af han– og 2 af hunkøn – eddersøde. Alle var meget ivrige demonstranter – og tror jeg med god grund. Styret har vist ikke meget med demokrati at gøre. Her i Athen er det bestemt ikke nogen fordel at være Anne Maries landsmand. Kongedømmet er hadet, og netop nu er situationen på kogepunktet. En student sagde, at de levede på en vulkan – revolution var ikke usandsynlig. Der har været demonstrationer næsten hver dag. For 2 dage siden blev en student dræbt af stokkeslag. Hans billede blev vist overalt. Vi så billeder fra hans begravelse. Gaderne var fyldte – det må ha' mindet om begravelsen beskrevet af Christian Christensen ["En rabarberdreng vokser op"]. Også ved denne demonstration var der masser af mennesker – mange, mange tusinde – og det til trods for at radiospeakeren fortalte, at kun ganske få sluttede sig til den. Løgn fra ende til anden, beregnet for resten af landet. Pigerne var medlemmer af en venstreorienteret studenterorganisation, og de viste os kontorerne. Gangen var prydet af studenter som politiet havde dræbt. Hvorfor fanden kan de kvajpander ikke holde sig i baggrunden. I dag var de blevet forskrækkede efter mordet, og alt gik derfor fredeligt for sig. – Selvom mange lyste af had. De kom gruppevis med skilte fra den by eller den fagforening de tilhørte. Folk gav plads for processionerne, mens de med faner og knyttede hænder gik skrigende frem. Jeg ville nødig være politibetjent der – men de holdt sig klogelig borte. – Efter at have set kontorerne inviterede en af pigerne – skæppe sød – os hjem til sig at spise. Her gav hendes forældre os en mægtig middag, vi trillede fra bordet. Hendes far havde været fængslet 5 år og en af drengenes far 6 år for politisk virksomhed. Jeg giver ikke en døjt for kongedømmet her. Desværre kunne hendes far ikke engelsk, men med hende som tolk gik det. Jeg tror han var helt rigtig. Vore nye venner skaffede os dernæst et billigt hotel. Det er på taget af en bygning med elevator. Her sover en masse studenter på gulvet – bl.a. Ilja og Karin, ja verden er lille. De var naturligvis kommet til Athen samme dag, som studenten blev dræbt. De have fået tåregas i øjnene og det hele. Nu ligger vi på taget med mange sjove mennesker, strømåtter over hovedet, bruser, retsina (græsk hvidvin med harpikssmag) og Uso (=Pernot). Det er lykken!

Vejret har gennem hele Jugoslavien været tåleligt tempereret. Her i Grækenland har det imidlertid været meget varmt. I dag endda med rekord – men det går. Taget vi ligger på vender lige ud mod Akropolis, som vi ellers endnu ikke har besøgt. Det venter vi nok med til i morgen, hvor vi igen skal være sammen med vore græske venner og veninder.

Jeg er fyldt med soleksem. Hvad kan jeg gøre ved det? Ja, der er så meget, der bør skrives, men det er uoverkommeligt – blot dette, vi er misundelsesværdige!

Mange sønlige og kærlige hilsener fra Karsten. Skriv snart!

Jeg håber I kan læse skriften. Det må nødvendigvis gå lidt stærkt. Snart kommer Ilja og Karin, og så skal vi ud og spise.

[Uden på konvolutten]

Og så sagde jeg: En terrasse med udsigt til Akropolis, som er ganske nær ved os. – Under 4 kr. pr. nat og bruser. Som jeg skrev drikker vi Uso. Det er skide stærkt og dejligt. – Christian har netop af samme grund tabt hele sit barbergrej. Vi har endnu ikke været ude for et eneste toldeftersyn.

Athen 29/7 1965

Kære far og mor! Som I ser lider jeg af skrivekløe, men der er så mange indtryk, som jeg gerne vil nedfælle, mens de er friske. Tak for jeres brev, som jeg fik i går, onsdag. Der var jo både surt og sødt. Knuds dårlige vejr undrer mig, men det har nu nok bedret sig under den sidste del af turen. Vor beslutning om ikke at tage til Istanbul var nok mindre betinget af ømme numser end af tidsmæssige og økonomiske betragtninger.

Samme aften som jeg sendte det forrige brev afsted, var Ilja og Karin ude af byen. De mødte en journalist, som netop var blevet frigivet af politiet efter demonstrationerne. Han havde været fængslet en uge, havde i flere dage ikke fået mad, var blevet tæsket og havde måttet løbe spidsrod imellem to rækker slående betjente. Han var således prydet med blå øjne mv. – og han havde blot været ude for at skaffe oplysninger til sit blad. Samme aften tilbragte jeg diskuterende på vores tag. Her er et mægtig sjovt liv oppe. Næste dag – dvs. i går – var vi sammen med Ilja og Karin om formiddagen. Derpå tog de ud til en ø, Zamos. Vi skal mødes her på taget i beg. af august, hvis vi ikke finder på noget andet. Kl. 5 mødte vi efter aftale de to græske piger, som fulgte os til Akropolis og i øvrigt fortalte os om græske forhold mv. Det var en udmærket aften. Akropolis imponerende. Senere på aftenen gik jeg ud for at finde Hans [Tovborg Jensen] og Helles hotel. På vejen hjem kom jeg over Omoniapladsen, den største i Athen. Her demonstrerede en flok unge for Papandreou. De blev hurtigt splittet af politiet, men kun for at samles på et andet hjørne igen. Jeg tror aldrig, at jeg har set så meget politi før. De går rundt i grupper på 100-200 mand. I morgen skal vi sammen med pigerne deltage i en studenterdemonstration foran universitetet, og på søndag er vi inviteret til middag hos en af dem. Derefter skal vi alle på biludflugt ud til en badestrand. Jeg gad vidst, hvornår vi kan løsrive os fra Athen. I dag har vi tænkt os at opsøge Hans og Helle, som må være ankommet kl. 2 i nat.

Eftermiddag

Hans kommer først i morgen. I stedet gik vi på nationalmuseet – to do our duty. Endnu engang, hvor er verden lille. Hvem stod foran museet: en af mine græske NATO-venner. Han var fyr og flamme og gav en glimrende middag. Vi fik talt en del politik. Det var interessant at høre kongetro argumenter, selvom de forekom mig uholdbare. Han fandt, at kongens magt betød en sikkerhed for demokratiet derved, at han kunne afskedige en statsminister, hvis denne handlede i uoverensstemmelse med folkets vilje. At en sådan afskedigelse snarere ville følge – og faktisk netop har været forårsaget af – en privat uoverensstemmelse mellem konge og regering, erkendte han ikke. Vi aftalte, at vi ved lejlighed skulle ringe til ham; han ville så vise os byen. Godt at have venner på et ellers fremmed sted. Desværre har vi måttet forlade vores tag et par dage p.gr.a. et engelsk selskab af unge. I stedet har vi fundet et andet på nabohotellets tag. Det koster det samme, men er ringere, så vi vil snarest flytte tilbage. Har forstuvet foden lettere på Akropolis i går. Det generer mig lidt. Det er synd med kortene i Istanbul, men det får være.

Aften

Har tilbragt aftenen med i al ensomhed at gå tur i byens orientalsk prægede del og op til Akropolisklippen. Udsigten over byens myriader af lys er fantastisk. Så langt øjet rækker ses lys kun afbrudt af mørke pletter, klipper. Disse tvinger byen ind i mærkelige, amøbeagtige bugtninger. Jeg sidder i en liggestol. For næsen af mig ligger Akropolis, oplyst på sin klippe. Ved min side står et svingende bæger Retsina, den specielle græske vin, lagret i fyrreskåle og derfor med en ram harpikssmag. Smager måske ikke egentlig godt, men giver i forbindelse med den blandede musik fra talrige orkestre en særlig stemning. Jeg føler, at jeg har været væk de sidste 20 år og ønsker at forblive her de næste 20 med. Om natten sover jeg iført underbukser og lagenpose – udendørs! Vågner tidligt ved solens varme.

d. 30/7

Ja, god morgen igen. Har sovet glimrende. Efterhånden har vi helt vænnet os til at sove på denne måde. Christians hånd er nu for 3. gang hævet siden Østtyskland, hvor han fik et eller andet stik. Det er mærkeligt, det kan blive ved. Min fod er også hævet endnu, men den er mindre øm. Nu kommer Christian med mælk og brød. Han har glemt alle vores penge hos en af vore veninder, så vi håber at kunne låne/nasse af Hans til frokost. Jeg ser i en amerikansk avis, at de nu er begyndt at bombe misilbaserne i Nordvietnam. Vi talte med en særdeles fornuftig amerikaner i går. Han ville ikke vende tilbage til USA nu, fordi han ikke ville slås for den sag. Amerikanerne er nemlig ved at indkalde unge til Vietnam. En anden amerikaner, som jeg netop har lånt avisen af, er også dybt bekymret. Han skal hjem at giftes og regner med at blive taget. – Kønne udsigter!

Eftermiddag

Har mødt Hans og Helle. De ligger nu og soler sig på vores tag. De vil vist med på barrikaderne i aften. Kjeld har afleveret en nøgle til Hans, kommer Hans i tanke om. Hvordan er det i øvrigt gået med Frederik [Schou, Muddes søn] og mit værelse? Skal hilse fra alle sammen.

Mange kærlige hilsener fra Karsten

Fra mor

31/7 1965

Kære Karsten! Mange tak for dit lange og interessante brev i dag, du er i begivenhedernes centrum, vi følger godt med, forsiderne handler ikke om andet. Ret spændende, hvad det hele bliver til, vi har nu ikke følelsen af, at P—o [Papandreou] er nogen engel. Vi er lige kommet hjem fra vores Jyllandstur, det var et gevaldigt bryllup vi var til [Viggo Eggertsen og Inge Brix Jensen i Asdal kirke 24/7], brudens forældre er så tiltalende, og selv er hun vel også nok sød. Vi var på gården efter middagen, og der var overbygning, hvor de unge dansede. De var meget kede af, at vi ikke kunne komme til frokost næste dag, da ventede de 40 af gæsterne, vi over 57. Jeg havde en ”onkel Peter” til bords, og vi opdagede, at vi begge var født i Horsens, det gav jo nær tilknytning.

Vi kom til Helle [i Vigsø] ved frokosttid lige samtidig med at CH svingede ind på grunden. Hvor er egnen dog pragtfuld, vi gik en tur til huset med udsigtstårnet, og så kørte de os til Hanstholm og til Bulbjerg, det blæste, så det næsten ikke var til at stå på benene, men storslået var det. Vi havde lidt sol, en del blæst, men kun nogle byger, men vi sad med fyr på hver aften. De kørte os til Thisted om tirsdagen, og derfra futtede vi til Ribe, det er en herlig by, vi var i toppen af domkirketårnet, det var en mageløs udsigt, og så morsomt at se alle de smukke gamle huse deroppe fra, selve kirken er også meget smuk. Vi var på den antikvariske samling, på deres kunstmuseum, det var strålende med malerier, der strakte sig fra Jens Juel til Richard Mortensen. Mon det var i Quedens Gaard, du boede? Der så vi kunsthåndværk. Vi boede i udkanten af byen, ikke så langt fra sygehuset på et kollegium, der er hotel om sommeren, der var så fint, alle hoteller var optaget. Den dag var fugtig, men det generede os ikke særligt, da vi var klædt på til det, men sol havde været bedre, og vi planlagde turen videre over Løgum Kloster til Sønderborg, men så vågnede vi i silende regn ligesom da vi var i Luzern. Så tog vi i stedet for til Kolding, og svømmede os frem til Kolding Hus, der ligger helt vidunderligt, og der var på museet 42 rum med gamle ting af alle slags, hen under middag tog vi videre til Odense, og nåede lige en omvisning på det nye rådhus, kunstmuseet og derefter H.C. Andersens hus. Så var vi også trætte og gik tidligt i seng. Næste dag var vejret bedre, køligt, men tørt og nogen sol, og så tog vi til Fåborg, så malerisamlingen, og var på Agnetes [Staggemeier] grav, og så i det hele taget den sjove gamle by. Tog så tilbage til Odense og spiste til middag hos Jørgen og Trysse [Flamand Christensen]. Han sagde, at hvis I manglede penge, kunne I

henvende jer på et hospital og blive bloddonor de giver 50 kr. for ½ l blod. Det kendte han en, der havde gjort. Vi tog fra Odense tidligt i morges og var herhjemme til frokost.

Her lå brev fra Kjeld, de havde haft de rædsomste kvaler med hunden på vejen hjem, Dagen før de skulle afsted blev den syg med dårlig mave, så de måtte på Landbohøjskolen med den for at få tabletter til den, der fik de at vide, at den ikke måtte komme ind i Sverige før tre uger efter den var vaccineret mod hundesyge, så de smuglede den ind i bunden af en taske. Så måtte den ikke være i sovekupéen, så Kj. måtte sidde op i en alm. kupe med den hele natten, og der sked den på gulvet til de andre passagerers raseri. Og nu derhjemme har den udset deres prydstæppe til wc, men de elsker den højt. De vil absolut have os derop til jul, hvad siger du til det? Så har vi talt med Knud, det var ikke andet end jeriminader over deres tur, selvom de sidste 8 dage vejrmæssigt var bedre. Det var en hel fiasko. Jeg har slået op i lægebogen om soleksem, der er intet andet at gøre end at beskytte huden mod solen, det er de ultraviolette stråler, som nogen ikke kan tåle, og så findes der en salve, men det kan du vel ikke få. Jeg har skrevet til Athen poste restante, dateret d. 23. Men jeg troede jo, du var i Istanbul, så der ligger et par kort, men uden interesse, hvis du har fået brevet. Pas nu på, at du ikke pludselig er forlovet med en græsk pige.

D. 12/-13-14 skal jeg til mormors 85 års fødselsdag, far tager også nok derover, men måske kun fra morgen til aften, det morer ham ikke vanvittigt. Det er mildest talt en rædsom sommer herhjemme, vi er taknemmelige, når bare det ikke øser ned, så tager vi blæst og kulde i stiv arm, og der siges, det bliver ikke bedre i denne uge. Alle aviserne ligger i den store kælder i en æblekasse med et stk. fra en liggestol over, og du ved, der ligger nogle penge under dit skrivebord i din sparekassebog. Send ikke noget af det varme tøj med nogen hjem, det bliver nok koldt på den sidste del af turen hjem igen. Bodils adr. dernede er åbenbart ikke blevet aktuel? Mange hilsener til alle jer danske, der har fundet hinanden.

Din MOR

Skal hilse mange gange fra far.

Næste side til Christian:

Kære Christian! Jeg savner dig meget, og glæder mig til at du kommer hjem, for jeg har ingen at snakke med. Jeg har sendt flere kort, men der staar saamænd ikke noget særligt, blot hvad Dagen gaar med her, men det er jo altid en Skuffelse naar der ingenting er, men jeg har sendt *et* Brev og resten aabne Kort, husk det aabne Brevkort uden Billeder paa. – Min Ryg har det daarligt for Tiden saa jeg er helt til Rotterne, men jeg forsøger at gøre saa lidt som vel muligt af Husgerning, men det er jo svært. Nu gør jeg Plads til Far. – 1000 Kys min Dreng. Kortet kom til min Fødselsdag og dit lange Brev fik jeg d. 30/7. Pas nu godt paa dig selv. Kys mor. Kys Pia, Kys Jens [hans mindre søskende]. Jeg glæder mig til du kommer hjem.

Kære C.C.!

Det var rart at høre, at I begge har det godt og er kommet vel til Athen, haaber at I ikke blander Jer i noget der har med Politik at gøre, da man før at man tror det, er indblandet i noget, som man helst bagefter ikke bryder sig om, tænk Jer flere Gange om før I udtaler Jer om noget, ellers vil jeg haabe at I faar rigtig meget ud af Jeres lange Rejsefærd og indsuger alle de nye Indtryk og Oplevelser paa hver sin Maade, jeg kan ikke forstaa at I ikke har faaet nogle af vore Breve som er sendt for længe siden, men jeg vil da haabe at dette kommer frem til Jer.

Jens og jeg havde en god Ferie i Palma med nok af dejligt Solskin, Luft, Vand og Vin, vi boede paa et Hotel ”Beell Pi” med Svømmebassin og rigeligt med Mad, men de fleste af dem vi rejste derned med, fik den ”herligste daarlige Mave”, saa jeg maatte spille ”Doktormand” og give dem vores

Mavepiller, som saa klarede det for dem, her hjemme regner det næsten hver Dag og er Hundekoldt, saa vi faar ikke sejlet og staaet noget paa Vandski. Vandet er ikke mere end 14 gr. saa man kommer hurtigt op igen.

I morgen tidlig skal jeg på Due - Gaasejagt oppe i Nordsjælland, saa jeg skal op før Solen staar op og af sted, saa nu faar du ikke mere denne Gang, nu er Klokken 23,10 ”dut”, saa jeg skal ned med Brevet på Posthuset, saa det kan komme hurtigt af sted til Jer, jeg skal hilse fra Jens, Pia og ”sure” Sambo.

Jeg vil ønske Jer alt godt og *pas nu godt på Jer selv* fra Din gamle ”Futti” Far Carl

Athen 31/7 1965 morgen

Kære far og mor! Som jeg fortalte i sidste brev, var vi ude at se på folkeliv i aftes. Vi mødte vore græske venner som aftalt. Derimod gik vi bus af Hans og Helle, som imidlertid deltog på egen hånd. Vi samledes ved universitetet, og derfra gik turen til parlamentet, hvor demonstrationer i øvrigt er forbudt. Anledningen var, at Novas netop på det tidspunkt skulle have sit tillidsvotum i parlamentet. Menneskemylderet var fantastisk. Jeg tror ikke 100.000 har kunnet gøre det. Snarere det dobbelte. Vi var gået i forvejen og mødte således demonstrationen fra universitetet forfra. Vi sluttede os til det, og så gik turen ned gennem gaden omgærdet af klappende og syngende mennesker. Ved parlamentet var der allerede fyldt af folk – og politi. Op langs siderne af bygningen stod mange hundrede politifolk med radiosendere og vandkanoner. Alt forløb dog fredeligt – og pokker sku’ da også heller. Der er ikke tale om, at folkemængden kaster så meget som en tomat. Det er først når politiet griber ind, at der bliver ballade. Det er klart, at når de idioter – undskyld – kaster tåregasgranater ind blandt hundrede tusinde sammenstimlede mennesker, må det gå galt.

Jeg er imponeret af vore små studenterpiger. De er blot atten år, og sjældent har jeg set en så sammenbidt udholdenhed. Den ene har fået slemme tæv af politiet, og dog traver de hver gang med i første række helst. Engang imellem skal de ringe hjem til deres ængstelige mødre. Samtidig er de fyldt af liv og charme, klapper i hænderne og synger demokratiske sange. En yndefuld lethed forbundet med fast vilje til kamp for, hvad de tror vil befordre et lykkeligere liv. Da vi gik for at prøve at finde Hans, lød det i øvrigt bagved, som om der var opstået tumult, alt imens politiet med sirener i masser af biler kørte ned mod Oroniapladsen, hvortil demonstrationen nærmede sig. Det var festligt at se Toula – en af pigerne – bevidst dvælende standse hele kortegen af politibiler, da vi gik over gaden foran dem. Hun gik blot frem med en håndbevægelse som en dronning, der standser pøbelen. Endnu mere morsomt var politifolkenes ansigter – de var ikke venlige.

Hans har lånt motorcyklen i dag. Vi vil vaske og tager nok derefter til Pireus. Søndag skal vi til middag hos Christi [den anden pige], og mandag kører vi nok til Zacynthos at besøge Sven.

Mange hilsener fra Karsten

Kylini 3/8 1965

Kære far og mor! Jeg sidder nu på færgen til Zakynthos og venter på, at den skal sejle. Vi forhørte os i går, mandag, om der var post – forgæves. Evt. post får da vente til vi kommer tilbage til Athen omk. d. 9. Mit sidste brev skrev jeg fredag aften efter demonstrationen. Om lørdagen lånte Hans og Helle motorcyklen. De var en lang tur på Peloponnes. Vi tog til Piræus, snavset, uordentlig, fyldt med skibe og skibsmateriel. Her smagte vi kogt blæksprutte med slim, sugekopper og det hele. Krabber bliver man ikke fed af – men fattig. Om aftenen hyggede vi os med H. og H. på vores tag. Sammen med en skotte og en amerikaner snakkede vi og drak.

Søndag besøgte vi Christi og hendes forældre. Hendes far er professor ved landbohøjskolen – hvilket jeg fik at vide efter at have fortalt, hvad min reaktionære NATO-ven havde sagt om professorernes ringe standard. Bortset fra et mindre ildebefindende, som naturligvis faldt sammen med en i øvrigt glimrende middag – I ved kvalme, varme, fed spise – umulig at sige nej til – tysk konversation, stå op for at sige goddag til nyankomne – havde vi en dejlig fredelig dag i familiens skød. Toula var nemlig blevet forhindret, så vi kom ikke til vinfest, men det kan vi måske nå, når vi kommer tilbage til Athen. Vi var hos familien fra morgen til aften, spiste, drak, hørte musik, snakkede, spurgte. Bl.a. hørte vi kampsange fra borgerkrigen. Under Karamalis' regering var de forbudte. De var smukke. Faderen må endnu gå stille med døren politisk, hvis han vil beholde sit arbejde, selvom forholdene under Papandreou's regering forbedredes noget. Nu kan man godt læse en vensteavis offentligt uden risiko. Derimod kan det genere pigerne ved studier og senere ansættelse, hvis det bliver opdaget, at de er medlemmer af Lambracos-bevægelsen. – En organisation, opkaldt efter Lambracos. Han var parlamentsmedlem og deltog i en maraton (-atom) march for 2 år siden. Kort efter blev han myrdet. En motorcykel med sidevogn kørte ham ned, og en mand i sidevognen slog ham med en jernstang. Det er en offentlig hemmelighed, at politiet stod bag. I protest blev der oprettet en organisation, som nu har celler over hele landet. Det er for den Toula og Christi arbejder. Hvis jeg var dronning Frederikke, ville jeg ikke vove mig udenfor en dør, efter at have set Christis blik ved omtale af hende. Som Christis mor sagde: "Christi is sehr böhse". Ja, det skal jeg love for, men ikke uden grund. Vi snakkede dog også andet end politik. Bl.a. beundrede vi familiens 6 katte, hvoraf en lige har fået øjne. I Grækenland findes endnu intet fjernsyn. I stedet sidder man på terrassen om aftenen og hører musik, forskellig fra hver terrasse. Vi kørte sent efter en dejlig dag. Mandag rensede og "reparerede" vi motorcykel om formiddagen. Resultatet var, at vi – efter at have taget af sted med Hans og Helle – kun nåede til udkanten af Athen på vej mod Zacynthos, før vi gik i stå. Heldigvis kom der er mekaniker forbi. Vi kunne ikke forstå hinanden, men han kunne forstå motorcyklen. Vi kørte derefter til Peloponnes og langs dennes nordkyst. Det blæste stærkt, og sine steder fik vi brusebad fra havet, som slog ind over vejen. Det var et vældigt syn. Solen, nedgående, i øjnene, gav alt et hårdt, lidt grumset skær. Brunligt, bortset fra havet i oprør. Kørte også om aftenen. Ved 10-tiden fandt vi nogle skyggefulde træer, som vi sov under. Nu til morgen kørte vi så de sidste 30 km til Kylimis. Vi nåede lige båden – men ak – der var en bus. Ventetiden på 5 timer til næste båd tilbragte vi da med at spise, læse, bade, sove og – som I ser – skrive. Nu sejler båden. På St. George-skolen vil vi besøge Svend og Lisbet.

Der er stor misforskel på Athen og det øvrige land. Også på anden vis kan vi mærke, at vi er lidt udenfor de sædvanlige turistgange. Folk er mere nysgerrige, og nogle vinker – om end ikke som i Sydjugoslavien, hvor vi måtte vinke med arme og ben for at følge med. Vejret i Athen har været varmt. Vi har gået og dryppet lige så stille, men har ikke været meget generet. På grund af blæsten er her ikke særlig varmt. Det er helt mærkeligt ligefrem at opsøge solen.

Zachynthos samme aften

Jeg kan hilse fra Sven og Lisbet. Vi nåede Prins Georg-skolen midt i siestaen – ingen hjemme, troede vi. Christian åbnede en dør, men lukkede den hurtigt igen ved synet af en bar røv. Samme røv viste sig ved nærmere eftersyn at tilhøre Sven. Vi spurgte, om vi kunne spise med, men det eneste svar forstanderen gav var: "No". Betale: "Bien". Så var den klaret. Middagen kostede os tilsammen 5 drachmer (=ca. 1,25 kr). Kunne vi sove her. Næh og dog. Vi kunne for 50 drachmer få to senge i en særlig fløj. Så ville vi hellere sove på stranden. Forstanderinden trak på skulderen, men efter middagen gav hun os to gratis madrasser, som vi måtte lægge ude i gården. På den måde skal I ikke regne med at se os foreløbig. Sven og Lisbet er brune og har haft en dejlig tur. Nu til aften har de lånt motorcyklen og er kørt til stranden for at bade. De skal være her til d. 6. – vi osse. Derefter

tager de med bus gennem Peloponnes først til Olympia – vi osse. Dernæst til Athen. Vi tager nok et smut omkring Sparta først. DIS-holdet består af 15 piger og kun 5 drenge, men der skal nu noget til for at stikke vores søde græske piger, som jeg med vemod tænker tilbage på.

Sejlturen hertil var vist ellers ikke noget for dig mor. Det tog 2½ time, og den lavtliggende båd rullede gevaldigt – det var sjovt. Landet man ser, ser brunt ud. Nu må jeg imidlertid løbe, vi har lige fået en whiskyinvitation, jeg havde ellers netop tænkt mig en lyrisk svada.

Glimrende Whisky! I morgen tager vi med de andre til badestranden, som skal være fremragende.

Mange kærlige og sønlige hilsner fra Karsten

Fra mor

3/8 1965

Kære Karsten! Tak for tre breve med samme post i dag, og tak for det, der lå til os hos Helle, det glemte jeg sidst. Det ene i dag var det, du havde sendt dertil som nr. to. Vi læste breve en time. Jeg skal lover for, I oplever noget, vi følger i bogstavelig betydning slagets gang hver aften i TV. Har dog endnu ikke fået øje på jer. Tag sol med hjem, her er stadig ikke sommer, vi starter dagene med c. 12 gr. man ifører sig så småt vintertøjet. På torsdag skal jeg have søstrene Staggemeier med børn til frokost, og fredag har jeg lovet at gå i Tivoli med Elmepigerne, bare har jeg i går aftes pludselig fået lumbago, så jeg lever på tabletter, og det bliver man skør i knolden af, jeg håber, det forsvinder så pludselig som det kom. Jeg var hos Judithe i går, den gamle fru Larsen var død om morgenen, lige før vi rejste til Jylland, var hun faldet ud af sengen, men havde ingen meen lidt, og så minsandten lader de hende ryge ud igen, de sætter ikke sengehest for, og så slog hun sig, så hun måtte på hospitalet, og nu er hun væk, og Judithe sørgende enke. Der er kommet meddelelse om fra legatet, at pengene bliver sendt, de er sikkert ikke uvelkomne, når du kommer hjem. Så er der kommet en forsikring på ”Puk”ken [min gamle motorcykel], den må jeg vel sende til Visti. [Som havde fået min ældste do].

Tovborgs er vist bortrejst, jeg har været ved døren et par gange og kun truffet en sørgende kat, men nu stikker jeg Hans brev gennem brevsprækken.

Frederik er rykket ind i dit værelse, så det er i orden for denne måned. Tante Margrethe er ellers kommet til hægterne og ville have haft ham igen, men Mudde holdt på, hun skulle rekreere i aug.

Fru Vestergård og jeg sendte et brev sammen d. 31 juli, håber I har fået det. Forstuvning skal i koldt vand eller have koldt omslag, det kan vare væmmeligt længe. Jeg traf Elna [Bering] på mejeriet i går, hun havde haft en pragtfuld tur i Sydfrankrig og Italien, nu havde hun fået et job, men jeg kan ikke huske, hvad det var. Jeg venter Vibeke nu, Lisbet har fået en sjælsveninde, og de to rotter sig sammen, så det var en ynk med Vibe, det er skrækkeligt derude [hos Knuds i Elmevænget] i alle retninger.

Det var en malende skildring, fru Nørresø gav mig i går af hunden, Tines, besøg hos dem, den havde kun villet ligge i seng med Birgitte, og der havde den brækket sig i en edderdunsdyne, så havde den tisset på en grøn løber, Gerd mente, den tog den for en græsplæne, men da den derefter tissede på deres røde tæppe, måtte teorien om græsplænen falde. Men Kjeld skriver, at Sten er blevet artig, han har fået den lille søster, han trængte til. Fra Helle er der kun henrykte toner, de har haft en familie på 6 boende en weekend, Groth Jensens, vi traf dem i Hanstholm, de har sommerhus syd for Thisted. Helles kommer hjem på fredag, og mandag rejser hun og CH til Tronheim og skal være væk i 8 dage, jeg antager fru Beckmann skal passe børn imens, jeg sidder jo noget af tiden på

Fyn. Tovborgs er ganske rigtigt i Jylland, siger fru Vestergård, der lige har nydt godt af dine breve. Hun rejser til Mallorca på lørdag 8 dage. Pia og Vibeke hinkede sammen.

Mange hilsener til dig selv og andre landsmænd. Din MOR

Zachynthos d. 4/8 1965

Kære far og mor! Vi har nu set lidt mere af øen. Den er vist på størrelse med Bornholm. Hovedbyen, der hedder det samme som øen, blev i 1953 helt ødelagt af et jordskælv. Nu er den genopbygget, fin og hvid. Prins Georgs skole er bygget af danskere efter jordskælvet. DIS-holdet er eneste beboere.

Vi sov på vores madrasser i gården med myggene summende over hovederne. I nat vil vi nok prøve at finde et mere højtliggende sted. I formiddags kørte vi op til et munkekloster 20 km herfra. Der bor 5 urgamle munke med langt hvidt skæg. Klostret er meget gammelt og har vistnok kendt bedre dage. Vi blev budt ind af en munk, der talte lidt engelsk. Han viste os kirken og cellerne. Munkene går i almindeligt tøj, - slidt og lappet. Alene deres runde kalot røber deres profession. Tempoet er mere end langsomt, de trisser omkring, passer dyr og bygninger, tilbringer morgen og aften en time i kirken, vor munk vidste ikke hvornår – blot når abbeden ringede med klokkerne. Han må åbenbart have et ur. I disse dage var han i øvrigt bortrejst, så de andre 4 havde det tilsyneladende som skoledrenge uden lærer. Cellerne var enkle, men prydet af billeder af tidligere abbeder, familie, julenisser, en plakat med en traktor osv. – Mærkelig blanding. Vor munk havde været gift og havde efter sin kones død for 23 år siden trukket tilbage til klostret. Se, det er da et munkevæsen, man kan forstå. Det er det hyggeligste alderdomshjem, jeg har set. Et avisudklip med billeder af Anne Marie med forældre hang i en af cellerne: ”Papandreou no good”. ”Dania good, good people”. En af munkene havde en mægtig vintønde i sin celle. Da jeg ville byde ham en cigaret (som de er helt vilde med), tog han hele pakken. Den var ham vel undt. Det var nogle festlige fætre. Vi dinglede helt af al den vin, de havde fyldt på os, da vi gik ned ad klippen igen. Turen dertil ad små støvede veje langs vandet var helle ikke kedelig, så den formiddag var vel anbragt. Om eftermiddagen badede vi i Laganabugten, hvor der er en mægtig fin badestrand. Jeg tror kun, der er danske turister på øen. Turist og Dania er vist nærmest synonymer.

Just nu kommer Lisbet trækkende med Sven ned ad gangen. De har været på udflugt med gruppen og har kunnet drikke, hvad de ville, forklarer Lisbet. Sven siger af samme grund ikke så meget, blot dette: ”Hold kæft, sikken en røvtur.” (Hik).

Vi er blevet tilbudt at tage med på en sejltur ud til en lille ø med gruppen i morgen. Det glæder vi os til.

Senere

Vi har lige fået en gratis middag her, det er ikke dårligt således at køre på frihjul. De har også lagt madrasser ud i gården igen, så vi må trodse myggesværmen. I aften skal vi i teatret.

d. 5/8

Teaterturen var en oplevelse, selvom jeg nu og da havde svært ved at holde mig vågen. Stykket var skrevet af Aristophanes, men kunne lige så godt være skrevet af Lenin. Det blev spillet af en græsk trup under fri himmel, og der var indskudt aktuelle hip. Det drejede sig i al sin enkelhed om, at krigsguden, Ares, havde fanget gudinden Fred, som så blev befriet af den arbejdende befolkning, mens våbenfabrikanterne græd. Det blev spillet med liv og lyst, dans, musik og rytme. I stykket forekom en tysk hjelm, og børnene, der kun havde lært at lege krigslege, råbte Heil Hitler.

Nu til morgen tog vi med de andre ud til en lille ø i Laganabugten. Det var en pragtfuld tur. Jeg tror ikke, jeg har badet så meget før. Vi sejlede med en fiskekutter derud, hvor der er en enkelt fisker med familie og husdyr om sommeren. Badestranden er den bedste jeg har set. Fint hvidt sand, strålende sol og dybt med det samme – dertil Agaveblomster i silhuet. Vi kunne springe på hovedet fra stranden, ville vi højere op: fra kutteren. Vi spiste og drak en sold frokost og havde dertil vin og druer med på stranden – det var sagen. Når dertil kommer, at holdet består af 5 drenge og 15 piger (!), kan I forstå, at det var en vellykket skovtur. Det summer endnu af sol og saltvand i hovedet på mig. I aften har Sven inviteret os med til fest, vi skal spise hummer ved strandkanten, drikke vin, bade. I morgen kører holdet så til Olympia med os bagefter. – Sikke et liv.

Også i aften vankede der gratis middagsmad af de riges rester. Vi er køkkenpersonalets kælebørn. Hvis ikke de kan finde os, styrter de rundt for at fortælle os, at der er mad. I smug hælder de vin op til os, og vi bliver nærmest tvangsfodret. Kedeligt, at vi ikke kan spise for 8 dage. Alt her er dansk. Traditionen tro er der også sendt nogle madam blå herned. Men hvad skal de stille op med dem – et lille ulandshjælpeproblem. Her er problemet dog løst – vi får skænket vin af kaffekander!

På vej til Naupion d. 8/8

Omsider er der tid til at fortsætte. Hin sidste aftenen på Zachynthos tilbragte Christian sovende, mens jeg på Svens invitation fulgte holdet til Laganabugten. Her spiste vi blæksprutter, dansede og badede. Næste morgen tog vi sammen med de andre tilbage til Kyllini på Peloponnes.

Naupion, aften

Fra Kyllini kørte vi før de andre til Olympia. Landskabet var temmelig frodigt. I Olympia mødte vi en studiekammerat og hans pige. Dem slog vi følge med. Museet i Olympia er lille og godt. Selve Olympia derimod stort og uoverskueligt. Alle fire badede vi derefter i en rivende flod, spiste middag og kørte om eftermiddagen over et højt bjerg mod Tripolis. Nær Vychina, 60 km før Tripolis, fandt vi et af sten dannet indelukke. Her sov vi udmærket og blev næste morgen vækket af hyrdeklokker. I Tripolis skiltes vore veje. De kørte til Naupion, vi til Sparta. Tripolis er en provinsiel by med broget folkeliv og utrolig mange tiggere. Walter, min studiekammerat, fotograferede nogle festligt klædte kvinder – og måtte prompte betale. Vejen til Sparta gik gennem de sædvanlige lave, bløde bjerge. Gulbrune af tør jord og svedent græs, plettet af lave buske. Her og der støvgrønne oliventræer. Overalt lave stendiger til fårene. Byerne er hvide. Husene ligger helt ud til vejen. De er lave. Gårdene er dækket af druetage. Mange haver har kaktushække. Sparta er en ny, ikke særlig morsom by. Derimod besøgte vi Mystras. Det er en ruinby fra 1200-tallet. Den ligger op ad et bjerg og er imponerende stor og velbevaret. Der er mange kirker, flere af dem med byzantinske kalkmalerier. Desuden var der slot, borg, huse, mure, veje osv. Byen ligger lige vest for Sparta. Udsigten hertil glimrende. Sparta ligger på en af disse evindelige græske sletter, helt flade, omgærdet af bjerge. Hele omegnen er en stor olivenlund.

Fra Sparta kørte vi mod Kalamata. Vejen hertil er utrolig dårlig. Gruset slanger den sig over et højt bjerg. Vi kommer ud for nogle temperatursvingninger. I bjergene er det ræve koldt. – ". "Mr. Thorborg. I suppose." Det var Ilja og Karin, der tilfældigvis også er taget til Naupion og så os sidde ved havnen og skrive. – Nå, jeg nåede til Kalamatavejen. (Kl. er nu omk. 11.30). Vi overnattede i bjergene med udsigt over Kalamata og bugten. Ved siden af os boede 2 schweizere i telt. Af dem fik vi spydstegt gedekød. Hvad vi ikke fik spist, spiste en hund om natten. Nu til morgen kørte vi så over Kalamata til Meganopolis. Her så vi et lille antikt teater. Over Tripolis kørte vi gennem øde bjergland til Argos. Her klatrede vi som veritable bjergbestigere op på Argosbjerget. Der ligger en stor fæstning, ganske utilgængelig og derfor fri for alt turistpjat. Ned fandt vi en smal klatresti.

Herfra kørte vi til Tiryns med dets kæmpesten ruin. Mægtige sten, fint tilpassede. Vi nåede Naupion just som DIS-holdet skulle af sted til Epidauros. Vi fik lov at køre med og sparede derved 60 km på motorcykel. Teatret der imponerende. Almindelig tale fra scenen kan høres på sidste række. Der er vist 52 i alt. Vi havde netop sat os til at skrive, velankomne til Naupion igen, da Ilja og Karin kom forbi. Sammen har vi netop besteget en enorm fæstning på et bjerg her i byen. Det var en stor oplevelse at få i de øde, velbevarede fæstningsværker, alene oplyst af en næsten fuld måne. Jeg har vist aldrig gået på så mange trapper før. Vi klatrede rundt, nød udsigten over Argosbugten med alle lysene på månestriben sart over vandet. I kirken fandt vi stearinlys, så vi kunne gå rundt i sorte gange og rum, hemmelighedsfuldt og spændende.

Morgenen d. 9/8

Vi havde egentlig tænkt os at gå i seng i går aftes, da vi skrev, men den bus, DIS-bussen, vi havde fået lov at sove i, var væk. Midt i det hele kom den da og hentede os til en natklub, hvor vi bl.a. så græsk dans. Alle mændene, tror jeg, kan en mængde rytmiske og meget indviklede dansetrin – vel nærmest at sammenligne med færøsk folkedans. Det blev sent inden vi kom til ro efter en lang og spændende dag. Desværre er det også tidligt nu til morgen, at vi er kommet op, så i dag må vi se at få en god siesta. Vi har lige badet fra molen med et skilderhus til skiftekabine. Nu vil vi tage til Mykene, Korinth og Athen.

Mange hilsener fra Karsten

Hilse fra Christian

Athen d. 9/8

Jeg kommer i tanke om, at det går hurtigst, hvis jeg sender brevet med Sven. Jeg har netop modtaget 2 breve dateret henholdsvis d. 31/7 og d. 3/8. Jeg forstår, at I har haft en god Jyllandsrejse. Ja, jeg boede i Quedens Gaard i Ribe. Mht. at give blod er vi klar over det og vil gøre det en af dagene om muligt. – Det forudsætter bestemte blodtyper. Jeg begriber ikke, at GBKS [dvs. Kjelds] ikke anskaffede sig en svensk hund. Jeg er ikke vildt begejstret over tanken om svensk jul, men det vil jeg lade jer afgøre. Knuds ferie gider jeg næsten ikke kommentere, hvor er det synd for dem, - kvæl hende [Ingrid]. Jeg håber din Lumbago er forsvundet. Det var da noget grimt noget at rage sig til. Visti har intet med Pukken at bestille. Betal ikke noget før jeg kommer hjem. Forstuvningen har jeg stadig glæde af. Foden er lidt hævet og tåler dårligt vridninger, derimod går jeg ugeneret, det er jo det vigtigste.

På vej til Athen besøgte vi Mykene med dets imponerende kuppelgrave, løveporten og den persiske brønd. Gravene må minde om underjordiske pyramider. De er enorme. Store sten lagt på hinanden danner en slags bikube. Brønden klatrede vi ved tændstiklys ned i. Mange trapper fører ned til en nu tør brønd. I Korinth mødte vi DIS-holdet. Vi spiste og badede med dem. Korinthkanalen er smuk, lang, smal, blå, skåret dybt ned i den højtliggende tange. Kom tilbage til Athen kl. 5. Vi er igen flyttet ind på vores første tag, hvor vores bagage hele tiden har været deponeret. Her er nu mange englændere med guitarer og en banjo. De spiller edder godt. Jeg føler det nærmest, som om jeg er kommet hjem fra en dejlig udenlandsrejse – men rart alligevel at være hjemme igen.

Morgen 10/8

Da vi i går aftes gik ud i byen, mødte vi et par DIS-piger, med hvilke vi tilbragte en fornøjelig aften, drak Uso (Pernot) i Plakaen, så ud over Athen ved næsten fuldmåne fra Akropolisklippen, var i natklub – sjældent har jeg set mage til bule. Alt sammen svært fornøjeligt.

Vi har lagt planer for fremtiden. Venedigbåden går kun om torsdagen. Vi tager den følgelig d. 19. Den 21 om morgenen kl. 8 ankommer vi til Venedig. Engang om søndagen d. 22 fortsætter vi så og

regner med at komme hjem d. 27. Økonomisk skal det nok kunne gå. Vi har stadig ca. 100 $ + 1100 kr. – dvs., at vi har brugt ca. 1200 kr. Venedigturen koster c. 60 $, det er en grim post. Vi har altså endnu 8 dage i Grækenland. Vi bliver nok i Athen til fredag d. 13. – evt. d. 14. Derefter tager vi over Delfi til Korfu, hvor vi bliver, indtil båden går torsdag d. 19. kl 00.15. Som det fremgår heraf, mødes vi desværre ikke i Venedig – og ej heller på Udsigten før den 4/9. Det bliver rart for jer at komme ned i solen efter den dårlige sommer, jeg forstår, I har haft

Fra mor

7/8 1965

Kære Karsten! Hvor er du flink til at skrive, mange tak for brevet i dag, det kom ligesom far og jeg skulle til byen sammen, så vi læste det i toget, og så fik fru Vestergaard de sidste nyheder, inden hun drager til Mallorca i dag. Jeg synes vi skriver og skriver, og stadig meldes der, at der ingen post er til jer, men nu må det vel have hobet sig op, når I atter når Athen. Mon dette så ikke skal være det sidste poste restante der, I må vel også tænke på engang at vende næsen hjem, og det er en temmelig lang vej. Men måske agter I at besøge os i Opatija, der er vist kun eet hotel, og gid at vandet måtte rinde der, og wc'erne virke, vi er der den 21, og i Chiggiocio d. 28 og i Gentofte d. 4. sent. Her er alt vel, Helles er kommet hjem fra deres landsted efter en tårevædet afsked med kattekillingerne, nu på mandag rejser hun og CH 8 dage til Tronhjem. Vibeke har boet her fra onsdag til i går aftes (fredag), hun cykler herover, og nyder at være her uden Lisbet, hun Lisbet, har fået en hjerteveninde, der hedder Helle, og de hvisker og tisker, og det kan Vibe ikke holde ud. Vibeke har leget med Pia, og da vi i går skulle i Tivoli, var Pia og veninde Helle med, så havde de hver en at muntre sig med, og det gik fint, der er en blomsterpragt som jeg nød sammen med en bog, og så passede ungdommen sig selv med lige mange penge, og de var brugt op kl. 17.30, og så tog vi hjem. Dagen før havde jeg så søstrene Staggemeier med børn, det er sjovt med dem fra Skotland, den store, der er 6 år, lige fyldt nu i aug. er skolebarn på andet år og læser, regner og skriver og taler flydende dansk og engelsk, de små på 4 og 2 taler kun engelsk, men kan høre en historie på dansk uden besvær.

Axel Sandemose er død, 66 år, han fik en blodprop, og døde her i Kbh. Legatpengene er i hus og jeg har sendt kvittering. Den før omtalte Puk-forsikring ringede jeg til Visti om, og fik at vide, at det var den gamle havarerede, så jeg ringede til Baltica og forklarede dem sagen og de fik den i hodet igen. Visti havde været i Sverige på gården, men ellers tjener han jo til livets ophold ved at have vagt, og er heldigvis ikke en af de 60, der har fået besked om, at der ikke er plads til dem [på medicinstudiet].

Det er da sjovt med den kontakt, I har haft med Tovborgerne, nu kan vi høre nyt, når de kommer hjem. Jeg tror ikke familien er vendt tilbage endnu, Mis møder hver aften og får lidt, men den er sindssygt kræsen, så der sørges nok for den også fra anden side. Jeg har været i staden for at få en ganske let frakke til vores sydlandstur, og hos Kopp fik jeg en, nedsat 100 kr. til 98 fra 198, det var da også værd at tage med. Vejret er helt pænt, og de skriver noget om, at sommeren skal komme i næste uge, det var heller ikke for tidligt. Jeg har pudset far på at finde en varm skjorte til dig til vinter, jeg antager, den, du har på eller havde på nedturen har udtjent. Det gør jo ikke noget at jeg gentager, at jeg rejser på torsdag til Fyn, du plejer at glemme den slags, far kommer fredag derover, og så tager vi sammen hjem lørdag, så når du får dette brev, er vi alt på de hjemlige breddegrader igen, så du skal ikke sidde på taget i Athen og være ked af, at jeg ikke er her. Hils Christian, hans far lå på sofaen og sov, da jeg meldte om brevet, han havde været oppe kl. 3 for at gå på jagt.

Mange hilsener fra far og mig selv, Din MOR

Jeg har altså afsendt brev d. 31 og d. 3, og fru V. skrev d. 4.

Athen 12/8 1965

Kære forældre! Athen ved nat: lykken. Efter at have sendt Sven og Lisbet afsted tilbragte vi aftenen sammen med Ilja og Karin samt en skotsk pige fra vores tag. Vi fandt en billig beverding, drak retsina og melon, var pjattede og nød det. På vej med Akropolisklippen klatrede vi over en mur og landede på et tag med dejlig udsigt. En græker kom og sagde en masse, vi lod ham snakke og nød udsigten. Snart efter stod der flere og kikke på os. En kunne engelsk, en ung fyr. Han forklarede os, at vi lå på et kirketag, og at Gud ville blive vred. Hvad ville han gøre? Det vidste han ikke, men han ville gerne have den cigaret, jeg bød ham. Om vi kunne spille guitar? Nej ku' han? Ja. Det var i orden, alle gik – grækerne og os – i samlet procession op på Akropolisklippen, hvor Perikles døde. Her anbragte vi os i fuldmånen, hørte græske sange og så ud over byens millioner af lys, mens en stor schæferhund slikkede os skiftevis – lykken er en stor varm hund. Hjemturen gik over den bar, hvor vores spillevenner fra taget optræder. De er gevaldig flinke, og der har efterhånden udviklet sig en slags kommunisme imellem os. Her er ellers godt fyldt nu. Vi ligger på kryds og tværs, og nu og da støder man på et ben eller en arm – men hyggeligt og morsomt er det. Jeg ville ikke bytte med fyrstesuiten på det dyreste hotel. I aften har vi inviteret Toula og Christi til teatret – det antikke ved Akropolis. Vi skal se Elektra. For at få fat i dem måtte vi besøge dem og blev straks inviteret ind. Toulas forældre er skræddere og, tror jeg, temmelig fattige. Jeg glæder mig til at være sammen med dem – altså pigerne – igen. Ilja og Karin går nok også med.

Forleden dag – d. 10 – gik jeg alene på Akropolismuseet, hvor jeg naturligvis mødte Sven og Lisbet. Museet er overkommeligt og godt. I går mødte jeg en klassekammerat, Hansson, og jeg har også mødt en anden studiekammerat – man sku' tro, det var Frue Plads, jeg færdedes på. I morgen rejser Ilja og Karin hjem. Det er trist, vi har haft nogle af de bedste dage med dem. De er så åbne og glade. Vi har aftalt at tage en afskedsdrink her kl. 12 i morgen. Kl. 9 skal vi være på hospitalet for at give blod.

Politisk forekommer det mig, at kongen har klovnet utroligt i det. Det er muligt, at Papandreou ikke er nogen engel, han lyder meget selvsikker – for ikke at sige selvglad – og er nok meget ambitiøs, men her er mindre tale om personer end om principper. Et valg i dag ville utvivlsomt falde ud i hans favør, ligesom han åbenbart er den eneste, der kan få flertal i parlamentet. Kongen har således sat sig i den situation, at han må krybe til korset, hvis ikke han ligefrem laver et fascistisk kup med påfølgende borgerkrig. Hvad har han da opnået? At blive grundig upopulær samt at gøre Papandreou til sin åbenbare fjende. – Papandreou, som han vel alligevel ikke i det lange løb kan forholde statsministerposten. Jeg spår kongen et langt og forhåbentlige lykkeligt liv i eksil – til bedste for både Grækenland og ham. (Så kan han spille fodbold hele dagen). Så vidt jeg kan forstå på Ilja har Tilje Rasmussen, Politikens korrespondent hernede, ikke begrebet meget af, hvad her foregår. Nej, folk bliver ikke trætte af at demonstrere, så længe kongen bærer sig så tåbeligt ad. Jeg læste i en amerikansk avis, at der har været et nyt dødsoffer, denne gang i Thessaloniki. Her er der demonstrationer hver aften.

Ja, så har vi været i teatret. Det var helt fyldt – en halvkreds fyldt med spændte ansigter. Hvad der mest betog mig var koret. Strengt symmetrisk på begge sider af scenen, bevægede det sig rytmisk, anspændt. Hver situation afspejledes i dets bevægelser udført nøjagtig ens af alle dets medlemmer.

I morgen skal vi så grumme tidligt op for at give blod. Vi har aftalt med to engelske piger at følges. De har været på Korfu en uge og skal tilbage dertil næsten samtidig en uge og skal tilbage dertil næsten samtidig med os – glimrende. I øvrigt består morgendagens program af følgende: Når vi har givet blod, skal vi mødes med Ilja og Karin til en afskedsdrink; derefter skal vi rense motorcykel mv. sove og om aftenen håber jeg, at min reaktionære NATO-ven er ledig. Lørdag morgen kl. 10.15

skal vi så sige farvel til Toula og Christi – ak – og derefter kører vi til Delfi. Derfra går turen til Korfu. Alene det, at afrejsedagen er fastsat er trist. Jeg er nærved at have mest lyst til at hoppe af, men det er jeg heldigvis for velopdragen til at gøre.

Nå men nu nærmer jeres afrejse sig. I kan nok også trænge til lidt sommer. Det er helt mærkeligt at tænke sig, at det kan regne. Mærkeligt sådan helt at have sprunget en lorte-sommer over.

Som du ser, tog Sven noget snavsetøj med sig, det har lettet lidt på bagagen. Filmene vil jeg gerne have fremkaldt, til jeg kommer hjem, ellers bliver det helt uoverkommeligt. [Jeg fremkaldte ellers selv].

Athen er en dejlig by – især om aftnerne når alle lysene fra de lave huse som små klare punkter konkurrerer med stjernerne. Bilerne må dyttende kravle igennem menneskefyldte gader. Den eneste ulempe er, at priserne er relativt høje. Selvom vore måltider næsten udelukkende består af brød og mælk, løber det op – som Hans siger: ”Man går ikke langt på literen hernede.” Engang imellem må der være råd til en bajer eller et glas vin, selvom vi indskrænker det mest muligt. Viden er i øvrigt langt dyrere end i Italien. En alm. flaske koster over 20 drachmer, dvs. mere end 5 kr. Nå, men nu vil jeg i seng. Gid I må få en god tur. Hils familie og venner.

Mange kærlige hilsner fra Karsten

Athen 13/8 1965 aften

Kære far og mor! Jeg har netop sendt Ilja og Karin hjem med toget. De står i den situation, at de måske ikke har tag over hovedet. Jeg tænker mig, at de måske måtte bo på Udsigten, når I rejser. I så fald kan de vande blomster osv. – og jeg kommer jo hjem kort efter. Jeg har sagt til Ilja, at han i givet fald kan ringe til jer og tale om det.

På stationen mødte jeg vores skotske pige fra taget, og sammen tog vi på en dejlig tur til en byzantinsk kirke i Dafnie, som er kendt for nogle dejlige, men noget medtagne mosaikker og freskoer. Derefter kørte vi til Elefsis, hvor vi så ruiner og et godt lille museum. Desuden så vi ud over Salamisbugten og forestillede os slaget. Forinden havde Ilja givet en udmærket middag. – Alt i alt kan I se, at det ikke kun er vores skyld, når turen har været så billig. Lige nu ligger jeg på en sovepose og skriver, mens vore musikalske venner underholder på guitaren. Det er aften, lunt. Der ryges, snakkes, synges, spilles, drikkes. Hvor vil jeg savne vores tag. Papiret, jeg skriver på, er ikke vores, pennen ikke heller. Vores Uso går på omgang og min sovepose er udlånt, idet lagenposen er nok – lagenpose og underbukser, udendørs! – Nå, nu kom Christians bog tilbage, den har været brugt som underlag. Jeg har lige været nede at købe en soulaki (deres pølser) – manden ville ingen penge have. Den fik jeg forærende. I dag skulle jeg have nogle tabte møtrikker til motorcyklen. Det tog i al hygsomhed ½ time, flere mand impliceret – kostede intet. Grækenland er lykken! Her på taget, hvor det vrimler med mennesker lader vi trygt vores pengekatte ligge frit fremme. De er sikre som i et pengeskab.

Kærlige hilsener fra Karsten

14/8 lørdag morgen (på bagsiden af konvolutten)

Jeg glemte at fortælle, at de ikke ville have blod den dag og heller ikke i dag, så det bliver desværre ikke til noget. I går aftes sent tilsluttede jeg mig demonstrationen og mødte der nogle græske studenter, med hvilke jeg diskuterede til sent. Nu skal vi pakke, hente evt. post og tage afsked med Toula og Christi – og så af sted til Delfi. Mht. videre post må vi be’ dem returnere den til Danmark. Har netop modtaget dit brev af den 9/8 – tak. Vi har taget afsked med vore søde græske piger og kører nu til Delfi. Vi har gaver fra deres forældre til jer.

Fra Ingeborg Larsen

15/8 1965

Kæreste Karsenuller! Det var et masendes godt brev, vi fik fra dig – tak for det.

Status her er således:

Zita [Birk Larsen] hænger oppe i luften – på vej til Rimini – om alt går som planlagt daler hun ned ved 13.30 tiden – hun vil være her tilbage om 14 dage.

Visti er p.t. flyttet hen i Thimms [Lindenburg] Collegieværelse da han er i gang med istandsættelse af sit eget værelse. – Vi har netop sammen flyttet diverse store ting på loftet. – Jan ser vi ikke – han er på græs. Jens Otto [Sick] og min Ulla [hans kone] er et par dage i Sverige. Thimm har fået et ”reservelægejob” i Faxe foreløbig aftalt til 1. okt. 65 – for kr. 2400 pr. m. og egen villa, hvor han dog kun råder over køkken, bad og et værelse.

Onkel Bent [Lindenburg] blev i går lørdag indlagt på Esbønderup for at få gips og ståltråd fjernet - han skal blive der en uges tid, og hvis alt er o.k. vil han være på benene igen, men nok igen i gips – Skovgård blev træt af at slæbe tømmer – så han tækker tage – jo som assistent for en rigtig tækkemand. Bammm og Eva kom tilfældigvis i samme maskine til Paris – jeg tror Hanne [Lindemann] er på vej hjem og Eva skal jo begynde på Teilmann, så hun følger snart efter.

Ra[?] har været her et par gange – han er tilfældigvis hverken gået i stykker – eller er syg.

Vi har fejret både det ene og det andet ikke mindst vor Zitas 21 års dag. Hun var smuk og henrivende og vi var mange, som fik lov til at være sammen med hende. Hun har sagt ministeriet farvel for denne gang – og det viste sig ved afskeden at man har været så glad for hende og det arbejde hun har gjort, at der altid senere vil være brug for hende, hvis hun selv ønsker det.

Tante Helga [Bents kone] har det op – og ned – men nu skulle vi efterhånden få tid til at tage op til ”godset” – som hun nu synes at være mere glad for – Visti og Thimm var deroppe små 8 dage – alene.

Sidse [Sick] har optrådt som solist (sang) i fjernsynet – jeg så hende ikke – men det skal iflg. referat have været godt. En dag mødte jeg Torben – han hængte lidt med sit næb –

Du er ej gået glip af en dejlig dansk sommer m.h.t. vejret for det har været regn og koldt – men naturligvis med gode dage iblandt.

Kære Nuller. Vi savner dig så meget, at vi glæder os meget til at høre dit faste tramp i gulvet – og vi glæder os meget over at du oplever en masse og at du har det godt – Kan du nu komme godt hjem til os. – Jeg har et stort – stort knus til dig.

Mange, mange kærlige hilsner fra Ingeborg

Brev stilet til sig. Johs Thorborg, Hotel Ritz, Chiaggia (Kjodja)

Korfu d. 16/8 1965 [skrevet på 2 servietter]

Kære mor og far! Tak for brevet. Det har jo passet fint med brevene bortset fra kortene i Istanbul. Nej, vi kommer ikke til Opatija denne gang. Lørdag nåede vi Delfi efter en bjergrig tur over Elefsis og Levadia. Delfi ligger oppe i bjergene, på bjergsiden ned mod en dalkløft. Vi besøg museet og ruinerne. Især gjorde statuerne af Kleobis og Biton indtryk. Jeg kendte dem så godt i forvejen og

brugte lang tid til at se dem in natura. Hvilken primitiv kraft og spænding. Overhovedet indeholdt museet mange gode ting. Ruinerne var vidtstrakte. – Jeg vågnede på selve templet ved, at en kustode fortalte mig, at det var forbudt at sove der, og havde glemt både tid og sted og var helt forvirret.

Så gik turen på frihjul ned til vandet ad slyngede serpentinerveje. Vi fik båden til Aiyon kl. 8 og nåede derover i belravende mørke. Sejltiden fordrev vi med at spille kort med to amerikanske børn. Ved 12-tiden nåede vi båden ved Rion. Inden afgangen dansede vi med nogle lystige grækere ved stranden og fik vin af dem. Så afsted med båden til Antirion på fastlandet. Her kørte vi op i bjergene og sov som små søm. Søndag kørte vi helt op til Igoumenitsa, som vi nåede kort før båden gik. Nåede Korfu i mørke. Her fandt vi en bakke, hvor vi sov trods mange myg. Vi vågnede ved støjen fra en telegrafstation lige ved siden af os. Vejret her på Korfu er anderledes. Det er varmt nok, men overskyet og nu og da regner det lidt. Dette giver sig udslag i en meget frodig og smuk vegetation. Øen er meget bjergrig og frodig. Korfu-by morsom med sine små gader, men fyldt med turister. Nu til morgen kørte vi over på den anden side af øen ad en helt fantastisk dårlig vej. Nede ved kysten har vi fundet en fin sandstrand – uden turister. Ja, I kan tro vi er på BØH-landet nu. Vi har søgt ind på en lille taverna – stedets absolut eneste. Vi bestilte en omelet, som prompte blev lavet – på bål bag ved huset. Der er naturligvis hverken elektricitet eller vand indlagt. Vi bliver beværtet på det voldsomste med vindruer, friske figner mv. Værten sider med til bords. Hvad han lever af, ved jeg ikke – vel mest af egne produkter. Tilsyneladende sover han udendørs. Han har lavet nogle huse af bambusstænger, tættet med bregner. Et af dem har vi fået lov af sove i gratis.

Vi er nu gået ned på stranden. Vi vil hellere sove her. Jeg er lige vågnet efter at have sovet i mere end 2 timer i sandet. Stranden er vel 2 km lang og nogle 100 m bred, omsluttet af bevoksede bjerge. Solen som nu skinner frit, står over vandet og giver det et meget skarpt lys – jeg må knibe øjnene sammen fod over det. Det er hvidt i brændingen. Her er ingen mennesker. Da vi kom, var her nogle få.

Ja, så sidder vi igen bænket med brød, likør og tomat. Mandens kone spinder i hånden. Ulden sidder i en flækket bambusstol. På en pind drejer hun således, at der fremkommer en tråd. Vi har set hele processen. Fårene ligger udenfor. Den rå uld hiver de fra hinanden, så den bliver let og fin. Så spindes den, og vi har også set datteren strikke en ulden, noget kras trøje. Man skal holde sig væk fra hunde o.l., de klør sig som vanvittige. Tomaterne har vi fået på fælles tallerken. Igen sidder farmand med til bords, drikker likør med os, skåler, overvåger om vi mangler noget. Vandet henter han fra en krukke i huset.

Morgen 19/8

Mens Christian gik ned på stranden, tilbragte jeg aftenen i familiens skød. Deltog i dyrenes fodring til lige stor fornøjelse for begge parter. Jeg føler mig som en københavnerdreng, der første gang er på landet. Da det blev mørkt, tændte de en carbidlampe. Det er første gang, jeg har set sådan en tingest. Den giver et skarpt hvidligt lys – som en svejseflamme. Lugten er ikke mindre skarp. Kvindens stemme kan få fandens oldemor til at græmme sig. De bruger hele skalaen.

Om natten sov vi på stranden. Stjernehimlen er fantastisk, og når månen står op giver den sandet et skær som et rigtigt månelandskab. Vi vågnede ved æselskryderi og klokker fra en gedeflok, som en hyrde drev langs stranden. Nu vil vi køre tilbage til Korfu-by for at tage billetter til båden og veksle penge.

17/8 om aftenen

Efter en kærlig afsked, hvor stedets politimand gav Uso, kørte vi ad næsten lodrette bjergveje tilbage til Korfu. Nu ligger vi på en mark i Ypsors lige ved vandet. Jeg har opdaget, at jeg har endnu

en – eller rettere flere – erindringer fra vort landophold, nemlig en hel række nye flotte loppestik. Vi har lige købt en masse pærer af stedets spritter, han bor 10 m herfra på samme mark. Det er altid rart at have nogen til at se efter pengene.

Jeg er imponeret af æslerne. Små, seje, lavtgearede dyr med en engels tålmodighed. Deres stemme minder om en pumpe, lidt utæt.

Morgen 18/8

Jeg er træt af lopper. Nissen er åbenbart flyttet med. I nattens løb er jeg efterhånden nået op på nærved 30 stik, tror jeg. Meget morsomt. Christian har vist også fået et par stykker.

Aften

Ja, nu er vi på tur rundt om øen. På vejen hertil skred vi med motorcyklen og kurede nogle meter – kun iført korte bukser og sko – hen ad vejen. Det gav nogle grimme hudafskrabninger til os begge. Især mistede Christian en stor del af huden på oversiden af den ene fod. Jeg sad bagest og var mere beskyttet af bagagen. Vi så således endnu mere Herrens ud, end vi plejer, da vi nåede en lille landsby nær kysten. Indbyggerne samledes om os og gav os tilsyneladende mange gode råd. Her er helt vidunderligt. Vi ligger mellem nogle oliventræer helt ud til kysten. På den anden side vandet ses fastlandets bjerge som et fatamorgana. Stranden har fint hvidt sand, og man skal vade langt ud på fin sandbund. Vi har samlet brænde til et bål, og en af byens unge sønner har lovet at skaffe majs, som vi kan stege. Han er lige redet afsted på sit æsel for at hente det. En anden har givet os en mægtig brændeknold, og dertil har vi købt en mængde Uso. Ja, vor sidste (ak) aften i Grækenland skal nok blive vel anvendt.

Jeg har glemt vores fælles bøn i kor, da vi skred: Av for Helvede. Ja, vor religiøsitet fornægter sig ikke i farens stund.

19/8 1965

God morgen. Sikken en aften. Vi bliver betragtet som meget sjældne og interessante dyr. Der blev ikke noget med stille ved bålets sidste glød at synge vort hjemlands vemodige sange. Derimod sad vi i centrum af 12 larmende grækere i alle aldre. Deres råben og latter må have kunnet høres i miles omkreds. En kvinde havde ikke hørt, at vi var danske og spurgte, om vi havde mødre i Tyskland. Jeg svarede nej i Danmark. I sku' ha' set hende. Hun klappede hænderne ned på lårene og udbrød med en mund som ulvens i Lille Rødhætte: "Anna Maria". Hun lignede en illustration til "Det er ganske vist". Grækerne er overhovedet støjnarkomaner. Det er fabelagtigt, som de larmer. Forrige aften havde de sat en højtaler op som spillede mindst 3 programmer eksklusive tale og skrat. Den spillede på fuld gas udendørs og overdøvede ganske alle andre apparaturer af samme slags. - Jeg glemmer at fortælle, at de trakterede med majs og blæksprutter på dåse, som vi fiskede med hænderne og åd, som de var – prisende himlen, at det var mørkt, så vi ikke kunne se dem. Nå, men omsider, da fodringen var overstået, gik tilskuerne, så vi kunne komme i seng. Vi sov noget kantet p.gr.a. sårene, men ellers godt. Nu til morgen er der dannet en god sårskorpe hos mig, men Christians fod væsker stadig. Den må der nok gøres noget ved. I nat var det i øvrigt hans tur til at have lopper. Det er da godt, vi kan skiftes lidt.

Bjergene på den anden side viser sig at være Albanien. Ja, så i aften går båden til Venedig. Vi har haft det helt vidunderligt her i Grækenland. Naturligvis har der været besværligheder, men det må man jo tage med, hvis man vil søge oplevelser af den art, vi har mødt. Nu om lidt kører vi til Korfu-by for at find én læge. Vi har jo en forsikring for det samme.

Korfu-by

Ja, der sker immervæk noget. På vej hertil punkterede vi. Den slags skal jo traditionelt set ske på en rejse. Altså: vi punkterede, men ikke som i romanerne i en ørken. Kun et par km fra en lille by. – Til gengæld 2 lange km op ad bakkes. Her fandt vi en taverna med en knallert-benzindunk. Vi spurgte om de havde en pumpe – og som altid, hvor nøden er størst, findes mængder af hjælpsomme grækere. Motorcyklen blev skubbet ind i kroen, en mekaniker tilkaldt, og cyklen skilt ad. Vi fik ikke et ben til jorden. Efter en time var den fiks og færdig. Jeg gad nok se den danske krovært, der ville lægge lokaler til et sådant formål. *Men her har man tid.* Ikke alene værten, men også alle gæsterne. Alle deltager i festlighederne, kigger, diskuterer, båtter på hornet, spørger om priser og kvalitet, snakker om Anna Maria osv. Hun er i øvrigt meget populær her. Vi fik at vide, at vi var i familie med Grækenland gennem hende. Nu sidder vi igen på vores stamrestaurant i Korfu-by. De kender os og smiler over hele femøren, når vi kommer. Det er et rigtigt folkekøkken. Billigt og godt.

Aften

Endnu engang på stamcafeen. Vi er nu på trykke hånd stadiet. Danmark-Grækenland familie. Anna Maria osv. Vi har været til læge med Christians fod. Den er blevet renset og pakket ind, så må vi håbe, det hjælper.

Just nu sang alle fire tjenere en kort sang for os – forestil jer det hjemme.

Grækenland er meget varieret. Sine steder har der været for mange turister. Således i Ypsos, det sted vi sov ved siden af sutten. Atmosfæren var kold med dukebokse og en infernalsk larm. Kommer man ud på landet, vinkes der, og man modtages med helt anderledes åbenhed. Overalt behøver man blot at gå til de mindre fine steder for at møde venlighed og sjov. I Athen – og vel overhovedet de større byer – er den umiddelbare kontakt naturligvis mere upersonlig. Folk er her mere politisk bevidste. På landet er kongeparret sødt, hurra, hurra. Rygtet siger, at den nye statsminister, Sidimokras, er blevet bestukket. Det er næppe helt forkert. Hvorfor skulle en socialist ellers gå højres ærinde? Er det politiske liv råddent, gælder det imidlertid ikke grækerne iøvrigt. Man stjæler ikke her. Vi lader med større sikkerhed end hjemme alting stå på motorcyklen eller udendørs, hvor vi sover. Der er heller ikke tale om, at vi får galt tilbage i forretningerne eller lignende. Den eneste grund der måtte være til at søge et afsides sted at sove er ønsket om fred for venlige og nysgerrige mennesker. I Italien skal vi nok være mere forsigtige mht. at forlade vore ting. Prismæssigt er her ikke rørende billigt. Sammenlignet med Italien er vinen dyr og ikke særlig god. Vi har kun drukket lidt. Har man selv flaske med, er uso'en billig, men det er noget stærkt skidt – som vor snaps. Kommer man væk fra turiststederne – men de er talrige – er alt langt billigere. I Roda, byen hvor vi sov sidste nat, spiste vi således omelet, sardiner, tomatsalat samt hver ½ flaske vi for 30 drachmer, dvs. ca 7 kr tilsammen. I Athen tror jeg det ville koste over 50 drachmer.

Sproget er langt vanskeligere end italiensk f.eks. Det har ikke mange berøringspunkter med andre sprog. Vi har efterhånden lært en række enkelte ord som tak, farvel, godaften, ja, nej samt en række navne på retter, men noget sammenhængende kan vi ikke sige eller forstå. Til gengæld er grækerne utrolig smidige til at forstå fingersprog. – Hvilket er temmelig vigtigt, da få taler engelsk, tysk eller fransk. Landskabet er på fastlandet temmelig afsvedent på denne årstid. Karakteristisk er de brune bjerge, hvorfor rene støvskyer fyger ned i dalen. Christis mor klagede over, at det var umuligt at holde huset rent. Overalt finder man flade sletter omkranset af bjerge. Sletternes natur er i øvrigt meget varieret. Korfu danner en undtagelse mht. frugtbarhed, og jeg tror dette gælder flere små øer. Dem har vi ikke haft tid til at besøge i denne omgang, ej heller Kreta, men det er godt at have til gode til næste gang – for, at en sådan vil komme, tvivler jeg ikke om.

Skibet 20/8

Omsider er vi så kommet af sted. Det var en uendelig ventetid. Skibet skulle være kommet 12.15, men vi kom først ombord 2.30 Jeg lagde mig på gulvet under dækket og har sovet udmærket. Det blæser gevaldigt (selvom skibet ikke vipper), og det er gråt i vejret. Jeg er bekymret for jeres sommervejr hernede. I kan velnok trænge til lidt solskin.

Nå, men nu skinner solen, og vi sidder på dækket. Vi er kommet i ”snak” med nogle franske studenter, som lige har bragt os en mængde brød fra deres middag. – Som sædvanlig er der langt sjovest på de billige rækker.

Samme aften

Det er ikke dårligt med sådan en fredfyldt dag. Eftermiddagen tilbragte jeg sovende, snakkende med en sød fransk pige, slikkede solskin. Aftensmaden gav en engelsk student af sin medbragte proviant – vi kom for sent, butikkerne var lukkede, da vi ville proviantere. Natmaden har de franske piger sikret os fra deres måltid. Som I ser, er vi i gode hænder. Det er naturligvis ikke sådan, at vi alene modtager. Det er simpelthen sådan, at alle hjælper alle. Det er en dejlig form for solidaritet. Nu til aften har vi spillet kort med to englændere. Jeg kommer pludselig i tanke om, at Christian har fø’sdag i dag.

Venezia d. 21

Vi vågnede som vistnok skibets sidste, lige tidsnok til at se den smukke indsejling forbi Dogepaladset mv. Nu sidder jeg i venteværelset på en rødekorsstation, mens Christian endnu en gang får undersøgt sin fod. Det ser ud til, at han har forstuvet den grundigt. Af samme grund er vi nu på vej hjemad 60 km fra Trento nær Gardasøen. For første gang siden Larissa i Grækenland, hvor vi overnattede d. 25/7, har vi fået et hotelværelse. På vej hertil kom vi gennem Padua og Verona. Begge ser spændende ud. Vi kørte lidt rundt, men stod ikke af. Veronas Colosseum er imponerende. Formiddagen tilbragte vi i Venedig. Cyklen parkerede vi på 9.de etage i et parkeringshus. Det var sjovt at se byen igen. Jeg kunne tydeligt huske den fra dengang jeg var med jer. Jeg var inde at købe et par nye sommersko. En englænder spurgte mig, om jeg havde gået hele vejen. Tæerne stak efterhånden ud gennem både strømper og sko.

Bolzano d. 22

Vi sov 12 timers uforstyrlig søvn og er nu iført sweatre på vej mod Brenner. Det bliver nok sidste bulletin fra mig inden I vender hjem. Håber at høre fra jer der.

Rigtig god rejse.

Mange kærlige hilsner fra Karsten

Fra Visti Birk Larsen

Kbh. d. 18/8 1965

Kære Karsten!

Tak for dit brev – det lader til, du har det godt – det glæder mig. Selv om du ikke har været væk længe, er der alligevel sket en del. Thimm og jeg har været på ferie i Sverige, Onkel Bent’s ødegård. Vi ville have kørt derop, Thimm på scooter og jeg på Mukke (det kalder Thimm din motorcykel); men så brød Thimm’s scooter sammen og vi indstillede os på begge at køre på Mukke. *Men* lige som jeg starter fra Østerbrogade og ikke engang har nået Hans Knudsens Plads knækker kæden. Enden på komedien: Vi tomlede derop bortset fra 25-30 km, som vi gik (g-i-k), og vi var 12 timer om hele turen.

Deroppe havde vi det stille og roligt, men fik ikke læst så mange bøger, vi gerne ville. Vi var der kun 4 dage og onkel Bent og hans søster med afkom var der fr.-lø.-sø. Det var nødvendigt at tage hjem fordi 1) vi skulle se Sisse i TV og 2) Thimm er blevet ”overlæge” på Faxe Sygehus. Af den grund har jeg fået hans værelse på Collegium Medicum, og her bor jeg nu, mens jeg er gået i gang med at indrette mit eget værelse. Zita og Bent er rejst til Italien i går, - til Rimini, samme sted som Jens Otto og Ulla var.

Alt her lader til at være fred og idyl, men jeg tror nu ikke min mor er vildt begejstret for, at jeg ikke bor hjemme; jeg tror nu det er godt for os begge. Husk nu at komme hjem selvom du har det dejligt – universitetet begynder snart.

Visti

Gentofte 25/8 1965

Kære mor og far! Tak for brevet. Jeg sendte et fra Bolzano, som jeg håber ligger på hotellet, når I kommer til Italien. På grund af Christians fod kørte vi hurtigt hjemad. Overnattede d. 23. i Nürnberg, og nåede efter et døgns kørsel Gentofte kl. 12 middag næste dag. Det viste sig at være heldigt. Christian have fået rygende blodforgiftning, som krævede øjeblikkelig behandling og fuldstændig ro. Det var ellers en lang og om natten utrolig kold tur. Til trods for, at jeg købte for 88 kr. på båden samt medbragte andet godt fra syden, har jeg stadig næsten 100 kr. med hjem. Tiden her hjemme har jeg udnyttet til at se venner og bekendte. Mærkeligt nok var jeg ikke særlig søvnig ved ankomsten, så efter at have spist frokost hos Vestergårds, kørte jeg ind til Fin [Egenfeldt]. Han har haft en god men noget problemfyldt tur. Først fik han stjålet motorcyklen i Bulgarien. Den fik han dog tilbage efter to dage. Men i Tyrkiet blev Anne Marie syg i fem dage, og i Italien blev deres kuffert med film, dagbøger og al habenguttet stjålet, så de måtte låne penge på konsulatet. Fra Fin kørte jeg over Olfert Fischersgade [Sven Tovborg] til Østerbrogade [Ingeborg Larsen], hvor jeg havde bestilt hakkebøf og til gengæld leverede sprutten. Der tog jeg bad og sov 12 timer. I dag kørte jeg derfra hjem, hentede tingene hos Vestergårds, kørte dernæst ud til Helle. Hørte der om Knuds og om Jakobs fødselsdag. Besøgte dernæst Knud på vejen hjem til middag hos Tovborgs for endelig at slutte dagen nu her med Sven og Lisbet over et stille glas Campari. Som I ser, har jeg ikke spildt tiden. Zita er i Italien med Bent Danneskjold – det kan hun vel nok trænge til. Har talt i telefonen med Kloster, han og Anette har giftet sig den 31/7. Hun var været på en vellykket sommerlejr med børnehaven, mens han har arbejdet på NESA. I morgen er jeg inviteret til middag hos Helle, og på fredag kommer Visti, Kloster og Anette til middag her. Jeg har endvidere planer om en grækenlandsaften i næste uge. Ilja har jeg ikke haft kontakt med, men han ville i det mindste kontakte mig om d. 27, hvor jeg sagde, jeg ville være hjemme. Jeg hører, far har været autoriseret oversætter af vore breve – det kan jeg godt grine af. Fru Vestergaard var helt rundt på gulvet ved at se os vel hjemme igen. Har I været meget bekymrede? Tak for tobakken. Sammen med, hvad jeg selv medbragte, har jeg nu et lager, som vel rækker en tid. Jeg var ikke helt stolt ved at skulle gennem tolden. Foruden den flaske Whisky og den karton cigaretter jeg måtte have med, medbragte jeg en flaske Campari, en flaske Rom (80%) og 250 g. tobak, men det gik gnidningsfrit. – Mærkeligt nok. Den dårlige samvittighed lyste ud ad mig. I alt har vi kørt op mod 9000 km uden vrøvl med motorcyklen. Det er fint klaret. Nu er den helt kørt til. Hjem gennem Tyskland kørte den fuldt lastet 90 km i timen. Jeg glæder mig til at se jer og udveksle glade ferieminder.

Mange kærlige hilsener fra Karsten

PS. Måske har I ikke hørt, at Poul Hansen p.gr.a dårligt [?] er trådt tilbage som finansminister (men ikke som folketingsmedlem). I stedet er Grünbaum blevet finansminister og Iver Nørlund økonomiminister. For P. Hansens vedkommende er der dog kun tale om rekreation. Han omtales som favorit til posten som folketingsgruppens nye formand.

PS. PS. Tak fordi I har givet mig mulighed for den dejlige tur.

Fra Christie Paraskevaidou

Athen 22/10 1965

Lieber Karsten, Es ist sehr nett von Dir, dass Du uns geschriben hast. Ich will mich sehr bedanken für die Fotos und besonders für das schöne Decklein von Deiner Mutter. Ich habe es auf meinen Tisch gelegt. Es gefält mir sehr gut.

Wie seid iher nach Hause gekommen? Ich hab von Toula erfahren, dass ihr einen Unfalle auf Korfu gehabt habt. Ich hoffe das es nichts schlimmes war.

Bei euch wird das Studium schon begonnen haben. Ich warte noch auf das Ergebnis von der Prüfung die ich gemacht habe. Es hat viel Schwindel gegeben. Man kann kein Vertrauen haben, dass man mit seinem Wert in die Universität kommt.

Zu Zeit haben wir noch die Stephernopoulos Regierung. Sie haben ihr antidemokratisches Programm schon eingesetzt. 14 Gewerkschaftler sind schon festgenommen worden. In der Provinz ist der Polizeistaat wieder lebendig geworden noch nicht gesiegt. Die Anderen haben ja die Macht.

Du schreibst von der Armut am hand. Du meinst dass diese grosse Armut die politische inactivität bringt. Naturlich stimmt das. Aber zu der Armut kommt auch noch die Unwissenheit. Der Staat hat niemals gesorgt dafür. Sie sind total ungebildet. Dazu kommt auch noch der Terror.

Wie geht es Christian? Er hat uns nicht geschrieben.

Also, viele liebe Grüse aus Griechenland. Christi

Fra mor til mig på mit logi ovenpå Stigs far, på Tryggevældevej 89,2 i Brønshøj

Onsdag [efteråret 1965]

Kære Karsten! Jeg talte med fru Tovborg i går, hun meldte at Søs skulle have barnedåb på søndag, det skal være på Søtoften, og du skal med. Det er middag kl.6, men jeg har ingen bemyndigelse til at invitere, hun kunne ikke forstå, Søs ikke havde ringet og fået din adr., nu fik hun den, men nu ved du altså, at du ikke skal lægge andre planer. Fredag skal vores studiekreds begynde, så vi tager nok til sommerhuset lørdag morgen tidligt, og kommer hjem søndag aften. Men huset bliver herhjemme. Bente fra Silkeborg har ringet i går ang. nogle penge, du skulle have til hende fra Jeres fælles arbejde i sommer, hun fik adr. Så ligger her to opkrævninger til dig fra Baltica, den ene er på 42, den anden på 54 kr, kan den ene være til Visti?

Skeen til dåbsbarnet, den vi købte i Venedig, pakker jeg ind og 1ægger på dit bord, glem den så ikke.

Knud, børn og den schweiziske [[Monika?] var her i aftes for at hente æbler, hun er tiltalende, men ikke nogen charmetrold, men Knud var svært oplivet, der var ikke noget nyt fra fabrikken.

Så var der ikke mere hverken godt eller ondt,

Mange hilsener MOR

Du må jo have dit mørke tøj på til dyppelsen, jeg håber, du har anden skjorte derinde end den hvide, du drog af i, for ellers bliver den da bundløs af skidt.